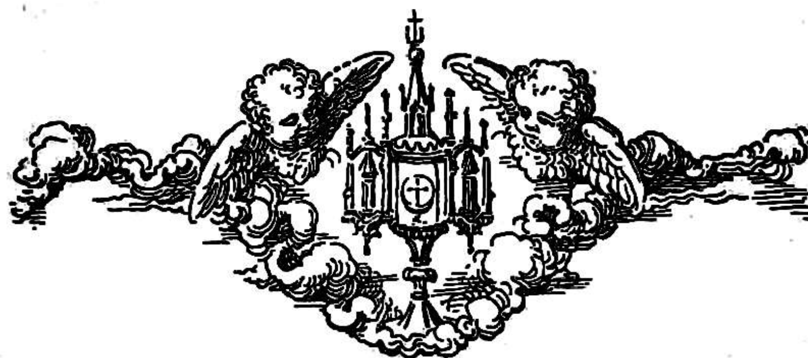

PRIPRAVA

NA PRVU SVETU ISPOVJED I NA PRVU SVETU PRIČEST

PREMA JAEGERS-SCHMITTU PREVEO
MSGR. DR. BELUHAN MILAN

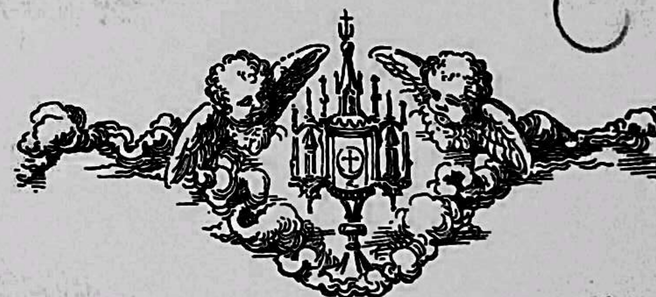
ZAGREB 1928.
NADBISKUPSKA TISKARA U ZAGREBU.

PRIPRAVA

NA PRVU SVETU ISPOVJED I NA PRVU SVETU PRIČEST

PREMA JAEGERS-SCHMITTU PREVEO

MSGR. Dr. BELUHAN MILAN

ZAGREB 1928.

NADBISKUPSKA TISKARA U ZAGREBU.

Ordinariatus Archidioecesis Zagrabiensis

Nr. 6628.

Nihil obstat

Dr. Carolus Hren, m. pr.
censor.

Imprimatur

Datum Zagrabiae, die 23. Novembris 1927.

Dr. Dominicus Premuš, m. pr.
Episcopus Auxiliarius, Vicarius Generalis.

Predgovor hrvatskom izdanju.

Primanje svetih sakramenata pokore i oltara nužni su uvjet vrhunaravnog života, a upravo zato jedno od najvažnijih djela za cio život čovjeka. Istina, da plodove ovih svetih sakramenata grješnik prima od neizmjernog milosrđa Božjega i od zasluga Kristovih, ali ne samo mjera milosti, već i valjanost svetih sakramenata ovisi o sudjelovanju samoga grješnika, koji se mora milošću Božjom disponirati na dostojno primanje svetih sakramenata. — I dijete se mora ispovijedati, te bi bilo smiješno tvrditi, da ovi sveti sakramenti gube svoju vrijednost time, što ih dijete prima. I u ispovijedima djetinjim dispozicija je pokornika nužni uvjet za valjano primanje milosti. Prva sveta ispovijed, kano i prva sveta pričest, prevažan je momenat u životu djeteta. U kasnijem se životu ispovijedamo onako, kako smo se naučili u djetinjoj dobi, a o valjanoj ili nevaljanoj ispovijedi ovisi dostojna ili nedostojna sveta pričest, prema tomu vječno spasenje ili propast. Odgovornost za manjkavu pripravu prve svete ispovijedi, sa svima zlim njezinim posljedicama, ne otpada samo na dijete, već i na one, koji imadu dužnost dijete poučiti. Dužnost je zato uzgajatelja u pouci na prvu svetu ispovijed sve učiniti, da si dijete ne samo steče dovoljno znanje, već da mu se djeluje i na srce, te da sveto djelo bude u skladu s dostojanstvom sakramenta.

Do sada nijesmo imali prikladnoga udžbenika za pouku o ovim svetim sakramentima, a znam iz iskustva, kako je čestoputa teško svećeniku, u pomanjkanju vremena, služiti se knjigama, koje nijesu pisane hrvatskim jezikom. A još je teže učiteljima, uzgajateljicama, kada bi rado zamijenile svećenika, preopterećena poslovima, a nemadu prikladnoga udžbenika. Ovo me ponukalo, da izdam u jednoj knjizi pouku o prvoj svetoj ispovijedi i o prvoj svetoj pričesti, i to onaj prijevod, koji sam si sastavio kano kateheta u času priprave malenih za ove svete sakramente.

Pouku o prvoj svetoj ispovijedi preveo sam prema knjizi: Vollständiger Beichtunterricht v. Ferdinand, Heinrich Jaegers, Pfarrer in Köln, a uputu u pouku prvopričesnicima prema poznatomu djelu autora J. Schmitt: Anleitung zur Erteilung des Erstkommunikanten Unterrichtes.

Jaegersovo je djelo savremena kritika, čim je izašlo, veoma pohvalila. Kaže, da u jednostavnim riječima, a u formi prilagođenoj shvatanju djeteta, iznosi autor iscrpivo potpunu pouku o prevažnom predmetu prve svete ispovijedi. Kako je pisac djela bio župnik i rabio sam ovaj način priprave punih 30 godina, uvjerio se je sam o izvrsnosti njegovoj i izdao ga u zasebnoj knjizi.

Schmitt je u katehetskoj literaturi opće poznati tumačitelj katekizma. Sva su njegova tumačenja jasna, iscrpiva, praktična, a takova je napose i zasebna uputa u pouku prvopričesnicima. Kako je djelo, kojim sam se služio, starijega datuma, ono od godine 1911., izdanje drugo, to u njemu manjkaju najnoviji dekreti o čestoj, svakidašnjoj svetoj pričesti, kano i o pričesti djece. Ovo je našemu prijevodu pridodano u formi pitanja i odgovora onako, kako je sustavno provedena sva materija u cijeloj knjizi. Pridana je u formi opaske na određenom mjestu poraba glagoljice u bogoslužju kod nas, kano i pojava starokatolika.

Bilo sve ovo na što veću slavu Božanskoga Srca Isusova, od kojega nama svaka milost po rukama Njegove svete Majke. Bilo na korist braći svećenicima, učiteljima, uzgajateljicama, a i na posvećenje duša onih malenih, koje Isus tako voli.

U Zagrebu, na blagdan Kraljice sv. krunice, 7. X. 1927.

M. B.

PRIPRAVA

NA PRVU SVETU ISPOVJED

Uvod.

1. Sedam istina.

Nebo i zemlja pripadaju dragome Bogu. Kako zovemo zato dragoga Boga, kad njemu pripada nebo i zemlja? — Gospodarom neba i zemlje.

Tko je dragi Bog? — Bog je gospodar neba i zemlje, od koga nam je sve dobro.

Nabroji mi nešto, što si primio od dragoga Boga!

Samo je jedan Bog. Ponovi to. To je prva istina.

Učini znak svetoga križa!

Rekao si: U ime Oca. Otac je Bog, Sin je Bog, Duh sveti je Bog. To su tri Božanske osobe, ali nijesu tri boga.

Kako se zove prva Božanska osoba? druga? treća?

Koliko je osoba u Bogu? — Tri. To je druga istina.

Ponovite još jednoć ove dvije istine: — Samo je jedan Bog, ali u Bogu su tri Božanske osobe.

Tko je stvorio nebo i zemlju? — Dragi Bog.

Pa što je on za to trebao, kada je pred mnogo, mnogo godina načinio nebo i zemlju? — Dragi Bog nije ništa trebao; On je načinio od ničega nebo i zemlju. A zato kažemo: Bog je stvorio nebo i zemlju. Stvoriti reći će: nešto od ničega načiniti. Što će reći stvoriti?

Tko može nešto stvoriti? — Bog.

Tko još može što stvoriti? — Nitko.

Bog je stvorio nebo i zemlju i sve, što je na njima.

Nabroji mi nešto, što je stvorio Gospodin Bog!

Tko je stvorio tebe? Kome ti pripadaš? — Gospodin je Bog tvoj gospodar. Mi smo svi sluge i službenice Božje, zato se i nazivao Samuel slugom Božjim. — »Evo, službenice Gospodnje«, tko je to rekao? — Blažena Djevica Marija nazvala se službenicom Božjom.

Mi smo svi sluge i službenice Božje. Bog je naš gospodar, a zato moramo sve činiti, što nam on zapovijeda. — Bog je stvorio anđele i ljude, životinje, bilje i kamenje. — Bog je dragi stvorio sve, što je na nebu i na zemlji.

A tko je stvorio dragoga Boga? — Nitko; On je bio od uvijek.

Bilo je vrijeme, kada nije bilo ni neba ni zemlje; nije bilo niti anđela niti ljudi, a tko je već i onda bio? — Onda je već bio Gospodin Bog sam.

Bog Otac je već onda bio; Bog Sin je već onda bio, a i Bog Duh sveti! Sve su tri Božanske osobe jednako bile od vijeka.

Gospodin Bog je stvorio sunce, mjesec i zvijezde. Tko čini, da sunce i sada jošte svijetli? Tko čini, da mjesec i zvijezde još sada uvijek svijetle? — Bog. Kad ne bi bilo dragoga Boga, mi bi svi najednoć bili mrtvi; ne bi bilo sunca, niti zemlje, ničega već ne bi bilo.

Pa kako još dugo mora sve to opstojati? — Tako dugo, dok to Bog sam hoće.

A zato velimo: Bog uzdržava i upravlja svijet.

Što čini dragi Bog, da svijet ne propane? — Bog uzdržava i upravlja svijet, to jest On čini, On se skrbi, da ostanemo na životu. Kad bi Gospodin Bog htio, da cijele godine ništa ne raste, što bi se dogodilo? Ali Gospodin Bog brine se, skrbi za nas, kano dobri otac za djecu svoju. — A zato, jer je Bog naš dobri otac nebeski, treba da ga ljubimo te ne činimo ništa zla.

Bilo je već ljudi, koji su uvrijedili svog predobroga Oca nebeskoga.

Kako se zvahu prvi ljudi? — Kako su sagriješili prvi ljudi? — Vjerovali su duhu nečistomu i jeli su od zabranjenog voća, premda im je to Bog zabranio.

Kakovu su kazan zaslužili prvi ljudi? Bog dragi mogao ih je odmah baciti u pakao, jer su teško uvrijedili dragoga Boga. — Najgore je ipak, što su se u tom grijehu rodila djeca Adama i Eve, a i djeca od njihove djece, pače i svi ljudi se rađaju u tom grijehu. — Kako se zove taj grijeh, u kom se svi rađamo? — Istočni grijeh. — Od koga ističe istočni grijeh? — Od Adama ističe istočni grijeh i prelazi na sve ljude. — Bog ne može nijednog čovjeka uzeti k sebi na nebo, koji ima na duši istočni grijeh. Kamo dakle ne može doći onaj, koji umre u istočnom grijehu? — U nebo.

No ipak dragi je Bog tako dobar, da se to ne može ni shvatiti. Kada su Adam i Eva sagriješili, reče Bog: Ljubim ljude veoma, a zato želim, da dođu svi u nebo. Vi ste sagriješili, a zato ne mogu ni vas ni ikoga od ljudi, koji će se od vas roditi, ne mogu za sada pustiti u nebo. Poslat ću Spasitelja s neba na zemlju; On će na zemlji trpjeti kazan, što je zaslužuju ljudi svojim grijesima. On će umrijeti na križu za ljude, a onda će moći svi doći u nebo, koji budu pokorni Bogu.

Bog je dragi održao svoje obećanje.

Koga je On poslao na zemlju? — Sina svoga. — Kako se zvao Sin Božji, kada je došao na zemlju?

Što je bio Isus Krist, kad je živio na zemlji? — Bog i čovjek.

Kako je dugo dragi Spasitelj bio Bog? — Od vijeka. — A pred koliko je godina Sin Božji uzeo ljudsko tijelo i čovječju dušu. — Prije 1927 godina. — Zašto je Sin Božji postao čovjekom? — On je trpio na tijelu svom i na duši, te je i umro na križu za nas ljude. Vi svi poznate propelo. To je križ, znak, na kome visi dragi Spasitelj. Tako je dragi Spasitelj već prije 1900 godina uistinu visio na križu. Na kojoj gori? — Na Kalvariji.

Isus Krist dao se dragovoljno pribiti na križ. Zašto?

Dragi Spasitelj nije samo trpio za grijehe Adama i Eve, već za sve grijehe, pa i za one, koje ste vi već načinili.

Kamo bi mi došli, da nije dragi Spasitelj za nas trpio? — Nijedan čovjek ne bi mogao doći u nebo.

Zašto možemo sada svi doći u nebo?

Eto vidite, dragi je Spasitelj toliko za nas prepatio, da dođemo u nebo. Mi moramo također nešto činiti, da budemo blaženi.

Što moramo činiti?

Dragi je Spasitelj poslao mene k vama, da vam kažem ono, što je On ovdje na zemlji već prije 1900 godina učio ljude. Morate biti pažljivi, pa držati za istinu ono, što vam dragi Spasitelj govori po meni. Tko je prvi učio to, što ja sada učim vas?

Dragi je Bog dao i zapovijedi. Koliko?

Tko ne čini, što zapovijeda gospodin Bog, taj ne može biti blažen.

Bog nam pomaže, da možemo obdržavati zapovijedi. Bog hoće, da svi ljudi postanu blaženi (dođu u nebo). Pa što čini On zato? — Bog dragi pomaže svakome čovjeku, da može doći u nebo.

Mi ne ćemo uvijek ostati na zemlji, moramo jednoć umrijeti.

Što ima svaki čovjek?

Kad umre čovjek, onda duša izađe iz tijela.

Što se događa kod smrti čovjeka?

Kamo će metnuti naše tijelo, kad bude mrtvo?

Duša naša ne može umrijeti.

Kako zovemo dušu zato, što ne može umrijeti? — Neumrlom (besmrtnom).

Kad čovjek umre, duša njegova mora odmah doći pred dragog Boga. Dobri se ljudi tada raduju, budući da dragi Bog točno zna sve dobro, što su ga oni činili na zemlji.

Što zna dragi Bog o zlima?

Reci mi, što sve zna Bog o nama? — Bog zna, jesmo li što zlo mislili, govorili, učinili.

Zašto on zna sve ovo? Kakav je dragi Bog?

Sve ovo Bog zna te ne zaboravlja nikada.

Kad budete jednoć umrli, reći će vam dragi Bog: Kada si bio u osmoj godini, tad si lagao, ogovarao i t. d. Pa, ako li čovjek umre u 70. godini, to Gospodin Bog znade još uvijek sve grijehe, što ste ih ma bilo u kojem danu i uri načinili. Kad umre koji zao čovjek, možete si misliti, kako se boji, jer ga dragi Bog sjeća na sve grijehe, koje je počinio u cijelom svojem životu, pače i na one, koje je možda takav zločinac već i zaboravio.

Kakim kaznama kazni Bog zle? — Čovjek, koji ima na duši tek jedan jedini teški grijeh, dolazi u pakao, ako u tom grijehu umre. Bog veli tad zločestome: Ja sam tvoj gospodar, ti si mi morao služiti; no ti to nijesi činio. Bio sam dobri otac tvoj, načinio ti toliko dobra pa si mi morao biti poslušno dijete, — a ti si me teško uvrijedio. Sada već nijesi dijete moje. Sada te moram prokleti, moram te osuditi. Odlazi od mene! — I tada će biti bačen u pakao, u oganj vječni.

A kako dugo mora ostati u paklu? — Uvijek.

Kamo dolaze dobri?

Dobri Spasitelj prima dobre u svoj naručaj, te ih prima k sebi u prekrasno nebo. I u nebu se ostaje uvijek.

U prvih 300 godina poslije smrti Isusove pogani su poubijali mnoge kršćane, jer se nijesu htjeli klanjati krivim bogovima. Jednoć je kralj poslao vojnike, da uhvate nekoga svetog biskupa imenom Polykarpa, koji je već bio starac. Biskupa su morali ubiti. Biskup je znao, zašto su vojnici došli. Razgovarao se s njima prijazno, podvorio ih jelom i pilom, a onda ih zamolio, da mu dadu nešto vremena pomoliti se Gospodinu Bogu; nakon molitve išao je s njima. Kada su doveli svetog biskupa na veliki trg, gdje se sakupilo mnogo pogana, tražili su pogani od svetog biskupa, da opsuje dragog Spasitelja. Sveti im starac reče: »86 godina već služim dragome Spasitelju, a nikada mi nije ništa nažao učinio. Kako mogu opsovati kralja mojega, koji je umro za mene?« Rekoše mu pogani: »Bacit ćemo te divljim zvijerima, da te raskidaju na komadiće«. Sveti im Polykarpo odgovori: »Ne bojim se divljih zvijeri«. — »Ako se ne bojiš divljih zvijeri, živog ćemo te paliti«, vikahu pogani. »Ne bojim se niti vatre«, reče im svetac, »ona pali kratko vrijeme. Znate li vi za vječni oganj u paklu, u koji će biti bačeni zli?« Bijesni sada pogani slože silu drva zajedno. Sveti biskup odloži svoju kabanicu, izuje cipele, a ruke svezaše mu ostraga. Kad su ga svezana metnuli na drva, zapališe ih. Plamen ognjeni nije se ni dirao svetog biskupa,

stajao je u srijedi plamena, ali nije izgarao. Kada ga pogani nijesu mogli ubiti vatrom, pograbi jedan od njih nož, te ga rine svetome biskupu u srce. Bog pak dragi primi dušu njegovu u nebo. — I vi želite doći u nebo; ali vi nijeste uvijek služili Bogu, već ste sagriješili. Sigurno vam je žao za to. Kleknite večeras na koljena, pa molite dragog Boga, da vam oprosti grijehe vaše. Naskoro ćete poći k svetoj ispovijedi, tad će vam dragi Bog oprostiti sve grijehe.

II. Milost posvećujuća.

1. Ako hoću da dođem u nebo, moram imati na duši milost posvećujuću.
2. Akoli imam milost posvećujuću, tada sam dijete Božje, prijatelj Božji i baštinik kraljevstva nebeskoga.
3. Milost posvećujuću mogu i izgubiti.
4. Milost posvećujuću gubim smrtnim grijehom.
5. Dobivam opet milost posvećujuću, ako se valjano ispovjedim.

Tko je u nebu kod dragog Boga? — U nebu su samo prijatelji Božji.

Ima i neprijatelja Božjih. Reci mi kojeg neprijatelja Božjega!

Đavao nije bio uvijek neprijatelj Božji. I on je bio nekoć prijatelj Božji, kako i svi anđeli.

Pa kako su đavao i zli njegovi duhovi postali neprijatelji Božji? — Po grijehu.

U nebo dakle dolaze samo prijatelji Božji.

1. Ako hoću da dođem u nebo, moram imati na duši milost posvećujuću. Što moram imati?

Danas vam želim govoriti o milosti Božjoj. Milost je Božja nešto tako lijepo, tako dragocjeno, pače najveće dobro, što ga na zemlji ima. Milost je posvećujuća više vrijedna negoli sva bogatstva, što ih ima na čitavoj zemlji.

Što mora imati onaj, koji hoće da dođe u nebo?

2. Akoli imam milost posvećujuću, tada sam dijete Božje, prijatelj Božji i baštinik kraljevstva nebeskoga.

Što je dakle onaj, koji ima na duši milost posvećujuću? — Tko ima milost posvećujuću, taj je dijete Božje.

Pomislite, da dođe ovamo u našu školu kralj ili car, pa reče kojemu dječaku: »Ti mi se sviđaš, ti si moj sin, tebe imam rado«. Kako bi se taj dječak radovao! Ali kada bi sam Spasitelj dragi došao u školu, pa bi rekao nekima od vas: »Vi ste dobri i marljivi, nijeste me još nikada teškim grijehom uvrijedili, vi ste djeca moja, vi ste djeca Božja, ja se veselim nad

vama«. — Što bi ti volio biti: dijete kojeg kralja ili dijete Božje?

Tko je dijete Božje? — Tko ima milost posvećujuću, taj je dijete Božje; taj je i prijatelj Božji.

Vi svi želite biti prijatelji Božji. No, kada ćete to biti? — Ako imate milost posvećujuću.

Kamo dolazi prijatelj Božji nakon smrti? — U nebo.

Dijete Božje, prijatelj Božji baštini nebo od dragog Boga.

Pa zato velimo: Tko ima milost posvećujuću, taj je dijete Božje, prijatelj Božji, baštinik kraljevstva nebeskoga.

Jeste li vi već kada imali milost posvećujuću? — Jeste.

Kada ste se rodili, imali ste na duši istočni grijeh, ali dragi Bog vam je skoro darovao milost posvećujuću.

Kada vam je dragi Bog prviput dao milost?

Kada ste bili kršteni, što ste onda postali? — Djeca Božja, prijatelji Božji i baštinici neba.

Da ste nakon krštenja umrli, kamo biste bili došli? — U nebo.

Sada neka pita svaki sebe: Jesam li ja još dijete Božje?

Kako bi bilo lijepo, kad bi svako dijete imalo još milost posvećujuću, kada biste vi svi bili još djeca Božja!

Kad bi sada dragi Spasitelj došao u školu i rekao: »Sva djeca, što ovdje sjede, moja su djeca, moji prijatelji; imam ih sve rado; samo jedno dijete je ovdje, koje me je teško uvrijedilo, a zato niti nije više dijete moje, izgubilo je milost posvećujuću.« Ah, kako bi bilo onda tomu djetetu strašno pri duši!

3. Milost posvećujuću mogu i izgubiti.

Dragi Bog je darovao jednoć nekom djetetu dragocjeno zrno biserovo. Ovo je zrno bilo više vrijedno, nego sve blago cijeloga svijeta. Kad mu ga je dao, reče mu: »Ovo zrno biserovo ne smiješ izgubiti. Đavao i zli ljudi nastojat će, da ti ga otmu, a zato ga čuvaj brižno! Kada umreš, a budeš još imao to zrno biserovo, uzet ću te u nebo. Ako li na čas smrti ne budeš više imao to zrno dragocjeno, ne ćeš moći u nebo.« Dijete je bilo pobožno i dobro i svako se jutro najprije molilo: Pomozi mi ipak, ti dobri Bože, da ne izgubim predragocjeno zrno biserovo, što si mi ga dao. Preko dana mislilo je to dijete češće na dragocjeni dar, te se bojalo, da ga ne izgubi. Svako veče gledalo je, da li još ima dar Božji kod sebe. Ovo predragocjeno zrno biserovo uščuvalo je dijete ća do smrti; sada je već ovo dijete u nebu.

Predragocjeno zrno, što ga je darovao dragi Bog djetetu, bila je milost posvećujuća. Vi ne možete vidjeti milost posvećujuću, ali je vidi dragi Bog. Vi ste također primili taj predragocjeni dar od Boga. Pa što treba da činite, da ne izgubite milost posvećujuću?

4. Milost posvećujuću gubim teškim grijehom.

Kako možete izgubiti milost posvećujuću? — Teškim grijehom.

Što nije više onaj, koji je teško sagriješio?

Sada možete pravo shvatiti, kako je strašno zlo učiniti težak grijeh. Tko učini težak grijeh, taj govori dragome Bogu: ne ću ti služiti, nije mi stalo do tvog prijateljstva, ne ću biti djetetom tvojim, niti mi je stalo do tvoga neba.

Kada bi vam tko rekao: »Ako učiniš težak grijeh, dat ću ti na dar čitavo kraljevstvo«. Što bi tada učinili?

Jednoć je živjela sveta kraljica — zvala se Blanka; ona je bila kraljica u Francuskoj, a imala je sina imenom Ljudevita. Kad je jednoga dana Ljudevit odlazio od kuće, reče mu majka: »Dijete moje, pazi, da na putu ne sagriješiš! Da te na putu nesreća snađe, pa da te kući donesu mrtva, bilo bi to veliko zlo i gorko bih plakala nad tobom mrtvim, ali bilo bi još veće zlo, te bi me još većma rastužilo, da se vratiš kući u teškom grijehu.«

Da, nije toliko zlo umrijeti, koliko je učiniti težak grijeh. Pravo je zato, da svako jutro molite: Bože moj, volim umrijeti, negoli tebe teškim grijehom uvrijediti.

Bila dva čovjeka, a jedan od njih siromah; odijelo je njegovo bilo trošno, te često nije imao ni kruha, da utaži glad, ali je imao milost posvećujuću. Drugi od ove dvojice bio je ugledan; imao mnogo kuća i bogatstvo silno, ali je nosio na duši grijeh. Koji se od ove dvojice većma milio dragome Bogu? Bogataš ili siromah?

Siromah bio je bogat, jer je bio prijatelj Božji; kamo će on doći poslije smrti?

Bogataš onaj pravi je siromah, jer nema na duši milosti posvećujuće. Kada umre, mora ostaviti ovdje na zemlji sav svoj novac, bogatstvo svoje. A kamo tad dolazi, akoli ima na duši još težak grijeh?

To su siromašni, nesrećni ljudi, koji su izgubili milost posvećujuću.

Dok živimo na zemlji, možemo si milost posvećujuću opet steći, ako smo je izgubili. — Dragi je Bog neizrecivo dobar. Mogao je dragi Bog reći: dao sam ti milost posvećujuću na svetom krstu; pazi, da je uščuvaš! Akoli poslije krsta smrtno sagriješiš, ne ću ti nikad oprostiti već ćeš morati u pakao. Pa je li možda dragi Bog ovako rekao? — Nije, jer je on neizrecivo dobar, hoće da vam oprosti vaše grijehe, pa i teške, te

vam još jednoć dati milost posvećujuću. Pa kad čini to dragi Bog? Kada vam oprašta Bog grijehe, pa i najteže i vraća vam milost posvećujuću?

5. Milost Božju opet dobivam, ako se valjano ispovjedim.

Što je i opet onaj, koji se valjano ispovjedio?

Kada ste se valjano ispovjedili, onda je duša vaša opet čista i lijepa.

Pa zato ćemo učiti u slijedećim satovima, kako nam se valja valjano ispovjediti. Molite već danas na večer, a onda svaki dan u jutro i na veče jedan Očenaš i Zdravo Marijo, da vam dragi Bog pomogne, e da se svi valjano ispovjedite.

Pouka o ispovijedi.

I. Pojam i ustanova sakramenta pokore.

Kako dobivate opet milost posvećujuću, ako ste je izgubili? — Ako se valjano ispovjedite, bit ćete iznovice djeca Božja.

Morate se dakle učiti valjano se ispovjediti.

Kada se ispovijedate, primate sakramenat.

Što primate, kada se ispovijedate?

Koliko je sakramenata naredio Krist? Nabroji ih! Koje ste sakramente već primili? Koji sakramenat ćete primiti, kad se ispovijedate? — Sakramenat pokore.

Pa gdje ćete se ispovijedati? — U crkvi, u ispovijedaonici. Tko je već vidio ispovijedaonicu? Tko sjedi u ispovijedaonici? — Svećenik. — Koje svećenike poznate? Reci barem jednoga!

Kad želite primiti sakramenat pokore, idete k svećeniku u ispovijedaonicu; ondje kažete svećeniku svoje grijehe, pa ako vam je žao da ste ih počinili, oprostit će vam ih svećenik, a i dragi Bog vam ih je oprostio.

Ali pomislite, da se netko drugi, koji nije svećenik, sjedne u ispovijedaonicu. Bi li ovaj mogao oprostiti grijehe? — Ne bi mogao nijednog grijeha oprostiti.

Kada vam je svećenik oprostio grijehe, to vam upravo toliko vrijedi, kano da vam je dragi Bog rekao: oprošteni su ti grijesi.

Kad je dragi Spasitelj živio na zemlji, je li i on opraštao grijehe? Komu?

Što je nekoć činio dragi Spasitelj, to mora sada činiti svećenik; zato zovemo svećenike zastupnicima Isusa Krista, namjesnicima Božjim. Što je svećenik? — Svećenik vam oprašta grijehe namjesto Boga ili uime Božje.

Tko je od sviju ljudi prvi mogao opraštati grijehe u sakramentu pokore? — Apostoli.

Apostoli bijahu zajedno u Jeruzalemu u nekoj velikoj dvorani; vrata su bila zatvorena. Najednoć dođe u sredinu njihovu Spasitelj. Oni su vidjeli, da je to dragi Spasitelj, koji je uskrsnuo od mrtvih. Isus Krist rekao je sada apostolima nešto

posve neobično, nešto veoma važno. Dragi Spasitelj reče: »Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se«. Ovim riječima htio je Spasitelj reći: »Apostoli, kojima vi oprostite grijehe, onima će i dragi Bog oprostiti«. — A onda reče Isus Krist dalje: »Kojima vi zadržite grijehe, bit će im zadržani«. Htio je dragi Spasitelj reći: »Apostoli, kojima vi grijehe ne oprostite, njima ni dragi Bog ne će oprostiti.«

To morate ponoviti: što je rekao dragi Spasitelj apostolima?

»Kojima vi oprostite grijehe, onima će se oprostiti.« Pazite! Što je htio Krist time reći? Apostoli, kojima vi i t. d. Što reče Spasitelj dalje? — Kojima vi zadržite grijehe, onima će se zadržati, t. j. apostoli, kojima vi ne oprostite grijehe, onima i t. d.

Sada su apostoli mogli opraštati grijehe.

Da li može anđeo opraštati grijehe? — Ne može. — Zašto? — Jer anđeo nije dobio za to vlasti.

Od koga su apostoli primili vlast opraštati grijehe? — Od dragoga Spasitelja.

Tada su išli grješnici, kojima je bilo žao za grijehe njihove, k apostolima. Oni su kazali apostolima, što su zla načinili, i apostoli su im opraštali grijehe. Tko je još ovim ljudima oprostio grijehe? — Bog.

Sad poznate prve svećenike, koji su u sakramentu pokore mogli opraštati grijehe. Kako su se zvali prvi svećenici? — Apostoli su bili prvi svećenici, koji su mogli opraštati grijehe.

Dragi Spasitelj nije apostole svoje učinio samo svećenicima, već i biskupima, a zato su mogli apostoli onu vlast, koju su od Krista primili, i drugima predati. Krist je rekao apostolima, da si moraju potražiti pobožne muževe; neke od njih neka učine biskupima, a druge svećenicima. To su apostoli i učinili. Kako se zove sakramenat, kojim su apostoli učinili pobožne muževe svećenicima? — Sveti red.

Novi biskupi i svećenici mogli su tada također opraštati grijehe. Tko im je dao za to vlast? — Apostoli.

Tko je ljudima opraštao grijehe, kad su umrli apostoli? — Novi biskupi i svećenici.

I novi su biskupi činili upravo onako, kako i apostoli. Jedan svećenik ne može drugoga učiniti svećenikom, to može samo biskup. Novi su si biskupi također tražili pobožne muževe, od kojih su neke učinili biskupima, a druge svećenicima. Što su mogli ovi biskupi i svećenici? — Opraštati grijehe.

Tako se pobrinuo dragi Spasitelj, da je vazda bilo muževa na svijetu, koji su mogli opraštati grijehe. Pa koliko je tome godina, što je rekao Krist apostolima: Kojima vi oprostite grijehe, onima će se oprostiti?

Za cijelo vrijeme od malone 1900 godina uvijek je živio po jedan papa, biskupi i svećenici. Što su svi ovi mogli? — Opraštati grijehe.

Tko može sada opraštati grijehe? — Papa, biskupi i svećenici. I ja sam svećenik, ali ja nijesam uvijek bio svećenikom. Prije .... godina postao sam svećenikom. A tko me je učinio svećenikom? — Biskup. Kaki sam sakramenat tada primio? — Sakramenat svetog reda. — Što mogu sada? — Opraštat grijehe.

Biskup mi je dao vlast, da mogu namjesto Boga opraštati grijehe. A od koga je naš biskup dobio ovu vlast? — Od drugoga biskupa. A od koga je dobio vlast onaj drugi biskup? — On je opet dobio od nekog drugog biskupa.

Prije 100 godina bilo je ovdje biskupa, koji su mogli opraštati grijehe, a ovu vlast dali su oni drugima. Pače i prije 200, 300 i prije 1000 godina bilo je biskupa.

Prije koliko godina su živjeli prvi biskupi? — Još prije 1900 godina živjeli su prvi biskupi. Apostoli su bili prvi biskupi. Oni su bili prvi, koji su mogli u svetom sakramentu pokore opraštati grijehe. A tko je dao apostolima ovu vlast? — Isus Krist, Sin Božji sam.

Apostoli su ovu vlast, opraštati grijehe, predavali dalje slijedećim biskupima ća do danas.

A tko će opraštati ljudima grijehe, kada umru sadašnji biskupi i svećenici? — Opraštati će im novi biskupi i svećenici, koji će poslije njih doći.

Pa zato i sadašnji biskupi čine još uvijek druge muževe biskupima ili svećenicima. Kako će dugo još morati biti na zemlji papa, biskupi i svećenici? — Do konca svijeta.

Dragi je Spasitelj rekao: ja ću ostati kod vas sve dane do svršetka svijeta. Pa zato bit će uvijek muževa, koji će moći namjesto Boga opraštati grijehe.

Što nam oprašta Bog u svetom sakramentu krsta? — Istočni grijeh.

Vi ste kršćeni, dok ste još bili maleni. Ali ima ljudi, koji se krste tek onda, kada su već stariji. Ovi mogu imati na duši osim istočnog grijeha još i drugih grijeha.

Što će se njima oprostiti u svetom krstu? — Bog im oprašta istočni grijeh, a i druge grijehe, koje su prije krštenja učinili.

Ima na pr. neki čovjek, koji je počinio veoma mnoge i veoma teške grijehe. Što mora on činiti, da mu se oproste svi ovi grijesi? — Mora primiti sakramenat pokore.

Da, ako se valjano ispovjedi, oprašta mu svećenik mjesto Boga i najodurnije grijehe, pa makar imao i tisuću i više najodurnijih grijeha. Tko je to rekao?

Dragi je Spasitelj rekao: »Sve što ćete vi odriješiti na zemlji, to će biti odriješeno i na nebesima.« Htio je Spasitelj reći: svećenik može sve, pa i najodurnije grijehe oprostiti, pa makar ih grješnik imao ne znam koliko.

Pa što morate vi učiniti, da vam svećenik mjesto Boga oprosti grijehe vaše? — Morate se za grijehe kajati, mora vam biti žao za to, što ste ih počinili.

Komu morate onda grijehe svoje kazati? Tko to traži, da rečete svećeniku svoje grijehe? — Dragi Bog.

Komu su prvi kršćani već prije 1900 godina kazivali svoje grijehe? — Apostolima.

Što moraju činiti vaši roditelji, da im se oproste grijesi njihovi? — Moraju se za svoje grijehe kajati i kazati ih svećeniku.

Kada netko i ne bi rado kazao svećeniku svoje grijehe, ipak bi ih morao reći. Zašto? — Krist je tako zapovjediio.

Dragi nam je Spasitelj mogao i što težega zapovjediti. Krist je mogao reći: Svi ljudi moraju čuti, što ste zla načinili. U nedjelju, kada će biti crkva puna ljudi, tada morate glasno priznati vaše grijehe; akoli to ne učinite, ne će vam se oprostiti grijesi. To međutim dobri Spasitelj nije rekao. Pa što biste vi rađe? Biste li vi rađe priznali svoje grijehe javno pred ljudima, koji su u crkvi ili ih kazati svećeniku samome u ispovijedaonici?

Svećenik ne smije ništa ma ikome da kaže, što je u ispovijedaonici čuo, nijedan teški, a ni laki grijeh. Ne smije pripovijedati vašim roditeljima, a ni učiteljima; ne smije ma ni s jednim čovjekom govoriti o vašim grijesima.

Prije 500 godina po prilici vladao je bezbožni kralj, zvao se Većeslav. Stanovao je u Pragu; u istom je gradu živio i neki sveti svećenik, imenom Ivan. Budući da se je taj svećenik rodio u gradiću Nepomuku, zove se zato Ivan Nepomučki. Jednoga se dana ispovijedala kraljica pred svetim Ivanom Nepomučkim. Poslije ispovijedi pozvao je kralj svetog Ivana pred sebe, te mu rekao: »Bit ću ti dobar, učiniti te bogatim, ako li mi rečeš, što ti je ispovjedila kraljica.« — »To ne smijem učiniti, jer bih tim uvrijedio Boga«, reče mu svetac. Ponovno je molio Većeslav, da mu nešto kaže iz ispovijedi, ali svetac nije toga učinio. Kralj se na to rasrdi, te baci sveca u tamnicu. U tamnici je trpio svetac veoma mnogo. Kada je to čula pobožna kraljica, pala je na koljena pred Većeslava, te nije prestala moliti kralja, dok nije otpustio pobožnoga svećenika iz tamnice. Ivan je znao dobro, da ga okrutni kralj nema rado, a zato je mislio: »Pa makar morao trpjeti još i više, ne ću uvrijediti Boga, te nikada, ama upravo ništa, ne ću reći iz ispovijedi.« Nakon nekog vremena morao je opet doći pred

kralja. Ovaj, čim ga je opazio, reče mu bijesan: »Reci mi, što ti je ispovjedila kraljica, jer ćeš inače umrijeti.« — »Ja volim sto puta umrijeti, negoli sagriješiti« — reče Ivan. Tada zapovjedi kralj svojim vojnicima, da svećenika ubiju. Čim je nastala noć, odnijeli su svetog Ivana svezana na most, koji je sagrađen nad rijekom Vltavom; s ovoga mosta bacili su svetog Ivana Nepomučkog u vodu, da se utopi u Vltavi. Sveti je svećenik bio mučen i ubijen, jer nije htio da išta kaže iz ispovijedi.

Nitko ne može prisiliti svećenika, da išto kaže. Svećenik će se prije dati raskomadati, negoli da išta kaže, što je čuo u ispovijedi.

Tko se mora ispovijedati? — Svaki, koji je poslije krštenja ili nakon zadnje ispovijedi počinio težak grijeh.

Što izgubi grješnik po teškom grijehu? — Milost posvećujuću.

Kako možete opet steći milost posvećujuću, ako ste je izgubili teškim grijehom? — Milost posvećujuću opet dobivamo, ako se valjano ispovjedimo.

Pa zašto se onaj, koji je teško sagriješio, ne da ponovno krstiti? — Krst se može samo jednoć valjano primiti.

Zašto se želite sad ispovjediti? — Da stečete milost posvećujuću.

Da, Bog dragi oprašta vam grijehe vaše, velike i malene, ako vam je žao, što ste ih počinili, te kad ih kažete svećeniku. U sv. Pismu nam se pripovijeda o nekakvom ribnjaku u Jeruzalemu, zvao se Ovčji ribnjak. Mnogi su se bolesnici dali donijeti k tome ribnjaku, jer je Bog često onamo poslao anđela, koji je uzljuljao vodu, i bolesnik, koji je prvi došao u ribnjak, ozdravio je odmah.

Pa i vi ste bolesni, ne na tijelu, već na duši. Svaki grijeh, pa i najmanji, čini dušu bolesnom. Ali vi možete opet ozdraviti. Morate otići u ispovijedaonicu, te ondje otkriti svećeniku duševnu vašu bolest. Morate grijehe svoje okajati, ispovjediti, tada će se svi vaši grijesi oprati u krvi Isusa Krista, te ćete opet posvema ozdraviti, pa makar ste prije bolovali od najstrašnije bolesti duševne.

Kakvu kazan zaslužimo teškim grijehom?

Muke paklene.

Kako dugo traju muke paklene?

Što znači: muke su paklene vječne? — Znači, da nikada ne prestanu.

Gospodin Bog može nas već na tom svijetu ili u čistilištu kazniti za grijehe naše. Ova se kazna zove vremenita. Zašto? — Kazan ne traje uvijek, prestaje jednoć, traje tek neko vrijeme.

Za koje grijehe zaslužujemo vremenite kazni?
Za malene grijehe.
Kamo ne može doći onaj, koji se je prije smrti svoje valjano ispovjedio? — Ne može doći u pakao.
Što mu je dakle dragi Bog oprostio? — Ne samo teške njegove grijehe, već i vječne paklene kazni.
Tko umre nakon valjane ispovijedi, može još uvijek doći u čistilište, jer se većini ljudi u ispovijedi ne opraštaju sve vremenite kazni, već samo mali dio.
Teški se grijesi zovu još i smrtni grijesi. Kako se zovu još teški grijesi? — Smrtni grijesi.
Mali se grijesi obično zovu laki grijesi. Kako se još zovu maleni grijesi? — Laki grijesi.
Koliko smrtnih ili teških grijeha oprašta Bog onome, koji se valjano ispovjedio? — Sve smrtne grijehe, što ih je poslije krsta počinio.
Koji se maleni ili laki grijesi opraštaju u valjanoj ispovijedi? — Svi maleni grijesi, za koje se kajemo i koje ispovijedamo.
Koje kazni oprašta Bog onome, koji se valjano ispovjedio? — Vječne kazni, a i barem jedan dio vremenitih.
Sada ću vam reći još jednoć, što nam dragi Bog oprašta u sakramentu pokore.
Ako se valjano ispovjedim, oprašta mi dragi Bog:
1. Sve smrtne grijehe, koje sam iza krštenja počinio.
2. Sve lake grijehe, za koje se kajem i koje ispovijedim.
3. Vječne kazni.
4. Barem jedan dio vremenitih kazni.
Ponovi to!
Dragi Bog uzimlje s duše naše u ispovijedi bolest duševnu, pa nas ozdravlja. Duša naša opet biva lijepa, slična anđelima, a dragi nas Bog imade tako rado, kao da uopće nijesmo ni sagriješili. Po čemu biva duša naša tako lijepa? — Bog dragi opet nam daje milost posvećujuću.
Što si ti tada, kad imaš milost posvećujuću?
Što ima onaj, koji nije počinio nikaki teški grijeh već prije ispovijedi? — Milost posvećujuću.
Tko već ima milost posvećujuću prije ispovijedi, njemu se ona u ispovijedi uvećava. Ovakav čovjek bio je već prije ispovijedi dijete Božje; sada, nakon što se je ispovjedio, postao je još milije dijete Božje. Bio je već prije ispovijedi prijatelj Božji, a sada je Bogu još miliji; prijateljstvo njegovo s Bogom postalo je čvršće, tjesnije nego prije. Plaća, koju će dobiti na nebu, povećala se. Pa kako je sve to nastalo? — Jer se je po ispovijedi uvećala milost posvećujuća.

Tko se valjano ispovjedi, prima od dragog Boga još i druge milosti. To znači: Bog dragi pomaže čovjeku, da opet ne sagriješi, već bude sve pobožniji i uvijek bolji.
Ponovite sada, koje milosti daje nam dragi Bog, kada se valjano ispovjedimo?
Akoli se valjano ispovjedim, tad mi dragi Bog:
1. milost posvećujuću vraća ili ju umnožava;
2. daje mi još i druge milosti, da mogu pobožno živjeti.
Akoli želite steći sve ove milosti od dragoga Boga, morate se valjano ispovjediti. Dobra se ispovijed zove valjana ispovijed. Zla se ispovijed zove nevaljala.
Kako se zove dobra ispovijed?
Kako se zove zla ispovijed?
Dragi nam Bog želi sve oprostiti i povratiti nam milost posvećujuću, ali se moramo za grijehe kajati, te ih kazati svećeniku. To je zapovjedio dragi Spasitelj. Tko ne će to da čini, neka se niti ne ispovijeda. Tko ne će kazati svećeniku sve teške grijehe, taj neka ne ide k ispovijedi. Ako se ovakav čovjek ipak ispovijeda, on se ispovijeda zlo, nevaljalo, a tada u ispovijedi čini nov težak grijeh. Ovaj se grijeh zove svetogrđe. Što učini onaj, koji se nevaljano ispovijeda?
Koliko grijeha oprašta Bog onome, koji se nevaljano ispovjedi? — Nijedan grijeh mu ne oprašta, pače u ispovijedanju čini novi teški grijeh.
Netko je učinio 20 teških grijeha i ispovijeda se nevaljano; koliko grijeha ima nakon nevaljane ispovijedi? — Dvadeset i jedan teški grijeh.
Koliko je teških grijeha imao, kad je išao ispovijedati se? — Dvadeset. Koliko teških grijeha ima, kad se je vratio od nevaljane ispovijedi? — Dvadeset i jedan.
Zašto ima sada još više jedan teški grijeh? — Ispovijedao se nevaljano. Gdje je učinio novi teški grijeh? — U ispovijedaonici. — Kako ga je učinio? — Nevaljanom ispovijeđu.
Dva su čovjeka; svaki od njih ima dvadeset teških grijeha. Jedan se od dvojice ne ispovijeda, drugi pak ispovijeda se nevaljano. Koliko teških grijeha ima prvi? Koliko teških grijeha ima drugi?
Što je dakle bolje, ne ispovijedati se ili se ispovijedati nevaljano?
Bolje je ne ispovijedati se, negoli se ispovijedati nevaljano.
Ponovi!
Kakva kazan stigne onoga, koji je nakon krštenja teško sagriješio, a ne će se ispovjediti? — Muke paklene.
Kamo dolazi onaj, koji se ispovijeda nevaljano? — U pakao.

Obojica dolaze u pakao.

Koji od ove dvojice mora u paklu više trpjeti? — Onaj, koji se ispovijedao nevaljano, trpjet će u paklu teže muke, negoli onaj, koji se uopće niti nije ispovijedao.

Što mora dakle činiti onaj, koji se želi valjano ispovijedati?

Tko se želi valjano ispovijedati, mora:

1. da ispita svoju savjest;
2. da se pokaje za grijehe;
3. da odluči, da će se popraviti;
4. da kaže svećeniku sve grijehe;
5. da učini zadovoljštinu.

Molite svako jutro i veče jedan Očenaš i Zdravo Marijo, da se uzmognete valjano ispovjediti.

II. Ispitivanje savjesti i nauka o grijehu.

Kako zovemo dobru ispovijed? — Valjanom ispovijeđu.

Što moraš činiti, ako se hoćeš valjano ispovijedati?

Želim li se valjano ispovjediti, moram 1. da ispitam svoju savjest; 2. da se pokajem; 3. da odlučim ne griješiti više; 4. da kažem svećeniku grijehe; 5. da zadovoljim za grijehe.

Što moraš najprije učiniti?

Moram najprije da ispitam svoju savjest.

Danas ćemo govoriti o ispitivanju savjesti.

Ako želite, da vam dragi Bog oprosti grijehe, koje ste počinili, mora vam biti žao za vaše grijehe i morate ih kazati svećeniku. Kada bi ti sad odmah morao ići u ispovijedaonicu, bi li mogao reći ispovjedniku sve svoje grijehe, koje si učinio u cijelom svom životu?

Mnoge bi grijehe zaboravio. Grijehe, koje ste učinili lanjske godine, a pogotovu grijehe, koje ste još prije učinili, ne sve u ovaj čas. Što morate činiti, da se sjetite na sve grijehe svoje?

Morate misliti, morate razmišljavati o njima, da ih se sjetite i znat ćete ih opet, moći ćete se za sve pokajati, te ih sve kazati svećeniku.

Kada mislite o svojim grijesima, kad o njima razmišljavate, koje ste grijehe učinili i koliko puta ste ih učinili, tad ispitujete svoju savjest.

Ispitivati svoju savjest, može se reći da znači: zbiljski razmišljavati o svojim grijesima, da ih možemo pravo upoznati (da ih znamo).

Ispitujem svoju savjest, ako ozbiljno razmišljam o svojim grijesima, da ih upoznam dobro. Ponovi!

Kako morate razmišljavati o svojim grijesima?

Ozbiljno, zbiljski; to znači, ne lakoumno, ne tek nekoliko časaka; morate marljivo, ozbiljno o njima misliti; a zato sam vam prije rekao, da ispitivati svoju savjest reći će zbiljski razmišljavati, što smo sagriješili.

Tko sagriješi, nerado misli na svoje grijehe, a i teško je da saznamo sve grijehe svakoga dana. Pa sada vam želim reći, što morate činiti, da si posao olakšate. Morate se ponajprije pomoliti Bogu Duhu Svetome. On će vam pomoći, da uvidite, kako ste teško uvrijedili Boga grijesima svojim, te kakve ste kazni zaslužili od Boga radi grijeha svojih. Bog Duh sveti pokazuje vam, kako je ružna duša vaša po grijehu. Ako se molite Duhu svetome, on će vam olakšati, da ćete sve svoje grijehe naći, i da ćete znati, koliko puta ste ih učinili. Tko se veoma pobožno moli, taj zna i najbolje savjest svoju ispitati. Što morate zato činiti prije, no ste započeli ispitivati svoju savjest? — Moliti se Bogu Duhu svetome.

Poznao sam ljude, koji su se htjeli ispovijedati o grijesima, koje su učinili već prije mnogo godina. Ovi su ljudi bili tjesnogrudni, te su govorili: Ne znam, kako ću činiti; kako mogu naći sve grijehe, što sam učinio prije 10 godina? Rekao sam ovim ljudima, neka se pobožno pomole Bogu Duhu svetome. Oni su tako učinili, a poslije sam ih upitao: Zar vam je zbilja bilo teško sjetiti se na sve grijehe svoje? Odgovoriše mi: Bilo nam je puno lakše,nego što smo mislili. Tko im je pomogao kod ispitivanja savjesti? Tko im je olakotio? — Duh sveti.

Prije ispitivanja savjesti morate se pobožno moliti Bogu Duhu svetome; ali i sami se morate truditi, da se sjetite sviju grijeha svojih.

Sada ćete se prvi put ispovijedati, a zato se morate trsiti, da se sjetite na sve grijehe svoje, što ste ih učinili u cijelome životu svojem. Pa kada se sjetite svih grijeha svojih, kada vam bude žao za nje, te kada sve, što ste zla počinili, kažete svećeniku, tad se već ne trebate bojati, strašiti u srcu radi grijeha svojih.

Kad se budete kasnije u životu ispovijedali, to ćete se ponajprije morati pitati: kada sam se zadnji put ispovjedio? Zatim se morate ispitati, da li vam je zadnja ispovijed bila valjana. Ako zadnja ispovijed nije bila valjana, tad se morate pitati: kada sam se predzadnji put ispovjedio? Da li je predzadnja moja ispovijed bila valjaia? Kada nađete zadnju valjanu ispovijed, tad započnite ondje ispitivati svoju savjest.

O kojim se grijesima mora onaj ispitivati, koji se zadnji put prije deset godina valjano ispovjedio? — O grijesima, koje je učinio u onih deset godina.

Koliko se grijeha oprašta u nevaljanoj ispovijedi? — Nijedan.

Koje grijehe, premda sam ih već jednoć ispovjedio, moram ispovjediti još jednoć? — Sve grijehe, koje sam ispovjedio u nevaljanoj ispovijedi, imam jošte na duši, dragi mi Bog nijedan nije oprostio; a za to moram sve teške grijehe još jednoć ispovijedati, premda sam ih već jednoć ispovjedio u nevaljanoj ispovijedi.

Morate se zato pitati: Jesam li se već kada nevaljano ispovijedao? Koliko put sam se nevaljano ispovijedao? Kada mi je dragi Bog zadnji put oprostio grijehe? A onda razmišljavajte o svim grijesima, koji vam još nijesu oprošteni. Morate promišljavati i o teškim grijesima, koje ste već prije kazali svećeniku u ispovijedi nevaljanoj, jer ovakove grijehe morate sve još jednoć ispovijedati.

Gdje moraš započeti ispitivati svoju savjest? — Kod zadnje valjane ispovijedi.

Grijehe, koje smo ispovijedali u zadnjoj valjanoj ispovijedi, nije nužno još jednoć kazivati. Zašto ne? — Jer više ih nemamo na duši, Bog nam ih je oprostio.

U svakoj ispovijedi nalaže nam svećenik za naše grijehe pokoru. Svećenik vam obično naloži, da morate nešto moliti za svoje grijehe. Kada se dakle drugi put ispovjedate, morate se pitati: Jesam li ovršio zadanu pokoru? Jesam li učinio ono, što mi je naložio svećenik da činim kano pokoru za grijehe svoje?

Nijeste li to učinili, tad učinite čim prije, molite ono, što vam je svećenik u zadnjoj ispovijedi naložio. Bolje je, da još sada izmolite, negoli da uopće i ne izmolite. Tko ne izvrši naloženu mu pokoru, mora si i taj grijeh zapamtiti, pa ga kazati svećeniku.

Što morate reći svećeniku u ispovijedaonici? — Svoje grijehe.

Nabroji mi neke grijehe!

Krasti, lagati, ogovarati i t. d.

Tko zabranjuje krasti? Tko zabranjuje lagati? Tko zabranjuje ogovarati? — Bog?

Pazite, reći ću vam, što je grijeh, morat ćete mi to sami opetovati.

Grijeh je svojevoljni prestupak zapovijedi Božje.

Kraljevi izdavaju zakone. Dragi je Bog kralj nad svim kraljevima, a i on je izdao zakone. Ako dragi Bog izda kaki zakon, tad zovemo takav zakon Božji zakon.

Kako se zove takav zakon? Tko je izdao zakone Božje?

Što dragi Bog zapovijeda, ono moramo činiti, što dragi Bog zabranjuje, toga ne smijemo činiti.

Dragi je Bog izdao deset zakona, koje moraju vršiti svi ljudi. Ove zakone Božje zovemo obično zapovijedima Božjim. Koliko ima zapovijedi Božjih? Nabroji ih!

Kako glasi 4. zapovijed Božja? Koju zapovijed Božju nijesi obdržavao, kada si bio roditeljima neposlušan?

Kako glasi 7. zapovijed Božja? Koju zapovijed nijesi vršio, kada si krao?

Mjesto: ne obdržavati, ne vršiti, može se reći: prekršiti.

Koju je zapovijed prekršio onaj, koji je ubio čovjeka?

Tko laže, prekršio je 8. zapovijed Božju; učinio je grijeh.

Grijeh je svojevoljan prestupak zapovijedi Božje. Tko prekrši koju zapovijed Božju, a nije ni mislio na to, ili možda nije niti htio, taj nije sagriješio. Pa zato velimo: svojevoljni prestupak. Ako prestupim koju zapovijed Božju slobodnom voljom, tad učinim grijeh.

Jednoć posla neka majka sina svojega, da joj donese vode. Put je bio jako sklizast, a zato je dječak išao oprezno. Ali najednom se posklizne, pane i razbije pehar. Je li dječak sagriješio? Zašto ne? On nije razbio pehar svojevoljno. Da je on bacio pehar na zemlju hotimice, onda bi bio sagriješio, jer grijeh je svojevoljni prestupak zapovijedi Božje. Što je grijeh?

Koliko je zapovijedi izdala Crkva katolička? I to su zapovijedi, koje moramo obdržavati. Tko je izdao te zakone? — Papa i biskupi izdali su pet zapovijedi crkvenih.

Pet zapovijedi crkvenih moramo isto tako obdržavati, kano i deset zapovijedi Božjih. Tko nas je to učio? — Isus Krist.

Dragi je Spasitelj rekao: Tko vas prezire, taj mene prezire. Tko ne će da vrši zapovijedi crkvene, taj prezire Papu i biskupe, a tko prezire Papu i biskupe, taj prezire dragog Spasitelja samoga, a to je grijeh. I drugom je zgodom Spasitelj rekao: Tko ne sluša Crkve, neka ti bude kano poganin i javni grješnik. Tim je riječima htio reći dragi Spasitelj: Tko hotimice prekrši koju zapovijed crkvenu, taj učini grijeh, taj griješi. Tko nam je zapovjedio, da moramo obdržavati i zapovijedi crkvene? — Spasitelj.

Nije grijeh samo ono, ako tko zlo čini, možete i riječima sagriješiti.

Kad griješite riječima? — Kada lažete, ogovarate, kunete i t. d.

I mislima se može sagriješiti. Možete i u srcu sagriješiti.

Nabroji mi neke grješne misli! — Zavidne misli, nečiste, ohole, neprijateljske misli i t. d.

Ljudi ne mogu ovakove grijehe vidjeti. Ali tko ih vidi? Tko zna za nje? — Bog. Zašto — On je sveznajući.

Tko ne čini ono, što Bog zapovijeda, čini također grijeh.

Bogataš, koji ništa ne da siromahu, griješi. Zašto? — Bogataš mora pomagati siromahu, jer je to Bog zapovjedio. Tko ne moli, griješi. Zašto? — Bog nam je zapovjedio da se molimo.

Nijesu svi grijesi jednako veliki. Ima teških i lakih grijeha. Teške grijehe zovemo i smrtnima.

Kako još zovemo teške grijehe?

Smrtni grijesi i teški grijesi jedno su isto.

Kako se zovu drugi grijesi? — Laki grijesi su maleni grijesi.

Što se gubi teškim grijehom? — Milost posvećujuća. Kamo dolazi onaj, koji umre tek s jednim jedinim teškim grijehom? — U pakao.

Da netko učini težak grijeh, traži se troje: a) velika stvar, b) jasna spoznaja i c) privolja.

Je li to mali ili teški grijeh, ako tko ukrade komadić šećera? — Nije nikako težak grijeh, jer komadić šećera nije velika stvar.

Što se prvo traži za težak grijeh? — Velika stvar.

Kako sagriješi onaj, koji u nedjelju ili u zapovjedani blagdan svojom krivnjom ne prisustvuje svetoj Misi. — Sagriješi teško.

Tko je teško bolestan, ne griješi, ako izostane od svete Mise. Ako je koje dijete veoma slabo, put dalek, a zlo vrijeme, pa majka reče djetetu: Danas slobodno izostaneš od sv. Mise. Kaki grijeh učini dijete, ako tada izostane? — Nikakav.

Neki zločesti dječak bude poslan od roditelja u nedjelju u crkvu k sv. Misi, ali on nije otišao k sv. Misi, već se igrao u šumi za vrijeme sv. Mise. Kakav je grijeh učinio taj dječak? — Težak grijeh.

Kada dječak polazi na ispovijed, mora se točno ispitati i promisliti: koliko puta sam mojom krivnjom u nedjelju ili zapovjedani blagdan izostao od sv. Mise? To mora reći svećeniku u ispovijedi.

Tešku kletvu izreći velika je stvar. Nečistoća je velika stvar. Roditelje mnogo žalostiti, u petak jesti meso, velike su stvari, pa zato mogu biti i teški grijesi.

Nabrojite mi sada primjere, kada netko prekrši u velikoj stvari zakon Božji.

Jednoć je išla neka gospodarica u petak u pivnicu, a ondje je bilo suhog mesa, odreže si i jede; kada je već pojela, pane joj na pamet, da je danas petak. Kaki je grijeh učinila gospodarica? — Nikaki. Zašto ne? — Gospodarica nije ni mislila na to, da je petak, te u onom času nije ni spoznala zabranu, da ne smije jesti meso.

Drugo, što se traži, da bude nešto težak grijeh, je j a s n a s p o z n a j a.

Ako je netko u polusnu, ne može jasno misliti a niti jasno spoznati. Nitko tko je napola u snu, nema jasnu spoznaju.

Netko bješe napola u snu i počini nešto zla. Da je isto ovo zlo učinio budan, počinio bi bio teški grijeh. Velika je stvar ovdje, ali ipak čovjek nije počinio t e š k i grijeh. Kada je počinio to zlo? — Napola u snu. Zašto to nije teški grijeh? — Manjka drugi dio, što se traži, da nešto bude teški grijeh, naime jasna spoznaja.

Što drugo pripada teškom grijehu? Što se još traži, da bude nešto teški grijeh?

Da bude nešto teški grijeh traži se: 3. p o t p u n a p r i v o l j a.

Bilo je careva, koji su kršćane ubijali. Ti carevi, a i mnogi drugi ljudi, nijesu se klanjali dragome Bogu u nebu, već su si dali načiniti sliku ili kip od drva ili kamena, bacili bi se na koljena, te bi govorili drvenome ili kamenom kipu: ti si naš bog! Kršćani bi se također morali bili baciti na koljena pred kipovima, te govoriti: Ti si naš bog! Ali kršćani su govorili: Ima samo jedan Bog, koji je na nebesima, njemu se jedinome molimo; vaš kameni kip ne može niti čuti, kada mu se moli. Pogani su pred kipove stavljali posudicu, a u njoj živa uglјena, te bi govorili kršćanima: »Morate baciti tamjana na žeravicu, da vidimo, je li štujete bogove naše; ako ne ćete to učiniti, bit ćete ubijeni.« Kršćani im odgovarahu: »Volimo umrijeti, negoli štovati bogove vaše.« Da su kršćani bacili tamjan na žeravicu za znak, da se tim činom klanjalu idolu, t. j. krivom bogu iliti kumiru, teško bi bili sagriješili; ali oni su voljeli biti ubijeni, negoli počiniti grijeh. Prije no bi ubijali kršćane, dovukli bi ih do kipa. Kojigod od pogana pograbio bi ruku kojem kršćaninu, silom bi je otvorio i u nju umetnuo nekoliko zrnaca tamjana; a tada bi mu ruku silom zatisnuo, te je čvrsto držao, da je kršćanin nije mogao otvoriti. Sad su mu ruku sa zrncima tamjana držali nad gorućom žeravicom, koja je bila pred onim kipom, i onda mu je silom otvorili. Zrnca tamjana pala su tada sama od sebe na vatru.

Zašto ovaki kršćanin nije sagriješio?

Nije on htio tamjana baciti na žeravicu, a niti pustiti da pane; manjkala mu je privolja njegova, nije htio.

Kod svakoga grijeha mora biti volja, privoljeti se mora, jer inače se ne počinja grijeh. Kod teškoga grijeha mora biti p o t p u n a privolja.

Što se dakle treće traži za smrtni grijeh? Tko zna reći sada sva tri dijela, koji se traže za težak grijeh? Nabroji ih!

Sva ova tri dijela moraju se naći zajedno, jer tada je tek smrtni grijeh. Ako manjka tek jedan od ovih dijelova, već nema teškoga grijeha.

Teških se grijeha morate ponajvećma bojati. Što zaslužujete teškim grijehom? — Pakao. Boga vrijeđate teškim grijehom veoma; a što gubite? — Milost Božju posvećujuću.

Ali ne smijete činiti nanovo ni lakoga grijeha. Tko zabranjuje laki grijeh? — Dragi Bog. Koga vrijeđamo lakim grijehom? — Boga dragoga. Pa tko bi od vas htio Boga, predobroga Oca nebeskoga, da vrijeđa?! Ne smijete ipak biti nezahvalni dragome Spasitelju. On je vas toliko ljubio, a zato ga ne smijete nijednim ni najmanjim grijehom da vrijeđate. A i za lake grijehe čovjeka stiže kazan. Kakova? — Vremenita kazan.

Tko hoće valjano da ispita svoju savjest, taj mora da misli na deset zapovijedi Božjih i pitati se: što sam učinio protiv 1., 2. i t. d. zapovijedi Božje?

Jednako mora proći ovako i pet zapovijedi crkvenih.

Po tom morate se pitati: koji sam glavni grijeh učinio?

U ispitivanju savjesti ću vam pomagati, te vam napomenuti grijehe protiv pojedine zapovijedi Božje i crkvene. Vi onda o tome kod kuće mislite, te se pitajte, jeste li sagriješili mislima, riječima ili djelima.

Kod svakoga teškog grijeha promislite i na broj; promislite točno: koliko puta sam učinio ovaj grijeh u svemu? Ili: koliko puta svaki dan? ili svaki tjedan? ili svaki mjesec?

Morate se kod pojedinih grijeha pitati: nije li možda bilo što, što je grijeh učinilo težim, gorim? Tko sagriješi teže: da li onaj koji pogrdi roditelje svoje ili onaj koji pogrdi kakova dječaka? — Tko pogrdi roditelje. Ovakove prilike, koje mijenjaju vrst grijeha, morate reći u ispovijedaonici svećeniku.

U ispitivanju savjesti morate se pitati: koja je moja glavna pogreška?

Glavna vaša pogreška je ona pogreška, onaj grijeh, koji najrađe činite, grijeh, koji najčešće činite.

Gdjekoja su djeca veoma oblizava, pa gdje samo mogu uzimlju roditeljima, pače kradu i novac. Kada ih roditelji ulove, lažu. Kako su došli do krađe? Oblizavanjem svojim. Kako su došli do laži? Opet oblizavanjem svojim. Koja je glavna pogreška ovakovog djeteta? — Oblizavost. Pa zato se mora svatko pitati: Kako je došlo do toga, da sam učinio taj grijeh? Kako je došlo, da sam lagao, krao, uvrijedio svoje roditelje? Samovolja može također biti glavna pogreška ili nečistoća, grijesi protivni svetoj stidljivosti.

Morate ozbiljno promišljavati svoje grijehe, da ih sve upoznate. Tko savjest svoju veoma nemarno ispituje, onaj će se i nevaljano ispovjediti. Koliko grijeha oprašta Bog ovakovome? — Nijednoga. Pa zato upamtite dobro, što vam sada kažem:

I. Ispovijed je moja nevaljana, ako savjest svoju ispitujem veoma nemarno.

Ponovi to!

Čovjek, koji svoju savjest ispituje dobro, ozbiljno, znade, kako izgleda duša njegova. Ali ima ljudi, koji ne će da znadu, kako je duša njihova ružna i nagrđena. Ispituju se zlo — premda će jednoć upoznati sve grijehe svoje, ali prekasno, kada već ne će moći očistiti dušu svoju od grijeha. Kada će to biti? Kada će i opaki upoznati svu svoju zloću, sve grijehe svoje? — Na sudištu Božjem, ali tada će biti sve prekasno.

Kralj neki poslao je slugu svoga k nekome čovjeku, da mu reče, neka odmah dođe k njemu. Sluga morao ga je voditi kralju. Bila je tamna noć, a put je vodio veoma blatnim ulicama. Čovjek taj pao je putem nekoliko puta u blato. Odijelo njegovo bilo mu rastrgano, a on vas oblaćen. Ni sam nije znao, kako li je zamazan i kako nagrđen izgleda, jer nije mogao vidjeti radi noćne tmine. On pođe dalje i dođe u kuću kraljevsku. Kada se otvoriše vrata, on stupi u sjajno rasvijetljenu dvoranu, u kojoj su gorjele velike svjetiljke. U toj sobi sjedio je kralj. Čim je stupio otrcani i zamazani taj čovjek u sobu, zapazi veliko ogledalo; tada opazi, kako je vas oblaćen i kako je odjeven u otrcano odijelo. Možete si misliti, kako se je postidio pred kraljem.

Kada umremo, moramo i mi doći k pravednome Bogu. On će nama pokazati sve grijehe cijeloga života našega kano u ogledalu. Kako li će se tada morati stidjeti zli ljudi pred Bogom, kako li će se prestrašiti, kad zapaze grijehe svoje, na koje prije nijesu htjeli ni misliti! Kako strašna i velika bit će kazan njihova!

Ispitujte savjest svoju, pa ćete naći, da je vaše odijelo nedužnosti, t. j. milost posvećujuća, razderano; uvidjet ćete, da je duša vaša veoma okaljana grijesima. Sada još možete očistiti dušu svoju. Čim? — Valjanom ispovijeđu. Kada budete mrtvi, bit će prekasno.

Nastavite svaki dan ujutro i naveče izmoliti Očenaš, da se valjano ispovjedite, a k tome pridodajte od srca i ovu molitvicu: Dođi, Duše sveti, rasvijetli pamet moju, da mogu pravo upoznati grijehe svoje! Zdravo Marijo!

III. Pokajanje.

Zadnji sam vam put govorio, da si morate 1. ispitivati marljivo svoju savjest, akoli želite valjano se ispovjediti. Jednako ste čuli, da može vaša ispovijed biti i nevaljana, ako se lakoumno, površno ispitujete.

Ispovijed je moja nevaljana, ako veoma površno ispitujem svoju savjest.

Što treba da učini, tko želi dostojno primiti sveti sakramenat pokore?

Tko želi dostojno primiti sveti sakramenat pokore, mora: 1. da ispita svoju savjest; 2. da se pokaje; 3. da odluči, da će se popraviti; 4. da se ispovjedi; 5. da izvrši naloženu pokoru.

Što je drugo nužno, da se ispovjedimo valjano? Nužno je, pokajati se.

Između sviju pet glavnih dijelova najvažnije je pokajanje.

Pokajanje je mnogo važnije od ispitivanja savjesti, a zato danas morate biti još većma pažljivi, negoli zadnji put. Na koncu ću sata vidjeti, tko je najbolje razumio ono, što vam sada govorim.

1. Katekizam nas pita: Što će reći pokajati se?

Pokajati se reći će: žaliti i mrziti na učinjene grijehe.

Pokajanje je žalost, bol duše. Čovjek ima dušu i tijelo. Tijelo i duša mogu boljeti. Reci mi kaku bol tijela!

A jeste li već kada imali bol u duši?

Prije nekoliko dana bio sam u jednoj kući, gdje je umrla majka. Djeca su stajala oko mrtve majke i plakala gorko; bila su veoma žalosna. Otac nije plakao, ali i on je bio veoma žalostan. Najednoć uđe u sobu još jedan sin, a zvao se Petar. Bio je zao, a majku je svoju često puta teško uvrijedio, te ju tako ražalostio, da je i umrla od žalosti. Kada je Petar zapazio mrtvo tijelo majke, ražali se i on vrlo. Glasno je vikao: »Ah, jao meni! krivac sam smrti majčine, kako sam je mogao tako teško vrijeđati!« Bilo mu od srca žao, što je vrijeđao pokojnu majku.

Kakovi su bili svi oni, što su oko mrtvika u naokolo stajali? Svi, isti Petar, bijahu žalosni; svi su imali bol duše. Nijesu bili bolesni na tijelu. Gdje je bila žalost njihova? — U duši.

Što su svi imali? — Bol duše.

Tko je žalostan, veli se za njega, da ga boli duša. Ponovi to! A i pokajanje je bol duše. Ali nije svaka bol duše i pokajanje. Petar je nešto učinio, radi čega bijaše žalostan. Što je Petar učinio? — Uvrijedio je često puta svoju majku, da je ona konačno i umrla. Sada ga je boljela duša zato, što je to učinio.

Petar je imao u duši pokajanje, on se je kajao za to, bio je žalostan zato, što je majci svojoj toliko žalosti prouzročio.

Otac i druga djeca bijahu također žalosni, oni su također imali bol duše, ali ne radi toga, što bi oni sami skrivili. Pa zato duševna bol ni očeva niti druge djece nije bila pokajanje. Oni nijesu imali zašto da se kaju. Zašto ne? Nijesu učinili ništa zla.

Za što se mogu kajati?

Kajati se mogu jedino za ono, što sam sâm zla učinio.

Tko se žalosti, tko je tužan radi nečega, što je on sam skrivio, taj ima pokajanje, taj se kaje.

Neki je dječak lagao. Kada je to dočuo učitelj, reče dječaku: »Znaš li, dijete moje, koga si lažju svojom uvrijedio? — Znaj, da je Bog dragi zabranio lagati, a ti si ipak lagao, te tim uvrijedio Boga, koji ti je tako dobar.« Kad je naveče dječak bio sam, sjetio se riječi učiteljevih, te reče sam sebi: »Danas sam sagriješio, lažju svojom uvrijedio sam dobrog Spasitelja svojega.« On bude radi toga žalostan. Zašto je bio žalostan? — Žalio je, teško mu je bilo, što je lagao. Dječak je imao pokajanje.

Kajem se za svoje grijehe, mogu još reći ovako: Žao mi je, što sam sagriješio, ili žalostan sam, što sam sagriješio.

Ponovi to!

Kako glasi pitanje u katekizmu? Što je pokajanje?

Pokajanje je bol duše i mržnja na učinjene grijehe.

Pokajanje je i mržnja na učinjene grijehe, što sam ih učinio.

Netko ima mržnju, netko mrzi nešto onda, ako nema veselja s tim, akoli ne ljubi, već se odvraća od onoga, ako mu je odurno, onda velimo, da mrzi na ono.

Što moramo mrziti? — Ono, što je ružno, što je odurno, to moramo mrziti, prezirati.

Dječak se neki vani igrao, pa si zamazao cijelo lice. Kada je kući došao, uze otac ogledalo, te mu reče: »Pogledaj se!« Kada je dječak vidio, da mu je lice tako zamazano, reče: »Fuj, kako sam ružan!« Brzo ode i očisti se.

U cijelome svijetu nema ništa tako odurno, kako je grijeh. Kad griješite, tada činite nešto tako ružno, da duša vaša biva tim posve nagrđena, zamazana.

Tko se moli Duhu svetome, te ispituje svoju savjest, njemu Bog Duh sveti pokaže, kako je grijehom ružna i nagrđena postala duša njegova. Kada to spoznate, tad morate i grijehe, što ste ih počinili, mrziti i oduravati, morate se kajati.

Ako netko ima još veselje u grijesima, što ne može dragi Bog ovakovome? — Ne može mu oprostiti grijehe.

Vi ste također već ljubili grijeh, veselje imali u njem, inače ne biste bili griješili.

Dijete neko bilo oblizavo; sve bi pojelo, kada bi samo gdje što našlo. Majka reče djetetu: Dragi je Spasitelj postio 40 dana, te na križu žedao. Sve ovo, a i još mnogo toga pretrpio je Spasitelj, da možeš doći u nebo. Pa zar ne ćeš uzvratiti Spasitelju ljubav ljubavlju? Do sada si ga samo vrijeđalo. Spasitelj je zabranio lakomost, a ti si ipak to činilo!« Poslije toga ostalo je dijete samo, mislilo je o riječima majčinim, te posta žalosno, što je bilo dosada oblizavo. Pa kako sam moglo, govorilo bi dijete tiho samo sobom, kako sam moglo činiti što tako odurna. Kamo sreće, da nijesam nikada bilo lakomo! Eto, dijete ovo kajalo se za oblizavost svoju. Prije je imalo u tome veselje, rado je bilo oblizavo; a sada već nije, sada mrzi na to, što je prije bilo oblizavo. Što želi sada? — Kamo sreće, da nijesam prije bilo oblizavo.

Kajem se za svoje grijehe, može se prema tome reći: mrzim na grijehe svoje ili: kamo sreće, da ih nijesam učinio.

Ponovi to!

Što je pokajanje? Kako stoji u katekizmu? — Kajanje je bol duše i mržnja na učinjene grijehe. Može se prema tome i ovako reći: Pokajanje je bol duše i mržnja na grijehe, što sam ih učinio. Tko može i zna to ponoviti?

Bog dragi također mrzi na grijehe. Bog dragi vidi svaki put, kada vi sagriješite, a onda ste vi mrski, odurni u očima Božjim.

Pa i vi ste već mrzili na grijehe, što su ih drugi učinili. Kada vam je gospodin učitelj pripovijedao, kako su Židovi dragog Spasitelja na križ razapeli, tada ste mislili: to je bilo mrsko. Bili ste kivni i srditi na nezahvalne Židove. To nije bilo pokajanje. Što se može okajati? — Kajati se mogu samo za ono, što sam sâm učinio.

Vi ste već uvrijedili svoje roditelje. Tko je učinio taj grijeh? — Vi sami.

Na koga se moraš srditi, koga mrziti, kad sagriješiš? — Moraš se srditi na samog sebe, što si sagriješio, onda imaš pokajanje.

Kajem se za grijehe svoje, to se može još reći: zlovoljan sam i srdit na samoga sebe, što sam sagriješio.

Ponovi sada: Kajem se za svoje grijehe, mogu još reći ovako:

Žao mi je, što sam sagriješio; ili:
Žalostan sam, da sam sagriješio; ili:
Mrzim na grijehe, što sam ih počinio; ili:
Kamo sreće, da nijesam sagriješio; ili:
Zlovoljan sam i srdit sam na sama sebe, što sam sagriješio.

Seljak je neki svojom rukom zasadio cijeli red plemenitih voćaka; na veliko njegovo veselje donijele su voćke prve plodove, te je bio znatiželjan vidjeti, kakove su vrste te voćke. Susjedov sin, opaki dečko, dođe u vrt, te nagovori sina onog seljaka, da su pošli i obrali plodove prije negoli su dozorili. Kada je prvi put gospodar vrta došao u vrt i opazio voćke bez ploda, ražalostio se veoma te reče: »Pa zašto su mi to učinili? Opaki dečki uništili su veselje moje!« Ove riječi očeve čuo je njegov sin, one su ga dirnule u srce, te otrča susjedovom sinu i reče: »Da znaš, kako je otac moj ražalošćen s onog zla čina, što smo ga učinili u vrtu obravši voće! Nemam mira ni pokoja od onog časa u srcu. Otac moj ne će me više onako ljubiti, kako prije, već će me kazniti, što sam i zaslužio!« Tada mu reče susjedov sin: »Ti luda, tvoj otac ne zna, a niti će saznati, tko je to načinio; moraš samo paziti, da se ne odaš, pa otac ne će saznati.« Kada je Franjo — tako se zvao seljakov sin, — došao kući te vidio žalosna oca, nije mogao da bude pred njim veseo, jer je mislio: »Kako mogu veselo gledati na oca, koga sam ražalostio?« Sad se približi otac k djeci, te svakome od njih dade zrelog voća, što ga je donio, a i najstarijem sinu Franji. Djeca su podcikivala od veselja, veselila se i jela, Franjo pak sakri lice svoje i poče gorko plakati. Otac mu se približi i reče: »Franjo dragi! Zašto plačeš?« Franjo mu odgovori: »Ah, nijesam vrijedan, da se zovem sinom tvojim! Ne mogu da se prikazujem drugojačiji pred tobom, negoli zbilja jesam. Oče dragi, nemoj mi više činiti nikakovo dobro, već me kazni po miloj volji, kako zaslužujem: ja sam ti otrgao one plodove na mladim voćkama.« Otac mu pruži ruku, privine ga na grudi svoje i reče: »Opraštam ti, dragi Franjo! Dao Bog, da to bude prvi i zadnji put, da si nešto načinio, čega bi se morao stidjeti! Ako to Bog dragi dade, ne će mi više biti žao za one voćke!«

2. Tko zna izmoliti pokajanje?

Ima li zbilja svaki onaj i pokajanje, koji zna izmoliti ovu molitvu, koju si sada izmolio? — Ne. Pokajanje ne sastoji u riječima. Pokajanje je bol duše i mržnja na počinjene grijehe. Samo onaj, koji uistinu mrzi na svoje grijehe, koji je žalostan zato, što je sagriješio i koji želi: o da nijesam nikad sagriješio! samo taj ima pokajanje. Gdje mora biti bol radi grijeha? — U duši.

Pokajanje mora biti u duši, a zato se može još reći: pokajanje mora biti u srcu. Ponovi to! Tko ima pokajanje u srcu, u duši, njegovo je pokajanje unutrašnje.

Kada je pokajanje unutarnje? — Onda, kada je u duši, u u srcu. Katekizam veli: pokajanje mora biti prvo unutrašnje. Tko veli samo: »Kajem se za grijehe svoje« ili: žao mi je, što

sam sagriješio«, tko dakle samo riječi izgovara, taj nema pokajanja. Moramo nesamo govoriti, već i misliti, mora nam zbilja biti žao, što smo sagriješili. Moramo u srcu željeti: O, kamo sreće, da nijesam sagriješio!

Dijete neko uvrijedilo je svoju majku, pođe k njoj i reče: »Majko, veoma mi je žao, što sam te uvrijedio, rastužio.« — »A je li ti zbilja žališ?« upita ga majka. — »Uistinu«, reče dječak, »meni je u srcu žao, što sam te uvrijedio.« — Ali to nije bilo istina, jer djetetu nije bilo u srcu žao radi uvrede. Kazalo je dijete, istina: »Kajem se«, ali u srcu nije mislilo na to. Majka je međutim dječaku vjerovala, mislila je, da mu je zbilja u srcu žao, te mu uvredu oprostila. A što bi sigurno majka učinila, da je znala, da njenom djetetu nije u srcu žao? — Ne bi mu bila oprostila.

Dijete je prevarilo majku. A koga ne može čovjek prevariti? — Boga ne može. Kako to Bog zna, da li imamo u srcu pokajanje ili ne; da li nam je zbilja žao? — On zna, jer je sveznajući.

Da, on vidi u srce, on je sveznajući; on zna, da li mi od srca mrzimo na grijehe. Pa što ne će učiniti Bog, kada vidi, da čovjek neki nema u srcu pokajanja? — Bog ne će ovakovomu čovjeku oprostiti grijehe.

Kako zovemo čovjeka, koji ne može govoriti?

Može li nijemi čovjek također probuditi pokajanje?

Da, ako samo ima u srcu pokajanje, jer ako i ne može da izgovori riječi: »Kajem se za svoje grijehe«, ipak će mu dragi Bog oprostiti grijehe njegove.

Bog traži od grješnika skrušeno i ponizno srce, da je duh njegov žalostan. Time hoće Bog reći: svi, koji su sagriješili, moraju u srcu okajati grijehe svoje.

Već sam vam prije rekao, da je grijeh nešto najružnije, nešto najgadnije na svijetu. Možemo još reći: »Grijeh je najveće zlo«. Što je grijeh?

Vi znate, da ima i drugih zala na svijetu. Reci koje!

Siromaštvo, bolest i t. d. jesu također zlo, ali nijedno od ovih zala nije toliko zlo, koliko je grijeh.

Koga vrijeđamo grijehom? — Dragoga Boga; njemu smo neposlušni. Teškim grijehom gubimo Boga. Tko počini teški grijeh, zasluži, da nikada ne dođe k Bogu, da ga on baci u pakao. Bog je više vrijedan, negoli sva bogatstva, on je više vrijedan, negoli sva dobra cijeloga svijeta; zato i zovemo Boga najvećim dobrom. Kako zovemo Boga? — Koga morate najvećma ljubiti? — Boga. Što morate najvećma mrziti? — Grijeh. Moramo grijeh većma mrziti, većma oduravati, negoli siromaštvo, bolest i sva ina druga zla.

Tko je sagriješio, taj mora na grijeh, koji je učinio, većma mrziti, negoli na druga zla. Ako je netko što ukrao, mora mu zato biti većma žao, negoli da je obolio, negoli da umre. Mora od srca željeti: O, kamo sreće, da nijesam ukrao! Rađe bih bio bolestan, negoli što sam ukrao; rađe ću umrijeti, negoli u buduće krasti.

Tko nema nutarnjeg pokajanja, tome Bog dragi ne oprašta. Kakova je njegova ispovijed? — Nevaljala.

Prije smo već čuli, da je ispovijed nevaljana, ako veoma nemarno ispitujem savjest. Morate sada ponoviti, što vam kažem:

I. Ispovijed je moja nevaljana, ako veoma nemarno ispitujem svoju savjest.

II. Ispovijed je moja nevaljana, ako mi nije od srca žao za moje grijehe.

3. Za koje se grijehe moramo pokajati?

Moramo se kajati za sve grijehe, koje smo učinili, ili barem za sve smrtne. Kakovo nam je onda pokajanje? — Općenito. Pokajanje je općenito, ako se kajem za sve svoje grijehe ili barem za sve smrtne. Pokajanje mora biti drugo: općenito.

Što ne može dragi Bog, ako se netko ne kaje za jedan jedini smrtni grijeh? — Grijeh, za koji se ne kajem, ne može mi ni dragi Bog oprostiti.

Netko je počinio deset teških grijeha; za devet se kaje, ali se ne kaje za deseti. Koliko grijeha oprašta dragi Bog ovakovome? Nijedan.

Bog mi oprašta ili sve teške grijehe ili nijedan.

Ponovi to!

Drukčije se stvar ima s malim grijesima! Bog dragi može mi oprostiti neke lake grijehe, a druge zadržati. Ako se za neke lake grijehe ne kajem, ne mogu mi biti niti oprošteni.

Neki je čovjek grdno psovao, krao je i bio posve pijan. Kada je došao ispovijedati se, žao mu je bilo, što je psovao i krao, ali se jošte veselio, što se bio posve opio. Kako se taj čovjek ispovijedao? — Nevaljano. Koliko mu je grijeha oprostio dragi Bog? — Nijedan.

Za koliko se grijeha moramo pokajati? — Barem za sve smrtne.

III. Ispovijed je moja nevaljana, ako se veselim jednomu jedinom smrtnom grijehu.

Ponovi to!

Koliko teških grijeha oprašta Bog onome, koji se valjano ispovjedio? — Sve smrtne grijehe.

Koliko se malih grijeha oprašta u valjanoj ispovijedi? — Svi mali grijesi, za koje se kajemo i koje ispovijedamo. Koji se grijesi opraštaju onome, koji ispovijeda sve smrtne grijehe

i za nje se kaje, ali se ne kaje za lake? — Opraštaju mu se samo teški grijesi.

Koji mu se grijesi pridrže? — Laki.

Vi bi, znam, rado, da vam se oproste i mali grijesi. Bog dragi želi vam i nje oprostiti. Što dakle morate okajati? — Morate okajati i lake grijehe.

Ako se kajete i ispovijedate i lake grijehe, bit će vam oprošteni. Bit ćete tada dragom Bogu to miliji, on će imati još veće veselje s vama, a vi ćete tada moći dragog Boga još radije imati, negoli, da vam nijesu oprošteni laki grijesi.

4. Marica je bila veoma brbljava djevojčica, a zato je zadavala učiteljici svojoj mnogo jada i briga. Učiti je mogla veoma lako, a ipak je malo napredovala. U školi je malo pazila, a zato više brbljala. Dapače i u crkvi istoj znala je ona smetati okretanjem i brbljanjem. Češće je bila Marica za to kažnjena, ali kada sve nije hasnilo, morala je sjedjeti u školi u posebnoj klupi. Jednoć je opet bila u crkvi veoma nemirna, tada pristupi k njoj svećenik te je izvede iz klupe i postavi klečati pred crkvom na hodniku. Ljudi, koji su poznali Maricu, govorili su: »Moralo bi se zločestome djetetu objesiti lokot na zube.« Drugi je već nijesu zvali Marica, već brbljavka. Marica je gorko plakala; ona se kajala za brbljanje svoje, ali samo zato, jer se pred ljudima stidjela pogreške svoje.

Je li Maričino kajanje bilo dobro?

Tko ne može biti zadovoljan s ovakovim kajanjem? Dragi Bog ne može Marici oprostiti, ako se ona kaje zato, jer se je pred ljudima stidjela. Djevojčica je imala samo naravno pokajanje. Kakovo je bilo Maričino pokajanje?

U zatvoru živio je neki čovjek, koji je prije ranio nekoga drugoga čovjeka. Sada mu je žao, ali tek zato, jer ga je redarstvo strpalo u zatvor. Kakovo je ovaj čovjek imao pokajanje? — Naravno. Može li dragi Bog ovome čovjeku oprostiti? Ne može Bog tome čovjeku oprostiti grijehe.

Bog nam dragi ne može oprostiti grijehe, ako imamo samo naravno pokajanje.

Koga čovjek vrijeđa grijehom? — Boga.

Zašto dakle mora čovjeku biti žao za grijehe?

Mora mi biti žao za grijehe moje, jer sam njima uvrijedio Boga.

Ponovi to!

Ako mi je zato žao za moje grijehe, što sam njima uvrijedio Boga, onda je moje pokajanje pravo i to se pokajanje zove svrhunaravno.

Pokajanje mora biti treće: svrhunaravno.

Čovjek se može Boga bojati ili ga ljubiti.

Zašto se bojimo Boga?

Bog je pravedan i kazni grijeh i grješnika.

Tko nam je to rekao?

Dragi Spasitelj. Zato mi to držimo za istinu, to mi vjerujemo.

Zašto moramo ljubiti Boga?

Bog nam je obećao nebo.

Kakova smo još dobročinstva već primili od Boga?

Dragi je Spasitelj tako mnogo za nas trpio i konačno umro na drvu križa. Ako na to mislimo, lako nam je onda, da ljubimo Isusa, jer je on već prije ljubio nas.

Možemo ljubiti Boga i zato, jer je on lijep, jer je on najveće i najmilije dobro. Na brijegu je Taboru bio Spasitelj tako lijep, da su se sveti apostoli silno veselili i ljubili od srca dragog Spasitelja radi njegove ljepote. Na nebesima je dragi Bog još mnogo ljepši, negoli je bio dragi Spasitelj na brijegu Taboru. Kada bismo mogli Boga samo jednoć vidjeti, kako je lijep, onda bismo ga sigurno i ljubili. Ipak mi znamo posve sigurno, da je Bog tako lijep, pače mnogo ljepši, negoli ikoja stvar na svijetu. To nam je rekao dragi Spasitelj i sveti apostoli, te mi vjerujemo, da je gospodin Bog najveće i najmilije dobro. Pa zato ga moramo i ljubiti.

Rekao sam vam, da se možemo Boga bojati, a i ljubiti ga.

Tko se boji Boga, taj će se za grijehe svoje i kajati.

Nekoje je dijete čitalo u knjizi o kaznama u čistilištu; ondje su teške muke, te svaki, koji je u čistilištu, želi, da čim prije dođe u nebo k Bogu. Ali siromašne duše u čistilištu moraju najprije da pokorom posve zadovolje pravdi Božjoj. Sada si je mislilo dijete: »I ja sam već često počinio štošta zla; ne znam, istina, da bih već i teško sagriješio, ali sam bio oblizav, rastreseno se molio, a nijesam ni poslušan bio svaki put. Kamo sreće, da toga nijesam činio! Ako sad umrem, govorilo si dijete, to ne bih mogao odmah doći u nebo k Bogu! Bio bih za grijehe svoje sigurno pravedno kažnjen od pravednoga Boga.« Dijete se pobojalo čistilišnih kazni, te okajalo grijehe svoje. Je li pokajanje ovog djeteta bilo naravno ili svrhunaravno? — Svrhunaravno.

Čovjek je neki otišao u crkvu i slušao propovijed. Svećenik je propovijedao o paklu, kako su ondje strašne muke i da su vječne. To nam je rekao sam Spasitelj. Svatko, tko umre makar samo s jednim teškim grijehom, dolazi u pakao. Kada je taj čovjek to čuo, te o tome razmišljao, preplašio se, jer si je bio svijestan svojih smrtnih grijeha. Preplašio se pravednoga Boga, koji kazni vječnim mukama težak grijeh. Kako je strašno, mislio si on, biti zauvijek odijeljen i odbačen od Boga. Zaslužio sam to životom svojim; kamo sreće, da nijesam sagriješio! Tako si želio taj čovjek; okajao je grijehe

svoje, jer je njima zaslužio pakao. Kakovo je bilo njegovo pokajanje, naravno ili svrhunaravno? — Svrhunaravno.

Je li tome čovjeku bilo žao radi njegovih grijeha, što je tim uvrijedio Boga?

Jest, jer tko kazni teške grijehe paklom?

Tome je čovjeku bilo žao, jer je od Gospodina Boga zaslužio pakao.

Što je već prije pokajanja bilo u duši tog čovjeka? — Strah pred Bogom. Njegovo je pokajanje nastalo od straha pred kazni.

Naše pokajanje može nastati i iz ljubavi prema Bogu.

Vi imate rado dragoga Boga, jer vam je obećao kraljevstvo nebesko; vi se nadate, da ćete doći u nebo i biti uvijek kod Gospodina Boga. Grijesima svojima izgubili ste nebo, a zato vam je žao za grijehe vaše. Zašto? — Kajete se za grijehe svoje, jer ste tim izgubili nebo. Kakovo je tada vaše pokajanje, naravno ili svrhunaravno? — Svrhunaravno.

Rekao sam vam već, da je najlakše ljubiti Boga, ako kleknete pod križem, te ondje razmislite, što je sve Spasitelj pretrpio za vas. O kako vas je ljubio dragi Spasitelj! Kako je on neizrecivo dobar! On je tako dobar, da toga ne možemo ni pojmiti. Pa ljubite li i vi Spasitelja, kada je on vas tako jako ljubio? Morali biste imati srce od kamena, kada ne biste ljubili Spasitelja. Sjetite se sada na svoje grijehe. Kada ste griješili, tada nijeste ljubili Spasitelja, već ga teško vrijeđali. Znam sigurno, da sada mislite: Kako sam mogao žalostiti dragog Spasitelja! O da nijesam nikada sagriješio!

Kakovo je vaše pokajanje, naravno ili svrhunaravno? —

Bog je najveće i najmilije dobro. Nijedan čovjek nije nikada vidio što tako lijepa, kako je Bog. On je mnogo ljepši, nego si mi možemo samo i pomisliti. On ima sve dobre i lijepe savršenosti, a zato moramo i ljubiti Boga. Morate Boga imati rađe nego oca i majku, većma nego išta na svijetu.

Ako dakle ljubite Boga od srca, jer je on neizmjerno lijep i neizrecivo dobar, tada vam je sigurno od srca žao, što ste tim uvrijedili Boga, najveće i najljepše dobro, koje biste morali ljubiti. Kakovo je ovakovo pokajanje, naravno ili svrhunaravno? — Svrhunaravno.

Pripovijedao sam vam mnogo primjera o svrhunaravnome pokajanju. Držim, da sad znate, kada je pokajanje svrhunaravno.

Jedno se dijete kajalo radi svoje lakomosti, jer ga je majka kaznila. Je li dijete imalo naravno ili svrhunaravno pokajanje? — Naravno.

Nekome je čovjeku žao radi njegovih grijeha, jer je njima izgubio nebo. Je li ovo pokajanje naravno ili svrhunaravno? — Svrhunaravno.

Neki je dječak bio u školi veoma neposlušan, a zato ga učitelj metnuo u posebnu klupu za nevaljance; stidio se toga; kajao se je radi neposlušnosti svoje, ali ne zato, jer je Boga uvrijedio, već tek zato, što je bio kažnjen od učitelja, te se morao stidjeti cijeloga razreda. Je li njegovo pokajanje naravno ili svrhunaravno? — Naravno.

Zatvoriše nekoga tata; u zatvor dođe svećenik, te propovijeda o paklu, a tom zgodom mislio si tat: Ja sam također zaslužio, da budem od Boga odbačen za uvijek, a zato mu bješe veoma žao za grijehe. Da li je njegovo pokajanje naravno ili svrhunaravno? — Svrhunaravno.

Zašto nam mora biti žao za grijehe? Zato, što smo grijesima uvrijedili Boga.

Kada je pokajanje svrhunaravno? Pokajanje je svrhunaravno, kada mi je žao za grijehe moje, jer sam njima uvrijedio Boga.

Što ne može dragi Bog, ako nemaš svrhunaravnog pokajanja? — Ne može mi oprostiti grijehe.

Kakova je onda tvoja ispovijed? — Nevaljana.

IV. **Moja je ispovijed nevaljana, ako mi nije žao za moje grijehe zato, jer sam njima uvrijedio Boga.**

Ponovi to!

5. Sada ću vam pripovijedati, što morate učiniti, da možete u srcu probuditi svrhunaravno pokajanje. Nijedan čovjek ne može to svojim silama, pa makar se još kako trudio. Ako nam dragi Bog pomaže, onda možemo probuditi svrhunaravno pokajanje. Nutarnja, svrhunaravna pomoć Božja zove se milost Božja. Komu Bog dade milost, on se može svrhunaravno pokajati. Pa što ćete učiniti, da vam dragi Bog dade milost?

Tko se pobožno moli, dobije od dragog Boga milost. Što marljivije i pobožnije molite, to će vam biti lakše probuditi dobro pokajanje.

To je eto prvo, što morate činiti prije, negoli probudite pokajanje. Najbolje je poći u sobu, gdje ćete biti sami, te vas nitko ne smeta. Ondje se kleknite pred propelo i molite: »Bože, pomozi mi, da probudim dobro pokajanje! Daj mi, molim te, dragi Spasitelju, ponizno i skrušeno srce!«

Kada ste to učinili, onda morate misliti: Zaslužio sam grijesima svojima, da budem u ovom i u drugom životu strogo kažnjen. Zaslužio sam, da me stigne bolest i muke, pače ista smrt, jer sam sagriješio; zaslužio sam i teške kazni čistilišta. Nema sumnje, da su u čistilištu mnoge duše, koje ondje trpe neizrecive muke, a koje su ovdje na zemlji bile bolje od mene.

Možda i u samome paklu ima duša, koje su bile bolje negoli ja. Da je Gospodin Bog dopustio da umrem u mojim grijesima, gdje bi bila siromašna duša moja?

Tada morate nadalje misliti, da ste na brijegu Kalvariji pod križem Isusovim, na kojem je Isus umro davno prije 1900 godina. Da si možete to bolje predstaviti, gledajte na križ, koji je ovdje pred vama; možete ga uzeti u ruke; možete na njem točno promatrati dragog Spasitelja, njegovu trnovu krunu, kaplje krvi na čelu, njegovo sveto lice, koje su isprebijali vojnici šakama, te pljuvali u nj. Promatrajte rane njegove na rukama i nogama; nije moći ni izbrojiti koliko rana ima na Spasitelju, a onda se morate pitati: Za koga je Spasitelj sve to trpio? Vi znate, da za vas, za svakoga od nas, da ne moramo poslije smrti doći u pakao. Promišljajte sve to, kako je i koliko je Spasitelj ljubio vas. Kako je ipak neizrecivo dobar dragi Spasitelj! Kada to razmišljate, morate se spominjati na grijehe svoje, kako ste njima uvrijedili tog dobroga Spasitelja. Svako dijete moralo bi misliti na ovo:

Ti si me, Isuse, toliko ljubio; kakoli si ti dobar, Spasitelju! A jam sam te toliko vrijeđao grijesima svojim.

Ako budete ovako činili, znam sigurno, da ćete se od srca kajati za grijehe. Vi ćete zbilja željeti: Kamo sreće, da nijesam bio lakom, da nijesam lagao i t. d., kamo sreće, da nijesam sagriješio. Žao mi je od srca, što sam tim tako teško uvrijedio tebe, dobri moj Spasitelju!

Recite mi sada, što morate učiniti, da se možete svrhunaravno pokajati. Troje morate učiniti: što?

1. Moram se moliti, da mi pomogne dragi Bog dobro se pokajati.

2. Moram misliti na to, da sam grijesima svojim zaslužio čistilište ili pakao.

3. Moram misliti, da stojim na brijegu Kalvariji pod križem.

Kako glasi rečenica, o kojoj morate onda misliti?

Ti si me, Isuse, toliko ljubio, kako si dobar, o Spasitelju! A ja sam te grijesima svojim toliko uvrijedio.

Kada morate probuditi pokajanje? Da li prije negoli idete u ispovijedaonicu ili kada ste iz nje otišli?

U ispovijedaonici daje vam svećenik namjesto Boga oproštenje. Tko nema nikakova pokajanja u onome času kada mu daje svećenik oproštenje, njegova je ispovijed nevaljana. Koliko mu grijeha oprašta dragi Bog? — Nijedan.

Najbolje je, da si kod kuće ispitujemo savjest i probudimo pokajanje, a kada dođemo u crkvu, neposredno prije ispovijedi, da se još jednoć pokajemo za svoje grijehe.

Pokajanje je najvažnije. Ima tome već 6000 godina i više, što ljudi žive na zemlji, a u to vrijeme oprostio je dragi Bog već mnogome siromašnom grješniku grijehe; ali još nikada nije Bog oprostio grijehe nijednomu grješniku, ako se nije za grijehe pokajao; toga Bog ne može nikako. A zašto ne može? Ne može, jer dragi Bog mrzi na grijeh, jer je grijeh ljuta uvreda Veličanstva Božjega.

Što je važnije: ispitivanje savjesti ili pokajanje? — Pokajanje.

Sigurno je nužno dobro ispitati svoju savjest, ali je još puno važnije probuditi srdačno, svrhunaravno pokajanje radi svih grijeha, a osobito smrtnih.

Mjesto pokajanja ne mogu ništa drugo činiti, što bi bilo isto toliko vrijedno. Možda tko misli: Mjesto da se pokajem, rađe ću udijeliti sirotinji milostinju. Zar ovakovome može Bog oprostiti grijehe? — Ne, pa ma kako mnogo dao siromasima. Kad bi se tko dao ubiti za dragog Boga, kako su to učinili sveti mučenici, a ne bi imao nikakova pokajanja radi grijeha svojih, ništa mu ne bi koristilo. Tako je nužno pokajanje.

Kleknite danas naveče pred sveto raspelo, pa probudite srdačno pokajanje nad svim grijesima svojim! A pokajmo se već sada zajedno.

IV. O odluci.

Sigurno vam se već dogodilo, da ste uvrijedili svoju majku. Naskoro vam je bilo za to žao, otišli ste k majci i rekli joj: »Draga majko, žao mi je, da sam te ražalostio; molim te oprosti mi; ne ću te više vrijeđati«. — Što je tada učinila majka? Ona vam je oprostila.

Ali ima netko, koji je mnogo bolji, negoli je majka prama djetetu, koji vam rado prašta: tko je taj?

Da, dragi je Bog neizrecivo dobar i milosrdan. Nijedan čovjek ne može izreći, nijedan ne može shvatiti, kako je dobar i milosrdan Bog. Ako bi tko makar kako teškim i mnogobrojnim grijesima vrijeđao Boga, dobri će mu Bog sigurno oprostiti. Ali što mora grješnik činiti?

Grješnik se mora od srca za grijehe svoje pokajati, te ih kazati svećeniku u ispovijedi. Bogu dragom nije ništa milije, negoli skrušenome grješniku oprostiti grijehe. Što je Bogu najmilije?

Duh nečisti, otac laži, često puta laže grješniku prije, negoli će ispovjediti svoje grijehe. Veli on grješniku: »Ti si premnogo sagriješio, počinio si preteške grijehe, za to ti ne može ili ne će Bog oprostiti.« Što vrag govori, nije istina.

Bilo je ljudi, koji su vragu vjerovali. Je li vam poznat možda koji primjer grješnika iz biblijske povijesti, koji je vjerovao vragu, da mu ne može Bog oprostiti? — Kain, Juda.

Bog je dragi mogao i Kainu i Judi oprostiti, a i najveći i najteži grješnik smije i mora si misliti: Bog mi hoće sve oprostiti, ako mi je samo od srca žao.

Što mora misliti onaj, koji je počinio mnoge i teške grijehe? Bog će mi sigurno oprostiti grijehe, ako mi je žao, što sam Ga uvrijedio. — Zašto mora to misliti? — Bog je dragi neizrecivo dobar.

Tko nam je obećao, da će nam oprostiti grijehe? — Bog sam. Bog je jednoć svečano rekao: »Kako ja živim, ne mili mi se smrt grješnika, već želim da se bezbožnik skrene sa zla svojeg puta i da živi«. Time je htio reći dragi Bog: Sigurno vam velim, da mi nije drago, da grješnik dođe u pakao; već hoću svakomu grješniku da oprostim grijehe, ako se pokaje za nje.

Vrag je rekao jednoć svetome Bernardu: »Ti ne možeš doći u nebo; nijesi vrijedan«. Reče mu sv. Bernardo: »Istina, nijesam vrijedan, nijesam zaslužio, da me Bog uzme u nebo; ali ja znam, da je Bog dragi neizrecivo dobar, a dragi Spasitelj da je umro za me. Bog će održati svoje obećanje, oprostiti mi grijehe moje i primiti me u nebo«.

Što veli katekizam: Što mora biti združeno s pokajanjem?

S pokajanjem mora biti združeno: 1. ufanje. Čemu se moram ufati, nadati od Boga? — Oproštenju sviju grijeha. Ne smijete nikada misliti kako Kain i Juda. Ako vam sotona tako nešto šapće, morate mu reći kako i sv. Bernardo: »Bog će održati svoje obećanje i oprostiti mi grijehe«.

Čim ste se za grijehe svoje pokajali, morate željeti: O da bi mi dragi Bog sve oprostio! — Što morate željeti?

Poslije toga morate misliti: »Da, sigurno je, posve je sigurno, da će mi dragi Bog oprostiti grijehe; on će mi sigurno pomoći, da se i popravim«.

Što morate misliti? Što je sigurno?

2. Što još mora biti s pokajanjem združeno?

S pokajanjem mora biti združena i dobra odluka.

Odluka dolazi od riječi odlučiti. Imam odluku ili ja sam se na nešto odlučio, ako sam nešto nakanio učiniti, ako imam za nešto volju. Odluka je prava, ozbiljna volja. Što je odluka? — Ja sam nešto odlučio, to znači: imam ozbiljnu, pravu volju. Ponovi!

Tko se na nešta dobra odlučuje, tko nešta dobra ozbiljno hoće, taj ima dobru odluku. — Tko hoće nešto zla, tko preduzima nešto zla, taj ima zlu odluku.

Prije nekoliko sati rekao sam vam, da sve do svoje ispovijedi svako jutro i veče molite Očenaš, da se mognete

valjano ispovjediti. Kada sam vam to rekao, sigurno je svaki od vas u sebi tiho rekao: »Da, to ću ja sigurno moliti; nijedno jutro ni veče ne ću propustiti izmoliti Očenaš«. Eto to je bila odluka! A je li to bila dobra ili zla odluka?

Neki je dječak hotimice zanemario doći k svetoj misi u nedjelju. Kada je išao u ponedjeljak u školu, putem je već mislio, da će ga sigurno učitelj pitati, zašto nije bio u nedjelju kod svete mise. Putem si je preduzeo, da će lagati učitelju i reći, da je bio bolestan. To je bila odluka. Kakova je bila ova odluka?

Mnogo je već dijete mislilo: Ja bih također rado bio dobro dijete. To nije dosta. Ne — j a b i h r a d o bio dobrim, već j a h o ć u da budem dobrim. Djetinjarije moraju već jednoć prestati; hoću da slušam roditelje, pobožan da budem u crkvi, u školi marljiv.

Odluka je ozbiljna, čvrsta volja. Kakova mora biti moja volja? — Ozbiljna, čvrsta. Samo se za onoga može reći, da je učinio dobru odluku, koji ima ozbiljnu, čvrstu volju.

Neki dječarac imenom Pavao bio je veliki svadljivac; sad bi se posvadio s ovim, sad s onim od svoje braće, te bi ih pače i udarao. Kad je jednog dana u srditosti udario svoga malog brata, uze ga otac za ruku, te ga odvede u nekaku tamnu sobu, ondje ga zatvori, te zabrani svima u kući, da ne smiju ni riječi s njim govoriti. Nije bio Pavao dugo u toj sobici sam, kad se najednoć ražalosti veoma; sjetio se, kako je često puta već bio svadljiv s braćom svojom. Stade plakati gorko i mislio si: Kamo sreće, da nijesam bio takav spram braće svoje; pusti li me otac još jednoć napolje, o kako ću biti tada dobar. — O podne je došla njegova sestra u zatvor, te mu donijela juhu. »Sestrice draga«, reče Pavao, »budi tako dobra i daj mi štogod za jesti« — sestra samo stavi pred njega juhu i ode, a da ni riječi ne reče. Popodne bilo mu dugo kano cijela godina. Brojio je muhe, govorio njima, ali muhe su samo muhe. Kada nasta veče, počeo je glasno plakati i vikati: »Oče, majko, pustite me ipak napolje«. Otac ga pustio da je dugo vikao, a konačno ode k njemu. Pavao je pao na koljena pred oca, te molio sklopljenih ruku, da ga opet pusti među ljude. Otac učini, kako je Pavao želio. A kakovu je odluku učinio Pavao? — Preduzeo si je čvrsto, da se ne će više nikada svaditi. I zbilja, Pavao se od onoga dana nije nikad više s nikim svađao.

D o b r a o d l u k a k o d s v e t e i s p o v i j e d i j e o z b i l j n a v o l j a s v o j ž i v o t p o p r a v i t i i n e g r i j e š i t i v i š e.

Što si morate preduzeti, kada se ispovijedate?

Morate si preduzeti, da ćete život svoj popraviti, morate imati ozbiljnu volju poboljšati se i ne griješiti više.

Ako se želim valjano ispovjediti, moram: 1. ispitivati svoju savjest, 2. probuditi pokajanje.

Kada ispitujete svoju savjest, sjećate se svojih grijeha, te vam Duh sveti pokazuje, kako je ružan, kako je oduran grijeh. Tada morate probuditi pokajanje. Na što morate mrziti, što oduravati? — Grijehe, koje ste počinili.

Što želite tada od srca? — O da nijesam sagriješio!

Tko od srca želi: »O da nijesam sagriješio« — što si taj preduzimlje? Što ne će on više? — Ne će više učiniti! Da, on ima čvrstu volju, da ne će više učiniti nijedan grijeh.

To je dobra odluka.

Što mora biti uvijek združeno s pokajanjem?

Dobra odluka. Sigurno, da svaki onaj, kojemu je od srca žao što je sagriješio, tko se od srca kaje za grijehe, tko na nje mrzi, mora imati i odluku: ne ću više sagriješiti. — Grješnik, koji se kaje za svoje grijehe, misli si ovako: Jao meni, što sam prije sagriješio, kamo sreće da nijesam toga učinio! Ali odsada počev činiti ću drugojačije, u cijelome životu svojem ne ću više griješiti. — Netko si je preduzeo, da će ostati kakav je prije bio; on griješi rado i želi još dalje griješiti. Je li taj mrzi ili ljubi grijeh? — Taj ne mrzi već ljubi grijeh.

Onaj, koji želi još dalje griješiti, nema pokajanja radi grijeha, koje je prije učinio; ovakovome se grješniku, koji se ne kaje za grijehe, ne mogu oprostiti grijesi. Komu ne može ni dragi Bog oprostiti grijehe? — Onome, koji želi i dalje griješiti.

Pa zato ste, draga djeco, naučili: Ako se želim valjano ispovjediti, moram 3. učiniti dobru odluku.

3. Dobra odluka mora biti upravo onakova, kakovo je i pokajanje. Tko će mi reći, kakovo mora biti pokajanje?

Dobra odluka mora biti 1. nutrašnja, 2. općenita, 3. svrhunaravna. Mjesto nutrašnja odluka mogući reći: ozbiljna odluka. Ponovi to!

Vi ste već čuli, da je dobra odluka prava, ozbiljna volja ne griješiti više. Mnogi misli: Mogao bih i ja biti pošten čovjek, mogao bih se poboljšati. Ali ovo još nije dosta, morate reći: »Ja se hoću popraviti; danas prestaje stari život, te moram biti odsada drugi čovjek«. Nije dosta samo ovako reći, već morate ovako i misliti. Kada bi netko samo rekao: »Ne ću više griješiti«, ali ne bi to i u srcu ozbiljno ćutio, taj nema nutrašnju, ozbiljnu odluku. Dragi je Bog sveznajući, on vidi u srce čovjeka, zna, da li zbilja tako i mislite, kada velite: Ne ću više griješiti.

Kakova mora biti dobra odluka? — 1. Nutrašnja ili ozbiljna.

Čovjeku, koji nema nutrašnju ozbiljnu volju ne griješiti više, ne može Bog oprostiti grijehe. Ako netko nema nutrašnjeg pokajanja, već tek ustima izgovara riječi: »Žao mi je za moje grijehe«, tome ne može Bog oprostiti. Morate imati

nutrašnje pokajanje, pokajanje vaše mora biti u srcu, a i dobra odluka mora biti nutrašnja.

Grijehe moramo većma mrziti no ikoje drugo zlo i moramo grijehe mrziti većma negoli istu smrt. Poganski su suci govorili svetim mučenicima: Morate se pokloniti našim bogovima ili umrijeti! Da su se kršćani poklonili poganskim bogovima, tada bi teško sagriješili, a za to su se sveti mučenici voljeli dati ubiti negoli teško sagriješiti.

I mi moramo odlučiti: Volio bih umrijeti negoli teško sagriješiti. Što morate odlučiti?

Ako bi se ispovijedao neki pijanac, a svećenik ga pitao, hoće li se popraviti. Grješnik odgovori: Ne ću više griješiti, ne ću se više opijati. Ali ovo je obećao samo ustima, a u srcu je mislio: E mogu se ja već kasnije opet opiti, ali sada moram reći: »ne ću«, da dobijem od svećenika odriješenje. Svećenik mu je dao odriješenje — ali da li mu to koristi ili škodi?

Kako se je taj čovjek ispovjedio? — Nevaljano.

Koliko je grijeha Bog oprostio ovome grješniku? — Nijedan. Sada je počinio još novi težak grijeh. Čime? Nevaljanom ispovijeđu.

Kakova mora biti odluka?

1. Nutrašnja; 2. općenita.

Pokajanje je općenito, akoli se kajem za sve svoje grijehe ili barem za sve teške grijehe.

Za što se možemo kajati?

Kajati se mogu samo za ono zlo, što sam učinio sam.

Što možete odlučiti, da ne ćete činiti?

Možete odlučiti, da ne ćete više griješiti, kako ste to prije činili. Zato možemo učiniti odluku, da ne ćemo u buduće učiniti nijedan grijeh, koji uopće čovjek može učiniti.

Što morate odlučiti, ako se želite valjano ispovjediti?

Moram odlučiti, da ne ću učiniti nijedan grijeh ili barem nijedan smrtni.

Odluka je moja općenita, ako odlučim, da ću se čuvati svakoga grijeha ili barem svakojega smrtnoga.

Ponovi to!

Odluka mora dakle biti većma općenita nego li pokajanje. Moram se kajati za sve moje grijehe ili barem za sve smrtne, što sam ih počinio; ali moram odlučiti, da ne ću počiniti nijedan grijeh, barem nijedan smrtni grijeh, pače ni onaj, koji do sada nijesam nikada učinio. Kloniti se grijeha, znači, ne činiti grijeh, ne griješiti.

Što znači: kloniti se grijeha?

Kako se ispovijeda onaj, koji nema ozbiljnu volju čuvati se barem svakoga smrtnog grijeha? — Nevaljano.

Moja je ispovijed nevaljana, ako nemam ozbiljnu volju izbjegavati barem svaki teški grijeh. — Ponovi to!

Rekao sam vam, da biste se kajali, kada se ispovijedate, i za malene grijehe. Tada morate učiniti ozbiljnu odluku, da ne ćete ubuduće više ni malenim grijehom uvrijediti Boga. Što će odlučiti ono dijete, koje je žalostilo svoje roditelje, a sada se želi popraviti? Držite li, da će ono ovako misliti: Istina je, da ne ću više teško vrijeđati svoje roditelje, ali to ništa ne čini, ako im budem i ubuduće neposlušno u manjim stvarima? Dobro dijete sigurno ne će ovako misliti, već dobro dijete učinit će čvrstu odluku, da će ubuduće roditeljima svojim činiti samo veselje. Bog je dragi također Otac vaš nebeski, koji vam želi oprostiti sve vaše prijašnje grijehe; pa zato valja da učinite čvrstu odluku, da ćete odsada ljubiti dragog Boga, te ga ne ćete više vrijeđati, pa ni malim grijesima.

Odluka mora 3. kano i pokajanje biti svrhunaravna.

Kada je moje pokajanje svrhunaravno?

Pokajanje je moje svrhunaravno, ako mi je žao radi grijeha mojih za to, što sam njima uvrijedio Boga.

Morate odlučiti, da ne ćete počiniti nijedan grijeh zato, jer grijesima vrijeđate Boga. Tada je također i vaša odluka svrhunaravna.

Kada je bio Josip u kući Putifarovoj, reče mu opaka žena gospodareva, neka teško sagriješi. Josip reče: »Kako bih mogao počiniti toliko zlo i sagriješiti protiv Boga mojega?« Josip nije htio sagriješiti, jer nije htio uvrijediti Boga. Kakova je bila odluka Josipova? — Svrhunaravna.

Neki tat, koga su ulovili i zatvorili, sjedio je u zatvoru i odlučio, da ne će više nikada krasti. Ako je ovaj tat samo zato odlučivao, da ne će krasti, jer se je bojao i žalio doći ponovno u zatvor, tada mu Bog ne može oprostiti. Kakova je bila njegova odluka? — Naravna.

Tatu mora da je žao radi krađe zato, jer je krađom uvrijedio Boga. Mora da odluči: Ne ću više krasti, jer bih novom krađom iznova uvrijedio Boga. Kakovo bi bilo tada njegovo pokajanje i odluka? — Svrhunaravna.

Zašto se moramo kloniti grijeha? Moram se kloniti grijeha, jer grijehom vrijeđam Boga.

4. Morate imati čvrstu, ozbiljnu volju čuvati se barem svakoga smrtnoga grijeha, inače nemate dobre odluke. Želite li se čuvati grijeha, tada se morate kloniti, ako je moguće i onih, koji su vas naveli na grijeh. Dvoje je djece počinilo gotovo uvijek neki grijeh, kad su god zajedno došla. Ako se jedno od ove djece ispovijeda, tada mora ne samo odlučiti: Ne ću više učiniti taj teški grijeh, već ako može mora ostaviti ono dijete, te mora čvrsto odlučiti: Ne ću više dolaziti k onome opakom djetetu ili barem ne ću biti nikada s njim nasamo. Kad bi ono dijete opet bilo nasamo s drugim, tada bi bilo izvrgnuto velikoj pogibli, da pane u isti teški grijeh.

Ima bolesnika, koji izgledaju ružno, odurno, te im nijedan liječnik ne može pomoći, moraju umrijeti. Najgore je, da ovakí bolesnici okuže i druge ljude, koji im se približe. Ako se tko tek dotakne ovakovog bolesnika, ako tek nešto primi, što je takav bolesnik držao u ruci, tada pane i sam u tu bolest i mora umrijeti. Pače ovakovi bolesnici i samim dahom mogu okužiti druge. Svatko, tko dođe s njima u dodir, izvrgava pogibli svoj život.

To je pogibao za tijelo, ali ima pogibli i za dušu.

Opaki, besramni, nečisti čovjek, koji vas je prije naveo na grijeh protiv svete čistoće, velika je pogibao duši vašoj. Vi se možete okužiti od ovakova čovjeka, pače jednom bestidnom riječju iz ustiju njegovih može duša vaša oboljeti i umrijeti. Pa zato morate odlučiti, ako je moguće, da ne ćete više dolaziti s tim čovjekom, da barem nasamo ne ćete boraviti s njim.

Zle, pokvarene knjige velika su pogibao duši vašoj; takove knjige ne smijete čitati. — Kuća, u kojoj je tko teško sagriješio, velika je pogibao za dušu onog čovjeka.

Nabroji mi neke velike pogibli za dušu vašu!

Ovakove pogibli zovu se i grješne prilike.

Onaj, koji se ne će udaljiti, ukloniti velikoj pogibli da učini teški grijeh, premda bi mogao, taj nema dobre odluke.

Što bude s onim, koji se izvrgava pogibli?

Poslovica kaže: Tko pogibao ljubi, u pogibli i dušu izgubi, i propada t. j. svatko, tko se ne će ukloniti velikoj pogibli da pane u teški grijeh, taj će dušu svoju ubiti i doći u pakao.*

Ako se želite valjano ispvjediti, morate imati čvrstu odluku popraviti se, poboljšati svoj život. Grijeh čini dušu bolesnom; a što čini bolesnik, koji želi ozdraviti? — Pozove liječnika. — A što čini liječnik kod bolesnika? — Propiše mu lijek. Katkada se dogodi, da je lijek gorak, ali ga bolesnik mora uzeti, da opet ozdravi. Tko ne će uzeti lijek, ne želi ni ozdraviti.

Grješnik je bolestan na duši i potraži liječnika, a taj je ispovjednik. Ispovjednik mu veli: »Želiš li svoj život popraviti i ne griješiti više, tad moraš savjesno činiti što ti kažem«, a tada mu nabroji neka sredstva, kojima se može popraviti i veli mu: »Nije dosta da samo sada imaš, kad se ispvijedaš, dobru odluku, već čini dobru odluku svako jutro«. Ili veli liječnik duše grješniku: »Moraš naskoro opet doći na svetu ispovijed«; ili: »Moraš si nešto uskratiti hrane ili pila«.

To je lijek duševnim bolestima, grješniku; to su sredstva, kojima se on popravlja.,

---

* Možda bi se moglo preporučiti, da se onoj stavci pod V. ovako upotpuni značenje: Moja je ispovijed nevaljana, ako nemam ozbiljnu volju izbjegavati barem svaki teški grijeh i bližnju grješnu prigodu na teški grijeh.

Ponovi mi sada, koja sredstva može ispovjednik propisati grješniku, da se popravi.

Po čem postaje duša osobito teško bolesna? — Po teškome grijehu.

Katkada veli ispovjednik takovome grješniku: »Upravo je nužno, da točno izvršiš ono, što ti kažem. Ako ne budeš činio, što ti kažem, ti ćeš opet pasti u iste teške grijehe«. Što mora činiti takav grješnik? — Ono, što mu zapovijeda ispovjednik. Ako ovakav grješnik ne će biti poslušan svome ispovjedniku, tada također nema dobre odluke.

Ispovjednik nalaže u ispovijedaonici nešto, što morate učiniti za vaše prijašnje grijehe; to je pokora. Tko učini ono, što mu je naložio ispovjednik za prošle grijehe, za njega se veli, da je izvršio naloženu pokoru. Obično ispovjednik naloži kakovu molitvu, koju morate moliti kao pokoru za grijehe. Svatko, tko ima dobru odluku, mora imati i volju, da će tačno izvršiti pokoru, koju mu je naložio ispovjednik. Ovo ću vam kasnije još tačnije protumačiti.

Tat mora vratiti (tuđe) ukradeno: komu? — Ne siromasima, već onome, kome je ukrao.

Tko učini drugome štetu, mora tu štetu nadoknaditi. Tko to ne će učiniti, premda bi mogao, taj nema dobre odluke.

Sada mi reci otkuda se zna, da netko nema dobre odluke! Nema dobre odluke onaj, koji:

1. nema ozbiljne volje izbjegavati barem sve teške grijehe;
2. koji se ne čuva bližnje grješne prilike pasti u teški grijeh, premda bi se mogao;
3. ne će da upotrebljava sredstva, kojima bi se mogao popraviti;
4. kad mu je ispovjednik zadao pokoru, nema volje izvršiti je;
5. učinio je bližnjemu štetu, a ne će da je popravi, premda bi mogao.

Rekao sam vam već prije, da je najbolje ispitati savjest svaki dan naveče i pokajati se za grijehe. Promislite danas naveče, kojim ste grijesima uvrijedili Boga, sveznajućeg i pravednoga suca. Tada kleknite i pokajte se za grijehe, izmolite pokajanje, ali pazite, da se od srca pokajete, što ste uvrijedili dobroga Isusa, koji je toliko trpio za vas. — Ovako učinite sjutra, prekosjutra i sve dane života. — Ali i dobre odluke morate činiti svaki dan, a najbolje učinite svako jutro. — Kad ujutru ustanete, recite sami sebi: »Danas ću biti dobar, poslušan roditeljima, ne ću lagati, ne ću se svađati«. Napose valja da se sjetite svoje glavne pogreške, o kojoj sam vam već prije govorio, te da sami sebi kažete: »Te se pogreške hoću osobito kloniti, nje ću se osobito čuvati i molit ću dragog Boga, da me od nje očuva«. — Putem u crkvu morate si misliti: »Sada idem u kuću, u kojoj stanuje dragi Isus; ondje ću ga od srca pozdraviti, pokloniti mu se, kako mu se klanjaju anđeli. Ali da ne budem danas u crkvi brbljao, niti se smijao, već da budem pobožan, ne ću se kleknuti kraj onoga djeteta, s kojim sam ponovno već brbljao u crkvi, jer inače ću pasti u pogibao, da danas opet brbljam«.

Putem u školu recite si: »Danas ću revno učiti, bit ću pažljiv i marljiv«. Koliko puta ćete činiti dobre odluke? — Koje?

V. Ispovijedanje grijeha.

Prije negoli uniđete u ispovijedaonicu, morate: 1. ispitati svoju savjest, 2. pokajati se za grijehe, 3. učiniti dobru odluku. — Što moraš učiniti prije, negoli uđeš u ispovijedaonicu?

Zatim idite u ispovijedaonicu. Što ćete ondje činiti? Vi to već znate: tko se želi valjano ispovjediti mora 4. kazati svećeniku svoje grijehe. Grijehe kazati svećeniku ili priznati grijehe svećenitu znači isto, to je svejedno.

Tko sjedi u ispovijedaonici? — Svećenik.

S pokajanjem u srcu morate ići u ispovijedaonicu. Pokajanje je najvažnije, to ne smijete nikada, dok ste živi, zaboraviti. Kada ste skrušena srca kazali svećeniku svoje grijehe, svećenik će vam ih oprostiti. A tko će vam još oprostiti grijehe? — Bog.

Tko je dao svećeniku vlast, da namjesto Boga oprašta grijehe? — Bog.

Svećenik ne smije o onome, što je u ispovijedaonici čuo, nikome ništa kazati, nijedan teški, a niti najmanji laki grijeh, ništa, upravo ništa. Ispovjednik se mora dati prije ubiti, negoli da išto kaže.

Tko nam je zapovjedio kazati svećeniku grijehe? — Spasitelj.

Grješnik mora priznati svećeniku svoje grijehe, jer je to Spasitelj zapovjedio. Tko ne će to da učini, njemu nije ni žao za grijehe, taj se ne kani poboljšati, jer bi inače i ono učinio, što je Spasitelj zapovjedio svakome grješniku.

Morate reći svećeniku svoje grijehe, barem morate ispovjediti sve teške grijehe, što ste ih učinili. Koje grijehe moraš reći svećeniku?

Kada ide tko prvi put k svetoj ispovijedi, nužno mu je, da prizna sve teške grijehe, što ih je učinio u cijelom životu. Ako se netko već prije valjano ispovjedio, tada mora ispovjediti sve one teške grijehe, što ih je počinio od zadnje valjane ispovijedi. Koje grijehe morate vi sada ispovjediti?

Nije upravo nužno, da i malene, lake grijehe kažete svećeniku. Ne trebate, ako ne ćete. Koje grijehe ne trebate ispovijedati?

Sveti nas otac Papa i biskupi uče*: Nije doduše potrebno malene grijehe ispovijedati; ali je ipak dobro i spasonosno. Što je dobro i spasonosno? — Sveti otac Papa i biskupi svjetuju nam, da ispovijedamo i lake grijehe, a za to se priučite ispovijedati u ispovijedaonici sve svoje grijehe.

Ako si već prije učinio koji grijeh, a sada, kad se ideš ispovijedati, ne znaš pravo, da li je ono bio teški ili laki grijeh, što ćeš tada učiniti?

Reći ću svećeniku grijeh.

Da možete priznati svećeniku svoje grijehe, morate prije marljivo razmisliti kod kuće, koje ste grijehe učinili, ispitajte marljivo svoju savjest. — Ako ste kod kuće ozbiljno razmišljavali o svojim grijesima, te tada kažete svećeniku barem sve svoje teške grijehe, kojih se sjećate, tada možete biti mirni. Moram reći svećeniku barem sve teške grijehe, kojih se sjećam nakon ozbiljnoga ispitivanja savjesti. Tko će to opetovati?

Ako pak netko ne će da kaže koji teški grijeh, kojega se sjeća, tad se ispovijeda nevaljano. Kako se ispovijeda onaj, koji propusti reći koji teški grijeh, jer se stidi pred svećenikom? — Nevaljano.

VI. Moja je ispovijed nevaljana, ako znatice i hotimice ne kažem jedan teški grijeh.

Znatice i hotimice znači: netko zna za teški grijeh, ali ga ne će priznati svećeniku. On svojevoljno i znajući zašuti grijeh, tada se ispovijeda nevaljano. Ponovi sada: moja je ispovijed nevaljana...

Netko je učinio 10 teških grijeha, a ispovjedio ih je 9; zna za još jedan teški grijeh, ali ga ne će reći, već ga hotimice zašuti. Koliko je grijeha ovome oprostio dragi Bog? — Nijedan.

Zašto mu nije nijedan oprostio, premda je ispovjedio devet grijeha? Ispovjedio se je nevaljano. Koliko je teških grijeha imao, kada je išao u ispovijedaonicu? Deset. Koliko grijeha ima sada, kada je izišao iz ispovijedaonice? Jedanaest. Kako se zove onaj teški grijeh, koji je još u ispovijedaonici učinio? — Svetogrđe.

Neki se čovjek želio ispovjediti; on je marljivo ispitivao svoju savjest, te se od srca kajao za grijehe. Otišao je u ispovijedaonicu i rekao svećeniku sve teške grijehe, kojih se je sjećao i svećenik mu dade odrješenje. Kada je izišao iz ispovijedaonice, sjetio se još jednog teškog grijeha, koji je učinio; u ispovijedaonici nije ni mislio na taj grijeh; kako se je ispovjedio taj čovjek? — Valjano.

Zašto nije rekao taj čovjek svećeniku teški grijeh? — Zaboravio ga je.

* Koncil tridentski.

Je li on svojevoljno propustio reći teški grijeh? — Nije. Kakova je vaša ispovijed, ako zaboravite teški grijeh bez vaše krivnje? — Valjana.

Neko dijete učinilo je dvadeset teških grijeha, marljivo je ispitalo svoju savjest, te mu je bilo žao od srca za sve grijehe njegove, jer je njima uvrijedilo Boga. Dijete želi sve reći svećeniku, ali ispovjedi samo osamnaest teških grijeha, a dva ona teška grijeha zaboravi. Koliko je teških grijeha Bog oprostio onome djetetu? — Svih dvadeset, a ne samo onih osamnaest, koje je ispovjedilo, već i ona dva teška grijeha, koje je zaboravilo. — Kako se je dijete ispovjedilo? — Valjano.

Koliko nam grijeha oprašta dragi Bog u valjanoj ispovijedi? — Najmanje sve teške grijehe.

Ali uzmimo, da je ono dijete svojevoljno ispustilo ona dva teška grijeha, koliko bi tada teških grijeha imalo odlazeći iz ispovijedaonice? — Dvadeset i jedan teški grijeh. — Ona dva teška grijeha, koja je zaboravilo ispovjediti dijete, mora naknadno priznati ispovjedniku u ispovijedi. Sjetite li se poslije ispovijedi teških grijeha, koje ste zaboravili reći u ispovijedaonici, vratite se, ako je zgodno, namah u ispovijedaonicu i ispovjedite te grijehe. Inače ih kažite u slijedećoj ispovijedi i recite: Ove sam grijehe zaboravio reći zadnji put.

Recite mi koji teški grijeh! — Netko je jednoć svojom krivnjom zanemario doći k svetoj misi; drugi neki zanemario je doći deset puta; tko je od ove dvojice teže sagriješio: prvi ili drugi? — Koliko je teških grijeha učinio onaj drugi? — Deset. Kako se mora tužiti u ispovijedaonici onaj drugi? — Mora reći: U svemu sam deset puta u nedjelju svojom krivnjom zanemario svetu misu. — Ponovi to!

Morate dakle ispovjediti i koliko put ste učinili koji teški grijeh; nužno je kod teških grijeha reći i broj. Dobro je reći i broj malih grijeha u ispovijedaonici, ako ih se možete sjetiti; pa zato je dobro u ispitivanju savjesti misliti i na to, koliko put ste učinili koji grijeh. Na što treba da mislite u ispitivanju savjesti? Ako ne možete upoznati točan broj, onda je dosta reći od prilike, koliko se sjećate.

Neki čovjek, koji se marljivo ispitivao, ne zna pravo, je li deset ili jedanaest ili dvanaest puta teško kleo. On može reći u ispovijedaonici: Kleo sam od prilike deset puta ili kleo sam oko devet ili jedanaest puta.

Tko zna točno broj teških grijeha, ali ih namjerice umanji, taj se ispovijeda nevaljano. Neki dječarac zna, da je dvaput nečisto učinio, a ispovijeda, da je samo jedamput učinio; kako se je ispovjedio? — Nevaljano. — A zašto? Jedan je manje od dva; on je namjerice umanjio broj. A kod kakvih grijeha je namjerice umanjio broj? — Kod teškog grijeha.

Sada lako zapamtite:

VII. Ispovijed je moja nevaljana, ako namjerice umanjujem broj teških grijeha. Ponovi to!

Ako ste često učinili neki grijeh na pr. svaki tjedan češće, to nije nužno brojeve zbrajati; možete svećeniku reći, koliko ste puta učinili onaj grijeh svaki tjedan.

Neki je dječak svaki tjedan tri put teško uvrijedio roditelje. On može to ispovjediti ovako: uvrijedih svaki tjedan tri puta. — Neki drugi uvrijedio je roditelje svoje u svemu deset puta: kako mora on kazati? — U svemu sam teško uvrijedio roditelje deset puta.

»U svemu« to znači toliko, kano da veli cijelo vrijeme od zadnje svete ispovijedi. Recite za to kod svakog teškog grijeha, sagriješio sam: »u svemu« ili »svaki tjedan« ili »svaki dan«, kako je zaista bilo.

Kod teških se grijeha mora često još nešto reći. Tat neki provalio je crkvu, razbio škrabicu, u koju se ulaže milostinja i odnio sve iz škrabice; bilo je u njoj 40 dinara. Novac, koji se nalazi u škrabici, pripada Crkvi; od ovog se novca kupuju svijeće ili nakit za crkvu nuždan ili inače što potrebna ili se razdijeli ubogima. Tat, koji je ukrao, želi se kasnije popraviti. Kada se on ispovijeda ako kaže: »Ukrao sam 40 dinara«, to je on ispustio reći nešto važna kod ovog grijeha. A što to?

Kako bi ti taj grijeh ispovjedio svećeniku?

Ukrao sam 40 dinara ali iz crkvene škrabice.

Da je ovaj tat ukrao 40 dinara kome drugome, načinio bi također teški grijeh, ali tim, što je ukrao u crkvi, učinio je puno teži, veći grijeh. Onih 40 dinara vlasništvo je Crkve, a to je upravo nužna, potrebna prilika, koju je dužan ispovjediti svećeniku.

Netko je želio roditeljima smrt. Nije dosta da tek ispovjedi: nekome sam želio smrt. Koju priliku mora ispovjediti? Kome je želio smrt? — Svojim roditeljima.

Pazite, reći ću vam, zašto se mora ispovjediti i ta nužna prilika.

Onaj, koji želi drugome smrt, griješi protiv 5. zapovijedi Božje. Onaj, koji želi smrt roditeljima, taj ne griješi samo protiv 5. zapovijedi Božje, već koju je još zapovijed prekršio? 4. zapovijed. Pa za to i njegov grijeh biva posvema drugačiji, a to mora reći svećeniku.

Netko se ispovjedio: lagao sam; ali je ispustio nešto važna reći, jer on nije tek lagao, već je lažju svojom drugome i teško naškodio. Koju okolnost, priliku mora ispovjediti? Koju je izostavio?

Mora osim toga još priznati, kako je velika šteta, što ju je bližnji pretrpio onom lažju. Tko laže u malenoj stvari, griješi

lako; tko pak drugome teško škodi, počinja teški grijeh. Pa zato mora ovu okolnost ispovjediti.

Kakova mora biti ispovijed?

Ispovijed mora biti: 1. potpuna, 2. iskrena, 3. razgovijetna.

Protumačio sam vam sada, kada se ispovijedamo potpuno.

Kada je moja ispovijed potpuna?

Moja je ispovijed potpuna, ako ispovijedam barem sve teške grijehe, kojih se nakon ozbiljnog ispitivanja sjećam, nabrajajući nužni broj i potrebite prilike. Ponovi to!

Kakova još mora biti ispovijed?

Moja ispovijed mora biti 2. iskrena. — U ispovijedaonici morate sve tako reći, kako je istina. Nikada ne smijete lagati, a najmanje u ispovijedaonici. Iskreno dijete imadu svi ljudi rado. Jeste li bili kod kuće nepristojni, a otac vas zapita: Što si načinio? to morate iskreno priznati ocu; ako ne učinite, zaslužili ste kazan. Presveti pak i istiniti Bog mrzi na neiskrenost i laž većma, negoli otac vaš. »Lažna usta mrzi Gospodin«, veli Sveto Pismo. Kako bi bilo silno zlo, da vrag, otac laži, navede vas na to, da nijeste ni u ispovijedaonici iskreni, te lažete svećeniku. Istina svećenika možete prevariti, ali koga ne možete? Sveznajućeg Boga.

Sveznajući Bog zna sve naše grijehe, ali on hoće, da vi barem sve teške grijehe onako priznate svećeniku, kako ste ih učinili. Morate prije dobro promisliti o svakoj riječi, što ćete je reći u svetoj ispovijedi, te sve reći onako, kako se je dogodilo. Pita li vas svećenik: Jesi li učinio i ovaj grijeh? Tad nemojte reći, kako čine neiskrena djeca, te vele: Ne, toga nijesam. Poslušajte najprije, što vas ispovjednik pita, a onda promislite, prije negoli mu odgovorite, a tada iskreno priznajte, što ste učinili i to tako, kako ste učinili. Jedna lažna riječ može učiniti ispovijed nevaljanom. Djeca se moraju osobito pobožno moliti prije svete ispovijedi, da im Bog dragi pomogne, te se mogu iskreno ispovjediti.

Kada su Adam i Eva sagriješili u raju, htio je Bog dragi, da iskreno priznaju svoje grijehe. Što je tražio Bog od Adama i Eve? — Ali Adam i Eva iznijeli su lažna ispričavanja, jer su željeli krivnju svaliti sa sebe. Na koga je Adam svalio krivnju? Na Evu. A na koga Eva? — Na zmiju. — Ovako ne smijemo činiti. Ako smo što zla počinili, nemojmo lažna ispričavanja iznositi, te se izgovarati, a najmanje u ispovijedaonici. Čega ne smijemo činiti?

Neki je dječak hotimice razbio veliku skupocjenu staklenu ploču na prozoru nekog dućana. Kakav je grijeh učinio taj dječarac, teški ili laki grijeh? — Tim, što je razbio hotimice tako skupocjenu ploču na prozoru, počinio je teški grijeh. Poslije pođe da se ispovjedi, te ispovijeda: »Razbio sam veliku staklenu ploču na dućanu, ali nijesam htio. Kada sam išao mimo onog

dućana, gurnuo me neki dječak, što je stajao kraj mene; pao sam na onaj prozor i razbio ga«. Svećenik povjerova neiskrenom dječaku, te misli, da dječak uopće nije sagriješio, jer mu je dječak lagao, da nije hotimice počinio one štete. Kako se je taj dječak ispovjedio? — Ispovijed mu je nevaljana, jer je dječak grijeh svoj tako ispričao, da je svećenik mislio, da uopće nije ni sagriješio.

Neko dijete ode u petak u kuhinju, te zapazi ondje komad mesa. Dijete ovo bilo je pohlepno za jelom, te mu se odmah probudi pohlepa, da uzme i pojede. Pane mu na pamet u isti čas, da je petak, te da nije slobodno danas jesti mesa. Ali zlome djetetu nije to ništa, uzme i pojede. Je li dijete teško ili lako sagriješilo? Sagriješilo je teško. Da si je to dijete uzelo komadić mesa u koji drugi dan, tad bi tek laki grijeh počinilo, ali dijete je uzelo komadić mesa u petak i pojelo ga. Da nije mislilo na to, da je petak, to bi tek lako sagriješilo, ali budući da je znalo, da je petak, te da nije slobodno jesti mesa, e kako je onda po tom sagriješilo? — Teško je sagriješilo. — Neko vrijeme iza toga želi se dijete ispovijediti. Prizna u ispovijedaonici: »Jeo sam u petak meso, ali nijesam ni mislio na to, da je petak«. Kakva mu je ispovijed? — Ispovijed tog djeteta je nevaljana. — Što je mislio svećenik, kada je slušao lažna ispričavanja? — Mislio je svećenik, da je dijete tek maleni grijeh počinilo, jer je ispričavalo svoj teški grijeh. Pa zašto misli svećenik, da je to laki grijeh? — Zato, jer je dijete svoj teški grijeh tako prikazalo, kano da je mali.

Sada si zapamtite ovo:

VIII. M o j a j e i s p o v i j e d n e v a l j a n a, a k o j e d a n t e š k i g r i j e h t a k o p r i k a ž e m, d a s v e ć e n i k m i s l i, d a s a m p o č i n i o t e k m a l i g r i j e h i l i d a u o p ć e n i t i n i j e s a m s a g r i j e š i o.

Ponovi to!

Koje grijehe niste dužni ispovjediti, ako ne ćete? Nije nužno ispovjediti male grijehe, ali morate sve ispovjediti što držite, da je teški grijeh.

Što morate ispovjediti?

Neko dijete, kad je bilo posve maleno, lako sagriješilo. Kako je sagriješilo to dijete? — Kada se je išlo ispovjediti, držalo je, da je to nešto veliko bilo, te drži, da je ono bio teški grijeh. Ako dijete neki grijeh, koji je prije učinilo, sada, kada se ide ispovijedati, smatra teškim, to ga mora i reći u ispovijedaonici. Ali vrag natjera dijete u sram, bude mu teško i ne će da kaže svećeniku grijeh, koji drži, da je teški, već ga hotimice ispusti. Kakova je ovakova ispovijed? — Nevaljana.

Što je dijete hotimice ispustilo? — Propustilo je reći jedan maleni grijeh. Pa zašto je njegova sveta ispovijed nevaljana? — Sveta mu je ispovijed nevaljana, jer je dijete držalo svoj laki grijeh za teški, te ga ipak namjerice propustilo reći. Kakvu je

zlu volju imalo dijete? — Što zbilja hoće ispustiti: smrtni ili laki grijeh? — Dijete je imalo zlu volju, da ispusti teški grijeh, a za to mu je sveta ispovijed nevaljana. Koliko mu je grijeha oprostio Bog? — Nijedan.

IX. M o j a j e i s p o v i j e d n e v a l j a n a, a k o i s p u s t i m h o t i m i c e m a l e n i g r i j e h, k o j i d r ž i m z a t e š k i g r i j e h.

Priznajte dakle sve, što držite zlim! Kažite svećeniku sve, što držite teškim grijehom; ako za nešto sumnjate, ne znate sigurno, da li ste počinili težak i laki grijeh, priznajte taj grijeh svećeniku. To sam već i prije rekao!

3. Kakova mora biti ispovijed? Ispovijed mora biti: a) iskrena, b) potpuna, c) razgovijetna. Kada se ispovijedamo potpuno? Kada se ispovijedamo iskreno? Protumačio sam vam ovo dvoje, a sada želim treće, naime: da se moramo ispovijedati razgovijetno.

U ispovijedaonici ne smijemo tako glasno govoriti, da nas i drugi što su u crkvi razumiju; ali tko nas mora razumjeti? — Svećenik. Nemojte za to govoriti niti pretiho, a niti preglasno! Grijehe, koje ste učinili, morate priznati svećeniku, da on zna, koju ste zapovijed Božju prekršili. Ako bi se tko ispovijedao: »Ja sam zlo mislio«, taj nebi dobro kazao, jer svećenik ne bi znao, da li je imao zavidne ili nečiste ili kakove druge grješne misli. Morate se ispovijedati ovako: »Imao sam svojevoljne zavidne misli, mislio sam o nečistim stvarima znalice i hotimice«. Ako li se ovako ispovijedate, onda ste svećeniku kazali razgovijetno svoje grijehe, te on odmah zna, koje ste grijehe učinili.

Recite mi ponovno, kakova mora biti ispovijed?

Vi ste sagriješili, a zato morate priznati svećeniku svoje grijehe; to hoće dragi Bog. Grijeh je otrov, a ako čovjek ima otrov u tijelu, mora ga izbaciti; ostaje li otrov u tijelu, čovjek mora umrijeti. Tko je teško sagriješio, taj ima otrov u duši; a i taj otrov mora se izbaciti iz duše, a to ne ide drukčije, nego da skrušena srca kažete svećeniku težak grijeh. Ako to ne učinite, to će otrov ostati u duši, a vi ćete doći u pakao. Zato je i rekao sv. Augustin: »Valja priznati grijeh«.

Što je rekao sv. Augustin? A što znače te riječi? — Htio je svetac reći: Ako si sagriješio, tada reci skrušena srca svećeniku barem sve svoje teške grijehe! Ako ne ćeš to učiniti, tada ćeš doći u oganj pakleni, te ćeš ondje gorjeti zauvijek.

U nekoj je zemlji vladao kralj, koji je bio bogatiji i moćniji od sviju kraljeva zemaljskih. On je imao najveće veselje u tom, da čini ljudima dobro. Svatko, tko je stanovao u kraljevstvu njegovu, primio je od njega mnoga dobročinstva. Usprkos tome bilo je ipak ljudi, koji su bili neposlušni dobrome kralju, te ga vrijeđali teško. Poznao je kralj sve zle i opake, ali dugo je čekao kaznom, da se ovi poprave. Jednoga dana pozva kralj mnoge od svojih sluga pred sebe, te im reče: »Znam, da su me

mnogi od vas uvrijedili, ali nekima je zato veoma žao, te žale, što su to učinili, kaju se, žale: kamo sreće, da toga nijesmo učinili! A eto sada ću vama, slugama svojima, dati veliku vlast; postavljam vas sucima, te ćete u ime moje opraštati svakome neposlušnom i zlome slugi mojem; kod toga želim jedino to, da svatko, komu ćete oprostiti, mora vam priznati, što je zla počinio protiv mene. Onome, kome nije žao, ili tko ne će da prizna svoj zločin pred vama, nemojte mu oprostiti. Prema iskrenima i skrušenima ne smijete biti strogi, makar da ne znam koliko i kako teških nedjela protiv mene počinili. Oprostite im sve, da mogu biti opet moja djeca, moji prijatelji«. — Nakon toga kralj je dao razglasiti po cijelome kraljevstvu ovo: »Ja znam za sve, koji su bili meni neposlušni, vrijeđali me, ali kazniti ne ću nijednoga. Svi neka okaju svoju neposlušnost, a onda otiđu slugama mojima i njima neka sve iskreno priznaju, što su zla učinili; sluge moje oprostit će im, a i ja ću im sve oprostiti. Čekat ću sad neko vrijeme, a tad ću sve, koji ne će priznati svoj zločin, baciti u strašan zatvor.«

Mnogi su došli k slugama kraljevim i kazivali, što su zla počinili; veselile su se sluge kraljeve, te su bili s njima vrlo prijazni. Skrušenima i iskrenima bila je oproštena sva krivnja, kralj im je bio opet naklon, te ih obdario raznim darovima. Nekoji od krivaca prevarili su suce, jer su im nešto zla priznali, ali najgore su prešutjeli. Gdjekoji uopće nijesu ni došli, zato reče kralj: »Sve one, koji nijesu došli k slugama mojim, a i sve one, koji nijesu priznali teški zločin svoj, svežite na rukama i nogama, te ih bacite u tamu najkrajnju«. I kako je kralj naložio tako se i dogodilo.

Dobri taj kralj, o kom sam vam govorio, djeco draga, je Gospodin Bog. Sluge kraljevi jesu katolički svećenici. Pa što morate činiti, da vam se oproste grijesi, kojima ste dobrog vašeg nebeskoga kralja uvrijedili? — Morate se za nje pokajati i priznati ih svećeniku.

Kakovu kazan zaslužuju oni, koji niti ne će doći k svetoj ispovijedi? — Vječnu muku u paklu.

Kakovom će kaznom biti kažnjeni oni, koji hotimice propuste reći jedan težak grijeh — Doći će u pakao.

Nakon što ste svoje grijehe ispovjedili, dolazi n a j g l a v n i j e. Svećenik vas opominje, zadaje vam pokoru, o kojoj ću vam još govoriti i podigne tada svoju ruku i moli nad vama riječi o d r e š e n j a. On vas odrešuje vaših grijeha kao zamjenik Isusa Krista. Vi si možete misliti, da vam dragi Spasitelj govori: »Dijete, idi u miru, sve sam ti grijehe oprostio, za tebe sam prolio krv svoju, za tebe sam umro. Sad je tvoja duša opet sasma čista.« Možete si predočiti kao da vas Krist pere krvlju svojom.

Kad je ispovjednik načinio znak križa nad tobom, tad se i ti pobožno prekriži i odvrati na pozdrav svećenikov: »Hvaljen Isus« pobožno »Na sve vijeke, Amen«.

VI. Zadovoljština.

1. Ima ljudi, koji misle, kada iziđu iz ispovijedaonice, da im ne treba više ništa činiti: tome nije tako, jer nakon svete ispovijedi nijeste još posve gotovi. Istina, najvažnije ste učinili: ako ste se valjano ispovjedili, tada vam je milosrdni Bog oprostio grijehe vaše; ta zato se i ispovijedamo. Ponovi to: što oprašta milosrdni Bog onome, koji se valjano ispovjedio?

Ako se valjano ispovjedim, opraštaju mi se barem svi teški grijesi.

Što morate činiti, da vam se oproste i mali grijesi?

Ako se za malene grijehe kajete, te ih iskreno svećeniku kažete, tada će vam se i laki grijesi oprostiti.

Kakovu kazan zasluži onaj, koji učini teški grijeh? — Muke u paklu. Za to se može još reći: vječne kazne, jer iz pakla nema izbavljenja, muke paklene ne prestaju nikada. Kako se zovu zato muke paklene? — Vječne muke.

Kakove muke zasluži onaj, koji počini laki grijeh? — Vremenite muke.

Gdje se moraju pretrpjeti vremenite muke? — Ovdje na zemlji ili u čistilištu. Kazan ovakova prestaje jednoć, ne traje uvijek, već tek neko vrijeme. Kako se zove ovakova kazan? — Vremenita kazan.

Koje kazni oprašta Bog u svetoj ispovjedi? Tko umre nakon valjane svete ispovijedi, kamo ne može on doći? — Ne može doći u pakao. Kakovu mu je dakle Bog oprostio kazan? — Muke u paklu.

Ali kamo može ipak ovakav doći, koji se je prije smrti valjano ispovjedio? — Može još uvijek doći u čistilište.

Rekao sam vam već prije, da Bog oprašta onome, koji se je valjano ispovjedio, barem neki dio vremenitih kazni. Ponovi to: Što također oprašta Bog u valjano obavljenoj ispovijedi?

Čim je veće, savršenije pokajanje, tim vam se više vremenitih kazni oprašta. Bilo je grješnika, kojima je dragi Bog radi njihova velikog pokajanja oprostio nesamo vječne kazni, već i sve vremenite kazni. Kamo bi bili odmah došli ovi, da su odmah nakon svete ispovijedi umrli? — Bili bi odmah došli u nebo. Obično se u svetoj ispovijedi ne oprašta cijela, sva kazan, već samo neki dio vremenite kazni.

Zašto Bog kazni zlo? — Jer je pravedan.

Ljudi su sagriješili, a zato su zaslužili kazan od Boga. Došao je Spasitelj, te trpio kazan, koju smo mi zaslužili, a zato možete uvidjeti, kako je neizrecivo dobar Spasitelj. Božanski je Spasitelj nevin, nikada nije počinio ni najmanji grijeh, a ipak

je pretrpio tolike i tako velike muke, te umro pregorkom smrću
na križu. Mi smo sagriješili, a Isus je pretrpio kazni, koje smo
mi grijesima svojima zaslužili. Budući da je Krist trpio radi nas,
te umro za nas, zato nam mogu biti oprošteni grijesi, a i kazni
za grijehe. Zašto nam mogu biti oprošteni grijesi i kazni za
grijehe?

Krist je za naše grijehe dao Bogu zadovoljštinu. Što je
Krist dao za naše grijehe?

Neka nitko ne misli krivo, kad je naime Spasitelj za gri-
jehe moje dao zadovoljštinu, zato ja sada ne trebam više ništa
činiti za svoje grijehe. Mi moramo također zadovoljiti za gri-
jehe svoje. Što moramo?

Zašto moramo činiti zadovoljštinu? — Za grijehe, koje
smo počinili.

Ako smo i valjano ispovjedili grijehe svoje, ako nam je
dragi Bog i oprostio grijehe i vječne kazni, moramo ipak za
njih činiti zadovoljštinu. Tko se trudi, da učini zadovoljštinu
za grijehe svoje na zemlji, ne će doći u čistilište.

Kralj je David jednoć učinio teški grijeh; pokajao se je
brzo od svega srca, te molio Boga za oproštenje. Bog je dragi
poručio Davidu po proroku Natanu: »Bog ti je grijeh oprostio,
ali umrijet će sin tvoj«. Što je oprostio Bog kralju Davidu? —
Težak njegov grijeh. Kakovu je kazan oprostio Bog Davidu?
— Vječnu u paklu. — Kakovu je ipak kazan primio David od
Boga? — Umro je sin njegov, a kralj je bio tim silno ožalošćen,
ali je mislio: Trpjet ću ovu kazan ustrpljivo za grijehe svoje.
David je tim činio zadovoljštinu za svoje grijehe.

2. Gospodin je Bog zapovjedio ispovjedniku, da nam
nešto naloži, što moramo izvršiti nakon ispovijedi kano zado-
voljštinu za svoje grijehe. Svećenik nam može zapovjediti, da
izmolimo nekoliko Očenaša ili kakove litanije ili što drugo;
može nam naložiti, da u radne dane moramo slušati svetu misu
ili što slično i t. d. To, što nam ispovjednik nalaže da učinimo
za naše grijehe, zovemo pokorom. Kako se zove ono, što nam
nalaže ispovjednik za naše grijehe? Tko nam nalaže pokoru?
— Ispovjednik. Tko je naložio ispovjedniku, da nam za naše
grijehe naloži pokoru, — Bog dragi.

Kad ste kazali grijehe svoje u ispovijedaonici, tada vam
naloži ispovjednik pokoru, veli vam, što morate činiti kano za-
dovoljštinu za grijehe svoje. Pa zato ste dužni točno paziti,
kakovu ste pokoru dobili. Ako ste razumjeli, možete reći: hvala
lijepa. Što možete reći? Kada ćete to reći?

Ako pak nijeste razumjeli, što morate činiti za pokoru,
onda morate reći: »Molim, vele časni, nijesam razumio pokoru,
koju ste mi zadali«. Onda će vam ispovjednik ponovno reći,
što morate izvršiti za pokoru. Nijedan neka ne ode iz ispovije-
daonice, a da ne bi znao, što mu je ispovjednik naložio za po-

koru. Što vam je ispovjednik naložio kano za pokoru, to mo-
rate izvršiti onako točno, kako vam je on naložio. Kada vam
ispovjednik nalaže pokoru, morate misliti: Dragi je Spasitelj
toliko pretrpio za grijehe moje, pa zato ću i ja rado i tačno
izvršiti onu kazan, što mi je nalaže svećenik za moje grijehe.
Tko izvrši svoju pokoru tačno, taj čini zadovoljštinu. Kako
činite zadovoljštinu? — Ako tačno izvršite pokoru.

Ima ljudi, koji imadu ozbiljnu volju izvršiti sve, što im
svećenik naloži, ali misle: E ja mogu pokoru svoju i nešto ka-
snije izvršiti; međutim zaborave na pokoru, ili postanu ne-
marni, te je ispuste. Što čine ovi ljudi time? — Tko ne izvrši
naloženu pokoru, griješi, a ujedno mu dragi Bog ne da gdjekoje
milosti, koje bi inače dobio. Pogibeljno je i nije pravo, ako na
dugo otežem izvršiti pokoru. Pa kako je najbolje? — Najbolje
je izvršiti zadanu pokoru odmah u crkvi nakon svete ispovijedi.
Ako vam je ispovjednik naložio nešto za više dana, tad izvršite
to tačno u ono vrijeme, što vam ga je opredijelio.

Neki je čovjek okajao grijehe svoje, te rekao barem sve
teške grijehe; prije odrješenja naloži mu svećenik pokoru, te
on ima ozbiljnu volju izvršiti, što mu je naloženo; poslije ne
izvrši grješnik te pokore, već je ispusti; je li se taj grješnik
valjano ispovjedio ili nevaljano? — Njegova je ispovijed va-
ljana. A zašto? Kakovu je volju imao prije odrješenja? — Htio
je, da izvrši naloženu pokoru. Premda je kasnije propustio
izvršiti naloženu pokoru, to mu je ispovijed ipak valjana. Može
li neka valjana ispovijed kasnije postati nevaljana? — To nije
moguće; ispovijed jednoć valjana, ostaje uvijek valjana.

Kada vam nalaže ispovjednik pokoru? — Prije odrješenja.
Ali neki čovjek načini ovako: kada je čuo pokoru, koju mu je
ispovjednik za teške njegove grijehe naložio, ima zlu volju, da
je ne će izvršiti. On misli, da mu je ono previše ili inače što
slično; još prije odrješenja ima on volju, da ne će izvršiti po-
koru. Kakova je njegova ispovijed? — Nevaljana. Pa zato
morate i zapamtiti:

X. **Moja je ispovijed nevaljana, ako već prije odrješenja imam volju, da ne ću izvršiti pokoru, koju mi je ispovjednik naložio za moje teške grijehe.**

Tko će to ponoviti?

Kakovu je zlu volju imao taj čovjek? — Nije htio izvršiti
pokoru. Kada je već imao tu zlu volju? — Prije odrješenja.
Zato je njegova ispovijed nevaljana, ma on kasnije i izvršio
naloženu pokoru. Lako vam je, djeco draga, to shvatiti, da
njegova ispovijed mora biti nevaljana. Čovjek ovakav, koji je
počinio teške grijehe, a prije odrješenja već je imao zlu volju:
toga ne ću izvršiti, što mi je ispovjednik naložio kano pokoru;

mogao bih, ali ne ću; — ovakav čovjek uopće ni nema pokajanja. Pa kakova je zato njegova ispovijed? — Nevaljana.

Tko tačno izvrši naloženu pokoru, taj je donekle zadovoljio za svoje grijehe i tim umanjio vremenite kazni za grijehe. Za što je udovoljio? Što je umanjio?

Bog dragi hoće, da se popravite i da ne griješite više, a zato je naložio svećenicima, da vam nalažu pokoru. Onaj, koji savjesno izvrši onu pokoru, što mu ju je ispovjednik naložio, taj već ne će tako lakoumno načiniti nove grijehe. Kad takav grješnik izvršuje zadovoljštinu, misli si: Ja nijesam zadovoljio za svoje prijašnje grijehe, ja sam pravednome Bogu još mnogo dužan za svoje grijehe, a zato ću se ubuduće čuvati novih grijeha, da ne zaslužim još teže kazni za svoje grijehe. Ovako, tome čovjeku Bog dragi daje milosti, da se može popraviti. Katekizam veli lijepo na pitanje: »Zašto nam ispovjednik nalaže pokoru«: a) da donekle zadovoljimo Bogu za grijehe, b) da se popravimo. Ponovi to!

3. Svećenik vam ne zadaje velike pokore za grijehe vaše; prije su grješnici dobivali mnogo veću pokoru negoli sada. Ako je tko govorio u crkvi za vrijeme svete mise, to je morao u staro vrijeme za taj mali grijeh strogo postiti 10 dana. Onaj, koji je na oca svoga ili majku izrekao pogrdne ili uvredljive riječi, morao je za pokoru tog grijeha postiti strogo 40 dana. Možete si potiho izračunati kod kuće, koliko bi dana morali postiti, da vam svećenik za iste ovakove vaše grijehe zada onako strogu pokoru, kakovu su dobivali grješnici u stara vremena. Skrušeni pokornici, koji su u prijašnja vremena činili tako tešku pokoru, sigurno su nakon smrti odmah došli u nebo, jer čim veću pokoru činimo u ovom životu, tim smo većma zadovoljili Bogu, umanjili vremenite kazni. Nemojte misliti, da ne ćete uopće više trebati trpjeti nikakove kazni za grijehe svoje, ako ovršite onu malu pokoru, što vam je ispovjednik naložio u svetoj ispovijedi. Kamo će, po svoj prilici, nakon smrti doći onaj, koji je činio tek malenu pokoru za svoje grijehe? — U čistilište.

U čistilištu su muke velike, te ondje mora svatko da trpi tako dugo, dok posve ne zadovolji pravdi Božjoj za grijehe svoje. Gdje biste rađe trpjeli za grijehe svoje: ovdje na zemlji ili nakon smrti u čistilištu? — Slušajte pobožno svetu misu, molite pobožno litanije ili svetu krunicu, da tim zadovoljite za grijehe svoje! Ako vam roditelji dadu koji dinar, to rado udijelite milostinju siromahu! Ako vas boli glava ili vas inače što drugo boli, prikažite to Bogu za pokoru svojih grijeha te ustrpljivo trpite!

Sveti je Augustin običavao reći: »Gospode, ovdje sijeci, ovdje pali, ali me poštedi u vječnosti«; htio je time reći: Bog

mu neka dade na tom svijetu rađe najteže kazni za grijehe njegove, samo da nakon smrti nema što da trpi u čistilištu, već da tim prije dođe u nebo.

VII. Nevaljale ispovijedi.

1. Vi sada znate, što morate činiti, ako se želite valjano ispovjediti. Rekao sam vam, koliko velikih milosti primate po valjanoj svetoj ispovijedi. Koliko grijeha oprašta Bog onima, koji se nevaljano ispovijedaju? — Nijedan.

Tko zna reći, kada je neka ispovijed nevaljala? Čujte i pazite, ponovit ću vam!

I. Moja je ispovijed nevaljala, ako jako površno ispitujem svoju savjest.

II. Ispovijed je moja nevaljala, ako mi od srca nije žao za grijehe.

III. Moja je ispovijed nevaljala, ako se veselim tek jednom jedinome teškom grijehu.

IV. Moja je ispovijed nevaljala, ako mi nije zato žao za grijehe moje, što sam njima uvrijedio Boga.

V. Ispovijed je moja nevaljala, ako nemam ozbiljnu volju izbjegavati svaki teški grijeh i svaku bližnju priliku u teški grijeh.

VI. Moja je ispovijed nevaljala, ako ne kažem hotice jedan smrtni grijeh.

VII. Ispovijed je moja nevaljala, ako hotice umanjujem broj teških grijeha.

VIII. Moja je ispovijed nevaljala, ako tako ispričam svoj teški grijeh, da svećenik misli, da sam učinio samo maleni grijeh ili da uopće nijesam sagriješio.

IX. Ispovijed je moja nevaljala, ako hotice propustim reći mali grijeh, za koji držim, da je veliki.

X. Moja je ispovijed nevaljala, ako već prije odrješenja imam volju, da ne ću izvršiti naloženu pokoru, koju mi je ispovjednik naložio za grijehe moje.

U nevaljaloj ispovijedi Bog dragi ne oprašta nijedan grijeh, a tim, što se tko nevaljalo ispovijeda, počinja novi teški grijeh, te vrijeđa Boga teško. Tko još ne zna, kako se zove onaj grijeh, koji čini onaj, koji se nevaljalo ispovijeda? — Svetogrdc. Neki čovjek imao je deset teških grijeha; ispovjedio se nevaljano; koliko teških grijeha ima nakon nevaljale ispovijedi? — Jedanaest teških grijeha. Koliko je teških grijeha imao prije svete ispovijedi? — Deset. A koliko teških grijeha ima nakon nevaljale svete ispovijedi? — Jedanaest.

Dva su čovjeka teško sagriješila; svaki od njih počinio je dvadeset teških grijeha; jedan se od ove dvojice ne će ni da

ispovijedi, dok se drugi, istina, ispovjedio, ali nevaljano. Koliko teških grijeha ima prvi na duši? Dvadeset. — Koliko teških grijeha ima sada drugi? Dvadeset i jedan teški grijeh.

Rekao sam vam već prije, da je bolje niti se ne ispovijedati, negoli se ispovjediti nevaljano. Ponovi to!

Jedna tek nevaljala ispovijed veoma je teški grijeh, te da Bog nije neizrecivo dobar, to on ne bi ni mogao oprostiti ovakovome čovjeku. Ako se je tko nevaljano ispovjedio, to mora svoje svetogrđe od srca okajati, ali to još nije dosta. Reći ću vam sada, što mora učiniti onaj, koji se je nevaljano ispovjedio, a vi ćete mi odmah to ponoviti.

2. Ako sam se nevaljano ispovjedio, to moram kod slijedeće ispovijedi najprije reći: Ispovjedio sam se zadnji put nevaljano. Vi morate reći u ispovijedi svećeniku barem sve teške grijehe. Je li nevaljala ispovijed laki ili teški grijeh? — Teški. Morate ga dakle kazati svećeniku. Pa kako ćete ispovjediti to, ako ste se nevaljano ispovjedili? Morate reći svećeniku: Ispovjedio sam se nevaljano. Ako ste što psovali, ispovjedit ćete svećeniku: Psovao sam. Ako ste lagali, tada ćete priznati svećeniku: Lagao sam. Ako ste se nevaljano ispovjedili, tada ćete reći ispovjedniku u ispovijedi: Ispovjedio sam se nevaljano. A to morate reći odmah u prvoj ispovijedi. Ako toga ne rečete, tad ste propustili kazati u onoj ispovijedi jedan teški grijeh. Pa zato morate tako činiti: Ako sam se nevaljano ispovjedio, tada moram reći u slijedećoj ispovijedi: Ispovjedio sam se nevaljano. Najbolje je reći odmah na početku svete ispovijedi ovo svetogrdno ispovijedanje. Ponovite sada, što smo do sada naučili: Ako sam se nevaljano ispovjedio, tad moram najprije reći u slijedećoj ispovijedi: Ispovijedio sam se nevaljano. A koliko ste tada već grijeha ispovjedili? Tada ste ispovjedili već jedan teški grijeh, svetogrđe.

Poslije toga morate ispovjediti i sve druge grijehe, koje ste od zadnje valjane ispovijedi počinili. Pripovijedat ću vam jedan primjer: iz njega možete najbolje uvidjeti, kako se može nevaljala ispovijed popraviti. Netko se je u svemu tri put ispovjedio. Prva i druga njegova ispovijed bile su valjane, a treća nevaljala. U četvrtoj ispovijedi mora najprije reći: Jednoć sam se ispovjedio nevaljano, a onda mora ispovjediti sve druge grijehe, koje je počinio od druge svoje ispovijedi. U svemu se je ispovjedio tri put, a koje su mu ispovijedi bile valjane? Prva i druga. Kakova mu je bila treća? — Nevaljala. U kojim ispovijedima mu je dragi Bog oprostio grijehe? — U prvoj i u drugoj. Zašto mu nije Bog oprostio grijehe u trećoj ispovijedi? — Jer mu je treća ispovijed bila nevaljala. Koji grijesi nijesu mu još oprošteni, premda ih je ispovjedio? — Grijesi, koje je ispovjedio u trećoj ispovijedi, nijesu mu još oprošteni, a zato

mora grijehe, koje je ispovjedio u trećoj ispovijedi, još jednoć ispovijedati. Ako je u trećoj ispovijedi propustio kazati neke grijehe, tada ih mora reći i u četvrtoj, te ih mora ispovijedati kao i grijehe, koje je učinio između treće i četvrte ispovijedi. Od koje ispovijedi mora kazati grijehe svoje, od druge ili od treće? — Od druge. Da, druga je bila zadnja valjana ispovijed, u kojoj su mu bili grijesi oprošteni. Grijehe, koje je učinio počevši od druge ispovijedi, još ima sve na duši, makar je neke od njih ispovjedio. Ponovi to sada: Ako sam se nevaljano ispovjedio, tada moram reći u slijedećoj ispovijedi najprije: Zadnji put sam se nevaljano ispovjedio, a tada moram priznati sve druge grijehe, koje sam počev od zadnje valjane ispovijedi počinio.

Netko se je ispovjedio jedanaest put, deset put valjano. U jedanaestoj ispovijedi propustio je hotice priznati jedan teški grijeh. Kakova mu je bila jedanaesta ispovijed? — Nevaljala. Koja mu je zadnja ispovijed bila valjana? — Deseta. U kojoj ispovijedi mora nevaljalu ispovijed popraviti? — U dvanaestoj. Što mora reći u dvanaestoj ispovijedi? Mora najprije reći: Jednoć sam se nevaljano ispovjedio, a tada mora ispovjediti sve druge grijehe, koje je počinio počevši od desete ispovijedi. Ali on nije toga učinio, već je u dvanaestoj ispovijedi rekao tek grijehe, koje je učinio od jedanaeste ispovijedi, te ispovijeda pače i neke teške grijehe, koje je hotice u jedanaestoj ispovijedi zatajio reći. Stidi se priznati svećeniku, da je hotice ispustio teški grijeh, a i ne će mu se ponavljati grijehe, koje je već u nevaljaloj ispovijedi priznao. Kakova mu je dvanaesta ispovijed? — Nevaljala. Koje je grijehe u dvanaestoj ispovijedi propustio reći? Propustio je reći grijeh svetogrđa, da se je naime nevaljano ispovjedio. Kako mora reći u trinaestoj ispovijedi? — Mora najprije reći: Dvaput sam se nevaljano ispovjedio, a onda mora priznati sve teške grijehe, koje je učinio nakon desete ispovijedi. Mora uvijek započeti ispovijedati grijehe svoje od zadnje valjane ispovijedi.

Ponovi to!

Neki je učitelj zadao računsku zadaću. Djeca su morala cijeli niz brojeva brojiti. Jedno je dijete u početku brojilo dobro, najednoć se zabunilo, te u sredini brojenja pogriješilo; nije popravilo pogrješku; već pribraja nevaljaloj svoti neprestano dalje druge brojeve. Ovo dijete sada nije samo u početku učinilo pogrješku, već mu je kasnije sva zadaća nevaljala. Slično je i s nevaljalom ispovijeđu: ako učinjenu pogrješku ne popravite u slijedećoj ispovijedi, tada su i slijedeće ispovijedi nevaljale.

Netko se je ispovijedao petnaest put. Prvih pet ispovijedi bile mu valjane, a kada se je šesti put ispovijedao, nije se

pokajao za grijehe svoje; kakova mu je dakle bila šesta sveta ispovijed? — Nevaljala. U sedmoj ispovijedi nije htio popraviti, a ni u kasnijima, ća do petnaeste ispovijedi. Kakove su bile zato sve njegove ispovijedi od šeste do petnaeste? — Nevaljale. — Kada je bila njegova ispovijed zadnji put valjana? Kada se je peti put ispovjedio. — U kojim ispovijedima nijesu mu oprošteni grijesi? — U šestoj, a niti u nijednoj drugoj slijedećoj. U šestnaestoj ispovijedi rado bi on sve popravio, a kako? — U šestnaestoj ispovijedi mora najprije reći: Ispovijedao sam se deset puta nevaljano, a onda mora ispovjediti sve one grijehe, koje je počinio počev od pete ispovijedi. Zašto? — Jer je njegova peta ispovijed bila zadnja valjana ispovijed. Mogao je on već u sedmoj ispovijedi popraviti nevaljalu ispovijed; što bi bio morao reći u sedmoj ispovijedi? — Jednoć sam se nevaljano ispovjedio, a poslije reći sve grijehe, koje je učinio počevši od pete ispovijedi. Pak i sada, kada se je nevaljano ispovijedao od šeste ispovijedi ća do petnaeste, mora i opet početi ispovijedati se kod pete ispovijedi. Deset puta je počinio svetogrde, a to sada mora reći svećeniku i k tome još ponovo kazati sve one grijehe, koje je već prije rekao u zadnjih deset nevaljalih ispovijedi. Čim tko dulje oteže popraviti prvu pogrješku, koju je počinio prvom nevaljalom ispovijeđu, time će mu biti teže sve popraviti. Ako oblačim kaput, pa opazim, da sam zakopčao gumb treće luknjice u prvu luknjicu, moram to odmah otkopčati i metnuti treći gumb u treću luknjicu. Ako to ne učinim, te ako i dalje kopčam, to mi je onda krivo zakopčan i četvrti i peti gumb i svi slijedeći, te kasnije moram ipak sve raskopčati ća do drugog gumba, jer on je zadnji koji je bio valjano zakopčan, a zato ga mogu ostaviti; od njega počevši moram ponovo prikopčati sve i paziti, da svaki gumb dođe u pravu luknju. Slično je i s nevaljalim ispovijedima; moram uvijek započeti kod zadnje valjane ispovijedi. Netko se je ispovjedio dvadeset put, a već je prva njegova ispovijed bila nevaljana; u drugoj ispovijedi nije ispravio pogrješku, a ni u onima, koje su slijedile, te su zato bile sve njegove ispovijedi nevaljane. Koliko je grijeha dragi Bog oprostio ovome čovjeku u njegovim ispovijedima? — Nijedan. Zašto mu nije ni u jednoj ispovijedi ama baš nijedan grijeh oprošten? Jer su mu sve njegove ispovijedi bile nevaljane. U dvadeset i prvoj ispovijedi želi svoje nevaljale ispovijedi popraviti, a što mora najprije reći u dvadeset i prvoj svojoj ispovijedi svećeniku? Ispovijedao sam se dvadeset put nevaljalo. — Poslije toga mora ispovjediti sve druge grijehe, koje je učinio u cijelom svojem životu. — Zašto mora ispovijedati još jednoć sve grijehe cijelog života? Zašto ne bi počeo sa zadnjom ispovijeđu? — On nema zadnje ispovijedi nevaljale, jer mu ni jedna jedina od

dvadeset ispovijedi nije bila valjana. Sveti je Arsenije vidio čovjeka, koji je kupio drva; svezao je sva drva u svežanj, te ga htio da odnese; podigao je breme na ramena, ali opazi, da je breme preteško; baci teret na tle, te na prijašnji svežanj primetne još više drva, te pokuša, da li će biti svežanj sada lakši. — Kakoj ovaj svežanj, onako i breme grijeha biva teže po svakoj novoj nevaljaloj ispovijedi. Lakše je u početku valjano se ispovjediti negoli kasnije, kada morate priznati, da ste počinili tolika svetogrđa, a s njima ponovo morati ispovijedati sve grijehe, što ste ih već prije u nevaljalim ispovijedima ispovijedali.

VIII. Pitanja, kojima se ponavlja.

Što mora učiniti onaj, koji se želi valjano ispovjediti?

Tko se želi valjano ispovjediti, taj mora: a) da ispita svoju savjest; b) da probudi pokajanje; c) da odluči popraviti se; d) da se ispovjedi; e) zadovoljštinu da izvrši.

Moram da ispitam svoju savjest; kako mogu mjesto toga još reći? — Moram ozbiljno razmišljati o grijesima, koje sam učinio, da ih mogu upoznati.

Što moraš činiti, da ti dragi Bog pomogne kod ispitivanja savjesti?

Moram prije ispitivanja savjesti sazvati pomoć Duha svetoga.

Kako morate razmišljavati o svojim grijesima?

Ozbiljno, a ne lakoumno; marljivo.

O čemu treba da ozbiljno mislite?

O grijesima, koje sam učinio.

O kojim grijesima treba osobito ozbiljno misliti?

O teškim grijesima.

Pitajte se i koliko put ste učinili koji grijeh!

Za koje ste grijehe dužni reći točno broj?

Za teške grijehe.

Kakova je ona ispovijed, ako ste veoma nemarno ispitivali svoju savjest? — Nevaljala.

Koliko nam grijeha oprosti Bog u nevaljaloj ispovijedi? — Nijedan.

Što je pokajanje? — Pokajanje je bol duše i mržnja na učinjene grijehe.

Kajem se za grijehe; što i kako se može još reći?

Žao mi je, što sam sagriješio; ili: Žalostan sam, što sam sagriješio; ili: Mrzim na grijehe, koje sam učinio; ili: Kamo sreće, da nijesam sagriješio! ili: Ja sam sâm na sebe jadan i ogorčen, što sam sagriješio.

Netko je lagao; žao mu je, što je lagao. Što on želi? — On želi: O kamo sreće, da nijesam lagao!

Je li dosta, ako samo reče: Kamo sreće, da nijesam lagao? — Ne, on mora i u srcu to željeti.

Kakovo je pokajanje, ako od srca želim, o da nijesam sagriješio? — Nutarnje.

Kakovo mora biti pokajanje? Nutarnje, općenito i svrhunaravno.

Kakova je ona ispovijed, ako netko nema u srcu pokajanja? Nevaljala.

Za koje grijehe mora nam biti žao? — Za sve grijehe ili barem za sve smrtne.

Koliko grijeha oprašta Bog onome, koji ima veselje makar s jednim jedinim teškim grijehom? — Nijedan.

Zašto nam mora biti žao za grijehe? — Jer smo njima uvrijedili Boga.

Što mora učiniti onaj, koji hoće da probudi valjano pokajanje?

1. Mora da se moli, e da mu dragi Bog pomogne probuditi pokajanje; 2. mora da se sjeti, da je grijesima svojima zaslužio čistilište ili pakao; 3. treba da pomisli, da se nalazi pod križem na brijegu Kalvariji.

O čemu treba da promislimo, ako želimo probuditi pokajanje?

Ti, o Isuse, toliko si me ljubio, kako si dobar, Spasitelju! A ja sam Tebe grijesima svojim tako ljuto uvrijedio!

Kada treba probuditi pokajanje?

Prije nego idemo u ispovijedaonicu ili barem prije nego nas svećenik odriješi od grijeha.

Što je dobra odluka?

Dobra je odluka prava volja popraviti se i ne griješiti više.

Što si preduzimlje onaj, kojemu je žao za grijehe?

Preduzimlje si, da više ne će griješiti.

Netko je uvrijedio svoje roditelje, a sada mu je žao; što si on preduzimlje?

Ne ću više uvrijediti svoje roditelje.

Kakova mora biti odluka?

Nutarnja, općenita i svrhunaravna.

Što mora odlučiti onaj, koji je s drugim teško sagriješio?

Mora odlučiti: Ne ću više, ako mi bude moguće, s njim se družiti, barem ne ću s njim samim doći u dodir.

Koje grijehe morate reći svećeniku?

Barem sve smrtne grijehe.

Što ste dužni reći o teškom grijehu?

Broj, koliko puta smo učinili grijeh.

Kakova je ispovijed, ako tko hotimice propusti ispovjediti jedan teški grijeh? — Nevaljala.

Kakova je ispovijed, ako zaboravim ispovjediti koji teški grijeh? — Valjana.

Netko je deset put teško sagriješio, a ispovijeda tek devet; jedan grijeh ne će priznati. Koliko grijeha ima nakon ispovijedi? — Jedanaest teških grijeha.

Netko je deset teških grijeha učinio, kaje se za sve, želi ih sve reći svećeniku, ali u ispovijedanju zaboravi reći dva teška grijeha. Koliko još ima teških grijeha nakon ispovijedi? — Nijedan.

Što morate činiti, ako ste koji teški grijeh zaboravili? — Najbolje je vratiti se natrag u ispovijedaonicu; no ako nije zgodno, tada treba ispovjediti zaboravljeni grijeh u prvoj narednoj ispovijedi.

Netko je sagriješio, a sada, kad se ispovijeda, ne zna pravo: je li bio ono teški ili laki grijeh? Što će takav učiniti?

Mora grijeh ispovjediti.

Kako se zove ono, što nam svećenik nalaže za naše grijehe?

Pokora.

Netko se je valjano ispovjedio, ali kasnije nije izvršio zadane pokore. Kakova je njegova ispovijed?

Ispovijed mu je valjana, ali on griješi.

Kakova je ispovijed, ako je netko već prije odrješenja odlučio, da ne će izvršiti naloženu pokoru, koju mu je ispovjednik naložio za teške grijehe njegove?

Nevaljala.

Bliža priprava.

I.

Znate, što je nužno, da se valjano ispovjedite. Za nekoliko dana ćete poći k sv. ispovijedi, a zato je nužno, da počnete ispitivati svoju savjest; ozbiljno mislite na to, što ste sagriješili. Danas poslije podne pođite sami u sobu, uzmite sobom katekizam ili molitvenik, kleknite ondje, te se pomolite Duhu svetome. Tko ne zna, gdje je molitva, kojom se valja preporučiti Duhu svetome, onaj neka izmoli tri Očenaša na čast Bogu Duhu svetomu. Ako to učinite, tada će vas Bog Duh sveti sigurno sjetiti na grijehe, što ste ih učinili. Nabrojit ću vam sada grijehe, koje obično čine djeca; ako bude došao koji teški grijeh, upozorit ću vas na nj. Svako dijete mora znati one grijehe, koje ću vam reći.

Protiv 1. zapovijedi.

Jesam li izmolio svoju jutarnju i večernju molitvu te molitvu prije i poslije jela?

Dragi nam je Bog zapovijedio moliti se; tko se ne moli, griješi. Kada se moli dobro dijete? — U jutro, na veče, o podne, prije i poslije jela i t. d.

Sada se može svaki od vas pitati tiho u srcu: Jesam li uvijek izmolio jutarnju i večernju molitvu? — Pitajte se dalje: Koliko put nijesam izmolio svoju jutarnju i večernju molitvu? Jesam li svoje molitve u jutro i na večer kad zapustio? Često puta? — Promislite kod kuće više o tom, pa dobro zapamtite, da možete kasnije reći, koliko put nijeste izmolili svoju jutarnju molitvu; jednako činite za večernju molitvu i za molitvu prije i poslije jela.

Kod sviju grijeha, što ću vam ih spomenuti, pitajte se dvoje: a) Jesam li učinio taj grijeh? b) Koliko put sam ga učinio? Što se morate pitati kod svakoga grijeha? Kod kojih grijeha morate točno navesti broj? — Kod teških grijeha. Ako vam rečem koji grijeh, koji bi mogao biti težak grijeh, sjetit ću vas na to. Prvi dakle grijeh protiv prve zapovijedi Božje, koji sam vam kazao, jest: Nijesam molio svoju jutarnju i večernju molitvu, prije i poslije jela. Ponovi to!

Djeco draga! Ako koje dijete ne izmoli kada u jutro ili na večer, ili prije i poslije jela svoje molitve, ono ne griješi teško, ali to je ružno od njega, da se ne će preporučiti dragomu Bogu i Bog mu uskraćuje zato mnoge milosti, koje bi dobilo, da se je molio. Djeco draga! Molitvu u jutro i na večer nemojte nikad i nikad zapustiti, već se molite pobožno, onda će biti blagoslov Božji vazda s vama.

Molio sam se rastreseno.

Kada se molimo, razgovaramo se s Bogom dragim, a zato moramo za vrijeme molitve i misliti na Boga, a ne možda na igru, na jelo, pilo ili što slično. Dobra djeca, kada mole, gledaju preda se. Kako se moli onaj, koji u vrijeme molitve ne misli na Boga? — Moli rastreseno. Drugi grijeh protiv prve zapovijedi Božje glasi: Molio sam se rastreseno. Ponovi to! — Tko zna reći i prvi grijeh?

Protiv 2. zapovijedi.

Izgovarao sam uzalud ime Božje i druga imena svetih.

Ime Božje ne smijemo izgovarati uzalud, jer Bog je velik i svet. Bog, Stvoritelj, Isus, Isus Krist, Spasitelj, to su imena Božja. Ima još drugih svetih imena kao na pr. Marija, Josip, križ, sakramenat, vjera. Ovakova imena uzalud izgovarati,

jakoumno, od običaja, u šali nije dopušteno. Koja imena ne smijete uzalud izgovarati?

Sada znate za jedan grijeh protiv druge zapovijedi Božje. Kako morate reći u svetoj ispovijedi, ako ste učinili taj grijeh? — Izgovarao sam...

Tko često nedostojno izgovara ime Božje i svetaca, taj učini mnoge lake grijehe.

Proklinjao sam samoga sebe ili drugoga... toliko puta.

Ali ima drugih grijeha proti II. zapovijedi Božjoj, a to su teški grijesi. Ako tko kune dragoga Boga, Majku Božju, ajme, to su strašni, strašni grijesi. O takvi ljudi moraju sada kazati, koliko puta su izricali ovakove strašne riječi.

Neki ljudi izgovaraju ime Božje u srditosti ili zlobi, te tom prilikom kunu ili psuju. I to je grijeh protiv druge zapovijedi Božje. U velikim proklinjanjima žele ljudi jedan drugome smrt ili kakovo zlo i veliko zlo. Ako dobro dijete čuje, gdje drugi proklinje, njemu će biti žao, što se tim vrijeđa Bog, te će otići odanle. A toga dijete ne čini nikada! Tko je s jasnom spoznajom i s potpunom samosviješću što takova drugome želio, mora se pitati i za broj, koliko je puta želio sebi ili bližnjemu kakovo veliko zlo. U svetoj ispovijedi valja da kaže taj grijeh ovako:

Želio sam samome sebi ili drugima veliko zlo... toliko i toliko puta. Ponovi to!

Treća zapovijed Božja.

Nijesam u nedjelju i zapovjedane blagdane išao k svetoj misi iz nemarnosti... toliko put.

Nesamo odrasli ljudi već su i djeca dužna ići u nedjelju i u zapovjedane blagdane k svetoj misi i to onda, kada dođu k razumu. Tko je bolestan pa izostane od sv. mise, ne griješi: takav ne mora ni u svetoj ispovijedi reći: Nijesam bio kod sv. mise, jer sam bio bolestan. Ispovijedati moramo samo grijehe. Kada je sveta misa? Prije ili poslije podne? — Prije podne. — Dobro, pobožno dijete ide u nedjelju i u zapovjedane blagdane i poslije podne na kršćanski nauk i na blagoslov. Ali što mislite, što je gore, ako tko u nedjelju i u zapovjedane blagdane vlastitom krivnjom ne sluša svetu misu ili radi vlastite krivnje ne dođe poslije podne k blagoslovu? — Mnogo je gore, ako vlastitom krivnjom ne sluša svetu misu. Jer u nedjelju i blagdane moramo slušati sv. misu pod smrtni grijeh, samo ako možemo, ali pod grijeh nijesmo dužni ići k svetom blagoslovu. — Da, to može biti i težak grijeh. Svatko, koji počini taj grijeh, mora da dobro promisli kod kuće, koliko put nije bio kod svete mise u nedjelju i u zapovjedani blagdan. Kako mora to ispovjediti? — Ja sam...

U nedjelju i u zapovjedane blagdane zakasnio sam k sv. misi, te sam došao prije prikazanja, poslije prikazanja... toliko put.

Moramo slušati cijelu svetu misu, a zato ne smijemo prekasno doći, ali ni ranije izaći. Tko prekasno dođe, griješi.

Ako netko ne dođe prije prikazanja, može teško sagriješiti. Ponovi to! — Ako je tko prekasno došao k svetoj misi, tada to mora reći kod svete ispovijedi, i da li je došao prije ili poslije prikazanja.

Netko je vlastitom krivnjom došao poslije prikazanja, a sada se ispovijeda te veli: Došao sam u nedjelju i u zapovjedani blagdan prekasno k svetoj misi nakon prikazanja. Što mora nužno kod toga još reći? — Nužno mu je reći i broj. Kako mora reći u svetoj ispovijedi? — Ja sam... toliko puta.

U crkvi sam se nepristojno ponašao, također za vrijeme svete mise.

Crkva je kuća Božja, jer u crkvi stanuje dragi Bog. Kada biste znali, kolika je to čast, što smijemo Gospoda posjetiti u kući njegovoj, a osobito što smijemo prisustvovati svetoj misi, tada biste uvijek u crkvi na Boga mislili, bili biste pobožni. — Onaj, koji se u crkvi smije, brblja, ogledava, trči kroz crkvu, te druge smeta, taj se vlada u crkvi nepristojno. Kako se taj vlada? — Nepristojno je vladanje u crkvi uvijek grijeh; ali onaj vrijeđa Boga još većma, ako se ne nepristojno vlada u crkvi za vrijeme svete mise, negoli onda, ako se vlada izvan svete mise. Nije nužno nabrajati u svetoj ispovijedi, što ste i kako ste se nepristojno vladali. Kako ćete reći u svetoj ispovijedi, ako ste u crkvi brbljali, smijali se ili se inače nepristojno vladali? — Ja sam... Ako ste to učinili za vrijeme svete mise, tada recite: I u vrijeme svete mise.

U nedjelju i u zapovjedane blagdane radio sam težački posao.

Što ne smijemo raditi u nedjelju i u zapovjedane blagdane?

Ne smijemo šivati, plesti, rublje prati, raditi u bašči ili na polju. One poslove, što ih rade obično sluge, težaci, zanatlije, ne smijemo raditi u nedjelju i zapovjedane blagdane. Ovakovi se poslovi zovu težački poslovi. Kako se zovu ovi poslovi?

Tko u nedjelju i u zapovjedane blagdane bez nužde radi težačke poslove, griješi. Kako se može sagriješiti protiv treće zapovijedi Božje? — Vi možda još nijeste tako sagriješili, ali nemojte ni u buduće! Kazao sam vam i taj grijeh, da upoznate najglavnije grijehe protiv treće zapovijedi.

Onaj, koji u nedjelju i u zapovjedani blagdan radi kratko vrijeme težački posao, lako griješi. Ako li tko u nedjelju i na zapovjedane blagdane radi po 2, 3 sata težačke poslove, a bez

nužde, tada to može biti težak grijeh. Zato mora svatko u sv. ispovijedi kazati, kako je dugo radio težački posao.

Četvrta zapovijed Božja.

Bio sam prkosan roditeljima i poglavarima.

Dragi vam je Bog dao dobre roditelje. Roditelji vas uče, što morate činiti, jer tako želi dragi Bog. Morate štovati oca i majku, jer su oni vama namjesnici Božji na zemlji. Dijete, koje je prkosno roditeljima, ne štuje svoje roditelje, a tim nesamo da vrijeđa roditelje, već i dragog Boga. Čim vrijeđate Boga? — Ima djece, koja su prkosna i učiteljima svojim, a i to je grijeh. Kako mora reći u svetoj ispovijedi ono dijete, koje je bilo prkosno spram roditelja i učitelja? — Bio sam...

Bio sam neposlušan roditeljima i učiteljima.

Kako je bio poslušan Božanski Spasitelj svojoj svetoj Majci i othranitelju svojem! A zašto je htio biti Spasitelj poslušan? Da nama pokaže, kako moramo slušati. Vi morate brzo i rado poslušati svoje roditelje i učitelje. Ako ste im neposlušni, griješite. A što morate onda reći svećeniku u svetoj ispovijedi? — Bio sam...

Roditelje i učitelje svoje uvrijedio sam teško... puta.

Nema nikoga na svijetu, koji vam je više dobra načinio od roditelja vaših, a zato biste morali ljubiti svoje roditelje, pa da dragi Bog to i ne zapovijeda u četvrtoj zapovijedi. Dobra se djeca danomice mole za roditelje, da im dragi Bog naplati ovdje na zemlji ili na nebu ono, što dobra čine njima. U ispitivanju savjesti morate se pitati: Da li sam rasrdio roditelje svoje, ražalostio? Što se morate pitati? Ako koje dijete zlim svojim ponašanjem tako jako vrijeđa svoje roditelje, da oni imadu velikih i teških briga, tada dijete vrijeđa roditelje teško, te to može biti i težak grijeh. Kadagod su se roditelji vaši veoma razljutili radi vašeg lošeg vladanja, tada ste možda teško uvrijedili oca i majku. I to može biti teški grijeh. Kako možete znati, da ste teško uvrijedili svoje roditelje? Ako ste vladanjem svojim teško ražalostili, jako rasrdili svoje roditelje. Kako ćeš reći u svetoj ispovijedi taj grijeh? — Teško sam uvrijedio roditelje svoje... puta.

Peta zapovijed Božja.

Drugoga sam mrzio, ljutio, udario.

Valja reći za sve ljude jednom riječju: Druge sam mrzio, bili ti ljudi sestre, sluge, prijatelji, saučenici, jer nije nužno nabrajati napose koga ste mrzili. Ovim riječima »druge sam mrzio«, razumijeva se braću, saučenike i t. d.

A kako se možete ogriješiti proti drugima? — Psovanjem, udaranjem, svadom, zlostavljanjem... i ako mrzite na druge. Mržnja je protivna ljubavi. Gospod nam je zapovjedio ljubiti bližnjega, a zato ne smijemo nikoga mrziti, gojiti u srcu neprijateljstvo spram drugoga, ne smijemo ništa zla željeti bližnjemu.

Dijete, koje bi svoju braću i ukućane psovalo, drugu djecu tuklo, može reći posve kratko u ispovijedaonici: Druge sam psovao, tukao. Ponovi to! Koje sam vam ja grijehe protiv pete zapovijedi napomenuo?

Drugoga sam teško uvrijedio... toliko put.

Može se dogoditi, da ste drugoga teško uvrijedili ili mu učinili veliko zlo. Ako držite, da ste druge teško uvrijedili, tada promislite točno, koliko put ste to počinili, te recite ispovjedniku: toliko put sam... Ponovi!

Zaveo sam drugoga na grijeh.

Možemo škoditi i duši bližnjega. Tko drugoga nauči što zla ili mu kaže, da učini što zlo ili da ne učini što dobra, taj se zove zavodnik. Kako se zove takav čovjek? Sotona je zaveo Evu. Ako jedan navodi drugoga na grijeh, obojica griješe; onaj, koji je zaista učinio zlo, kao i onaj, koji ga je na to naveo. Zavodnik tada mora reći u ispovijedaonici: Zaveo sam drugoga na grijeh. Ponovi to! Ali to nije dosta, nešto još manjka. Mora još reći na kakovo je zlo naveo drugoga. Valja to ovako ispovijedati: Ja sam naveo drugoga na grijeh, na nečisti grijeh... puta, na krađu, na laganje.

Mučio sam životinje.

I životinju boli, kada ju drugi muči, a zato je ne smijemo bez potrebe mučiti. Tko je stvorio životinje? — Tko se brini za nje? — Pa što ne će stoga dragi Bog?

Šesta i deveta zapovijed Božja.

U ovim dvjema zapovijedima zabranjuje Bog sve, što je nečisto. Stidljivo dijete zovemo i čistim, nevinim djetetom. Sve što se nečista počini posve svojevoljno i rado, može da već bude težak grijeh, iste nečiste misli i riječi; zato se mora grješnik točno pitati, koliko put je što nečista mislio, govorio, učinio.

Mislio sam svojevoljno i rado nečiste stvari... put.

Ako vam dođe u glavu sramotna, nečista misao, ali vi je nemate rado, mrzite je, te se trsite, da tu nečistu misao odbijete, tada nijeste učinili nikakav grijeh. Ali, ako li vam je mila nečista misao, te ako mislite na nju rado, hotice se i s voljom s njom zabavljate, tada morate reći u ispovijedaonici: Mislio sam...

Govorio sam nečiste stvari... puta.

Prije negoli što kažete, morate promisliti, je li ono slobodno reći. Nečiste stvari govoriti je grijeh. Ne mislim tim reći o kakovim grubim riječima, koje djeca dobacuju jedno drugomu, na pr. ti fakin, ti osel. Dakako uljudno dijete toga nikad ne govori, — već govorim o nečistim, sramotnim riječima, koje prosti, nevaljali ljudi više puta izgovaraju. Pfuj, to se ne pristoji ni za biroše ni za svinjare, a kamoli za dobro dijete! Tko nečisto govori, taj ne samo da sam griješi, već tim može i druge navesti na grijeh. Kada drugi čuje od nas ružne riječi izgovarati, tada može i on sagriješiti. A tko će biti tada krivac tuđemu grijehu? — Mi. Nečiste stvari govoriti je drugi grijeh protiv svete čistoće. Kako se mora ispovijedati taj grijeh? — Govorio sam...

Slušao sam nečiste govore... put.

Kod slušanja nečistih govora slično je, kano i kod nečistih misli. Ako netko odmah, čim je čuo ružne govore, ode, te ako nema nikakova veselja nad onim ružnim govorom, već mu je mrzak, tada nije ni sagriješio. Ako pak netko sluša s veseljem, rado, hotice ružne govore, tada mora reći: Slušao sam ružne govore. To svećenik razumije; tada zna, da je onaj grješnik to slušao svojevoljno, hotice.

Gledao sam ružne stvari... put.

Očima sagriješite, ako li gledate ružne stvari. Ako tko odvrati oči ili ih čedno obori, kada nehotice zapazi što ružna, tada mu nije nužno to ispovijedati. Ali ako tko svojevoljno gleda, namjerice, e onaj mora reći u ispovijedaonici: Gledao sam... put.

Učinio sam ružne stvari... puta. (Ovo se pita u ispovijedaonici svakoga napose. Svima to reći, znači druge o zlu poučiti.)

Tko je učinio što ružna, nečista, mora da ispovijeda, bilo da je učinio sam ili s drugima. Ne smijemo reći ničije ime. Učinio sam..: put.

Sedma i deseta zapovijed Božja.

Bio sam lakom za jelom.

Što znači biti lakom za jelom, znate svi. Bog zabranjuje u sedmoj zapovijedi ovu pohlepu za jelom. Nije nužno u svetoj ispovijedi izbrajati, za čim smo sve bili pohlepni. Nije nužno, da se dijete ovako ispovijeda: Bio sam pohlepan za voćem; lakom sam bio za šećerom; voće i šećer nije nužno reći. Kako mora reći dijete svećeniku? — Bio sam...

Uzeo sam (što? i komu?)

Nitko ne smije uzeti nešto, što pripada drugome. Ako koje dijete uzme kakove slatkiše ili druge stvari za jelo, ili

osim jela drugih stvari, neka kaže, što je i koliko uzelo, i komu: da li roditeljima ili drugim ljudima?

Uzeo sam novaca i pridržao. (Koliko dinara, para? i komu?)

Dijete, koje je uzelo novac, mora priznati svećeniku, koliko je dinara ili para uzelo, a i koliko si je pridržalo, ako je moralo komu što vratiti. Kako valja ispovjediti taj grijeh? — Uzeo sam...

Učinio sam štetu.

Djeca, koja unište stvari, koje pripadaju roditeljima ili drugim ljudima, čine štetu svojim roditeljima ili drugima. To je grijeh protiv sedme zapovijedi Božje. Ovakova djeca moraju reći kod toga, kakovu su štetu načinila, na pr. ovako: Potrgao sam u vrtu cvijeće, razbio sam tudi prozor.

Osma zapovijed Božja.

Lagao sam.

Laž je grijeh protiv osme zapovijedi Božje. Kako se mora taj grijeh ispovijedati, to znate. Kako morate reći?

Govorio sam zlo o bližnjemu.

Ako tko što zla učini, to ne smijete o tome drugome pripovijedati. Katkada je nužno kazati roditeljima ili učiteljima, ako braća ili saučenici što zla kažu ili učine; možete tada slobodno reći, a to zato, da ubuduće ne učine to ponovno, te još drugoga zavedu. Nego ne smije se što zla govoriti o bližnjemu, ako nije nužno, te kada to ništa ne koristi.

Pripovijedao sam o drugome teške grijehe, koje nije učinio... puta

Taj je grijeh veći od prijašnjeg. Lagati je grijeh, ali ako tko hotice reče neistinu, te tom zgodom pripovijeda o drugom teške grijehe, koje on nije načinio, tada to može biti težak grijeh Kako se mora ispovijedati taj grijeh? — Ja sam...

Pet zapovijedi crkvenih.

Jeo sam u zabranjene dane meso... puta.

Ima dana, u kojima ne smiju oni, koji su navršili sedmu godinu, jesti meso. Tko zna nabrojiti te dane? — U sve petke kroz godinu i na sve posne dane ne smije se jesti meso. Ovi se dani zovu zabranjeni dani. Tko jede meso u zabranjene dane, griješi. Kako mora reći taj grijeh svećeniku? — Ja sam...

Ako tko jede meso na zabranjene dane, može i teško sagriješiti; ako je tko taj grijeh počinio, mora se točno pitati i za broj, koliko puta ga je počinio.

Glavni grijesi.

Bio sam ohol, skup, zavidan, neumjeren, srdit i lijen.

Djeca, koja uvijek misle na svoju opravu, ili se gledaju u ogledalo, kada i nije nužno, jesu tašta, ohola, a jednako su takva i ona djeca, koja misle, da su bolja, mudrija od drugih. Tašti i oholi ljudi često preziru druge i izrugavaju im se. Nije nužno reći: Gledao sam se bez potrebe u ogledalo, mislio sam, da sam bolji od drugoga. Kako se u kratko ispovijeda taj grijeh? — Bio sam ohol.

Ako dobijete od roditelja voća ili što slično, to treba da rado dadete subraći ili siromašnoj djeci nešto od toga: tko nikad nikome ništa rado ne dade, već želi samo za sebe pridržati, te želi da što više ima, toga zovemo skupim.

Kain je bio zavidan. Kakova su bila braća Josipova, kada je Jakov patrijarha kupio Josipu šareno odijelo? Zavidnik se žalosti, ako biva drugi pohvaljen, ako drugi dobije što dobra ili lijepa. Zavidna su djeca jalna, ako roditelji dadu komu što na dar. Tko se veseli, kada drugi bivaju kažnjeni, ako trpe kakovu štetu, također je zavidan.

Sada ste čuli, kada je netko ohol, skup, zavidan; ako ste učinili koji od ovih grijeha, tad morate reći: Bio sam ohol, skup, zavidan.

I onaj može sagriješiti, koji previše jede ili pije. Taj grijeh mora se ovako ispovijedati: Bio sam neumjeren. Ponovi to! Neumjereni nijesu samo oni, koji previše jedu ili piju, nego i oni, koji pohlepno jedu ili piju, koji piju hladnu vodu, kada su vrući.

Vidio sam već djecu, koja su se podala srditosti i srdžbi. Srdito je ono dijete, koje se žalosti, ako se ne čini onako, kako bi ono rado; takovo dijete počne plakati, vikati, namrkne lice, baca oko sebe, lupa vratima. Srditost je ružna, ona je grijeh; u srditosti se mogu počiniti i drugi grijesi. Tko je bio srdit, mora reći, da je bio srdit.

Kako se zove ono dijete, koje ne će da ujutro ustane odmah, čim ga roditelji zovu? Lijeno dijete. Djeca, koja ne će da uče katekizam, da izvrše svoje školske dužnosti ili ih vrše napol, koja ne će kod kuće marljivo da rade, što roditelji zapovjede, zovu se lijena, a osobito ona, koja ne će da se Bogu mole.

Sada ću vam još jednoć nabrojiti redomice one grijehe, koje može počiniti dijete protiv deset zapovijedi Božjih, protiv pet zapovijedi crkvenih i sedam glavnih grijeha. Pazite, da budete mogli ponoviti!

Protiv prve zapovijedi:

Nijesam molio u jutro i na veče, prije i poslije jela, ili sam se molio rastreseno.

Protiv druge zapovijedi:

Ime Božje i imena svetih izgovarao sam uzalud.

Psovao sam.

Protiv treće zapovijedi:

Nijesam slušao svetu misu u nedjelju i u zapovjedane blagdane... put, a bio bih mogao. Ali ako te roditelji nisu k sv. misi pustili, nisi ti sagriješio.

Došao sam prekasno k sv. misi u nedjelju i u zapovjedane blagdane, prije prikazanja, poslije... put.

U crkvi sam se nečedno vladao, pa i pod sv. misom.

Radio sam u nedjelju i u zapovjedane blagdane težačke poslove. (Kako dugo?)

Protiv četvrte zapovijedi:

Bio sam prkosan roditeljima i učiteljima.

Bio sam neposlušan roditeljima i učiteljima.

Teško sam uvrijedio roditelje i učitelje... puta.

Protiv pete zapovijedi:

Bližnjega sam mrzio, grdio, tukao.

Teško sam bližnjega uvrijedio... puta.

Naveo sam bližnjega na grijeh... (na koji?)

Mučio sam životinje.

Protiv šeste i devete zapovijedi:

Mislio sam hotice rado na što nečisto... puta.

Govorio sam nečiste stvari... puta.

Slušao sam rado nečiste razgovore... puta.

Gledao rado ružne stvari... put.

Učinio sam ružno, sam?... put, s drugima... put.

Protiv sedme i desete zapovijedi:

Ukrao sam. (Što i komu?)

Uzeo sam novca i pridržao si... dinara. (Komu?)

Učinio sam štetu. (Što?)

Protiv osme zapovijedi:

Lagao sam.

Druge ogovarao.

Klevetao sam bližnjega... puta.

Protiv zapovijedi crkvenih:

Jeo sam u zabranjene dane meso... puta. (Ali ako su ti roditelji kazali, da možeš jesti, ili nisu ti drugo što dali, onda ne griješiš).

Protiv glavnih grijeha:

Bio sam ohol, skup, zavidan, neumjeren, srdit, lijen.

II.

Danas smo se zadnji put sastali prije svete ispovijedi. Znam, da ste se već dugo tome veselili i za to se Bogu molili, da vam dragi Bog oprosti u svetoj ispovijedi grijehe. Što se mora učiniti, da se valjano ispovjedite, znate; treba samo da učinite. Ne smijete se bojati ispovjednika, jer je on vaš otac duhovni; znam, da se ne bojite ni svoga oca kod kuće. Dragi je Spasitelj zapovjedio svećeniku, da bude s vama prijazan. Kad bi u ispovijedaonici sjedio anđeo, tada bismo mogli misliti: Što će si anđeo misliti, što će kazati, kada čuje grijehe moje, jer on je tako svet i čist, te nije nikada sagriješio; ali ispovjednik je čovjek, koji zna, da čovjek može lako sagriješiti. Pa ako ste ne znam koliko i kako teških grijeha počinili, priznajte ih sve iskreno svećeniku. On se veseli, da vam može oprostiti sve grijehe vaše. Đavao se srdi, žao mu je već sada, što će vaša duša postati opet čista i lijepa, a zato će vas napastovati još u ispovijedaonici, da se ne ispovijedate valjano. Đavao šapće djetetu: »Ne moraš baš sve ispovjedniku priznati; što će on misliti, kada čuje sve grijehe tvoje.« — Reći ću vam, što misli svećenik, kada mu koje dijete ispovijeda mnoge teške grijehe. On misli: Dijete je ovo, istina, mnogo sagriješilo, ali ono je zbilja iskreno, te obećaje, da će se popraviti. — Mi ćemo se svi zajedno pomoliti vašemu anđelu čuvaru, da on otjera od vas duha nečistoga, vašeg neprijatelja, da vas ne zavede. Molite se napose dragoj Majci Božjoj, da bi se dobro ispovjedili. Ona će vam rado pomoći. Kako veliko bi bilo zlo, kada bi koje dijete namjerice zatajilo koji teški grijeh; tada se ispovijeda nevaljalo, a na duši ima još više grijeha negoli ih je imalo prije. Dijete, koje se je nevaljano ispovjedilo, nema u srcu veselja nakon svete ispovijedi. Sva su druga djeca tom zgodom vesela, jer im je dragi Bog postao opet dobrim Ocem, ali dijete, koje se je ispovjedilo nevaljano, žalosno je; savjest mu veli: sada si gori negoli prije; jao tebi, ako li noćas umreš! Tko umre nakon nevaljane ispovijedi, Bog ga zauvijek odbacuje i dolazi u pakao. Ali ipak mora na zadnjem sudu još jednoć pred sud Božji; ondje ćemo svi osvanuti, učitelji i roditelji vaši bit će ondje, a i svi ljudi cijelog svijeta. Kako će se tada zao čovjek morati stidjeti, jer će Bog otkriti sve njegove grijehe, a i one, koje nije htio grješnik priznati. Tada će svi ljudi čuti grijehe, a zato će se grješnik silno stidjeti, te bi volio, da se zemlja pod njim otvori, da samo ne vidi sramotu svoju. Tada će bit bačen u pakao, gdje će mu se sotona izrugavati kroz cijelu vječnost, te mu govoriti: »Čuj, da si iskreno priznao svećeniku grijehe svoje, sada bi bio na nebu.« Što je dakle lakše, sada iskreno priznati grijehe svoje jednom jedinome čovjeku, koji o njima ne smije

ništa reći nikome ili na sudnjem danu morati se stidjeti pred cijelim svijetom? Jednoć morate priznati grijehe svoje, ako ih ne ćete ispovjediti iskreno sada svećeniku, to će ih otkriti Bog sam na koncu svijeta pred svijetom, da će svi ljudi čuti grijehe vaše. Ali sada imate zgodu priznati ih sve svećeniku, barem sve teške grijehe i nužni broj, tada se ne ćete morati stidjeti na sudnjem danu.

Bog se dragi već veseli, što će vam moći oprostiti grijehe vaše. On vam želi opet biti dobrim Ocem, da vam dade milost Božju posvećujuću, a vi možete opet postati djecom Božjom, prijatelji Božji, baštinici kraljevstva nebeskoga, te će vam duša postati lijepa, slična anđelima Božjim.

Sada ćemo svi zajedno probuditi pokajanje. Molite tiho u srcu: Spasitelju moj, učini mi srce skrušenim i poniznim! Pomozi mi, Isuse, da sve grijehe svoje zamrzim i oduravam.

U ispitivanju savjesti ste upoznali, da ste uvrijedili dragoga Boga danomice. Ako ste danomice počinili 5 malenih grijeha, to je u tri mjeseca ukupno preko 400 malih grijeha. Za svaki mali grijeh zaslužujemo kazan; a promislite, koliko kazni čeka vas za grijehe vaše u čistilištu! Ako i nijeste učinili nikakav težak grijeh, ali da umrete sada, rekao bi tada Bog: »Ne mogu te pustiti u nebo; moraš prije u tamnicu. Duša je tvoja zamrljana, čisti je prije u plamenu čistilišta.« Muke su siromašnih duša u čistilištu užasne. Ima i na svijetu strašnih muka, kako ste već čuli za svete mučenike, kako su bili strašno mučeni! Jednima su odsjekli glavu, druge bacili pred divlje zvijeri, da ih raskomadaju, a treće su žive pekli; kako li ih je to negdje strašno boljelo! Ali muke siromašnih duša mnogo su veće. One silno žele, da ih Bog pusti u nebo, a zato mole: »O Bože, kada ću smjeti doći k Tebi!« Siromašne duše vazda gledaju gore, da li će odozgo doći anđeo Božji, da ih izbavi iz zatvora, ali one moraju ostati u zatvoru sve do onda, kada će isplatiti Bogu i zadnji dijelak kazni za grijehe svoje, te kada zadovolje i za zadnji grijeh, što su ga učinile. Za one vaše grijehe lakomosti, laži, za nelijepo vladanje u crkvi i za mnoge druge grijehe zaslužili ste muke u čistilištu. Jao, djeco, kako bi to gorko bilo, da morate deset, dvadeset, možda i više godina, dan i noć trpjeti u ognju čistilišnom! Još strašniji je pakao. Kada bi Bog pripustio, da tek jednoć zagledate u pakao, prestrašili bi se silno. U paklu su osuđeni ljudi u društvu s đavolima. Bog je rekao ovim ljudima: »Odlazite od mene, vi prokleti, u oganj vječni!« On ih je odbacio. Oni se sada nalaze u ognju, koji vazda gori, a vragovi ih muče. Kada bi se legao u peć punu ognja, kolike bi morao ondje trpjeti muke! Ali još je gore u paklu. Bogataš onaj viče već više tisuća godina: Donesite mi ipak kap vode, da mogu jezik svoj ohla-

diti tek na čas, ali nije dobio još ni kapi jedine, a tako prolaze svi, koji dođu u pakao. Najgore je, što ne će nikad izaći iz pakla, jer muke paklene traju nauvijeke t. j. ne će nikada prestati, a upravo zato su prokleti tako nesretni. Oni misle: Ako ću ovdje morati trpjeti još hiljadu i hiljadu godina, doći će dan, u koji ću izaći iz pakla; ali ne, nikada ne će prestati strašne muke, prokleti će ljudi ostati uvijek u društvu vragova.

A da li vi znate, koji grješnici dolaze u pakao? Tamo su ljudi, koji su svojom krivnjom zanemarili u nedjelju i u blagdane zapovjedane svetu misu, te jeli meso u zabranjene dane; ondje su nečisti, koji će osobito teško biti mučeni; ondje su oni, koji su psovali dragoga Boga i dragoga Isusa.

Recite sada tiho u srcu ove riječi:

»Bože, vjerujem, da si pravedan i da kazniš grješnike. Ah, koliko sam zla počinio! Dobro znam, da nijesam vrijedan doći u nebo. Kamo sreće, da nijesam nikad sagriješio! Kađa bi sada umro, to bih morao još dugo trpjeti u čistilištu za grijehe svoje. Kako strašno, kada bi ti, Bože, rekao meni: »Odlazi od mene, prokleti, u oganj vječni!« Da, žao mi je od srca, što sam sagriješio. O milosrdni Bože, ne odbaci me u pakao! Žao mi je za sve grijehe moje, jer sam zaslužio, da me kazniš mukama čistilišnim ili paklenima. Kamo sreće, da nijesam učinio nikada nijednog grijeha! O molim Te, Spasitelju moj, oprosti mi još jednoć i budi mi opet dobri Spasitelj! Nikada, više nikada ne ću griješiti!«

Promislite sada, da stojite na Kalvariji, pa ondje gledate, što se zbilo prije 1900 godina. Na zemlji leži veliki teški križ, a na nj su bacili strašni krvnici Spasitelja. On se ne ustručava, kada bi htio, mogao bi bio one strašne mučitelje u času usmrtiti i baciti ih u pakao; ali on toga ne čini. Isus je Krist htio za nas trpiti i umrijeti, da mi ne dođemo u pakao. Zato pruža Spasitelj lijevu i desnu ruku, da mu je pribijaju strašnim čavlima o drvo križa. Strašnim čekićem udaraju mučitelji po dugim, debelim čavlima, krv brizga u vis, te se izlijeva na zemlju. Strašni mučitelji udaraju tako dugo, dok već nije željezni čavao prodro kožu i meso, te probio i kosti i izišao na drugoj strani ruke. Kada bi vama tko zabo iglu u ruku, sigurno bi glasno vikali od boli; a kolike li su boli tada prouzročile strašne rane na obim rukama! Pribili su krvnici i obje noge, a to je bilo još strašnije i veća bol. Sve je to Spasitelj ustrpljivo pretrpio za naše grijehe. Sad počnu podizati križ s razapetim Spasiteljem i smjeste ga u jamu za to označenu. Sad već nije ležao na križu, već je visio na njem. O strašna bol, koju je ondje pretrpio! Nitko je ne može opisati, nitko shvatiti.

Nedužni Sin Božji visi na križu na čavlovima. Cijelo mu je tijelo puno rana, strašna mu trnova kruna na glavi, te mu

trnje izilazi kroz razbijeno čelo, a krv mu teče na sveti obraz. Na leđima i plećima još su one silne rane, što ih je zadobio prigodom bičovanja i nošenja križa. Otvori rana na rukama bivaju sve veći, što dulje Spasitelj visi na križu; može se gledati u otvorene rane na rukama i nogama. Tako trpi Spasitelj puna tri sata; on uzdiše, ali trpi ustrpljivo.

Kada bi sada Spasitelj s križa vama govorio: »Gledaj, dijete moje, ovamo i izbroji, ako možeš ove kapi krvi, što sam ih prolio za tebe, izbroj udarce i rane, što sam ih za te primio. Vidiš li, dijete moje, da te ljubim? Da, za tebe sam dopustio, da me trnjem krune, radi tebe, da mi ruke i noge pribiju o križ strašnim čavlima. Za tebe želim sada umrijeti, da ti Otac nebeski oprosti grijehe, da ti možeš stići u lijepo nebo. Vjeruješ li, dijete moje, da te ljubim? Pa zar ne ćeš, da mi uzvratiš ljubav ljubavlju? Samo to tražim od tebe. O kako si me uvrijedio grijesima svojim! Što li sam ti zla učinio, da me tako vrijeđaš?« — — — Pa što ćete reći sada Spasitelju? — Recite sa mnom u srcu:

»O Isuse moj, kako si neizrecivo dobar! Ti si mene toliko ljubio, a zato i ja ljubim Tebe; da, ljubim Te, Isuse, većma, negoli oca i majku svoju. Kamo sreće, da Te nijesam nikada uvrijedio! Žao mi je, što sam bio tako zao! Kamo sreće, da nijesam nikad sagriješio! Tolike si rane zadobio za mene, svu presvetu krv prolio si za mene, a ja sam počinio toliko grijeha. Kamo sreće, da sam umro prije, negoli sam Te uvrijedio! Da, bio sam nezahvalno Tvoje dijete! Kamo sreće, da nijesam nikada bio lakom, da nijesam lagao, da nijesam bio nikada neposlušan... Žao mi je za sve grijehe moje, jer sam njima uvrijedio Tebe, dobri moj Spasitelju. Obećajem Ti, da ne ću više nikada griješiti, pomozi mi, da postanem dobrim djetetom!«

»O Isuse, budi mi milostiv! Smiluj mi se i oprosti mi grijehe moje!«

PRIPRAVA

ZA PRVU SVETU PRIČEST

1. O prisutnosti Kristovoj u presv. sakramentu.

Danas počinjemo pripravu, draga djeco, pouku u čudesnoj tajni, kojoj se čude anđeli, ali je ne mogu razumjeti, ne mogu shvatiti. Kamo sreće, da bih vam mogao ovu tajnu tumačiti koji sveti anđeo mjesto mene! O da bi mi dobri Bog dao prave riječi i zgodne, pravi duh, a vama srce ganuo, da ne samo razumom svojim upoznate ovu nauku, već ju i u srcu svome pohranite te upotrebite na što dostojniju pripravu za svetu pričest. Tom ćemo nakanom izmoliti našu običnu molitvu prije pouke!

O kojem svetom sakramentu ćemo danas učiti? Pa zašto se zove oltarski? Kad hoće svećenik vjernicima dijeliti svetu pričest, otkuda on tada uzme presveti sakramenat? Uzima ga iz oltara, jer se ondje čuva u kaležu, a kalež se čuva u svetohraništu. Kako je dragi Bog bio u Starom Zavjetu osobito nazočan u hramu židovskom na posebnom mjestu, koje se zvalo presvetište, a u presvetištu u posebnoj škrinji, onako je i naš Spasitelj nazočan mnogo čudesnije u presvetom sakramentu. Dakle se presveti sakramenat čuva na oltaru, ali kako je dospio onamo? Što čini svećenik, kada već nema posvećenih čestica? On čestice posvećuje t. j. on pretvori kruh u pravo tijelo našeg Spasitelja, u presveti sakramenat. Pa gdje to čini svećenik? U svetoj misi, u času pretvorbe; a gdje se čita sveta misa? — Na oltaru. Eto sada lako odgovorite na pitanje: Zašto zovemo taj sveti sakramenat: oltarskim sakramentom. Zovemo ga oltarskim, jer se na oltaru prigotavlja, ondje se čuva. Ovaj sveti sakramenat ima još i druga razna imena, jer je tako čudesan i uzvišen, da ga ne možemo nijednim imenom pravo označiti. Tko zna, kako se još zove taj presveti sakramenat? Dobro, zove se presveti, a to zato ponajprije, jer je među svim svetim sakramentima najsvetiji, te sve nadvisuje uzvišenom čašću i svetošću; a još i zato, jer je najsvetiji među svim svetim stvarima, što ih uopće ima (svete slike, sveti križ, sveta voda, sakramenti); a onda i zato, jer je u njemu Bog sam, Presveti. — Zove se još i najveće dobro, jer je naše najveće blago, naše najviše dobro, najvrednije dobro, da ga štujemo, da mu se klanjamo. — Zove se i Tijelo Gospodnje, jer je u njemu nazočno pravo tijelo Spasiteljevo. — Zove se nadalje

ovaj sveti sakramenat i sveta večera, jer ga je Isus naredio kod zadnje večere, što ju je blagovao s učenicima svojim prije smrti svoje. — Zove se još i kruh anđeoski ili hrana anđeoska, ne kano da bi je blagovali sveti anđeli, već kako je Krist kano Bog duševna hrana, blaženstvo anđelima, tako je On u ovom svetom sakramentu kano Bog-čovjek naša duševna hrana, naša sreća i blaženstvo na tom svijetu. — Zove se i hranom anđeoskom ovaj sveti sakramenat, jer je tako svet, da ga samo ljudi, koji su čisti kano anđeli, smiju blagovati. — Zove se dalje hostija, žrtva, jer se u njemu Isus žrtvuje Ocu svome nebeskom. — A kako zovemo taj sveti sakramenat, kada se nosi bolesnicima? Poputbina, jer je bolesnicima hrana za put vječnosti. Kako naime vama roditelji, kada idete na kakav daleki, teški put, dadu nešto na put, da se možete na putu okrijepiti, tako je nama dragi Spasitelj dao ovaj sveti sakramenat kano hranu za težak put u nebo, a osobito tada, ako zbilja u bolesti onoj moramo umrijeti. On sam dolazi tada k bolesniku, pruža mu ruku, jači ga i tješi, da bez straha stupa putem vječnosti.

Sada znate sva glavna imena, kojima se naziva presveti oltarski sakramenat. Prvo je što sada moramo naučiti, da znamo što je uistinu taj sveti sakramenat. Katekizam odgovara na pitanje:

1. Što je presveti oltarski sakramenat?

Presveti oltarski sakramenat je pravo tijelo i prava krv Gospodina našega Isusa Krista, koji je pod prilikama kruha i vina za hranu duši našoj zbilja i bistveno nazočan.

(Tko je dakle nazočan? gdje? zašto? kako?)

Rekao si: pravo tijelo; što hoćeš tim reći? Pazi malo ovamo (kateheta pokaže raspelo). Tko ovdje visi? Naš Gospod, Isus Krist — i to njegovo tijelo. Ali je li to pravo tijelo? Ne; samo je slika tijela Isusova, nije njegovo pravo tijelo (jer pravo tijelo Isusovo ne sastoji se od drva, kako ovaj križ, već od mesa i krvi). Bilo je i kršćana, koji su rekli, da je u svetom sakramentu samo slika tijela Kristova (slično kako je bilo vazmeno janje slika Kristova tijela); je li to istina? Nije; u svetom sakramentu nije samo slika tijela Kristova, već pravo tijelo našeg Gospoda Isusa Krista, dakle ono isto tijelo, koje je ležalo u jaslicama, visjelo na križu, a sada je u nebu. Tako dakle možeš odgovoriti na moje pitanje: Što želiš reći tim, kada kažeš: u presvetom oltarskom sakramentu je pravo tijelo i t. d.? Hoću reći: nije samo slika tijela Kristova, već ono isto tijelo, koje je ležalo u jaslicama, visjelo na križu, a sada je na nebesima.

Prava krv (posve se slično protumači) znači, da nije ondje samo možda slika krvi, već ista ona krv, koja je bila u tijelu

Kristovom, prolivena bila na križu, a sada je u proslavljenom tijelu Kristovom na nebu.

Ovo pravo tijelo i prava krv Kristova nazočna je u presvetom sakramentu pod prilikama kruha i vina. To će vam kasnije biti jasnije, a sada si zapamtite samo ovo: Kada kažem: ovaj mladić ima zdravo, svježe lice, tad hoću reći: ovaj mladić izgleda zdrav, svjež. Tako, kada velim: tijelo je Kristovo nazočno pod prilikama kruha i vina, ima (za naše oči) spodobu kruha i vina, hoću reći: izgleda izvana kano kruh, a krv izvana izgleda kano vino. Kada je Krist živio ovdje na zemlji, njegovo je tijelo izgledalo kano tijelo drugih ljudi, a tako izgleda još i sada na nebu — samo što je sjajno u neizrecivoj slavi; u presvetom pak sakramentu izgleda kao kruh i vino. Kada svećenik dijeli svetu pričest, što vi tada vidite? Nešto okruglo, bijelo. To je prije bio kruh (ne crni kruh, kako ga vi jedete, već bijeli, iz pšenična brašna i beskvasan) i još sada izgleda tako — ali više nije kruh, već je tijelo Kristovo. A kada svećenik pije iz svetoga kaleža, te kada biste smjeli pogledati u kalež, vidjeli biste nešto, što izgleda kano vino, ali nije vino već krv Isusa Krista.

Katekizam uči dalje: Isus Krist je u presvetom sakramentu zbilja nazočan. Sanjao si, da si vidio brata svoga, koji je u dalekom tuđem svijetu; u jutro pripovijedaš svoj san i veliš: Noćas sam vidio Karla našeg tako živo, da mi se čini, kano da ga još i sada gledam. Reci, jesi li u snu zbilja vidio brata svojega? Ne; tebi se je tek pričinilo, tako si tek sanjao, on ti je tek u snu pred oči došao. A je li tako i u presvetom sakramentu, da si mi tek mislimo, utvaramo, da je Isus ondje? Ne; mi si tek ne utvaramo, već je ondje uistinu Isus živ. Dakle, Isus je zbilja nazočan u presvetom sakramentu i t. d.

Ali se veli dalje, da je Isus Krist u presvetom sakramentu bistveno nazočan t. j. cijelim bistvom svojim (nije tek možda, kako sunce u sobi svojim svijetlom, svojom silom). Bistvo neke stvari na pr. nekog čovjeka zovemo ono, što pripada čovjeku, što čini čovjeka čovjekom. Isus je Krist nazočan cijelim bistvom svojim, to dakle znači: On je ondje nazočan sa svim, što njemu pripada, što čini, da je on ovaj, a ne onaj. Ali što čini Isusa Isusom? Tko je Isus? Bog-čovjek. Što njemu pripada? Od čega se sastoji? Od Božanstva i čovječanstva. Što pripada čovječanstvu? Duša i tijelo. Što pripada tijelu? Meso i krv. Dakle, Isus je Krist bistveno nazočan znači: on je ondje nazočan cijelom biti svojom, s Božanstvom i čovječanstvom, s tijelom i dušom, s tijelom i krvlju. (Ili obratno: s mesom i krvlju, a to je tijelo; tijelom i dušom, a to je čovjek; s čovječanstvom i Božanstvom, a to je Bog-čovjek, Isus Krist).

Dakle gdje je Isus Krist tako nažočan? Pod prilikama kruha i vina, ondje gdje je presveti oltarski sakramenat. Kano Bog, po svojem Božanstvu, On je svudašnji; s Božanstvom i čovječanstvom zajedno; ili sa svojim čovječanstvom, s dušom i tijelom, On je nazočan samo na nebu i na svim onim mjestima, gdje je presveti oltarski sakramenat: dakle ovdje — u našem mjestu — u susjednoj župi — u kratko, u svakoj crkvi, na svakom mjestu, gdje se čuva presveti oltarski sakramenat. Ali zašto je Isus Krist tako nazočan? Za hranu duši našoj, dakle da može hraniti dušu našu. Znate, svi, da našem tijelu treba hrane; zašto? Što bi se dogodilo, da čovjek prestane jesti? Umro bi, izgubio bi život. Nužna nam je hrana, da si uzdržimo život. Ali, djeco, vi znate već od prije iz nauke o milosti, da ima dvojaki život: tjelesni, naravni, zemaljski život, koji ima svaki čovjek, a koji prestaje smrću (kada se duša odijeli od tijela); a i duhovni (život duše), svrhunaravni, nebeski život, koji imadu samo djeca Božja, te koji gubimo smrću duševnom, teškim grijehom, a to je posvećujuća milost Božja. (Ako je nužno, može se ukratko ponoviti nauk o pojmu i djelovanju ove milosti). Sada si dakle dobro zapamtite: da si uzdržajemo život tjelesni, naravni, zemaljski, nužna nam je tjelesna, naravna, zemaljska hrana na pr. kruh, koji dobivamo iz zemlje, a hrani tijelo i t. d.; ali da si uzdržimo život duševni, svrhunaravni, nebeski, nužna nam je hrana duševna (koja hrani dušu), svrhunaravna, nebeska hrana, »kruh, koji je s neba došao«, a taj je Isus Krist sam. (Otuda možete se uvjeriti na novo, kako mora da je predragocjen dar posvećujuća milost Božja, kada Isus Krist sam dolazi u srce naše, da nam je uzdrži i uveća).

2. Ima li presveti oltarski sakramenat sve ono, što se traži za svaki sakramenat?

Ima: a) vidljiv znak, naime prilike kruha i vina;
b) nevidljivu milost — u njemu je Isus Krist sam, začetnik i djelitelj sviju milosti;
c) naredbu Isusa Krista.

Presveti je oltarski sakramenat jedan od sedam svetih sakramenata. Što je sakramenat, znate. Reci mi, što je sakramenat. — Dobro, a koliko dijelova mora imati svaki sakramenat? Tri, naime: a) vidljiv znak; b) nevidljivu milost; c) naredbu od Isusa Krista. Ako je dakle i presveti oltarski sakramenat jedan između sedam svetih sakramenata, tada mora i on imati ova tri dijela — pa to on zaista i ima. On ima:

a) vidljiv znak — prilike kruha i vina. One su vidljive, možemo ih vidjeti. (Ne možemo vidjeti tijela Kristova, a niti kruh i vino, jer više nema kruha ni vina, već je i t. d.). Prilike kruha i vina su znak t. j. one nam nešto naznačuju. A što?

Kruh je određen za jelo, vino za pilo, a tako eto te prilike kruha i vina pokazuju nam, da ovdje nešto primamo za jelo i pilo duši našoj, naime tijelo i krv Gospoda našega.

b) Drugi dio, što ga mora imati svaki sakramenat je nevidljiva milost (ne možemo je vidjeti, već nam se ona daje duši našoj od Boga). U svetim sakramentima dobivamo takovu nevidljivu milost t. j. onu svrhunaravnu pomoć, dar, kojim nam Bog pomaže, da možemo sveto i Bogu milo živjeti, biti djeca Božja, obdržavati zapovijedi, činiti dobro i tako doći u nebo.

I u presvetom oltarskom sakramentu primamo ovakovu milost — ali primamo još daleko više: primamo Isusa Krista samoga, začetnika milosti (t. j. onoga, koji je stvorio milost; kaošto je Bog dragi začetnik svijeta, jer ga je on stvorio) i djelitelja milosti t. j. koji dijeli sve milosti (djelitelj milostinje i t. d.). Promislite, draga djeco: dva čovjeka imadu u silnoj žezi hladne vode, da utaže silnu žeđu; jedan od njih ima nešto malo u vrču, a drugi je vlasnik jednog izvora, zdenca; kome je bolje, koji je sretniji? (Čujte sada: u drugim sakramentima imamo od životne vode milosti Božje samo maleni dijelak, dok u presvetom oltarskom sakramentu imamo nepresahljivi izvor, iz kojega ističu sve milosti. Onaj isti, koji je sv. Alojzija i sv. Katarinu i razne druge svete obdario prebogatim blagom milosti, pripada u presvetom oltarskom sakramentu posvema nama. Sada možete naslućivati, djeco draga, kako li ćete biti bogata, te koli veliko pouzdanje i nadu morate staviti na taj sveti sakramenat, na svetu pričest, koji vas za kratko vrijeme čeka, da ga primite.

c) Napokon za svaki se sveti sakramenat traži naredba od Gospoda našeg Isusa Krista t. j. Isus je naredio, on je zapovjedio, da po onom znaku dobivamo milost. A i ovaj se dio nalazi u presvetom oltarskom sakramentu, jer je Isus Krist sam tako naredio, kako ćete odmah točnije čuti.

3. Kada je Isus naredio ovaj sveti sakramenat?

Naredio ga je na zadnjoj večeri, uoči svoje gorke muke.

(Može se pripovijedati ulomak biblijske povjesti, koji pripovijeda o tome događaju).

(Kada se to dogodilo? Koji dan? U četvrtak. Pravi je spomendan ustanove ovog presvetog oltarskog sakramenta Veliki Četvrtak u Velikom Tjednu, ali svečanu uspomenu naredenja ovog presvetog sakramenta slavimo u jednom drugom danu — koji također pada u četvrtak, a zovemo taj blagdan Tijelovo. Pa zašto ne slavimo svečanu uspomenu ustanove na sam Veliki Četvrtak? Ustanova presvetoga oltarskoga sakramenta je za nas dan najvećeg veselja, (kako ćete kasnije čuti) — a Veliki Četvrtak pada u Velikom, svetom tjednu, u tjednu žalosti, u kojem se sjećamo na pregorku muku Isusovu,

na smrt njegovu, na grijehe svoje, koji su prouzročili tolike
boli Spasitelju. Budući da se dakle u tom tjednu uistinu ne mo-
žemo pravo veseliti, zato je sveta Crkva veselu i svečanu
proslavu prenijela na drugi zgodniji dan.

Pa zašto je Spasitelj naredio presveti oltarski sakra-
menat na zadnjoj večeri, što ju je blagovao s učenicima svojim?
Židovi su svake godine blagovali vazmeno janje na uspomenu
njihova izlaska iz Egipta, gdje su bili mučeni u ropstvu i ne-
voljama; oni su klali i jeli ondje na uspomenu toga izbavljenja
vazmeno janje (jer u noći, u kojoj su krenuli iz Egipta, morali
su zaklati jako janje i jesti, a krvlju njegovom morali poškro-
piti ovratnice kuća svojih; kuće koje su bile poškropljene
krvlju janjeta, bile su izuzete od kazne Božje, nije nitko u
njima umro). Ovo vazmeno janje bila je slika Isusa Krista,
pokazivalo je unapred na Isusa. (Zašto se Isus uspoređuje
janjetu, predmnijeva se poznatim). Kako su onda Židovi bili
oslobođeni od ropstva egipatskoga, onako bivamo mi oslo-
bađani po Isusu od ropstva đavoljega. Kako je krv janjeta
Izraelce oslobađala od smrti, onako i krv Isusa Krista oslobađa
nas od vječne smrti. Kako je janje bilo zaklano, žrtvovano, a
zajedno služilo za hranu, onako je i Jaganjac Božji Isus Krist
bio ubijen, krvavo žrtvovan na svetome križu, a žrtvuje se i
nekrvno u svetoj misi i daje nam se za hranu u svetoj pričesti.
— Ovo vazmeno janje jeo je sada Spasitelj s učenicima svojim,
i tada je naredio presveti oltarski sakramenat.

Kada je sunce blizu svome zapadu, tada još jednoć po-
kaže u većem sjaju zlaćane zrake svoje, te svoj milovidni sjaj
u sjajnoj večernjoj rumeni. Tako je i naš Božanski Spasitelj
najljepši dokaz ljubavi svoje podao nama kratko prije smrti
svoje. Pomislite, djeco draga, na čas, da ste ondje prisutni u
dvorani zadnje večere, upravo kada je Spasitelj naredio taj
presveti sakramenat. Upravo je tada Sin Božji, pred kojim se
mora prignuti svako koljeno, oprao učenicima svojim u neizre-
civoj poniznosti i ljubavi noge, da ih tako posvema očisti i
učini vrijednima, da blaguju presveti sakramenat. Znao je On,
da će sad na započeti muke njegove, te da će se morati odi-
jeliti od učenika svojih. Kada otac želi otići od djece svoje
na daleki, teški put ili kada ćuti, da će sad na umrijeti, tada
prikupi sve oko sebe još jednoć, te im sa ozbiljnom, žalobnom
ljubavlju još jednoć govori, ostavlja u spomen kakovu sliku,
prsten, da se po tim darovima to češće, a i življe sjećaju oca
svojega. Tako je i Isus učinio. Prije no je otišao sa zemlje
k Ocu, prije no je podnio za nas pregorku muku i smrt za
grijehe naše, ustanovio zavjet svoj, ostavio nam je spomen
svoj, — ali nije možda samo kakovu sliku, nije odijelo, kako
što je Ilija ostavio Elizeju ogrtač svoj, nije ostavio možda tek

prsten svoj; ne, najdragocjenije, što ima na nebu i na zemlji,
presveto tijelo svoje i presvetu krv, samoga sebe nam je
ostavio. Tako nas je ljubio, da nas nije htio ostaviti same.
Kako je On u svojem utjelovljenju došao na zemlju, a da nije
ostavio nebo, tako je htio i uzaći na nebo, a da ne ostavi
zemlju, djecu zemaljsku, koju je tako nježno ljubio. Da, kako
je za vrijeme svog života na zemlji svaki put boravio tek na
jednom mjestu na pr. u Jeruzalemu, a ne u isto vrijeme i u
Nazaretu, to je u presvetom oltarskom sakramentu u isto vri-
jeme na mnogim mjestima samo da bude bliže svim ljudima.
Na svetohraništu je moći tuitamo vidjeti naslikanu ili izdje-
lanu pticu, kako izjeda sama vlastito srce svoje, a zove se
pelikan; o pelikanu ste već čuli prije pripovijedati, kako si
naime on sam izjede prsi svoje, da hrani vlastitom krvlju mlade
svoje. Što se o toj ptici pripovijeda, to je zaista učinio Isus,
to čini još i danas (zato i jest ta ptica slika Isusa u presvetom
oltarskom sakramentu): on hrani nas, djecu svoju, vlastitim
tijelom i krvlju svojom. — Pa promislite dalje, draga djeco,
kada nam je Isus ovaj uzvišeni sakramenat ostavio, on je tada,
kako sve zna, mislio na sve ljude, koji će ikada primati ovaj
sveti sakramenat; on je mislio i na vas, na svakoga vas na-
pose, on je mislio u zaista Božanskoj ljubavi, te je ostavio taj
predragocjeni dar i vama. On je dobro znao, da će ga ljudi
svojim teškim grijesima pribijati na križ, da će mu tisuće ljudi
njegovu ljubav vraćati nezahvalnošću najgadnijom, da će ga
pogrđivati u svetom sakramentu, nevrijedno ga primati, da će
mu se na najužasnije načine izrugavati; vidio je unapred i gri-
jehe vaše, kojima ste ga do sada već vrijeđali i kojima ćete ga
još vrijeđati; možda je — a strašno je i pomisliti — možda je,
velim, unapred gledao koga od vas, da će se i on nevrijedno
pričestiti. Promislite, kako je teško bilo sve to Isusu! Kako
bi negdje vama teško bilo, kada biste ljubili koje dijete, činili
mu svaku uslugu, dali mu na spomen kakav dar, a to isto
dijete da vas grdi i pogrđuje pred drugima! Što biste učinili,
kada biste unapred znali, da će vas to dijete opet i opet teško
vrijeđati? — Pa ipak je Isus naredio presveti sakramenat i za
vas. Neki je bogataš uzeo za svoje dijete neko siromašno,
zapušteno dijete, odgojio ga i opsipao raznim dobročinstvima.
Dijete je raslo, ali mjesto da bude danomice zahvalnije dobro-
činitelju, bivalo je gore; pače, kada je odraslo, napalo je do-
bročinitelja svojega, zadalo mu tešku ranu, te od njega pobjeglo
bojeći se kazne. Nakon nekoliko dana bude taj nezahvalnik
ulovljen, te se nadao teškoj kazni, ali kako se začudio, kada je
saznao, da je njegov dobročinitelj zaista umro od rane, ali
molio do konca, da nezahvalniku njegovu oproste, te mu pače
ostavio sav svoj imutak i blago. O djeco! Ovo nije tek pri-

povijest — ovo je istina. Isus Krist je onaj čovjek, koji nam je iskazao tolika dobročinstva; mi smo grijesima svojima skrivili njegovu smrt, ali on je molio Oca nebeskoga, da nam se smiluje i oprosti, a kratko vrijeme prije smrti svoje ostavio nam je u oporuci svojoj sve, sve što je imao, pače sama sebe! Djeco, kolika ljubav! Kada ne biste bili zahvalni niti za toliku ljubav, pa kakovi biste bili ljudi!? Promislite, da ste bili u dvorani zadnje večere, a Spasitelj i vas pozvao k sebi, te vam rekao: uzmi, dijete moje, i jedi, jer ovo je tijelo moje: — kako bi vam bilo pri srcu? Kako li je bilo apostolima? Kako li su bili negdje zadivljeni nad tolikom ljubavlju, te gledati na Spasitelja puni svetog počitanja i zahvalnosti! Kada ćemo danas ići u crkvu, da posjetimo Isusa u presvetom sakramentu, zahvalite tada od srca dragome Spasitelju, jer je mislio i na vas, te i za vas ustanovio tu čudesnu tajnu, pa obnovite čvrstu odluku, a žarkom molitvom prosite, da se možete dostojno i Bogu milo pričestiti!

Protumačio sam vam, da je Isus naredio presveti oltarski sakramenat i kada. Katekizam pita sada dalje:

4. Kako je Isus Krist naredio taj presveti sakramenat?

Ovako: Isus Krist uze hljeb, blagoslovi ga, prelomi i dade učenicima svojim govoreći: »Uzmite i jedite, ovo je tijelo moje.« Zatim uze kalež s vinom, blagoslovi ga i dade učenicima svojim govoreći: »Pijte iz njega svi, jer je ovo krv moja.« — »To činite na moj spomen.«

A slijedeće pitanje glasi:

5. Što je postalo od kruha i vina, kada je Isus Krist nad njima izgovorio riječi: »Ovo je tijelo moje, ovo je krv moja«?

Kada je Isus izgovorio te riječi nad kruhom i vinom, pretvorio se je kruh u pravo tijelo, a vino u pravu krv njegovu.

Što je Isus uzeo u ruke? Kruh. Pa što je rekao? Ovo (t. j. ono, što u rukama držim, dajem vama za hranu) je tijelo moje. Što Isus veli, mora biti istina, jer on sve zna i ne može lagati. Što je dakle bilo ono, što je Isus držao u rukama, nakon što je izgovorio ove riječi? Bilo je tijelo njegovo. (Da nije bilo tijelo njegovo, već tek kruh, tada bi Krist lagao — što ne smijemo ni pomisliti). A je li uvijek bilo tijelo? Ne, nije — dakle je tek postalo tijelo Isusovo. (Ovaj leptir nije bio uvijek leptir; prije je bio gusjenica; on je dakle od gusjenice postao leptir). Prije je bio kruh — sada tijelo Kristovo; dakle je od kruha postalo tijelo Kristovo. Pa kako se može još reći mjesto: od gusjenice postao je leptir? Gusjenica se je pretvorila u leptira. Pa tako se može reći mjesto: od kruha je postalo tijelo Kristovo — mogu reći: kruh se je pretvorio u tijelo Kristovo. (Objašnjenje primjerom, kako je Spasitelj na svadbi u Kani pretvorio vodu u vino). Pa kako se je dogodila ta pretvorba?

Riječju Isusa Krista. (Na isti način valja sada protumačiti pretvorbu vina u krv Kristovu).

Ako li se pretvorio kruh i vino, zar tada nije ništa više preostalo od kruha i vina? Ili, kako katekizam veli:

6. Što je poslije ovih Kristovih riječi još ostalo od kruha i vina?

Ostale su samo prilike kruha i vina.

Je li bio još kruh (vino)? Nije; kruh (vino) pretvorio se u tijelo (krv) Kristovu. Pa zar od kruha i vina nije više ništa preostalo? Da, prilike kruha i vina. Pa što je to, to ćete čuti odmah u pitanju?

7. Što su to prilike kruha i vina?

Prilike kruha i vina su sve ono, što od kruha i vina vidimo i osjećamo, kao što je: oblik, boja, tek, miris i t. d.

Koliko osjetila ima svaki? Nabroj ih! Što nam upada u osjetilo vida? Ono, što vidim. Što vidiš na pr. na ovoj knjizi? Da je četverouglasta, da je debela i t. d. — Eto, vidiš, to je oblik ove knjige; nadalje vidiš, da je crna i t. d. — to je boja njezina. Pazi dakle: oblik, boja padaju mi u osjetilo vida. Što pada u osjetilo okusa? Ono, što kušamo, tek na pr. da li je neko jelo slatko ili gorko. Što nam pada u osjetilo opipa? Ono, što opipam, dakle: da li je ovaj predmet gladak ili hrapav, mekan ili tvrd i t. d.

Eto dakle: sve, što nam tako pada u osjetila u presvetom sakramentu, kao što je oblik, boja i t. d. preostalo je još od kruha i vina, a nije od tijela Kristova, t. j. presveti sakramenat izgleda kano kruh i vino, a ne izgleda kao tijelo čovječje; ima tek, miris kao kruh, vino, ćutimo ga kao kruh i vino. Našim očima, našem jeziku, našim rukama pričinja se kao kruh i vino, ali nije više kruh ni vino, već je pravo tijelo i prava krv Isusova.

Ali zašto nije htio Spasitelj ostati u presvetom sakramentu u svojoj pravoj spodobi? Zašto se je Isus htio sakrivati?

a) Da stečemo po vjeri većih zasluga. Vi znate, kako sveti Toma nakon uskrsnuća nije htio vjerovati, da je Isus uskrsnuo, dok ga sam nije vidio. Zato ga je Isus prekorio i rekao mu: »Blaženi, koji ne vidješe, a vjerovaše.« Kada bismo mi tjelesnim očima gledali Isusa u presvetom sakramentu, tada bismo morali uistinu priznati (ne bismo mogli sumnjati), da je on ondje nazočan. Ali sada vidimo tjelesnim očima samo prilike kruha, te nas naša osjetila žele uvjeriti, da je ondje samo kruh. Ako li mi ipak čvrsto vjerujemo, da je tijelo Isusovo i krv njegova, tada očitujemo, da većma vjerujemo riječima Isusovim, negoli osjetilima svojima, negoli razumu našem; mi na taj način vjerom štujemo dragog Spasitelja, a za tu vjeru čeka nas vječna plaća.

b) Isus nam je ostavio sama sebe sakrivena pod prilikama kruha i vina, da imamo vazda sve to veću želju vidjeti ga na nebu. Kako se majka katkada sakrije, a onda zove dijete, da je traži, tako i Isus sakriva svoju vidljivu spodobu, svoju slavu, da tako imamo veću težnju za njim, da ga vidimo u slavi kakav zaista jest.

c) Isus se je sakrio pod prilikama kruha, da mi tim većim pouzdanjem k njemu dolazimo te ga primamo. Kada bi on bio u presvetom sakramentu nazočan u veličanstvu i slavi, kako no je sada u slavi: tko bi se usudio doći k njemu? Kada je dragi Bog govorio s narodom izraelskim u grmljavini i bljesku, preplašili se ljudi veoma te rekli: »Gospod neka ne govori više s nama, da ne pomremo.« Tako bismo se i mi bojali mnogo, kad bi nam se Isus pokazivao u svoj slavi svojoj u presvetom sakramentu. A da se ni najmanje ne bojimo, što je načinio? Kako je nekoć Božanstvo svoje sakrivao pod spodobom siromašna, slabašna djeteta, onako se i ovdje sakriva pod malenom, sirotnom prilikom kruha. Kolika je ljubav Isusova spram nas, kada čini toli vanredna djela čudesa, samo da mu se približujemo bez straha, te da ga možemo uistinu pravo djetinjom ljubavlju ljubiti! Pa kako su nekoć pastiri bez straha, u srdačnoj ljubavi promatrali premilo dijete, te ga pozdravljali, na ruke ga primali, tako treba da i vi dođete u srdačnom pouzdanju i nježnoj ljubavi k presvetom sakramentu; ta ondje se Isus krije od ljubavi spram vas. Pa kada ćemo danas poći u crkvu, predstavite si, da idete s pastirima u štalicu, te se klanjajte djetešcu Isusu srdačnom ljubavlju i veseljem, a molite ga pravim pouzdanjem za sve, što vam je nužno.

d) Isus se je sakrio pod prilikama kruha, da ga tako možemo primati za hranu, te da nam već vanjskim znakovima označi, što primamo za duše naše po toj hrani Božanskoj. Jer što je kruh tijelu i što čini, ono isto čini sveti sakramenat duši. Međutim o tom ću vam kasnije pripovijedati.

8. Otkuda znamo, da je Krist riječima: »Ovo je tijelo moje, ovo je krv moja« dao apostolima pravo svoje tijelo i pravu svoju krv?

Znamo:

a) jer je Krist već prije učenicima svojim obećao, da će im zaista dati svoje tijelo za jelo, a krv svoju uistinu za pilo;

b) jer je na zadnjoj večeri izrično izjavio, da ono, što im sada pruža kano hranu i pilo, uistinu je tijelo i krv njegova;

c) jer su apostoli tako učili i

d) jer je Crkva katolička od početka to vjerovala.

Ima kršćana, draga djeco, koji ne vjeruju, da je Isus uistinu, zbilja i bistveno nazočan u presvetom sakramentu, već misle, da je u presvetom sakramentu samo kruh i vino, a to

da nas tek sjeća na tijelo i krv Isusovu ili nas sjeća na zadnju večeru i smrt Isusovu; ili da si mi tek predstavljamo Isusa, kada primamo presveti oltarski sakramenat, ali uistinu nije Isus ondje, već kruh i vino. Vele, da riječi Isusove: »ovo je tijelo moje«, moramo tako razumjeti: »to označuje tijelo moje«. Pa da li imadu ti kršćani pravo? Zašto imadu krivo? Otkuda znamo i t. d.

a) Jer je Isus obećao, da će nam svoje tijelo (a ne kruh) zaista (ne možda samo u slici) dati za jelo. Ako li pak Isus nešto obećaje, on to i drži. Ako li je dakle on obećao, da će nam zaista svoje tijelo dati za jelo, to nam on nije u presvetom sakramentu dao tek sliku svog tijela (ne kruh), već nam je dao svoje pravo tijelo za hranu. — Ali je li Isus to zaista obećao? — Jednoć okupilo se oko Isusa dragog mnogo, veoma mnogo ljudi, da čuju nauku njegovu, a siromašni ljudi nijesu si ništa ponijeli sobom za jelo, te su ogladnjeli. Isus im se tada smilovao, te učinio vanredno čudo. On je naime umnožao pet hljebaca i dvije ribice tako, da se od toga nasitilo 5000 ljudi, a preostalo od toga još punih dvanaest košarica. Ljudima se to svidjelo; htjeli su zato da učine Isusa kraljem; mislili su si, tada ćemo od Isusa uvijek dobiti jesti, a da ne budemo morali ni raditi. Slijedećeg dana pošli su opet za Isusom. Isus im tada reče: »Vi mene tražite, jer sam vas nahranio, da ste se nasitili« (dakle radi zemaljske hrane). Isus ih tada opomenuo, da se ne brinu toliko za zemaljsku hranu tjelesnu, već neka se većma brinu za hranu nebesku, koju će mi on dati, a koja je daleko uzvišenija od mane, koju je Bog Židovima dao u pustinji. A kakovo jelo je mislio time Spasitelj?

»Hljeb koji ću ja vam dati, tijelo je moje za život svijeta« t. j. ono isto tijelo, što ću ga predati za vas na križ, da svijet t. j. ljudi uzimadu život, na tom svijetu život milosti, a na drugom život blažene vječnosti. Vidite dakle, djeco, Isus nam je tu obećao, da će nam dati tijelo svoje za hranu, isto ono tijelo, koje je tada moralo biti razapeto. Ali čujte dalje! »Prepirahu se Židovi međusobno«. A zašto? Nijesu htjeli vjerovati, držali su, da je to uopće nemoguće, da im Isus dade svoje tijelo za jelo: »Kako nam može ovaj dati tijelo svoje za jelo?« Promislite si, djeco, da je Isus htio ostaviti nam samo kruh kano sliku svoga tijela za hranu: što je on morao sada reći Židovima? Ako li učitelj veli: »Slijedeći tjedan naučite dobro katekizam«, a jedno bi dijete mrmljalo veleći: »Ta kako je to moguće — kako mogu da naučim cijeli katekizam?« — Što će morati reći učitelj? »Krivo si me razumio; ne mislim cijeli katekizam.« Vidite, tako je morao i Isus, ako li nije htio uistinu dati svoje tijelo za jelo, Židovima kazati: »Vi ste me krivo razumjeli — želim vam dati tek sliku tijela mojega, želim vam

dati tek kruh za jelo.« A je li Isus to njima rekao? Ne, on je ostao kod svojih riječi, te ih je pače potvrdio nekom vršću zakletve: »Zaista, zaista« t. j. uistinu, posve je istina, što sam vam rekao i sada opet velim: »ako li ne budete jeli tijela Sina čovječjega i pili krvi njegove, ne ćete imati života u sebi« t. j. ne ćete na tom svijetu imati život milosti, a izgubiti na drugom život vječni. Vidite, djeco, tu im se Isus prijeti, on je dakle riječi svoje, koje oni nijesu htjeli vjerovati, potvrdio još strašnom prijetnjom. A poslije još jednoć pridodaje uvjeravanje: »Jer tijelo je moje zaista jelo, a krv moja zaista pilo.« Zar je mogao dragi Spasitelj jasnije govoriti? Mnogi su od učenika njegovih ostavili ga na te riječi, jer nijesu htjeli vjerovati, da će im zaista dati tijelo svoje za hranu; otišli su od Isusa, te su se tako lišili spasenja. Isus ih je pustio neka odu, pače rekao je i apostolima, ako li ne će da vjeruju riječima njegovim, moraju ga tada i oni ostaviti. Tako je čvrsto ostao kod svojih riječi. Promislite, da je Isus tek htio reći, da moraju blagovati kruh, koji je samo slika njegova tijela ili vjerovati u njega, u smrt njegovu: zar ne bi bilo strašno, kada je Isus opazio, da ga ti siromašni ljudi krivo razumiju (a drugačije ga nijesu niti mogli razumjeti), a on ih otpušta od sebe, da propanu, i on to čini rađe, negoli da im reče tek jednu riječ: vi ste me krivo razumjeli? Pa zar si možemo što takova o dragom Spasitelju pomisliti, koji je uvijek bio tako dobar, te je došao da ljude izbavi od propasti? Ne, djeco, Spasitelj nam je doista jasno rekao, da moramo jesti njegovo tijelo — a oni, koji ne će da vjeruju riječima njegovim, ostavljaju ga kano i nevjerni Židovi; mi ćemo nasuprot reći Isusu sa sv. Petrom: »Gospode, riječi života vječnoga imaš, a mi smo upoznali i uvidjeli, da si ti Krist, Sin Božji«; mi vjerujemo riječima tvojim, jer si ti vječna istina!

b) Isus je na zadnjoj večeri »izrično« protumačio, da »hljeb... je zaista njegovo tijelo« i t. d., t. j. on nije tek napomenuo, nejasno rekao, već je izrekao posve određeno i jasno, da su ga mogli svi razumjeti.

c) Čuli ste: riječi Gospodove jasno nam pokazuju, da će nam zaista dati tijelo svoje za hranu; nema o tom nikakove sumnje. Kada bi bila moguća sumnja, možda je Spasitelj dragi ipak tako htio razumjeti: to je slika mojega tijela, — koga bismo morali tada pitati? E, sigurno one, kojima je on govorio, kojima je povjerio nauk svoj, apostole i njihove nasljednike, biskupe svete Crkve katoličke. Pa što nam o tom vele najprije apostoli? Sv. Pavao veli: »kalež blagoslova« i t. d., t. j. tko iz blagoslovenog kaleža (nad kojim su izrečene riječi Isusove po svećeniku) pije, taj postaje dionikom krvi Kristove; a tko lomi i jede kruh (blagosloven, posvećen, nad kojim su izrečene

svete riječi), taj postaje dionikom tijela Kristova. A za onoga, koji se svetogrdno pričestio veli sv. Pavao: »onaj je krivac tijela i krvi Kristove«, on griješi protiv tijela i krvi Kristove. A ne može se nitko ogriješiti o tijelo Gospoda našega, ako li on uistinu nije u presvetom sakramentu. (Tako se može netko ogriješiti o tijelo nekoga drugoga [ozledom, obečašćenjem] samo tada, ako li je ono tijelo kod njega, prisutno).

d) Kako sveti apostoli, onako je razumijevala i cijela sveta katolička Crkva riječi Isusove od uvijeke, da nam je naime zbilja ostavio svoje tijelo i svoju krv. Da to ne vjeruje Crkva katolička možda tek danas, već da je vjerovala tako od početka uvijek, možemo to uvidjeti iz bogoslužnih molitava i običaja. Kakove imadu svećenici danas misne knjige i druge, u kojima je napisano, kako moraju vršiti službu Božju, tako imamo još sada misnih knjiga, u kojima je zapisano, kako se je služba Božja vršila u najstarijim vremenima. Ondje ima mnogo molitava, koje nam pokazuju, kako je Crkva katolička već tada vjerovala na zbiljnu nazočnost Isusovu u presvetom sakramentu, na pr. kada svećenik moli prije svete pretvorbe: »učini od kruha ovoga predragocjeno tijelo Pomazanika tvojega, te što je u ovom kaležu neka bude predragocjena krv Krista, Sina tvojega, što ti pretvori po Duhu tvojem svetom.« Ili kada je svećenik pokazivao presveti sakramenat prije pričesti, morao je govoriti: »Ovo je pravo, sveto tijelo, te prava, predragocjena krv Isusa Krista, Sina Božjega. Amen.« I onda su već imali iste običaje, vježbe pred presvetim sakramentom, kako mi sada; oni su na pr. pokleknuli za znak klanjanja — pa da nijesu vjerovali, da je tijelo Isusa Krista, već samo kruh: zar bi bili tada pred njim pokleknuli, zar bi mu se smjeli klanjati?

Što je od uvijek katolička Crkva vjerovala, opažamo i u izjavama koncila. Kako znate, općim koncilom nazivlje se onaj zbor, u kojem se sakupljeni nalaze biskupi katoličke Crkve pod vrhovnom glavom svetim Ocem Papom, te ondje izjavljuju, koja je prava, od Krista i apostola naučavana vjera katolička, te što moraju vjerovati svi kršćani katolici. Kada biskupi s Papom zajedno izdadu izjavu takovu, tada ne mogu pogriješiti u tome, njihova je izjava nepogrješiva. Ovi dakle sveti sabori uvijek su također učili, da je u presvetom sakramentu pravo tijelo i prava krv Isusa Krista. Tako je učio sveti sabor u Efezu, koji je bio već više od prije 1400 godina: »Mi slavimo nekrvnu žrtvu (t. j. svetu misu) u hramovima, te se približujemo otajstvenoj gozbi i bivamo posvećeni, jer bivamo dionici svetog tijela i predragocjene krvi našega Spasitelja.« A i sveti sabor crkveni tridentinski uči: »Ako li tko niječe, da je u presvetom sakramentu euharistije (t. j. u presvetom oltarskom sakramentu) da je nazočno tijelo i krv Gospoda našega Isusa

Krista zajedno s dušom njegovom, Božanstvom, a prema tome Krist cijeli uistinu, zbilja i bistveno, ... neka je izopćen (t. j. izlučen od katoličke Crkve).«

Kakova je bila vjera i nauka katoličke Crkve, saznajemo napokon iz mnogobrojnih svjedočanstva svetih otaca i crkvenih pisaca. Kako znate, apostoli nijesu možda tek napisali sveto Pismo, već su nauku Isusovu svojim nasljednicima predali usmeno, a ovi opet nasljednicima svojima i t. d. Našlo se je svetih muževa, Bogom prosvijetljenih, koji su ovu predaju, baštinu ovu napisali u knjige, koje imademo još i danas, te nam one svjedoče, što je u njihovo vrijeme vjerovala Crkva katolička.

Ovakovih svetih otaca i crkvenih pisaca bilo je počev od apostola, te su svi svjedoci, kako je uvijek vjerovala Crkva katolička u pravu nazočnost Isusa Krista u presvetom sakramentu. Njihova su svjedočanstva tolikobrojna, da su o njima napisane cijele knjige i to tako jasno i točno, da se više ne može o njima sumnjati. Mogu vam ovdje navesti mnoga — ali ne biste ih mogli zapamtiti, zato ću vam tek iznijeti neka.

Sveti biskup Ćiril jeruzalemski, koji je živio već prije 1500 godina, držao je poduku prvopričesnicima te ih učio o presvetom sakramentu: »Kada Krist sam veli o kruhu: ovo je tijelo moje — tko bi se usudio još dvojiti? Pa kada on sam svjedoči i kaže: ovo je krv moja — tko može dvojiti i reći, da nije krv njegova? On je nekoć vodu pretvorio u vino, a zar sada da mu ne vjerujemo, da je pretvorio vino u svoju krv?... Zato treba da svom sigurnošću primamo tijelo i krv Kristovu. Jer pod prilikom kruha daje ti se tijelo, a pod prilikom vina krv Kristova. Ne promatraj ih dakle kano jednostavni kruh i vino, jer je tijelo i krv Kristova prema vlastitim riječima Gospodinovim. Premda, istina osjetila ti govore (naime, da je kruh), to te mora ipak vjera da utvrdi, da ne smiješ suditi prema okusu, već da držiš posve sigurno prema nauci vjere, da ti se daruje tijelo i krv Kristova, a to bez ikakove sumnje... To dakle znaj i drži posve sigurnim, da ovaj kruh, što ga gledamo (bolje reći: ono, što nam se čini kruhom, prividni kruh), nije kruh, premda nam to i okus veli, već je tijelo Kristovo; a vino, što ga gledemo (prividno vino) nije vino, premda se pričinja okusu našem vinom, već je krv Kristova.« — Recite, djeco draga, sami, da li se je mogla jasnije protumačiti katolička nauka?

Sv. Ivan Zlatousni, nadbiskup carigradski, koji je živio gotovo u isto vrijeme, piše: »Sa strahom i velikom čistoćom treba da pristupimo (naime k presvetom sakramentu)... To je tijelo moje, koje je probođeno čavlima, bičevima isprebijano ... krvlju poškropljeno, bilo sulicom probođeno... To je tijelo,

kome su se klanjali mudraci, dok je ležalo u jaslicama... Ovo isto tijelo dao je i nama za hranu.« Pa i na drugom mjestu veli isti svetac: »O koliki vele: rado bih vidio (Spasiteljevu) priliku, njegovo odijelo, njegovu obuću. Pa evo. smiješ ga slobodno gledati, ticati ga se, uživati. Ti bi rado da gledaš odijelo, a on ti predaje sebe samoga, a ne možda tek da ga gledaš, već da ga se tičeš i u srce primaš.« Pa kako ovo, djeco, tako imamo još tisuću inih svjedočanstva svetih otaca. Pa promislite: zar da ovi sveti, Bogom prosvijetljeni muževi, koji su živjeli neposredno nakon svetih apostola, zar ne će oni bolje znati, što je prava vjera, negoli ljudi, koji danas dolaze te govore: Ovako nije mislio Krist ni apostoli, da je u presvetom sakramentu zaista tijelo Isusovo.

Vi vidite dakle jasno, draga djeco, da nam je Isus zaista dao svoje tijelo i svoju krv u presvetom sakramentu. Ali ima ljudi, koji vele: Kako je to moguće, da je ondje tijelo Kristovo? Oči moje, a i okus moj govori mi, da je ondje kruh. Što ćemo ovima odgovoriti? Čujte, djeco draga, što ovima veli sv. Ivan Zlatousni: »Mi hoćemo posvema vjerovati Bogu, te se ne ćemo opirati njemu, pa makar se ono, što on veli, pričinjalo našim osjetilima i našem mišljenju nevjerojatno; njegova riječ mora nam više vrijediti negoli naš razum i osjetila. Svagdje, a napose u svetim tajnama vjere (u presvetom Sakramentu) želimo činiti ovo: držat ćemo se onoga, što je On rekao, a ne možda onog, što vidimo, što se očima našim pričinja. Jer riječi njegove ne mogu nas prevariti, dok nas osjetila naša lako prevare; njegove riječi ne mogu varati, dok se često zgađa, da nas naš osjet vara. Budući da je dakle On rekao: »Ovo je tijelo moje«, to ne ćemo nikako sumnjati, već vjerovati.« Da, djeco draga, tako jest: naša osjetila, naš razum može zabludjeti, ali Bog nikada. Našim osjetilima češće se pričinja nešto, kano da
zaista jest: palica, koja je zataknuta u vodu, pričinja se, da je
prelomljena, premda uistinu nije. Čini nam se, da se sunce
okreće oko zemlje, a ipak je obratno itd. To pak sigurno znamo,
da riječ Isusova ostaje do vijeka. Pa zato moramo o tome biti
većma uvjereni, da je Isus u presv. sakramentu nazočan,
negoli da ga vidimo tjelesnim očima. Jer ovo zadnje vele nam
tek oči naše, koje nas mogu prevarati; ali da je Isus u presv.
sakramentu, veli nam Bog sam, koji ne može prevariti. Pa ako
li tko drugi veli: Kako je to moguće, da se kruh pretvara u
tijelo Kristovo? Da je Krist nazočan u isto vrijeme na razli-
čitim mjestima? i t. d., tada ćemo reći s anđelom (Luka 1, 39):
»Kod Boga nije nijedna stvar nemoguća.« Pa makar mi i ne
vidimo, kako se to događa, da kruh postaje tijelom Kristovim,
a zar vidimo, kako postaje iz sjemena jabuke veliko, krоš-
njato stablo? Zar razumijemo, kako se kruh, koji jedemo, pre-

tvara u tijelo i krv našu? Zar vidimo, kako se je voda pretvorila u vino? i t. d. Pa zar mi ne vjerujemo sve to, zato što ne vidimo?

Ne, djeco draga, mi vjerujemo Bogu više, negoli našim osjetilima i razumu. Kada ćemo danas doći u crkvu, probudimo pred presvetim sakramentom čvrsti, živi čin vjere u nazočnost Isusovu, te recimo: »O Isuse, vjerujem čvrsto i živo, da si ti u ovom presvetom sakramentu nazočan, akoprem te ne vidim niti ne mogu razumjeti, kako je to moguće. Ja to vjerujem tako čvrsto, kano da bih te očima gledao, te sam spreman rađe umrijeti, negoli da zatajim ovu svoju vjeru ili da je izgubim. Ja vjerujem to, jer si ti, vječna, nepogrješiva istina, sam to rekao: ovo je tijelo moje, ovo je krv moja.« A nakon toga izmolimo Očenaš osobito za one siromašne ljude, koji ne vjeruju u nazočnost Isusovu, te se tim lišavaju najveće milosti, koju nam je Bog dao, najveće sreće. Da, molite, da ih Bog prosvijetli, da i oni dođu k dragome Spasitelju, te nađu milost i blaženstvo.

9. Je li Krist i apostolima dao vlast pretvarati kruh u svoje tijelo i vino u svoju krv?

Jest, Krist je dao i apostolima vlast pretvarati kruh u svoje tijelo, a vino u svoju krv veleći im: »To činite na moj spomen«.

Do sada ste čuli, draga djeco, da je Isus sam pretvorio kruh i vino u svoje tijelo i krv. Pošto je to učinio, rekao je apostolima: »To činite na moj spomen«. Što je tim mislio? Neka čine oni to isto, što je on učinio. Ali što je on učinio? On je uzeo kruh i vino, te izgovorio riječi: »Ovo je tijelo moje — krv moja«, a tim je kruh i vino pretvorio u svoje tijelo i krv. Ovo dakle isto treba da sada čine apostoli. Moraju dakle i oni da uzmu kruh i vino, da izgovore riječi: »ovo je i t. d.«, a time kruh i vino pretvaraju u tijelo i krv Gospodovu. — Ovo pak sam po sebi ne može nijedan čovjek, k tome se traži Božanska moć i sila. Ovu dakle silu nemaju apostoli sami od sebe; Bog jedini mogao im ju je dati. Pa je li im je i dao? Da; jer on im je zapovjedio, da moraju pretvarati kruh i t. d., dakle im je morao dati i moć za to, inače ne bi bili mogli da to čine. (Ako li ti ja zapovjedim, da mi nešto doneseš iz moje sobe, tada ti moram dati za to vlast, dozvolu — ključ — da možeš ući u moju sobu i t. d.)

Apostoli su dakle primili vlast, da mogu kruh i vino pretvarati u tijelo i krv Kristovu; ali jesu li oni sami primili ovu vlast? Je li ta vlast smrću njihovom prestala, tako da je više nije nitko imao? Ne; ova je vlast od apostola prešla na druge i to na koga?

10. Na koga je prešla od apostola ta vlast?

Ta vlast prešla je na biskupe i svećenike.

To znači: biskupi i svećenici dobili su tu vlast od apostola. Da su apostoli uistinu primili vlast kruh pretvarati u tijelo Kristovo i t. d., to ste čuli; sam im je Isus dao tu vlast. Ali o drugima, o biskupima i svećenicima nije Isus ništa rekao? Ajde da vidimo. Sjećate li se još, kako je Isus rekao, kada Židovi nijesu htjeli vjerovati, da će morati jesti tijelo njegovo? »Ako li ne budete jeli tijela sina čovječjega i pili krvi njegove, ne ćete imati života u sebi.« Vrijedi li to samo o ljudima, koji su onda živjeli? Ne, o svima ljudima do konca svijeta. Isus tako hoće, da svi ljudi budu kršćani, te da primaju njegovo tijelo u presvetom sakramentu; tako dakle želi on, da se za sva vremena prigotavlja ovaj sveti sakramenat, ova sveta hrana. A to se zgađa, kada se kruh pretvara u tijelo Isusovo. Tako dakle želi Isus, da se za sva vremena kruh pretvara u tijelo njegovo. (Pa zato i veli sv. Pavao, da se mora ova sveta gozba slaviti i tim naviještati smrt Gospodinova, dok on opet ne dođe, dakle do konca svijeta). Pa tim ujedno želi Gospod, da ima u svim vremenima ljudi, koji će imati vlast priugotavljati ovu svetu gozbu, naime pretvarati kruh u tijelo Kristovo. Apostoli su međutim već davno poumrli; a zato Krist nije dao samo apostolima ovu vlast, već je njima zapovjedio, da oni moraju opet drugima dati isti nalog i istu moć. To su apostoli i učinili, kada su pobožne muževe posvećivali za biskupe i svećenike. U svetom sakramentu reda davali su im ovu svetu vlast. Biskupi su opet posvećivali druge za biskupe i svećenike, te tako ća do današnjega dana. Od koga imam na pr. ja ovu vlast? Od biskupa, koji me je posvetio za svećenika (bolje: od Boga po rukopolaganju biskupovom, koji me je posvetio za svećenika). A ovaj? i t. d. Tako dolazimo do apostola, do Krista samoga. I tako ima svaki svećenik ovu vlast od Krista. (Ako li bi netko, koji nije svećenik, izgovarao nad kruhom i vinom one svete riječi, zar bi i on pretvarao kruh i vino? Ne; jer on nema vlasti za to, te bi počinio teški grijeh obeščašćenjem svetih riječi).

Čuli ste dakle, da biskupi i svećenici imadu vlast pretvarati kruh i vino u tijelo i krv Isusovu. Ali kada oni to čine? ili kako katekizam pita:

11. Kada vrše biskupi i svećenici tu vlast?

Tu vlast vrše biskupi i svećenici u svetoj Misi, kadno izgovaraju nad kruhom i vinom riječi Kristove: Ovo je tijelo moje; ovo je krv moja.

Biskupi i svećenici vrše tu vlast, kada čine ono isto, što je učinio Krist. A što je Krist učinio? On je uzeo kruh i t. d. (ponavljanje). Sve ovo čini i svećenik u svetoj misi — o kojoj

ćete već kasnije čuti — i to upravo u času svete pretvorbe. Tada uzima također svećenik kruh i t. d., a zato se i zove taj dio svete mise pretvorba.

12. **Je li dakle poslije pretvorbe (podizanja) jošte kruh i vino na oltaru?**

Poslije pretvorbe (podizanja) nije više kruh i vino na oltaru, nego pravo tijelo i prava krv Kristova pod prilikama kruha i vina.

Svećenik čini, kako ste čuli, u svetoj pretvorbi isto, što je učinio Krist: dakle se mora u svetoj pretvorbi isto zgađati, što se je dogodilo na zadnjoj večeri; prema tome mora poslije pretvorbe na oltaru biti isto ono, što je bilo u rukama Isusovim nakon riječi Isusovih na zadnjoj večeri, na stolu zadnje večere.

Odmah dakle poslije svete pretvorbe biva nazočno na oltaru pravo tijelo i prava krv Isusova ili Krist s tijelom i krvlju. Ali traje li ova nazočnost samo kratak čas? Zar Krista odmah nestaje? Ili, kako katekizam veli:

13. **Kako dugo ostaje Krišt s tijelom i dušom nazočan pod prilikama kruha i vina?**

Ostaje tako dugo nazočan, kako dugo ostaju prilike.

Krist postaje nazočan čim pravovaljano posvećeni svećenik izgovori svete riječi nad kruhom i vinom. Od kruha i vina preostaju još samo prilike. Tako dugo, dok ostaju prilike t. j. tako dugo dokle izgleda, miriši, tečno je kano kruh i vino, tako dugo ostaje i Krist nazočan. Kada pak više ne izgleda, i t. d., kada se prilike pokvare, unište, prestaje i Krist biti nazočan. (Zašto? Krist je nazočan u presvetom sakramentu. Za sakramenat se nužno traži vidljivi znak; ovaj vidljivi znak u presvetom sakramentu oltarnom jesu prilike kruha i vina. Kada već nema prilika, tada već nema vidljivog znaka, a prema tome ni sakramenta, dosljedno nije više ni Krist nazočan).

Budući dakle ostaje Krist tako dugo nazočan, zato čuva Crkva presveti sakramenat u svetohraništu, da ondje posjetimo Isusa, klanjamo mu se, te možemo steći obilne milosti; zato da se može presveti sakramenat naglo i teško oboljelima donijeti; uopće da nam od Spasitelja u sakramentu nazočna dio pane što obilniji blagoslov. (Blagoslov sa pokaznicom i krušnikom).

Vi ste češće već čuli: kruh se pretvara u tijelo, vino u krv Kristovu. Čini se dakle, da je pod prilikama kruha samo (jedino) tijelo, pod prilikama vina samo nazočna krv Kristova. Je li tome tako?

14. **Je li pod prilikom kruha samo tijelo Kristovo, a pod prilikom vina samo krv njegova?**

Nije, nego je pod svakom prilikom Krist cijel i nerazdijeljen, kako je cijel i nerazdijeljen na nebu.

Pod svakom prilikom t. j. kako u svetoj hostiji, onako i u kaležu, je Krist nazočan cijel, dakle sa svim što pripada njemu, s tijelom i krvlju, tijelom i dušom, Božanstvom i čovječanstvom. A nazočan je nerazdijeljen. Kada bi u hostiji bilo samo tijelo Kristovo, a u kaležu samo krv njegova, tada bi bio Krist razdijeljen, bio bi u svakome tek jedan dio Krista: ali tada ne bi bio Krist više živ, jer kada se odijeli krv od tijela, tada je čovjek mrtav. Možete to uvidjeti još i ovako: u svetoj je hostiji isto tijelo Kristovo, koje je na nebesima, dakle živo tijelo; u živome pak tijelu nalazi se krv, dakle je u svetoj hostiji tijelo, a u tijelu krv Kristova — tijelo i krv su združeni s dušom i s Božanstvom (inače bi bilo tijelo mrtvo — ili ne bi bilo tijelo Sina Božjega). Kada dakle vi kod prve svete pričesti dobijete tek svetu hostiju, da li primate tada i krv Kristovu? Zašto?

A u kaležu je krv Kristova, krv živoga Krista. Krv pak živoga čovjeka je u tijelu. Dakle je u kaležu krv Kristova u njegovom tijelu. Tko bi se dakle pričestio samo iz kaleža, ne bi primio samo krv, već i tijelo Isusovo.

Tako i u velikoj hostiji, koju prima svećenik, nije ništa više negoli u maloj, kaošto se u malenom ogledalu vidi obraz tvoj kako i u velikom. U dvjema hostijama nije više, nego li je u jednoj, te tko bi primio dvije hostije, ne bi primio više, negoli onaj, koji bi primio jednu. Samo je jedno i isto tijelo Kristovo. Veliko je to čudo, draga djeco! Promislite: tisuće i milijuni primaju na cijelom svijetu isto tijelo Gospodnje, a ipak nijedan ne prima više, negoli drugi — tijelo Gospodnje ne biva manje (ono se ne istroši)! Vidite, koli divna čudesa čini Isus i to danomice od ljubavi spram nas!

Ovo je čudo bilo nagoviješteno manom. (Ponavljaj iz biblijske povjesti građu k tome). Tko je ondje sakupljao u veliku posudu, nije ipak više primio negoli onaj u malenoj.

Krist je, kako ste netom čuli, cijel i nerazdijeljen u svetoj hostiji; ali ako li se sveta hostija razdijeli, zar se tada ne razdijeli barem tijelo Kristovo, koje je u svetoj hostiji?

15. **Kada svećenik lomi sv. hostiju, lomi li tada i Kristovo tijelo?**

Kada svećenik lomi svetu hostiju, tada ne lomi Kristovo tijelo, nego lomi samo prilike; tijelo Kristovo nazočno je u svakom dijelku cijelo i živo.

Samo se ono može prelomiti, što se može gledati, ticati, hvatati. (Zato se ne može na pr. vjetar, duša i t. d. prelomiti).

Čega se možemo u presvetom sakramentu doticati jesu prilike kruha, a nije tijelo Kristovo. Ne može se dakle lomiti tijelo Kristovo, već samo prilike kruha. — Ovo možete uvidjeti i otale: kada bi se moglo tijelo Kristovo lomiti, bilo bi mrtvo, ali sada Krist više ne može umrijeti, a zato se ne može niti tijelo njegovo lomiti. Reci mi dakle, Petre, kada svećenik lomi svetu hostiju, što drži tada u desnoj — lijevoj ruci? Zar možda pol tijela Kristova? Ne. Zašto ne? — Nešto se slično opaža kod ogledala: u ogledalu je vaša slika (kada pred njim stojite). Razbijte ogledalo; zar će se i slika vaša razbiti? Ne; u svakom dijelu razbijenog ogledala ostaje vaša slika cijela.

Naučili ste do sada, djeco draga, da je i kako je Krist nazočan u presvetom sakramentu, a radi nas, od ljubavi spram nas. Pa ako li Krist čini toli čudesno djelo, da je naime dan i noć sakriven u našim crkvama, zar nijesmo tada mi dužni njemu upravo ništa? Čujte, katekizam veli nam to u odgovoru na slijedeće pitanje:

16. Jesmo li mi dužni klanjati se Kristu u presvetom oltarskom sakramentu?

Jesmo dužni klanjati se Kristu u presvetom oltarskom sakramentu, jer je u njemu Krist kano Bog i čovjek zaista nazočan.

Sveti je Vinko Paulski došao u nekom gradu u zatvor, u kojem su bili zatvoreni veliki zločinci. Ovi su siromasi bili ponajvećma u uskim, tamnim, zagušljivim izbama ili bolje reći luknjama, gotovo izjedeni gdjekoji od gada, a kada su bili bolesni nije bio nitko, tko bi ih njegovao, tješio. Sveti je Vinko imao smilovanja s njima, pa jer im nije mogao odmah pripomoći, kako je želio, to im je barem htio ublažiti bijedno stanje njihovo. Davao im je, što je mogao, pače dao se zatvoriti među nje u njihov odvratni zatvor, da bude među njima barem jedan čovjek, koji ih ljubi, poučaje, tješi, njeguje, te kome bi mogli nevolju svoju otkriti, kod koga će moći naći polakšicu i utjehu. Pa premda se među ovim nesretnicima u početku našlo i takih, koji su sveca Božjega za svu njegovu ljubav i dobrotu izvrgavali ruglu i smijehu, on se ipak nije dao tim otuđiti od njih, već je kod njih ostao. Zar ne, djeco, da je to bila velika, sveta ljubav, koju je sveti Vinko iskazao ovim siromašnim ljudima? — Daleko veću ljubav iskazao je Sin Božji nama siromasima. I mi smo na ovoj bijednoj, hladnoj zemlji kano u kakovoj tamnici, te trpimo mnoge, velike boli kao kazan za naše grijehe. Ovdje je među nama Sin Božji, pun samilosti nad našom nevoljom; sašao je s neba, te nam privrijedio milost, da nakon kratkotrajna zatvora ovog života budemo primljeni u vječno veselje i blaženost. Ali ipak, dok još živimo na zemlji, da nam bude naša bijeda lakša, on je

zatvorio sam sebe među nas, postao i sam našim sužnjem; pa premda od većine ljudi prima tek nezahvalnost, ne da se ipak time odvratiti. Dan i noć boravi on u svetohraništu. Pa što čini ondje? On moli Oca nebeskoga za nas; on šalje poput sjajnih i toplih sunčanih zraka milosti svoje u srca svih onih, koji dolaze k njemu, da nađu u njega polakšicu, utjehu, snagu i blagoslov. Pa zato i gori vječno svijetlo pred presvetim sakramentom, da nas sjeća, da je ovdje svijetlo svijeta, sunce milosti. Kako hiti zalutali putnik u tamnoj noći prema svijetlu, što ga je zapazio, da nađe zaklonište i pomoć, tako moramo hitjeti i mi k Isusu u presvetom sakramentu, da nađemo pomoć i utjehu, te da opet dođemo na pravi put.

Dakle poradi nas je Isus nazočan u presvetom sakramentu.

Što traži od nas ova sveta nazočnost, što smo mu zato dužni? Da ga često posjetimo, često k njemu dođemo. Na ove pohode Isusu u presvetom sakramentu mora nas potaći:

a) Ljubav i zahvalnost spram Isusa. Ako li koje dijete stanuje u istom mjestu (u službi ili udato), gdje su njegovi roditelji, pa nikada ili rijetko kada dođe k njima u posjete, premda ima vremena i zgode: zar to dijete ljubi svoje roditelje? Ne; inače bi češće došlo. Pa sad vidite: Isus, premili naš otac, stanuje tako blizu nama, u sredini našoj. Kakova bismo bili mi djeca, kada ga ne bismo nikada posjetili? Ako li imate koga rado, tada rado boravite kraj njega, pa tko nerado k Isusu dolazi, nema ga rado. Promislite: Kada bi presveti sakramenat bio tek na jednom mjestu na pr. u Rimu, a vi biste o tome čuli: o kakovo čeznuće biste imali za njim, te kako bi mnogi od vas rado poduzeo tako dug i mukotrpan put, i rado žrtvovao novac, vrijeme, možda i život, da dođe makar samo jednoć Isusu u presvetom sakramentu! Mnoge tisuće hodočasnika putuju u Jeruzalem, čestoput uz vanredne teškoće, da vide tek ona mjesta, na kojima je Isus živio i trpio; a kada su ondje, kako im srce klikće, kako mole sa srdačnom pobožnošću! Mnogi su već i umrli od prevelikog žara ljubavi. A koji ne mogu onamo doći, zaviđaju drugima sreću njihovu. O djeco! U presvetom sakramentu nemate tek možda uspomenu na Isusa, tek možda nešto, što je on posvetio nazočnošću svojom, na pr. jaslice njegove, njegov sveti križ i t. d., već imate samoga pravog i živoga Isusa. Kada biste to pravo vjerovali, sigurno biste rado i često došli k njemu, te mu se molili nježnom ljubavlju.

Isus je još k tome upravo radi nas nazočan, jer nas tako ljubi, te da nam udijeli milosti svoje. Pomislite si, da neki otac ima dijete u tuđini, te pun nježne ljubavi putuje na daleki put, da posjeti dijete svoje, da se s njim porazgovori, te mu donese

na dar kojekakih stvari, lijepih darova, što su nužni njegovu djetetu. Dijete zapazivši oca pozdravi ga naglo, a onda ode među drugu djecu igrati se i zabavljati, te ostavi oca nasamo. Recite, djeco, zar ne mora boljeti oca ovakovo vladanje? Djeco draga, i mi smo u tuđini; nebo nam je domovina prava; sada eto dolazi iz nebeske naše domaje Isus, naš preljubazni otac, pun nježne ljubavi, da nas posjeti i donese darove milosti; možete si misliti ,da i njega mora boljeti, ako li ga ostavimo sama, te se većma brinemo za zabave, igranke, kićenje, negoli za nj, te rijetko kada, samo kada baš moramo, dođemo k njemu u posjete? Zato se je Spasitelj tužio: »Cio dan raširio sam ruke svoje prema puku, koji mi nije vjerovao, te mi se opirao.«

b) Da češće posjećujemo presveti oltarski sakramenat mora nas na to nukati velika korist, mnogi blagoslov, što ga tim dobivamo. Kralju u posjete u njegov grad kraljevski dolazi mnogo ljudi, te putuju daleko, mučno, e da steku od njega milost, prime kakovo dobročinstvo. Često puta ne mogu ni da dođu ka kralju, da s njim govore; pa ako li im i bude dozvoljeno nekoliko časova, to često puta ipak ne dobiju, što mole. Pa, djeco, pazite: U presvetom je sakramentu kralj neba i zemlje, koji nam može dati sve, što si mi tek željeti možemo za dušu i tijelo, te nam nije nužno putovati daleko; kada dođemo, ne će nas odbiti, već svi i najsiromašniji i najzapušteniji smiju govoriti s njim, a on je već unapred obećao: što ćete ikada moliti — to će vam se i dati — a ipak, kako ih malo dolazi k njemu i moli; oni mole i prose rađe kod ljudi, od kojih ne mogu dobiti ništa pravo vrijedna. Djeco, nemojte vi činiti tako! Ako li vas stigne kakova potreba, bilo tjelesna (zdravlje, hrana, žalost, bolesni roditelji i t. d.) ili duševna (napasti, opadanja, grijesi i t. d.), dođite k Isusu, koji vas tako rado posluša, tako rado pomaže; dođite i iskažite mu nevolju i potrebu svoju, pa ćete se uvjeriti, da ne ćete moliti badava. Ako li je koje siromašno dijete na pr. u službi, te mora ondje teško raditi, s njim grubo postupaju, — kako će to dijete biti sretno, ako li bude moglo od vremena do vremena nanovo doći k roditeljima, te im otkriti bijedu svoju, makar da mu roditelji ni sami ne mogu pomoći. Da, djeco draga, ako li je u srcu vašem sva sila brigâ i nevolja, pa i napasti vas muče (a bez njih ne možete biti): čujte, u presvetom je sakramentu onaj, koji vas imade tisuću put rađe, negoli otac vaš i majka, koji vam tako rado želi pomoći, a i može da pomogne. O dođite k njemu, ne ćete otići od njega bez utjehe i milosti.

c) Budući da je pohađanje Isusa u presvetom sakramentu njemu tako drago, a nama korisno, zato su sveti, pobožni muževi uvijek rado posjećivali Isusa, a i primali od Isusa velike i mnoge milosti. Koliko li primjera mogao bih vam o tome pripovijedati. Sveti je Franjo Borgija posjetio Isusa svaki dan barem sedam puta; sv. Alfonzo Liguorije sproveo je, premda već star i teško bolestan, pred presvetim sakramentom skoro osam sati dnevno. Sv. Franjo Xaverije, kada je cio dan propovijedao, krstio, bio sav umoran, znao je često po pol noći, pače cijelu noć sprovesti pred presvetim sakramentom. Sveti je Vinko Paulski, kadgod bi došao u koje mjesto, ponajprije posjetio presveti oltarski sakramenat. Časni brat Franjo od Djeteta Isusa nije nikada prošao mimo crkvu, a da ne bi unišao u nju, te se poklonio presvetom sakramentu, jer, znao bi reći, ne pristoji se proći mimo kuću dobrog prijatelja, a da ne uđemo u kuću, te ga makar s nekoliko riječi ne pozdravimo.

A što su činili ovi sveti Božji pred presvetim sakramentom? Što moramo mi činiti, kada posjetimo Isusa? (Neka veoma pobožna redovnica, koja je običavala cijele dane moliti pred presvetim sakramentom, upitana bi jednoć, da što ona čini ondje. »Bože moj«, reče ona, »što čini prosjak, kada dođe k bogatome, dobrome čovjeku? Što čini bolesnik pred liječnikom, gladan pred punim stolom?« [Kratko tumačenje i primjena]). Što biste bili učinili, djeco draga, da ste mogli doći k jaslicama s pobožnim pastirima? Sigurno, bili biste se Isusu puni žive vjere poklonili, te u čudu promatrali, kako je tako veliki, sveti i uzvišeni Bog za ljub av vama siromašnim, grješnima sašao s neba i mislili biste: kako i čim sam to zaslužio, dok sam tako često uvrijedio Boga? Sigurno biste mu bili zahvalili od srca, te ga poljubili i obećali, da ga ne ćete nikada više uvrijediti, već mu vazda činiti veselje. Pa eto, to činite vazda pred presvetim sakramentom. Poklonite mu se u dubokoj poniznosti, kada pravo promislite, da ste samo siromašna, grješna djeca, koja ste tako često uvrijedila Isusa, — a kako je Isus velik i neizrecivo uzvišen — pa da je ipak iz ljubavi spram vas među vama nazočan u presvetom sakramentu. Poklonite mu se i u nježnoj ljubavi, radujući se od srca, što je on tako dobar i ljubazan, te mu obećajte, da ne ćete nikada uvrijediti, te odlučite za uvijek ili ipak tuj i tamo, da ćete njemu za ljubav učiniti danas nešto posebno na pr. nešto napose moliti, biti mirni, tihi, ustrpljivi, posve točno poslušni, malu si žrtvicu prinijeti u uzimanju jela, podati milostinju kojem siromahu dozvolom roditelja i t. d. Ali pravo je da dragog Spasitelja i nešto molite, te mu izjadate svoje boli, napasti i t. d., te ga od srca molite puni pouzdanja (kako onaj gubavac): Gospode, ako hoćeš, možeš me očistiti, možeš mi pomoći. O, zaista, Spasitelju dragi, ti si bio vazda tako dobar, ti ćeš mi i sada pomoći i t. d.

Ovakove posjete, kako znate, činimo mi sada zajednički; kasnije, nadam se, ne ćete to ni vi sami propustiti. Svi mogu to učiniti barem svake nedjelje i blagdana, prije ili poslije svete mise ili blagoslova; a koji stanuju blizu crkve mogu to učiniti i u radne dane. Možete već sada učiniti odluku, kako ćete to u buduće činiti. Što napose treba da činite kod svakog posjeta, je to, da primite duhovnu svetu pričest, za koju ćete već poslije čuti u čemu se sastoji.

Ali ima i drugih zgoda, u kojima možete dragom Spasitelju u presvetom sakramentu iskazati počitanje i ljubav. Ne samo da se morate u crkvi s pravim strahopočitanjem ponašati, skinuti šešir, te se prignuti koljenom do zemlje, a nakloniti glavom, kada prolazite mimo crkvu; pasti na koljena te moliti tiho: »Isuse, tebi živim« i t. d., kada čujete zvoniti na sveto podizanje; katkada doći u crkvu, te pozdraviti Isusa i u vrijeme svoga rada i t. d. Mislim napose:

a) Kada je izložen presveti oltarski sakramenat te se s njim daje blagoslov. Ljudi, koji su bili u Rimu, smatraju se srećnima, što mogu primiti blagoslov od svetog oca. Ali kada se daje blagoslov s Presvetim, tada vas onaj blagosivlje, čiji je sveti otac tek vrhovni sluga i zamjenik. Kako li bi vam moralo biti stalo do toga, da dođete k blagoslovu! S kolikim počitanjem i s kolikim pouzdanjem morali biste ga primiti! Moralo bi vam biti, kako učenicima Isusovim, koji su primili od Isusa, kada se je uzdizao na nebesa u slavu, blagoslov. Napose pak morate, kada se čini t. zv. ura klanjanja, da vršite revno ovu uru klanjanja. Učinjeno je naime tako u našoj nadbiskupiji, da se svaki dan u drugoj župi izlaže presveti sakramenat na javno klanjanje, tako da ne bude nijedan dan u godini, u kojem ne bi dragi Spasitelj primio u presvetom sakramentu dužno počitanje. Iz istog uzroka osnovana je i družba, Bratovština presvetog oltarskog sakramenta, u kojoj se združuju pobožni kršćani te čvrsto odlučuju, da će častiti dragog Spasitelja u presvetom sakramentu, a zato svaki dan mole jedan Očenaš s dodatkom: hvaljen i slavljen budi Isus u presvetom oltarskom sakramentu; pohađati rado uru vječnog klanjanja te dostojno i rado primati presvetu pričest. U ovu bratovštinu biti ćete vi svi primljeni na bijelu nedjelju. Molite već sada dnevno (kako sam vam rekao već u prvoj pouci) Očenaš sa dodatkom, da budete već naučeni na tu vježbu, kada vas upišem u bratovštinu, te to ne ćete više iz zaboravnosti propustiti.

b) Kako ste već čuli, naređen je posebni blagdan u Crkvi katoličkoj, na koji se slavi uspomena ustanovljenja presvetog sakramenta i blagdan Tijelova. Taj se dan drži svečani ophod, a presveto se nosi u pokaznici javno, te se njom daje nekoliko puta blagoslov. Pa zašto to biva? Time hoćemo javno i svečano ispovjediti vjeru svoju u Isusa nazočna u presvetom sakramentu, a i zahvalnost našu, što nam je ostavio taj presveti sakramenat. Svi ljudi neka vide, da vjerujemo u nazočnost Isusovu, te da u njoj imamo najveće veselje svoje; ujedno kano da zazivljemo sva stvorenja na polju, šumi, u dolini i u gori, da dođu te kako mogu, s nama mole dragog Spasitelja te se raduju s nama. Pa zato se pjevaju vesele, svete pjesme, zelenim se granama kite ulice, vijencima i cvijećem kuće i oltari, a gruvanje mužara naviješta svečanu slavu. Time zajedno želimo podati Spasitelju dragome neku malenu naknadu za premnoge uvrede i obeščašćenja, koja mu se nanose neprekidno u presvetom sakramentu od nevjernika, krivovjernika, psovača i svetogrdnih pričesnika. Ako li otac i majka budu teško ražalošćeni i uvrijeđeni vladanjem opakoga djeteta, to će tim rađe dobro dijete pokazivati štovanje i ljubav roditeljima svojim. Ovako i tome slično morate si misliti, kada prisustvujete na blagdan Tijelova ili inače drugom sličnom ophodu. Budite veseli, da možete Spasitelju dragome iskazati ovu počast pa se čuvajte, da ga ne bi možda još svojim nečednim vladanjem vrijeđali, žalostili, mjesto da mu iskazujete štovanje, podajete naknadu.

c) Kada se nosi presveti sakramenat k bolesniku, a vi sastanete svećenika, tada kleknite odmah, klanjajte se Spasitelju dragom ponizno uz onu pohvalu: Hvaljen i slavljen bio Isus u presvetom Sakramentu, a onda molite Spasitelja za blagoslov i ostanite tako dugo klečati, dok svećenik ne prođe s najvećim dobrom mimo vas; možete tiho izmoliti jedan Očenaš za bolesnika, a tada otiđite mirno putem svojim. Ako li možete pratiti Presveto k bolesniku te se ondje pomoliti, to je još bolje. Grof Rudolf Habsburški izjašio jednoć na šetnju u lov; susretne ga na putu svećenik, koji je nosio bolesniku svetu popudbinu. Brzo skoči Rudolf s konja i pade ponizno na koljena, a onda umoli svećenika, da zajaši na njegova konja te pođe k bolesniku jašući. Kada mu je kasnije svećenik došao vratiti konja, nije ga već htio grof primiti natrag, te mu rekao, da se ne pristoji, da još jednoć sjedne na onog konja, koji je već nosio njegova Spasitelja. Bog je nagradio njegovu pobožnost već na tom svijetu. Postao je velikim, mogućim carem. Tako bih vam mogao pripovijedati još mnoge primjere o carevima i kraljevima, s kolikim su strahopočitanjem pratili presveti sakramenat k bolesnicima ili mu se klanjali. Kako je žalosno, sramotno i nezahvalno naprotiv, ako li se ljudi, koji vjeruju u nazočnost Isusovu u presvetom sakramentu, stide pred presvetim sakramentom pokleknuti! To su kukavice, koji se stide pred ljudima i boje se većma ljudi, negoli svog Spasitelja te rađe njega vrijeđaju, negoli da im se narugaju ljudi.

Ovakove kršćane postiđuju same životinje, koje su već često na čudesni način iskazale strahopočitanje svoje pred presvetim sakramentom (janje svetog Franje, magare svetog Antonija). Nemojte se stidjeti, djeco draga, svoga Spasitelja, već mu iskazujte vazda i svuda dužno strahopočitanje, te se sjećajte riječi njegovih: »Tko prizna mene pred ljudima, toga ću i ja priznati pred Ocem svojim nebeskim; tko se pak odreče mene pred ljudima, toga ću se i ja odreći pred Ocem svojim nebeskim« (Mat. 10, 32).

Krist je dakle — kako ste već čuli — nazočan u presvetom sakramentu ne samo kano Bog već i kano čovjek, kano naš Spasitelj među nama, da nas tješi i t. d. Ali da li je možda tek zato nazočan?

17. Je li Krist nazočan u presvetom oltarskom sakramentu samo zato, da bude i s čovječanstvom svojim među nama?

Krist je nazočan, da se:

a) u svetoj misi za nas žrtvuje i

b) u svetoj pričesti daje nama za hranu.

Dragi Spasitelj čini onako, kako čini bogataš, kada posjeti siromašnu koljebicu seljačku. Zna dobro bogataš, da siromah ništa nema, čim bi ga mogao podvoriti, a zato ponese bogataš sa sobom nužno, da mu može siromah to staviti pred njega, (vino, jelo i slično) te još dopusti seljaku, da blaguje s njim zajedno. Eto, ovako pohađa Isus i nas, pa jer zna, kako smo siromašni, da nemamo ništa, što bismo mogli prinijeti kano žrtvu Bogu, to se On sam daruje nama u presvetom sakramentu, da imamo tako zgodan dar, pravu žrtvu, koju ćemo moći prinijeti Bogu, da ga njom možemo razveseliti, a ujedno se i nama daje za hranu našoj duši. Ono prvo čini Isus u svetoj misi, a ovo drugo u svetoj pričesti. O obadvojemu moramo sada napose govoriti.

II. O žrtvi svete mise.

Kako ste čuli zadnji put, Isus je nazočan u presvetom sakramentu, da se kano žrtva prikazuje za nas u svetoj misi. Da to pravo razumijete, moram vam najprije protumačiti, što je to žrtva.

18. Što je žrtva?

Žrtva je uopće vidljiv dar, što ga prinosimo Bogu, da ga kano vrhovnog gospodara svojega štujemo te mu se klanjamo.

Vi znate, draga djeco, da morate štovati bližnjega svojega, a neke od ljudi osobito (na pr. roditelje, poglavare i t. d.) Ovo štovanje morate imati najprije u srcu, nutarnje, ako li

imate počitanje spram njih, dobro o njima mislite; ali ovo nutrašnje mišljenje morate i izvana očitovati na pr. pozdravom, a tim im pokazujete vanjsko štovanje. Posebni način, kako može netko nekoga štovati stoji u tom, da kakav dar prinesemo onome, koga štujemo. Tako su morali na pr. kod starih Perzijanaca, kada bi kralj prolazio kojim mjestom, stanovnici onog mjesta iznijeti pred kralja darove svoje, da priznadu na taj način kralja svojim gospodarom i vlasnikom njihova imanja, njihove zemlje, dakle da ga štuju kano svoga gospodina.

Većma no ikoga, i od sviju ljudi, kako znate, dužni smo štovati dragoga Boga, jer je on naš vrhovni gospodar, viši negoli ikoji gospodar ili poglavar, koji nam ima pravo zapovijedati, komu se moramo pokoravati. Mi pripadamo Bogu dušom i tijelom, njemu smo skroz i posvema podložni, njega moramo svagdje, uvijek i u svemu slušati, dakle daleko većma negoli roditelje, svjetovne poglavare i t. d. Mi štujemo ovoga vrhovnog gospodara našega, Boga, nutarnjim načinom, ako li mislimo s počitanjem na njega i na njegove savršenosti, te mu se sa srcem, s pameću podvrgavamo; a izvana ga štujemo, kada svoje počitanje i podložnost očitujemo izvana, da se vidi i čuje na pr. riječima, molitvom, klečanjem, sklapanjem ruku itd.

Ako li mi štovanje svoje već spram ljudi pokazujemo ne samo riječima, vanjskim znakovima već i vidljivim darovima; ako li su prije morali podložnici vanjskim darovima priznati, da štuju svog kralja kano gospodara zemlje: koliko većma moramo i mi darovima štovati Boga, od kojega sve imamo, čije je nebo i zemlja i sve što je na njima, koji je daleko većma gospodar svijeta, negoli je kakav kralj gospodar svoje zemlje.

Ali velika je razlika, draga djeco, kako prinosimo darove ljudima, a kako Bogu. Ljudima darujući darove želimo iskazati svoje veće štovanje, naime kano našim poglavarima, kano onima, od kojih smo primili vremenita dobra, kojima moramo biti poslušni u vremenitim stvarima; Boga pak štujemo darovima svojim kano vrhovnog gospodara našeg, kojemu posvema pripadamo, koga moramo u svemu slušati kano gospodara tijela i duše, nad životom i smrću; mi mu iskazujemo najviše štovanje, mi mu se klanjamo. Pa zato običajemo darove što ih dajemo ljudima, njima naprosto pružiti, predati, dok darove što ih Bogu prinosimo (kano žrtvu), uništavamo. Tako na pr. kada su Židovi žrtvovali janje, to bi ga donijeli u hram, a ondje bi ga svećenik zaklao, krv razlio, a mrtvu životinju bi posvema ili od česti spalio. Pa zašto? Da je onaj, koji je žrtvovao janje, samo ga predao u hramu, to bi tim tek to pokazao, da janje ne pripada njemu već Bogu; dok nasuprot ne samo janje, već sve što imam, primio sam od Boga, dužan

sam Bogu, te bih bio dužan i spreman dati njemu, kada bi on to tražio. Ubijanjem i spaljivanjem janjeta želio je žrtvovalac reći: Bog je gospodar nad životom i smrću ovoga janjeta, nad životom i smrću sviju stvorova, a i nad životom mojim. Zapravo ja sam dužan žrtvovati život svoj Bogu, ali budući da Bog toga ne traži, to mu darujem život ovog janjeta mjesto svojega života, te tim pokazujem, da sam spreman i život svoj njemu žrtvovati, kada bi on to tražio.

Pa budući, kako ste čuli, da darovi, što ih prinosimo Bogu, žrtve, kojima se iskazuje najviše štovanje, jesu znakovi klanjanja, to se razumijeva samo sobom, da smijemo ovakove žrtve prinositi samo Bogu. Darove možemo prinositi i ljudima. Tako su prvi kršćani morali prinositi darove svojim poganskim carevima, da ih priznadu svojim carevima, zemaljskim gospodarima; ali žrtava nijesu nikada prinosili carevima, rađe bi se bili dali mučiti; jer na taj način iskazivali bi ljudima čast Božansku, a to bi bilo idolopoklonstvo.

[Ako li onaj, koji žrtvuje, nema druge nakane, već jedino priznati Boga kano vrhovnog gospodara, dakle Boga štovati, tada se ovakova žrtva zove žrtva hvale. Ako li mimo ove nakane, ima posebnu nakanu, da se zahvali Bogu, tada prinosi žrtvu zahvale. On kano da veli: O Bože, znam i priznajem, da si ti vrhovni gospodar, od kojega nam dolazi svako dobro, od koga imam sve, pa i ovo dobročinstvo na pr. obilnu žetvu; bio bih dužan sve ovo vratiti tebi, a i spreman sam na to, no budući da ti to ne tražiš, to ti prinosim ovo janje, ove plodove i t. d. za znak, da imam sve od tebe, da sam ti zahvalan, te da sam spreman sve učiniti za tebe, ako ti želiš. Ako li onaj, koji žrtvuje, želi od Boga da isprosi nešto osobito, kakovo dobročinstvo, kakovu posebnu milost, na pr. zdravlje, tada prinosi Bogu žrtvu prošnje. On kano da veli: Ti si vrhovni gospodar, od kojega dolazi svako dobro, od koga i ja imam svako dobro, pa i ovaj dar, što ti ga prinosim. Od nikoga drugoga ne mogu steći dobro, što ga trebam i želim, a niti zdravlje, što ga trebam, već jedino od tebe. Pa zato te molim, daj mi i t. d. Želi li onaj, koji prikazuje žrtvu, Bogu zadovoljiti, jer ga je uvrijedio grijesima, tada prinosi žrtvu naknade. On kano da veli kod toga: Ti si najviši gospodar, kome su se dužni svi pokoravati, a kome sam bio dužan i ja posluh; nego nijesam te slušao, sagriješio sam, a tim uvrijedio tebe i zaslužio kaznu. O Gospode, želim popraviti ovu uvredu, podati ti naknadu, te ti učiniti toliko veselja i časti, kako sam ti grijesima podao nečast i uvredu — kada bih mogao. Bio bih dužan život svoj, krv svoju dati tebi za naknadu; zaslužio sam istu smrt. Ali ti ne ćeš, da radi toga umrem. Molim te stoga, daj da smrt ove životinje vrijedi mjesto kazne, što sam je zaslužio. Ujedno

priznajem tim, da tebe priznajem vrhovnim svojim gospodarem, pa ću te rado slijediti, te sam spreman i život svoj dati, ako ti želiš.]

Čuli ste sada, da je žrtva veoma zgodan (pače najzgodniji) način štovanja Boga. Ljudi su uvijek smatrali da su dužni štovati Boga, koliko samo mogu na čim bolji način. Zato je i bilo vazda žrtava. To ćete točnije uvidjeti u pitanju:

19. **Da li je bilo uvijek žrtava?**

Od početka svijeta bilo je žrtava, a u starom su zavjetu bile neke od Boga samoga strogo zapovjeđene.

Učili ste već davno o Kainu i Abelu, da su prinijeli žrtvu Bogu, dakle umah u početku svijeta; tek što je svijet počeo, prvi ljudi bili stvoreni, već od onoga vremena vazda je bilo žrtvi. Pače isti pogani prinosili su svojim idolima žrtve; pa kako nijedan narod nije bio tako divlji, surov, da ne bi vjerovao u Boga (ma bilo i u krive bogove), tako nije bilo nijednoga, koji ne bi Bogu ili bozima svojim prinosio žrtve. Pa to je i posve naravno; jer kako nam veli naš razum: moramo štovati ne samo ljude darovima, već smo dužni na taj način štovati, na najsavršeniji način, i Boga: tako su činili isti pogani, razum im je to govorio. Pa i Bog sam odobravao je žrtve, pače je to Izraelcima, s kojima je sklopio stari zavjet, strogo zapovjedio t. j. ozbiljno i pod prijetnjom kazne zapovjedio Po Mojsiji im je Bog rekao, koje žrtve moraju mu prinositi. Bile su zapovjeđene žrtve dijelom krvne, kada je naime bila zaklana koja životinja, i krv se njena prolila, a dijelom nekrvne, kada se žrtvovalo brašno, kruh, vino i t. d. — Pa zašto je Bog tako strogo zapovijedao te žrtve?

a) Da Židovi nikad ne zaborave, da im je Bog vrhovni gospodar, kome su dužni zahvalu na svemu, od koga su jedinoga primili svako dobro i od njega se mogu nadati svakome dobru, koga su dužni štovati, i za koga bi morali biti spremni da i život svoj dadu.

b) Kako već otprije znate, bio je Bog Židovima unapred obećao budućega Spasitelja. Da Židovi nikad ne zaborave na to obećanje, te da imadu živu želju za Spasiteljem, odredio je Bog u tu svrhu žrtve, naime pomirne žrtve. Prinošenjem ovih žrtava priznavahu Židovi: grješnici smo, Bog već gotovo ne može a da nas ne kazni, te se moramo bojati, da će nas oštro kazniti, ako li mu ne podamo naknadu i stečemo oproštenje. U isto su vrijeme uviđali, da ih ovakove žrtve ne mogu izmiriti s Bogom, niti oduzeti od njih grijeh njihov. Zato su se sjećali tim na obećanje Božje, da će im poslati Spasitelja, koji će prinijeti sebe samoga za žrtvu, koji će uzeti grijehe svijeta na

sebe, te će nas smrću svojom osloboditi od grijeha i kazne; time su u sebi gojili čeznuće, e da on što prije dođe. Žrtve su dakle njihove poticale Židove na pokajanje za grijehe njihove, uvečavale vjeru i čežnju za budućim Spasiteljem, a s obzirom na ovu vjeru i na pokajanje opraštao im je Bog grijehe njihove radi Isusa Krista i radi žrtve njegove na križu.

Pa ako li su, kako ste čuli, žrtve staroga zavjeta bile po Bogu zapovjeđene, zašto ih sada više ne prinosimo? Ili, kako pita katekizam:

20. Zašto su prestale žrtve staroga zavjeta?

Jer su bile samo slike neokaljane žrtve novoga zavjeta, pa zato nijesu mogle dulje trajati negoli sam Stari Zavjet.

Žrtve Starog Zavjeta (koji je sklopio Bog po Mojsiji sa Židovima) nijesu dostojno častile Boga, nijesu mu mogle pravo omiljeti. Čujte, djeco, ako li hoću da kojemu djetetu pokažem svoje štovanje, dam mu sliku; — a zar mogu i kojega kralja, cara, tim počastiti, ako li mu dadem sliku? Ne; njemu pripada daleko veći, kraljevski ili carski dar i čast. Pa kakav dar i čast pripada Bogu? Božanska čast, čast, koja je toli uzvišena, kako Bog sam, neizmjeran dar i čast. Pa zar je žrtva jednog janjeta, jednoga vola dar, čast, koja je dostojna Boga? Nije, sigurno. Osim toga oni koji su prinosili te žrtve bili su grješnici, često neprijatelji Božji — a zar može Bog imati veselje nad darovima grješnika, neprijatelja svojega? Ne. Pa ako li je ipak Bog imao rado žrtve Starog Zavjeta, ako ih je zapovijedao, zašto je to činio? Samo zato, jer su te žrtve bile slike, koje su upućivale na neokaljanu, posvema čistu i svetu žrtvu Novog Zavjeta, koja se jedina Bogu sviđa i mili. Pa što to znači: bile su slike? Gledajte, ovaj je križ također slika Isusa raspetoga, njemu je sličan, na nj nas opominje; ali načinjen je tek poslije smrti Isusove na križu, sjeća nas na Isusa raspetoga. Žrtve Starog Zavjeta bile su također slike Isusa raspetoga (tipovi). Ali one su opstojale prije, no je Isus raspet, te su unapred pokazivale na smrt njegovu, pokazivale su ljudima, da će on doći i umrijeti za nas. Pa zato ih i nije više trebalo, kada je dragi Spasitelj zbilja sam umro — kaošto nijesu već bila nužna proroštva, koja su navješćivala Isusa, kad je on sam došao. Cijeli je Stari Zavjet imao trajati samo tako dugo, dok je Spasitelj došao (koga je Stari Zavjet obećavao) i sklopio s ljudima Novi Zavjet. Pa tako i žrtve Staroga Zavjeta i t. d.

Prestao je Stari Zavjet, a i žrtve njegove. A imamo li mi u Novom Zavjetu još kakovu žrtvu? Da. Pa koja je to žrtva?

21. Što je žrtva Novog Zavjeta?

Sam Sin Božji, Isus Krist, koji se je smrću svojom na križu žrtvovao za nas Ocu svom nebeskome.

Vi ste već prije učili, draga djeco, da je Bog tražio već od prvih ljudi neku žrtvu: da ne smiju jesti sa zabranjenog drveta; ovaj plod neka prinesu Bogu tim, što će ga se odreći te pokazati, da priznavaju Boga vrhovnim svojim gospodarom, da ga štuju, te žele u svemu biti mu poslušni. Ali prvi ljudi, kako znate, nijesu prinijeli tu žrtvu Bogu. Nijesu iskazali Bogu dužno poštovanje ni dužni posluh, već su iskazali Bogu nečast, uvrijedili ga, nanijeli mu uvredu, neizrecivo veliku, kako je Bog sam. Za to je zadovoljio Sin Božji t. j. učinio je toliko, koliko je bilo nužno, da naknadi Bogu; On mu je učinio toliko veselje, podao toliku čast, koliku su mu nečast, uvredu nanijeli grijesi, pače još i veću. Radi neposlušnosti Adamove i drugih ljudi postao je Isus poslušan. Adam nije podvrgao svoju volju Božjoj, nije htio prinijeti Bogu malenu žrtvu; a kako često smo i mi, upravo tako radi malenog dobitka, radi časovitog veselja, radi umišljene časti svoje prestupili volju Božju! Isus je posvema podvrgao volju svoju Bogu, te se odrekao svega, što ljudi cijene visoko, čime su Boga teško uvrijedili (naslade, bogatstvo, čast i drugo), te je prinio nebeskome Ocu najviše što je imao, sebe samoga, život svoj, tijelo svoje i krv svoju; on je primio na sebe kazan, koju smo mi zaslužili za grijehe naše. Pa on je sve to žrtvovao Ocu nebeskome, da njega proslavi, da mu naknadi za nas, mjesto nas. On kano da je rekao: Oče nebeski, istina je, ljudi te nijesu štovali, bili su ti neposlušni, zaslužili kazan, ali evo, ja te sada štujem mjesto njih, ja sam ti postao poslušan, ja predajem život svoj prema volji tvojoj, ja sve trpim poradi njih. Uzmi dakle život moj mjesto njihova; čast, koju ti ja iskazujem mjesto časti, koju ti oni duguju; moje muke mjesto kazni, koje bi oni morali trpjeti — pa oprosti njima, primi ih i opet za djecu svoju i t. d. Ova žrtva, djeco draga, jedina pravo slavi Boga, te mu iskazuje neizmjerno veliku, upravo Božansku čast. Tko je prinosi? Sin Božji, Presveti, koji je Bogu omilio veoma. Pa što prinosi? Dar, koji je vrijedan Boga, Božanski — sebe sama. Ova je žrtva Bogu neizmjerno mila, a zato nas Bog milo gleda, te je spreman, da nam opet oprosti, dade milost svoju.

O djeco draga, što bi bilo od nas, da se nije Isus predao za nas! Nikada, nikada više ne bismo mogli naći milost; za uvijek, da za uvijek bismo bili isključeni iz neba krasnog; srdžba Božja počivala bi za vazda na nama, za uvijek bismo bili odbačeni od Boga. Što smo mi sada djeca, te ga smijemo zvati Ocem svojim, što možemo opet veselo gledati prema nebu, te steći neizmjernu slavu nebesku: sve, sve to dužni smo

zahvaliti samo dragom Spasitelju. Po svojoj žrtvi, po svojoj mukotrpnoj smrti na križu stekao nam je on opet milost i slavu. Pa zašto je učinio sve to za nas, zašto je sve to pretrpio? Iz čiste ljubavi, jer je imao samilosti s bijedom našom. Živio je nekoć kršćanin po imenu Serapion. On je imao samilosti s bijednim poganima, pa da neke od njih spasi, otišao je k njima te se dao prodati za roba nekom bogatom poganinu. Služio je vjerno onomu poganinu, te je svojom molitvom i svojom krotkošću te svojom blagom riječi učinio, da je taj poganin postao kršćaninom. Ovaj gospodar otpustio je Serapiona, dao mu mnogo novaca, ali on nije htio da primi išta osim slobode. Sada se je Serapion opet dao prodati drugom poganinu, da i njega privede kršćanstvu. Zar nije, djeco draga, ovo bila velika, velika ljubav? Ali je daleko veća bila ljubav Isusova. Serapion bio je tek siromašan čovjek — Isus je Sin Božji; Serapion ostavio je tek sirotni očinski dom, Isus pak divna nebesa; Serapion je podnosio tek muke teške službe, Isus pak užasne muke i patnje; Serapion je ipak stekao hvalu svog gospodara i vječnu plaću, Isusu pak većina ljudi plaća nezahvalnošću i uvredama, a zato nema nikakove prave naknade, jer nebesa su i onako prijesto slave njegove. Pa zato, djeco, nemojte nikada zaboraviti, što je Isus učinio za vas i pretrpio (danas, kada ćemo ga posjetiti u crkvi, zahvalit ćemo mu napose).

22. Je li smrću Isusovom smjela prestati svaka žrtva?

Nije; mora da bude i u Novom Zavjetu milosti neprestana žrtva, koja će nam onu žrtvu koja je jednoć prinesena na križu, vazda predočivati, te nas činiti dionicima plodova krvne žrtve Isusove.

Čuli ste, da je žrtva Novog Zavjeta Isus Krist, koji se je na križu žrtvovao nebeskome svojem Ocu. Ali Isus je tek jednoć tako umro, jednoć je samo prinio život svoj za žrtvu. Zar je moglo ostati kod toga, da nakon smrti Isusove ne bude više nikakove žrtve? Ne; nasuprot i u Novom Zavjetu moramo imati svakidašnju žrtvu. Zašto? Čuli ste: žrtva je najbolji i najodličniji način štovati Boga; pa zato, kada kršćanstvo, Novi Zavjet milosti (koji je sklopio Bog s ljudima iz čiste ljubavi te u kojem odsijeva milost većma negoli u Starom Zavjetu) ne bi imalo takove žrtve, tada bi kršćanska vjera bila nesavršenija od židovske, koja je imala žrtve. Mi dakle ne bismo uopće više ni mogli Bogu iskazivati pravog štovanja (a ipak baš zato je Spasitelj došao, da možemo opet Boga pravo spoznati, njega ljubiti i štovati: »Slava Bogu na visini!«) Kršćanska dakle vjera mora također imati žrtvu, koja će se

Bogu prinositi danomice i kojom će kršćani moći iskazivati Bogu pravo štovanje.

Ali možda će to opet biti takova žrtva, kakove su bile žrtve Židova, životinje ili što slično? Ne, djeco draga! Kršćanska je vjera najsavršenija, a zato mora da ima i posvema savršenu, pače najsavršeniju žrtvu (jer kada bi imala neznatniju žrtvu od židovske vjere ili uopće neznatnu, nesavršenu žrtvu, tada ne bi bila posve i u svemu savršena; kašto ni čovjek, koji je inače posve lijep, ali ima tek jedno udo nakažnjeno, nije savršeno lijep). Čuli ste već, da se žrtvama životinjskima nije iskazivala Bogu dužna počast, nijesu mu mogle pravo omiljeti. Ima tek jedna žrtva, koja je posvema čista, kojom se Bog štuje savršeno, u kojoj on ima najveće veselje: žrtva je to Isusa Krista. Ništa mu inog ne možemo prinijeti, ničim ga pravo obradovati, negoli predragim Sinom njegovim. Pa zato, ako li je morala kršćanska vjera imati neprestanu žrtvu, tada to nije mogla biti druga negoli žrtva Isusa Krista, žrtva, koju je Isus jednoć prinio na križu t. j. jednoć za uvijek prinio Ocu nebeskome te kojom nas je spasio. Upamtite si dakle sada djeco, da moramo imati žrtvu, koju ćemo moći danomice, neprestano prinositi Bogu, — a ta žrtva ipak ne smije biti druga, negoli žrtva, koju je Isus prinio na križu. Pa kako je to moguće? Bog je učinio ono mogućim u čudesnoj svojoj mudrosti i ljubavi, što se ljudima pričinja nemoguće. On nam je dao žrtvu, kojom će se ona žrtva koju je Isus jednoć prinio na križu, za vazda (t. j. za sva vremena, neprestance, do konca svijeta) predočivati nama. — Pa što to znači? Žrtva Isusova, koju je Spasitelj prinio daleko od nas, u Jerusalimu, a davno prije 1800 godina, ona ista žrtva biva nazočna u crkvi, na oltaru toliko puta, kolikogod se puta prinosi žrtva Novog Zavjeta — a to biva na posve otajni i čudesni način. Kako je onaj isti Isus, koji je prije 1800 godina na križu visio, posve na čudesni način ovdje — ondje — na svim mjestima nazočan, gdje se nalazi presveti sakramenat: tako je isto i na čudesni način posvuda nazočna žrtva Isusova na križu, gdjegod se prikazuje sveta misa. Pa budući da biva tako nazočna žrtva Isusova na križu u svetoj misi, to nas žrtva svete mise najvećma sjeća na smrt Isusovu na križu. Kako je naime htio Bog, da budu Židovi vazda sjećani na buduću žrtvu Isusovu, to hoće on daleko većma, da se mi sjećamo na ovu svetu žrtvu neprestano, da se s njom združujemo, te mu je žrtvujemo. Ali premnogi ljudi brzo bi zaboravili na tu svetu žrtvu, budući da se ta sveta žrtva mnogo stotina ura daleko od nas, pa i prije mnogo stotina godina prinijela; a zato se Bog pobrinuo, da bude nazočna svima nama. Budući pak da mi nijesmo mogli biti nazočni na brijegu Kalvariji i razmatrati našeg

Spasitelja gdje umire na križu te ga prinositi Bogu, to je Bog učinio, da ovaj Spasitelj i sveta žrtva njegova svakome od nas bude često pred očima, a time nas vazda sjeća na krvnu žrtvu Isusovu, te je možemo prinositi Ocu nebeskome.

Krvna žrtva Isusova biva nam u svetoj misi predočivana, da nas učini dionicima plodova njezinih t. j. da dobijemo i mi dijelak koristi i blagoslova, što ih je krvava žrtva Isusova zaslužila nama. Objasnit ću vam to primjerom. Siromah neki, koji pati mnogo od gladi, moli za pomoć sina nekog bogataša, a taj mu dade list na svojeg bogatog oca, da mu on pomogne radi njega, sina svojega. Je li sada tim već utišan glad onog siromaha? Nije; najprije mora prosjak da list sinov odnese te ga pokaže ocu, a tada mora otac siromahu da poda kruha — i tek je tada pomoženo siromahu. Pa gledajte: mi smo bili u teškoj, strašnoj nevolji; Isus, Sin svemogućeg Boga, smilovao se na nas, te nam svojom smrću i krvlju napisao list na Oca svojeg nebeskog, da nam dade milost. On nam je dakle sve milosti, što ih trebamo, zaslužio, privrijedio. Ali imamo li mi već tim te milosti? Ne. Mi moramo rukopis sinov, njegovu smrt na križu, zasluge njegove, pokazati Ocu nebeskome — a to upravo biva u žrtvi svete mise: tu pokazuje dragi Spasitelj Ocu nebeskome, što je On za nas učinio, pretrpio, te mu ujedno kano da veli: »Evo, Oče nebeski, i za ovoga sam čovjeka trpio, umro, žrtvovah i za njega život svoj i smrt, da mu se ti smiluješ, te mu podaš milosti, koje sam svim ljudima zaslužio.« Pa ovu milost daje nam tada Otac nebeski u sakramentima, u samoj svetoj misi i u molitvi.

Imamo dakle i u Novom Zavjetu svakidašnju, neprestanu žrtvu. Ovu čudesnu žrtvu obećao nam je Bog dragi daleko prije, no je bila naređena, kako ćete čuti u slijedećem pitanju.

23. Je li nam takova žrtva bila i obećana?

Da; već u Starom Zavjetu bila je označena žrtvom Melkisedekovom, a prorečena po proroku Malakiji.

Na dva je načina, djeco draga, ova otajstvena žrtva Novog Zavjeta obećana već u Starom Zavjetu.

a) Bila je označena žrtvom Melkisedekovom. Melkišedek bio je svećenik i ujedno kralj, te je prinio Bogu žrtvu kruha i vina. Tim je prinosom unapred označio sličnu žrtvu, koju će morati Krist (koji je također bio svećenik i kralj) prinijeti, jer Duh sveti reče o Kristu: »Ti si svećenik vječni po redu Melkisedekovu« t. j. ti ćeš vazda, do konca svijeta, prinositi žrtvu, sličnu Melkisedekovoj (jer ti si svećenik i ti ćeš žrtvovati; glavna je naime zadaća svećenika, da žrtvuje, kako i kod nas

nema svećenik ništa svetijeg i važnijeg da čini, negoli prinositi žrtvu svete mise). Dakle je tim o Kristu unapred označeno, da će za uvijek prinositi žrtvu. A je li to možda krvna žrtva njegova na križu? Ne; ta ondje je samo jedamput trpio. To je sveta misa; nju on prinosi vazda ća do konca svijeta. A i ova je žrtva slična žrtvi Melkisedekovoj, jer Isus prinosi kruh i vino kano žrtvu, naime svetu hranu našim dušama tijela i krvi svoje pod prilikom kruha i vina.

b) Prorok je Malakija također i prorekao žrtvu svete mise daleko prije, no ju je Spasitelj ustanovio. Bog je naime po Malakiji javio Židovima, da mu se više ne mile žrtve židovske, već mjesto njih da želi drugu žrtvu, naime od istoka sunca do zapada (t. j. kako daleko sunce sja, svuda i vazda) prinosit će se čista žrtva jediva (t. j. posve čista, sveta žrtva, u kojoj će se prinositi hrana, koja će se moći jesti), kojom će se proslavljivati ime njegovo t. j. kojom će se on častiti i slaviti, kako je njega dostojno. Ova žrtva može tek biti žrtva Kristova, jer samo je ona došla na mjesto žrtava židovskih, te ona je jedina posvema čista, sveta, te se njom zaista Bog proslavljuje. A je li to možda žrtva na križu? Nije; jer ona se je žrtva samo na jednom mjestu prikazala (na brijegu Kalvariji) i u jednome danu, dok prorok veli, da se mora nova žrtva prinositi na svim mjestima i za sva vremena. Pa i žrtva na križu nije jediva žrtva. Pa koja je onda još žrtva Kristova? Jedino sveta misa. Ona je 1. posve čista, sveta žrtva, te proslavljuje Boga neizmjerno (kako ćete kasnije čuti); 2. ona je žrtva jediva, jer se tijelo Gospoda, koje se je žrtvovalo, umah u svetoj pričesti prima duši za hranu; 3. ona se prinosi »od istoka sunca do zapada« t. j. svuda, u svim zemljama, što su na kugli zemaljskoj, kod divljih Crnaca u Africi, kod Kineza i t. d., kaošto i kod nas, jer svagdje ima kršćanskih svećenika, koji ju prinose; »od istoka sunca do zapada« t. j. nema nijedne ure, nema pače ni časa u danu, u kom se ne bi prinosila. Kada je kod nas veče, tada je na protivnoj strani kugle zemaljske jutro, te se ondje prinosi sveta misa; te dok je u nas noć, tada je u drugim mjestima dan; ukratko, nema časa, u kojem se ne bi prinosila, ma barem u kojem mjestu ova sveta žrtva. Tako sjajno i doslovno istinito je proročanstvo prorokovo ispunjeno. Promislite, kako je lijepo, da se u svakom času dana Bog tako slavi, da se u svakom času dana dragi Spasitelj prinosi za nas Ocu nebeskome, da se u svakome času isprašа nama milost Božja! O kako je velik, kako neizmjerno slavan je zaista Bog — i kako je velika, neizrecivo velika ljubav Isusova — a kako velika, neizrecivo velika sreća naša!

24. Koja je to neprestana, od Malakije prorečena žrtva?

Sveta misa.

Ime misa, žrtva sv. mise, za oznaku naše svete žrtve, dolazi od latinske riječi missa, koja toliko znači, kao otpuštanje. Zove se zato tako sveta misa, jer su se morali otpustiti iz crkve svi nevjernici i javni grješnici, kada se je započela ta sveta žrtva. Ime je ovo veoma staro; već prije 1500 godina bilo je u porabi i opće poznato, te nas sjeća na to, kako je sveta misa nešto uzvišeno, te da joj se mora prisustvovati u svetom, strahopočitanja punom, pobožnom razmišljanju.

Kada se je ispunilo obećanje Božje? Otkada već imamo žrtvu svete mise? Tko ju je ustanovio t. j. prvi je prinio i naredio, da se i u buduće neprestano prinosi?

25. Tko je naredio žrtvu svete mise?

Isus Krist je naredio žrtvu svete mise, kada je na zadnjoj večeri prinio pod prilikama kruha i vina sebe samoga Ocu nebeskom, te zapovjedio apostolima svojim, da ovu žrtvu njegovu neprestano prinose.

Prva se je dakle žrtva svete mise prinijela na zadnjoj večeri. Istina, nije Isus tom zgodom rabio iste molitve i obrede koje danas upotrebljava svećenik, kada služi svetu misu; ali u biti, u glavnome učinio je Isus isto, što se čini u svakoj svetoj misi. (Može se to pokazati na glavnim dijelovima svete mise: prikazanje, pretvorba, pričest). Isus je naime, kako znate, pretvorio kruh i vino u svoje tijelo i krv svoju, a ovo svoje tijelo i krv pod prilikama kruha i vina, dakle sebe samog, žrtvovao je Ocu nebeskome; prinio za nas. Pa zato je i rekao: »Ovo je tijelo moje, koje će se za vas predati«, koje ću ja sjutra predati na smrt, a sada ga već predajem Ocu svome nebeskome, žrtvujem ga, da vam bude milostiv; a slično je rekao: »Ovo je krv moja, koja će se proliti za vas na oproštenje grijeha«; ona krv, što ću je sjutra proliti za vas, nju ja već danas na tajanstveni način prolijevam za vas, žrtvujem da zavrijedite oproštenje grijeha vaših. A Isus nije samo prinio sam tu žrtvu svetu, već je rekao: »činite to« t. j. ovo isto, što sam ja učinio, pretvarajte dakle i vi kruh i vino u tijelo moje i krv i žrtvujte ovo moje tijelo i ovu moju krv Ocu nebeskome. — On im je dakle to zapovjedio, te od onda počev žrtvuju i oni žrtvu svete mise.

Iz onoga, što sam vam do sada rekao o žrtvi uopće, a napose o žrtvi Novoga Zavjeta, lako ćete sada razumjeti slijedeće pitanje:

26. Što je dakle sveta misa?

Sveta je misa neprestana žrtva Novog Zavjeta, u kojoj se Krist Gospodin pod prilikama kruha i vina prikazuje po rukama svećeničkim nekrvnim načinom Ocu svojemu nebeskom, kako se jednoć krvnim načinom prikazao na križu.

To vam je, djeco draga, gotovo već sve protumačeno; sada ću vidjeti, znadete li vi još što. Kaže se, da je sveta misa žrtva: a što se traži kod žrtve? 1. vidljiv dar, 2. koji se prinosi Bogu, da ga 3. kano vrhovnog našeg Gospodara štujemo. Da li se nalaze ova tri dijela i kod svete mise? Da, zar se može vidjeti tijelo Kristovo? Ne može se vidjeti tijelo samo po sebi, već pod prilikama kruha i vina. Komu se prinosi taj dar? Zašto? Sveta se misa zove nadalje neprestanom žrtvom: zašto? Novoga Zavjeta: zašto? u kojoj se žrtvuje Krist Gospodin: tko? što? komu? za koga? pod prilikama kruha i vina, dakle ne u pravoj svojoj slici, da bismo ga mogli vidjeti, kako su ga vidjeli ljudi, kada je visio na drvu križa, već? — nekrvnim načinom t. j. on uistinu više ne prolijeva svoju krv, on više ne umire; po rukama svećeničkim. Kada kaki bogataš dade novaca djetetu svojemu, da ga poda kojem siromahu kano milostinju: tko je uistinu dao siromahu milostinju? Bogataš. Ali je li on dao sam tu milostinju? Nije; on je dao tu milostinju po rukama djeteta svojega, on se je tu poslužio svojim djetetom. Isto je tako i Isus Krist uvijek onaj, koji prinosi žrtvu svete mise; On žrtvuje tijelo svoje, krv svoju, ali po rukama svećeničkim (time, što svećenik čini), on se u tom poslu služi svećenikom; po onim naime svetim riječima, koje izgovara svećenik, Isus pretvara kruh i vino u svoje tijelo i krv, biva on nazočan na oltaru, te se žrtvuje Ocu svojemu nebeskom. Kako dakle bogataš onaj daje milostinju po rukama djeteta svojega, tako se žrtvuje Isus po rukama svećeničkim, te kako je dijete dalo milostinju kano zastupnik i ujedno kano orude oca svoga, tako prinosi svećenik žrtvu svete mise samo kano zastupnik i orude, kojim se Krist služi. Pa zato se veli: svećenik žrtvuje u osobi Isusa Krista ili Krist po njemu; a zato ne govori svećenik kod svete pretvorbe, gdje se uistinu žrtva proizvodi: ovo je tijelo Kristovo, već: ovo je tijelo moje, za znak, da on govori u ime Kristovo, i žrtvuje, da Krist žrtvuje po njemu. Krist se žrtvuje u svetoj misi nekrvnim načinom, kao što se je nekoć krvavim načinom žrtvovao na križu — On više ne umire, On ne prolijeva krv svoju iz tijela — ali inače je posve ista žrtva, kako ćete odmah čuti.

27. Kako se razlikuje sveta misa od žrtve Kristove na križu?

Sveta je misa bitno ista žrtva, koju je Krist prikazao na križu, samo je način prikazivanja različit.

Žrtva svete mise je bitno ista žrtva, kako je žrtva Kristova na križu; bit žrtve, ono, što nužno pripada žrtvi, je isto u svetoj misi i kod krvne žrtve Isusove na križu. Isti je, koji žrtvu prinosi — Isus Krist; On prinosi isti dar žrtveni — tijelo svoje i krv svoju; On žrtvuje istome — Ocu svojem nebeskome; On žrtvuje za istu svrhu — da časti Boga, naknadi Bogu i privredi nam milost. Način žrtvovanja t. j. način, kako se Isus prikazuje Ocu svojem je različit, je drugi, kako ste već čuli u prijašnjem pitanju. Da, djeco draga, upravo je isti Isus, koji je visio na križu; on je tu s onim istim presvetim Srcem, koje ga je prisililo, da se je dao za nas na smrt križa. On je s onom istom poniznom poslušnošću spram Oca svog nebeskoga, kojom se je ponizio do sramotne smrti križa, ponizuje se i sada pod prilikama kruha, klanja se Ocu svojem nebeskome, priznaje Njegovo najviše veličanstvo. Pa budući da On ne može na novo živoj svoj predati za čast Očevu, to On pokazuje i žrtvuje ono svoje tijelo, što je na križu ubijeno, onu presvetu krv na križu prolivenu, svu svoju poslušnost, svu čast, koju mu je tada iskazao, sve zasluge svoje, što ih je tada zavrijedio, sve to on iznosi pred Oca svojeg nebeskoga. On ne čini sve to, da nas ponovno otkupi, spasi, ne da nam nanovo milost zasluži, — to je učinio na drvu križa i to jednoć za vazda, (zato veli sv. Pavao: »Krist se jednoć žrtvovao«, naime krvnim načinom da nas spase) — već da nama Otac nebeski radi njegove smrti na križu, radi njegovih zasluga, uistinu poda i udijeli milost, koju nam je zaslužio Isus; za nju nam On kano daje obveznicu.

Vidite, djeco, sveta misa nije dakle kaka druga žrtva, negoli je žrtva Isusova na križu; mi u kršćanstvu nemamo dvije žrtve, već je tek jedna jedina žrtva, koju je Isus dovršio smrću svojom na križu, da nas spasi, te da je na stotinu i tisuću mjesta učini nazočnom na posve otajstveni, čudesni način i prinosi Ocu svojem nebeskome. Nijesu dva tijela Kristova, tijelo, koje je bilo na nebu i tijelo, koje ima u presvetom sakramentu, već je jedno te isto tijelo, na nebu u pravoj slici, a u presvetom sakramentu pod prilikom kruha; — pa tako nijesu niti dvije žrtve, žrtva na križu i žrtva svete mise, već je jedna te ista žrtva, jer se je Krist na križu žrtvovao krvnim načinom u pravoj svojoj spodobi, a u žrtvi svete mise nekrvnim načinom pod prilikom kruha. Da pak pravo razumijemo i shvatimo, da Krist u svetoj misi prinosi istu žrtvu, koja je bila prinesena na drvu križa, to mora na svakom žrtveniku, gdje se prinosi sveta misa, biti i propelo; svećenik čini češće u svetoj misi znak svetog križa, te nosi taj sveti znak i na svetom crkvenom odijelu, u koje je odjeven u vrijeme svetog žrtvovanja (misno odijelo, stola, manipul.)

Djeco draga! Kada bismo uvijek pravo mislili na to, kada god pribivamo svetoj misi, koliko li strahopočitanje bi moralo da nas napuni! Sveti blagdan Božića, jaslice Spasiteljeve sjećaju nas samo na rođenje Isusovo, ali ta uspomena ne čini, da se Isus zbilja rađa, da je zaista nazočan kod nas kano dijete. Sveta pak žrtva mise ne samo da nas sjeća na krvnu žrtvu Isusovu, već čini, da ta sveta žrtva biva nama nazočna, da se u njoj bitno isto događa, što se je dogodilo na gori Kalvariji. Kako li je negdje bilo pri srcu svetoj Magdaleni, kada je klečala na podnožju svetoga križa! Kako li bi bilo vama, djeco moja, pri srcu, da ste bili nazočni kod smrti Isusove, te da ste znali, tko tu umire, i da umire za vaše grijehe! Sigurno biste gorkim suzama oplakivali grijehe svoje, koji su Spasitelju prouzrokovali tolike boli, molili biste dragog Spasitelja za oproštenje, zahvaljivali mu na neizrecivoj ljubavi, te mu obećali, da ćete ga u buduće većma slušati, da ga ne ćete više vrijeđati, te da ćete rado sve, pače isti život svoj predati za nj, da izvršite samo volju njegovu. Učinite to sve, djeco draga, i u svetoj misi, — jer eto tu je isti Isus, koji je umro za vas na drvu križa, te prinosi za žrtvu Ocu svojem nebeskome ono tijelo, što je za nas visjelo na drvu križa, i onu istu presvetu krv, što je potekla za vas. Pa zato i jest sveti biskup Vilhelm, kadagod bi služio ili slušao svetu misu, ronio gorke suze, ali i slatke od pokajanja i ljubavi. »Jer«, reče on, »kada se sjećam kod svete mise, kako Isus Krist na oltaru žrtvuje samoga sebe kano žrtvu klanicu Ocu nebeskome, tada ne ćutim u srcu manju bol, negoli da ga vidim razapeta na križu na brijegu Kalvariji.«

Rado bih vam pripovijedao još jednu pripovijest, koja zgodno ovamo pristaje: U neku su župu, gdje su bili ljudi veoma zli, došla dva svećenika, misionari, da te ljude ganu propovijedima na pokajanje i pokoru. Propovijedi njihove nisu ništa koristile; ljudi su ih slušali, ali se nisu poboljšali, a niti se htjeli obratiti. Konačno je htio jedan od misionara pokušati zadnje; uspeo se na propovijedaonicu, te je propovijedao tako žestoko i tolikim naprezanjem, da mu je u prsima pukla žila kucavica, krv mu potekla curkom iz ustiju, te su ga umirućeg iznijeli iz propovijedaonice. Sada je uzeo drugi misionar odijelo mrtvog svog druga, koje je bilo sve nakvašeno krvlju, te je to odijelo pokazao ljudima rekavši: »Ovu ste krv vi prolili, vi ste krivci smrti njegovoj«. To je strašno potreslo one ljude.

»Njega su tako boljeli grijesi naši, da je i umro radi grijeha naših«, govorahu oni, »a mi, mi smo tako ravnodušni, te ne ćemo da činimo pokoru!« — Upravo svetim natjecanjem rivali su se k ispovijedaonicama, te se zaista od srca obratili. Pa čujte, djeco draga, u svetoj misi, u vrijeme podizanja pokazuje i vama svećenik, ne možda tek odijelo Kristovo krvlju poškropljeno, već tijelo, koje je bilo za vas izmrcvareno bičevima, probodeno čavlima, krv, koja je bila prolivena za vas u strašnim mukama. Pa zar da ostanete ravnodušni, da lakoumno živite nadalje u grijesima? O ne, ne! Kadagod ste kod svete mise, te vam svećenik pokazuje tijelo i krv Kristovu u vrijeme svete pretvorbe, sjetite se, kako je Isus tako mnogo trpio za vaše grijehe, kako je umro, a sada žrtvuje Ocu svojem nebeskome svoje razapeto tijelo, svoju prolivenu krv; udarajte se ponizno u prsa, te recite: »Isuse, budi mi milostiv! Isuse, smiluj mi se! Isuse, oprosti mi grijehe moje!« Obećajte mu, da ćete se popraviti, te da ćete ga u buduće vjerno ljubiti riječima: »Isuse, tebi živim! Isuse, tebi umirem! Isuse, tvoj sam živ i mrtav!«

Po ovome, što sam vam do sada kazao, razumijete već unapred slijedeća pitanja, koja vam tek nešto bliže i jasnije predočuju, što već stoji u zadnjem pitanju, naime:

28. Zašto je sveta misa ista žrtva kano i žrtva na križu?

Jer se u obadvjema isti žrtvuje i biva žrtvovan — Isus Krist, Gospodin naš.

29. Kako je način žrtvovanja u obadvjema različit?

Na križu se je Isus žrtvovao krvavim načinom; u svetoj pak misi žrtvuje se nekrvnim načinom, budući da na križu svršenu žrtvu obnavlja, a da više niti ne trpi niti ne umire.

(Ova su dva pitanja već objašnjena u tumačenju prijašnjih; jedino izraz »on obnavlja« valja da se protumači, a to znači: čini na novo, što je učinio na križu; on žrtvuje nebeskome Ocu tijelo svoje i krv svoju, a da ipak više ne umire.)

Naprotiv pitanje, koje sada slijedi, je nešto teže, pa ga moram nešto tačnije vama da protumačim. Pazite zato!

30. Ako li Krist više ne umire, kako se onda može po svetoj misi obnavljati žrtva, koju je on svršio na križu?

Obnavlja se tim, što se u svetoj misi Krist uistinu i doista žrtvuje pod sjetilnim slikama krvne smrti, koju je podnio na križu, naime pod **razdijeljenim** prilikama kruha i vina.

Žrtva na križu sastojala se u tom, što se je Isus sam predao na strašnu smrt, da Bogu iskaže čast i da mu naknadi. Kako se sada može obnavljati žrtva na križu, kako može Isus sada činiti na novo, što je ondje načinio, ako li opet ne umire? Ponajprije upozorujem vas, djeco draga, na to, da se ovdje radi o nečem čudesnom, tajanstvenom, čega ne može nijedan čovjek posve protumačiti. Ali ovoliko možete i vi razumjeti: kada bi Isus na novo umro, tada ne bi bila žrtva sv. mise i žrtva krvna zapravo jedna žrtva, već dvije; a s druge strane Isus niti ne može umrijeti. Na križu je tekla krv njegova, bila uistinu odijeljena od tijela njegova; to sada više nije moguće, već se događa tek sakramentalno na oltaru. Isus je Krist naime nazočan pod razdijeljenim prilikama kruha i vina t. j. napose pod prilikom kruha i napose pod prilikom vina. Doduše je cio Krist, tijelo i krv i u hostiji i u kaležu, ali prilike kruha (kao nešto čvrsta, kano hrana) označuju nam samo, prikazuju nam, predočuju tek tijelo Kristovo; a prilike vina (kano nešto tekućeg, kano pilo) ne označuju nam, ne predočuju nam tijelo Kristovo, već tek krv njegovu. Sveta nam dakle hostija predočuje osobito tijelo Kristovo, kalež krv njegovu, a po tome krv odijeljenu od tijela. A gdje su bili rastavljeni tijelo i krv njegova? Kod žrtve njegove krvne na križu. Dakle nam odijeljene prilike predočuju tijelo i krv Isusovu, tako kako su bile na križu, gdje je pretrpio krvavu smrt. Spasitelj je dakle nazočan s istim tijelom, koje je bilo na križu mrtvo, s istom krvlju, koja se prolijevala na križu, a nazočan je pod slikovnim prilikama svoje krvave smrti t. j. tako je predočen, prikazan (po rastavljenim prilikama), kako je umro na križu, gdje je bila rastavljena krv od tijela. Pa tako se on zaista žrtvuje nebeskome Ocu svojem (ne tek zato, da bismo si mi to tako pomišljali) i istinito (t. j. nije samo slika njegove žrtve, koja bi nas tek sjećala na žrtvu njegovu na križu); on se žrtvuje s istom onom podložnošću, istim posluhom, istom poniznošću i ljubavlju, koju je pokazao na križu.

31. Čime možemo dokazati, da se je sveta misa prinosila vazda počevši od apostola?

Dokazujemo:

a) riječima sv. Pavla, iz kojih nam je jasno, da su kršćani već u apostolsko vrijeme imali vlastiti žtveni oltar, a gdje je žrtveni oltar, ondje mora da je i žrtva.

b) neprevarljivim svjedočanstvom svetih Otaca, zaključcima sabora, prastarim misnim molitvama, te mnogim drugim crkvenim spomenicima istoka i zapada.

Sada ste čuli, što je sveta misa. Da ju je Isus Krist sam ustanovio, o tome smo posve uvjereni, jer nas to uči nepogriješiva katolička Crkva, kojoj je Bog to sam objavio. Ali mi to možemo i d o k a z a t i t. j. pokazati posve jasno inovjercima, da je zbilja tako. Ima naime ljudi, koji vjeruju u Krista, priznavaju sveto Pismo, da je riječ Božja, ali ipak misle, da sv. misa nije žrtva. Da imadu ovi krivo, znate već od prije, gdje sam vam pokazao, da je Bog već u Starom Zavjetu obećao svetu misu, (a što Bog obeća, ono i ispuni), a i da je Isus Krist naredio svetu misu. Danas ću vam još na drugi način pokazati, da imamo žrtvu svete mise od Isusa samoga. Dokazat ću vam naime, da se počevši od apostolskih vremena p r i n o s i l a v a z d a u C r k v i k a t o l i č k o j ž r t v a s v e t e m i s e i to svečano. Ako li se je pak u Crkvi katoličkoj počevši od apostolskih vremena uvijek prinosila žrtva svete mise, tada nije moguće, da je naređena kasnije od ljudi, kako inovjerci krivo misle, već mora da je naređena od samoga Isusa, od koga su je primili apostoli i predali svojim nasljednicima.

Da se je pak sveta misa prinosila uvijek već od apostolskih vremena, lako se dokaže:

P r v o i z r i j e č i s v. P a v l a a p o s t o l a t. j. iz onoga, što je pisao taj sveti apostol u listu svojem Židovima. On naime piše: »Mi (kršćani) imamo žrtveni oltar, iz kojega ne smiju jesti oni, koji služe šatoru« t. j. Židovi. Žrtveni oltar je oltar, na kojem se žrtvuje, prinosi žrtva. Misli li apostol možda križ? Ne — jer kako možemo jesti iz križa? On misli žrtveni oltar, na kojem se prinosi jediva žrtva, od koje kršćani i to samo kršćani smiju jesti. Dakle imali su kršćani već u a p o s t o l s k o v r i j e m e t. j. u ono vrijeme, kada su još živjeli apostoli, žrtveni oltar, a dosljedno i žrtvu, i to zapravo jedivu žrtvu, od koje su smjeli samo kršćani jesti. A to može da bude samo žrtva svete mise.

Nadalje možemo dokazati, da se je žrtva svete mise počevši od apostolskih vremena uvijek slavila u Crkvi, n e p r e v a r l j i v i m s v j e d o č a n s t v i m a s v e t i h o t a c a t. j. izrekama svetih otaca, kojima se uopće ne može zatajiti, da oni podaju svjedočanstvo svetoj misi. Mnogi nam sveti oci pripovijedaju, kako je Bog često dijelio čudesna ozdravljenja i milosti po žrtvi svete mise, tako na pr. sv. Grgur Nazianski, kako je otac njegov nenadano izliječen od neke bolesti po svetoj misi. Sv. Augustin pripovijeda, kako je njegova majka, sveta Monika molila prije svoje smrti, da je sjećaju nakon njene smrti kod oltara t. j. kod svete mise, da se za nju mole, te kako se je za nju nakon njene smrti »žrtva našeg spasenja« prinosila. Pa isti veliki, sveti učitelj crkveni Augustin, reče

(već prije 1400 godina): »Mjesto svih onih žrtava i darova (Staroga Zavjeta) žrtvuje se sada tijelo Kristovo, te daje onima, koji postaju dionici njegovi (koji se pričešćuju)«. Sveti biskup i mučenik Irenej, koji je bio poučen u svetoj vjeri po nekom učeniku svetog Ivana apostola, koji je dakle dobro poznavao nauku svetih apostola, piše: »Krist uze kruh, zahvali i reče: ovo je tijelo moje; a jednako reče i o kaležu, da je krv njegova. Eto, tako je on načinio novu žrtvu Novog Zavjeta, koju je Crkva primila od apostola, te je u cijelom svijetu prinosi Bogu, a za koju je Malakija već unapred rekao« i t. d. — Ali ne bi bio tako skoro gotov, kada bih vam htio nabrajati sva svjedočanstva svetih otaca.

O i z j a v a m a s a b o r a o s v e t o j m i s i već sam vam pripovijedao, a sada želim tek dva navesti: Prvi opći koncil Nicejski (g. 325.) zabranio je, da ne smiju dakoni (duhovnici, koji još nijesu svećenici, ali ipak smiju dijeliti svetu pričest, premda ne mogu služiti svetu misu) dijeliti svetu pričest svećenicima; jer to nije ni običaj (Crkve), a niti ima zakon, da primaju tijelo Kristovo oni, koji žrtvuju (svećenici) od onih, koji nemadu vlasti žrtvovati (đakoni).« A sveti sabor tridentski veli: »Tko veli, da se u svetoj misi ne prinosi prava i istinita žrtva, neka je izopćen iz Crkve.«

P r a s t a r e m i s n e m o l i t v e, koje imamo dijelom iz vremena svetih apostola, svjedoče jednako za svetu misu, (ima ih mnogo, koje su upravo iste, kakove i danas imamo u misnoj knjizi). Tako na pr. veli se u nekoj prastaroj misnoj knjizi poslije svete pričesti: »Mi smo ti, Bože, prinijeli neokaljano tijelo i predragocjenu krv našega velikog Boga i Spasitelja Isusa Krista«. A u nekoj drugoj: »Pomolimo se i zahvalimo, te hvalimo živog Jaganjca Božjega, koji se je žrtvovao na oltaru«. Pa opet: »Budi milostiv, Bože, dušama vjernih mrtvih, za koje ti prinosimo ovu svetu žrtvu«. I: »Ti si onaj (Isus Krist), koji ovdje žrtvuješ i bivaš žrtvovan, koji (žrtvu) prima i u njoj se dijeli« (u svetoj pričesti). Svagdje, kako dobro vidite, govor je o svetoj žrtvi tijela i krvi Kristove, koja se prinosi Bogu, dakle o svetoj misi.

Napokon svjedoče za žrtvu svete mise m n o g i i n i c r k v e n i s p o m e n i c i i s t o k a i z a p a d a t. j. mnogi predmeti, slike, oltari i t. d., koji su nam preostali iz starih vremena, te nas podsjećaju na Crkvu u onim vremenima i vele, za što se je tamo držalo i smatralo svetu misu u crkvama Azije, Afrike i Europe. Tako na pr. ima u gradu Rimu tako-zvane katakombe; to su podzemni hodnici, koji se provlače mnogo sati daleko ispod zemlje; ondje su kršćani u prva vremena svoje pokojnike, naime svete mučenike, pokapali i vršili svoje bogoslužje, jer nijesu smjeli činiti javno radi pogana.

Tu se još i danas vide oltari, na kojima su kršćani prinosili svetu misu. Pa još je i danas u Rimu sačuvan onaj žrtvenik, na kom su sv. Petar i pape nakon njega prinosili svetu misu. To je jednostavna drvena daska, ali naravski visoko čašćena i smatrana svetom, te jedino sveti Otac Papa smije na tom oltaru čitati svetu misu.

Vidite dakle, djeco draga, da se je već u najstarijim vremenima i vazda žrtvovala sveta misa, a prema tome može samo da dolazi od svetih apostola, a ovi su je mogli primiti samo od dragog Spasitelja.

Sada znate, što je sveta misa, da je ustanovljena od Krista, da su je prinosili od apostola kroz sva vremena. Sada pak morate neke stvari još točnije upoznati: komu se prinosi sveta žrtva, u koju svrhu, kako. Ponajprije:

32. Komu prinosimo svetu misu?

Prinosimo je samo Bogu; ali kod toga slavimo i uspomenu svetaca.

Već ste prije čuli, zašto smijemo prinositi žrtvu Bogu jedinome — jer mi žrtvom onoga, komu je prinosimo, častimo kano najvišeg našeg gospodara: a Bog sam je naš najveći gospodar. Bilo bi idolopoklonstvo, kada bismo svetu misu prinosili komu drugomu, a ne Bogu, na pr. kojemu svecu. Ali zar nijeste još nikada čuli, kako vele ljudi, da žele od svećenika, da služi svetu misu na čast dragoj Majci Božjoj i t. d.? Dakako; ali to ne će reći, da će se sveta misa prinositi njoj na čast, već da će se kod one svete mise slaviti uspomena na svetu Majku Božju t. j. mi se tada sjećamo svečano u svetim molitvama na svetu Majku Božju. Pa kako se to čini?

33. Kako slavimo u svetoj misi uspomenu svetih?

Time što:

a) Zahvaljujemo Bogu za iskazane njima milosti i dobročinstva;

b) što ih molimo za njihov zagovor.

Kada na pr. svećenik čita svetu misu na čast bezgrješno začetoj Majci Božjoj Mariji, tada prinosi svetu žrtvu jedino Bogu na čast, ali time Bogu hvali, kako na svim dobročinstvima, tako napose zato, što je poslao Mariji tako veliku milost, te ju uzvisio tako visoko na nebesima; a zajedno moli, da Bog na zagovor Bezgrješno Začete Djevice i nama poda milost, da i mi, kako i ona, možemo čisto i neokaljano živjeti, a jednoć kod nje u vijeke biti blaženi. Time je svakako Marija proslavljena, jer mislimo na njene milosti, krjepost i slavu — ali je ne slavimo tako, kano da bismo njoj prinosili žrtvu svete mise; ova pripada jedino Bogu. Pa premda se sveta misa ne služi na čast nijednom svecu Božjem, to se ipak uvijek sjećam

svetih Božjih u misi. — Upravo je tako pisao već sv. Augustin: »Kršćanski puk sjeća se vjerskim svečanostima spomena mučenika, da nas potakne na njihovo nasljedovanje, da nas učini dionicima njihovih zasluga, te nas njihovim zagovorom okrijepi, no ipak tako, da nijednome mučeniku već samome Bogu mučenika žrtvujemo, premda na njihovim grobovima, gdje počivaju njihova tjelesa, podižemo žrtvenike.«

Dakle dragome Bogu jedinome prinosimo žrtvu svete mise. Ali u koju svrhu? Što hoćemo time? Katekizam kaže nam to u slijedećem pitanju:

34. Zašto prikazujemo Bogu svetu misu?

Svetu misu prikazujemo Bogu zato:

1.) da ga dostojno slavimo;

2.) da mu zahvaljujemo za sve milosti i dobročinstva;

3.) da nam se oproste grijesi i odvrate kazne i

4.) da izmolimo njegovu pomoć u svakoj potrebi duše i tijela.

Sveta je dakle misa 1). žrtva hvale, koju prinosimo, da Boga hvalimo, častimo, slavimo.

Mi smo, djeco draga, stvorovi Božji, stvoreni na slavu Božju; zato nam je dužnost, stroga dužnost, da Boga slavimo. Pa kakovu čast moramo iskazivati Bogu? Čast, koja dolikuje njemu. Dijete štujem, kada mu dadem sličicu; a veći dar mora da bude, želim li počastiti kojeg odličnijeg gospodina. Kakovom knezu, caru pripada kneževski, carski dar i čast. Pa kakav dar i čast pripada Bogu? Božanski dar i čast, koji je neizrecivo velik, čist, uzvišen, te koji Bogu može neizrecivo omiljeti. Pa kako možemo ovakav dar, ovakovu čast iskazati Bogu? Kada bi svi anđeli i ljudi stotine tisuća godina neprestano Boga hvalili, slavili, kada bi svi žrtvovali za Boga i život svoj, to sve ovo ne bi ni izdaleka bila čast, koja se dolikuje Bogu — jer sve su to stvorovi, koji su kano ništa pred Bogom. A što istom mi? Mi smo tek siromašni, bijedni stvorovi, pred dragim Bogom mnogo bjedniji, negoli najbjednije životinje, što ih nogama gazimo, ako li se usporedimo anđelima Božjima. Pa k tome još mi smo bijedni grješnici, koji smo svetog Boga tako često i teško uvrijedili, od kojih bi zapravo Bog morao da odvrati s odvratnošću sveto oko svoje. Kako ćemo mi Boga hvaliti i častiti? Da, uistinu, mi smo to daleko manje kadri, nego li je bio siromašan sluga kadar da isplati gospodaru svojem deset tisuća talenata (mnogo milijuna dinara). — Ali premda smo tako siromašni sami po sebi, djeco draga, ipak smo bogati po svetoj misi, jer u njoj daruje Isus Krist sebe sama, svoju žrtvu, svoje zasluge — i eto: na taj način možemo

sada iskazati Bogu čast, koja se njemu dolikuje. Jer mi mu prinosimo Isusa samoga — Presvetoga, Prečistoga, na kom nema ljage grijeha, koji je sam Bog, neizrecivo velik, svet i uzvišen kano i Otac; njemu prinosimo poslušnost, kojom se je Isus podvrgavao Ocu svojem nebeskome, sveto njegovo veličanstvo štovao i častio; sve njegove molitve, njegove radove, njegovo trpljenje i gorku njegovu smrt, koju je on prepatio u čast Ocu svojem nebeskome. Pa kako je Otac imao neizmjernu dopadnost u tome, kada je Sin vršio ove molitve i djela, tako mora imati neizrecivo veselje, kada mu Sin sve to nanovo prinosi. Da, promislite, djeco draga, kada bi preblažena Djevica Marija, kada bi sjajni korovi svetih anđela, predražesne čete svetaca, kada bi svi stupili pred prijesto Božji, te kada bi mu žrtvovali sve žarke molitve, što su ih ovršili, sve hvalospjeve, što odzvanjaju u sjajnim prostorijama divnoga neba; kada bi mu sveti apostoli žrtvovali sve ono, što su za nj radili, sveti mučenici sve muke svoje, što su ih prepatili, sveti priznavaoci sve svoje molitve i djela pokornička, svete djevice svoju ljiljansku čistoću; da, kada bi dragi Bog stvorio još milijune nebesa puna svetih anđela, te kada bi svi oni zajedno kroz tisuće godina pjevali Bogu hvalu neprestano: ne bi oni Bogu iskazali toliku čast, koliku mu iskazuje jedna jedina sveta misa. Jer u svetoj misi hvali i slavi nebeskoga svoga Oca sam Isus Krist, vječni Božanski Sin; On prinosi njemu dar cijene neprocjenjive, kojemu se Otac njegov veseli neizrecivo.

Pa i mi sada častimo Boga, kako on zaslužuje, jer žrtva je Isusova naša žrtva; On ju je darovao nama. On se žrtvuje za nas, hvali i časti Oca nebeskoga u naše ime. A mi svi smijemo na duhovni način prinositi njega i žrtvu njegovu, te ga žrtvovati sa svećenikom Bogu. Neki su prvi drugovi svetog Ignacija jednoć s njim putovali, a na putu se namjerili na siromašnog seljaka, koji nije imao mira, dok mu nijesu dali nositi svoju prtljagu. Kada su se sada oni na putu zadubli na koljenima u molitvu po cijele satove, te se molili, siromašni je seljak također cijelo vrijeme klečao kraj njih. Čudili su se sada, što li moli taj seljak, te ga zapitali, a on im odgovorio: »Ja kažem dragome Bogu: Eto, dobri Bože, ja sam tek tovarno blažče ovim svetim muževima, te ne znam moliti, kako znadu oni; zato žrtvujem sve ono, što oni mole; primi to tako, kano da bih ja tako molio.« Eto, djeco draga, ovako možemo i moramo i mi učiniti kod svete mise. I mi ćemo Bogu reći: »Eto, dobri Bože, mi smo sirotni grješnici; mi tebe ne možemo pravo hvaliti i častiti, kako bismo radi, ali mi imamo ovdje tvoga Božanskog Sina: eto, njega prinosimo tebi, njegove molitve, što ih je on vršio za vrijeme svog života, njegova djela, njegove

muke, smrt njegovu, njegovu poslušnost, ljubav i t. d., sve je to on darovao nama, a mi ovdje prinosimo tebi: primi sve to tako, kano da smo mi učinili; — s njim združujemo naše slabe molitve, naš rad, što ćemo ga danas činiti, naše patnje, što ćemo ih danas patiti; a svim ovim rado bismo te tako častili, tako te obradovali, kako te je Tvoj Božanski Sin. Primi sve to dobrostivo« i t. d.

2. Sveta je misa žrtva zahvale. Ako li primate od koga kakova dobročinstva, tada vam je dužnost zahvaliti; pače morate se pokazati to većma zahvalnima, što su veća dobročinstva, koja ste primili. Za deset dinara morate većma zahvaliti, nego li za deset para, a koji vam je spasao život zaslužuje veću zahvalu nego li onaj, koji vam je dao milostinju. Pomislite samo: kolike milosti i dobročinstva imamo od Boga! Iznajprije tjelesna dobročinstva. Promislite: svakidašnju hranu, — a koliko ih ima koji teško gladuju! U samom gradu Londonu umire gotovo danomice netko od užasnog glada, a vi imate dovoljno hrane —; zdravlje — kako biste bili nesretni, da ste slijepi i t. d. — A zatim milosti za dušu, kako mnogobrojne, veoma mnoge primate danomice: milost svetog Krsta, po kojoj ste postali djecom Božjom, baštinicima kraljevstva nebeskoga i t. d. Pazite, djeco draga, jedna jedita ovakova milost više vrijedi nego li cio ovaj vidljiv svijet. Pa još k tome milost, što je Bog svojeg jedinorođenog Sina predao za nas grješnike u strašnu smrt križa, a eto skoro želi vam ga dati kao hranu duši vašoj. Da, djeco mila, prije bismo mogli izbrojiti pahuljice snijega u zimi, kapi vode u jezeru, nego li dobročinstva Božja. Zato smo mu dužni zahvaliti, i to takom zahvalom, koja je tolika, kolika su dobročinstva, za koja smo mu dužni zahvalu. Ali što možemo, što ćemo mu dati? I mladi je Tobija tako pitao, kada je došao kući i hotio pratiocu svojemu da zahvali, koji mu je toli mnoga, veoma mnoga dobra iskazao. Ponudio mu je polovinu imanja svojega, ali je ipak uviđao, da ni ovakova zahvala nije dovoljna. Ali što ćemo tada tek mi dati Bogu? Kada bismo mu dali sav naš posjed, život naš: što je to pred Bogom? — Ta to je i onako sve njegovo. — Pa eto, djeco draga, opet nam Isus dolazi u pomoć. U svetoj misi daruje nam samoga sebe te sve svoje zasluge, a tada možemo prinijeti nešto Ocu nebeskome, što je toliko vrijedno, koliko dobročinstva njegova, te mu možemo dostojno zahvaljivati. Sada mu možemo reći: »Eto, Oče dragi, mi ne možemo da ti zahvalimo sami od sebe za sva dobročinstva i milosti — ali gledaj ovdje svoga Sina milenoga: On zahvaljuje za nas. Mi ti žrtvujemo njega i sve one zahvale, što ti ih je on prinosio za sve vrijeme svog cijeloga života, a prinosi još i sada — primi ih kano našu zahvalu; mi sjedinju-

jemo s njom našu zahvalu za ovo .... za ono .... za sva tvoja dobročinstva, te ćemo te uvijek i za vazda zahvalni slaviti«.

3. Sveta je misa i žrtva naknade, žrtva, kojom možemo ublažiti Boga, kada je rasrđen nad premnogim njemu nanesenim uvredama. O Bože dragi, koliko li se grijeha počinja danomice, koliko li smo ih već mi načinili otkako živimo! Promislite samo, što je jedan jedini grijeh u očima Božjim! Poradi jednog jedinog grijeha bacio je Bog nebrojene anđele u pakao, premda su bili neizrecivo lijepi i srećni, a tada su postali tako ružni, tako strašno nesrećni, da toga ne može nijedan jezik da opiše! (Kazan Adamu itd.) Promislite dalje: Koliko smo mi učinili grijeha! Pa takovi da stupimo pred oči Božje, koje smo tako teško vrijeđali? Što ćemo učiniti, da mu naknadimo? Život naš — nema vrijednosti pred Bogom; pa kada bismo ga predali u najstrašnije muke — to nije nikakova kazan, koja bi bila dovoljna naknada neizmjerno uzvišenom, svetom Bogu. Mi bismo morali zapasti u pravednu kazan za naše grijehe, da budemo za uvijek odbačeni, kada ne bismo imali u Isusu Kristu sredstvo, kojim da ublažimo Boga. Kada je jednoć znameniti zapovjednik broda, Alfonzo, bio na otvorenom moru s mnogo ljudi u lađi, podignu se strašna bura tako, da su svi mislili, da će se lađa svaki čas razbiti, a oni svi propasti. Tada, u najvećoj nuždi pograbi Alfonzo maleno dijete, podigne ga prema nebu i reče: »O Bože, ma da smo mi griješnici, te zaslužili kazan, to je ovo dijete nevino, ti ga imaš rado; poradi toga djeteta budi i nama milostiv.« I gle! bura se slegnula i svi su se spasili. Ako li se Bog dao ublažiti tako nedužnim djetetom, koliko će se većma on blažiti, kada mu svećenik podigne njegova jedinog, nedužnog, svetog, Božanskog Sina! Isus Krist sam viče Ocu svojem nebeskome: »Oče, istina je, ljudi su te uvrijedili teško i nijesu vrijedni milosrđa — ali radi mene smiluj se njima. Sjeti se, da sam ja, da naknadim neposlušnost njihovu, bio kroz trideset i tri godine poslušan, poslušan do smrti na križu! Sjeti se, da sam ja preuzeo na se one kazni, a i prepatio ih, što ih oni zaslužiše. Eto ovdje moje rane, evo krvi, što sam je prolio za grijehe njihove — i smiluj se njima! Nemoj ih kazniti, već im udijeli milost i oprosti.« I Otac će se smilovati poradi svoga Sina, te će odvratiti bič kažnjive pravednosti svoje od nas. Da, žrtvi svete mise imamo da zahvalimo, djeco draga, da nas ne pohađa Bog strašnim kaznama svojim, već nam dugotrpno podaje vrijeme pokore i poboljšanja. U starom je zavjetu čestoputa Bog strašno kažnjavao. David je zgriješio ohološću — a strašna kuga, koja je poubiia među njegovima 70.000 ljudi, bila je kazan grijehu Davidovu; danas je svijet odan oholosti na daleko i široko, a Bog ipak

ne kažnjava. Sinovi su Benjaminovi počinili grijeh nečisti — a dvadeset i pet tisuća moralo ih je umrijeti strašnom smrću: danas se počinja na tisuće grijeha nečistih, a ipak se ne kažnjava tako strašno! Betsamićani tek su pogledali s nepočitanjem na škrinju zavjetnu — pa ih je 50.000 moralo svoj zločin okajati smrću: danas ih ima na tisuće, koji ne samo možda škrinju zavjetnu, već presvetoga Sina Božjega u Presvetom sakramentu ne samo da s nepočitanjem gledaju, već ga nedostojno, svetogrdno primaju, a Bog ipak ne kažnjava, čeka i daje vremena za popravak. Zašto Bog danas manje kažnjava, te je tako reći ustrpljiviji i dugotrpniji, negoli je bio Židovima? Budući danomice, pače svaki sat, da, neprestano ublažuje Sin Božji gnjev Božji u žrtvi svete mise, te zausteže njegovu ruku kažnjivu.

Pa zato, djeco, upotrebljujmo i mi pravo svetu misu, da stečemo oproštenje. Pokažimo mu i prinesimo njegova Božanskog Sina, te molimo: »Oče, uvrijedio sam te i zaslužio kazan, ali oprosti mi i budi milostiv radi Isusa! Gledaj ovdje Sina svojega, pa radi onog svetog posluha, radi njegove nedužnosti i čistoće oprosti meni moj neposluh, grijehe moje! Evo ovdje njegove rane, krv njegova, te se sjeti, da je sve ovo on prepatio radi mene, pa prosti meni; nemoj me kazniti; već mi daj milost, da se za grijehe svoje pokajem, ispovjedim ih i opet postanem dijete tvoje. Veoma mi je žao, što sam te uvrijedio, osobito ovim grijehom ...., te odlučujem čvrsto, da ću biti drugi, bolji čovjek, te da te ne ću više vrijeđati i t. d.«

4. Sveta je misa konačno žrtva prošnje, da po njoj stečemo pomoć u svim potrebama tijela i duše. Ovakove potrebe, nužde, gdje trebamo pomoć, nebrojene su. Danomice trebamo hranu, odijelo, zdravlje i t. d., a koliko li pogibli, kolike li bolesti, siromaštvo i t. d.! U svim ovim nezgodama treba nam pomoći Božje, te bez nje ne bismo mogli ni časak živjeti. Još većma treba nam pomoć Božja za dušu. Bez milosti Bože, kako znate, ne možemo nadvladati ni najmanje napasti, ništa dobra učiniti onako, kako je nužno spasu našem. Kada nam ne bi Bog neprestano stojao na pomoć, već bismo davno bili propali. Danomice, svaki čas trebamo pomoć Božju — a zato moramo danomice moliti za nju. Ali hoće li nas Bog poslušati, nas, koji smo ga tako mnogo uvrijedili? koji smo tolikoput zlorabili dobročinstva njegova? I ovdje opet, djeco draga, dolazi u pomoć slabosti i siromaštvu našemu Isus Krist. On daruje nama sebe sama i sve svoje zasluge; a na taj način imamo nešto, što možemo prinijeti nebeskome Ocu. Čime ćemo moći isprositi njegovu pomoć, te uzdisajima, prošnjama isprositi, te ga sigurno sklonuti, da nam pomogne. — Bio nekoć otac, čiji je jedinac, mnogoljubljeni sin otputovao

u daleku zemlju. Ondje je upoznao nekog čovjeka, koji je prije oca njegova teško uvrijedio, a sada živio u velikoj nevolji. Sin se je smilovao na tog čovjeka, te si ga uzeo za prijatelja i brata, te mu obećao, da će moliti oca svojega za nj, da mu pomogne. Jednoć napali razbojnici tog siromašnog čovjeka, a sin mu doleti u pomoć i oslobodi ga, ali bude sam smrtno ranjen. Umirući uze prsten, kojega je imao od oca, zamoči ga u krv svoju, te reče prijatelju: »Idi, pokaži ga ocu mojemu; reci, da sam prolio krv svoju tebi za ljubav, pa meni za ljubav neka ti oprosti i dade, što ti treba.« Mislite li, djeco, kada je otac vidio ovaj prsten, da nije rado dao sve radi sina svojega prijašnjemu neprijatelju svojem? Pa vidite, otac je Bog, sin je Isus Krist, a mi neprijatelji Oca njegova, — ali on nas je ljubio i radi nas, da nas oslobodi od sotone prolio je svoju svetu krv; i nije samo možda prsten, ne, sebe samoga ostavio nam je, svoje tijelo, svoju krv, da ga prinosimo Ocu, da nam On radi Sina svojega sve dade. Zar mislite, da nam može Otac što odbiti, kada mu žrtvujemo takav dar? Kada bismo mu prinijeli cio svijet, dali bismo mu ništa; jer pred Bogom je cio svijet kao sitno zrnce pijeska; ta u jednom je času kadar stvoriti tisuće i milijune svijetova. Ali jest nešto, što srce njegovo veseli neizrecivom ljubavlju Božanskom, a to je Sin njegov i njega mu prinosimo u žrtvi svete mise. Pa kada mu prinosimo tako veliki dar, zar će nam uskratiti malenu milost i pomoć, za koju ga prosimo? Zato je neki pobožni svećenik svakiput rekao dragome Bogu kod svete mise: »Evo ovdje, Bože dragi, Sin tvoj; On je moj — žrtvujem ga tebi, ali ti zato daruj meni ovu... milost«. Da, djeco, u onome času, kada se za nas prinosi žrtva svete mise, prinosi sam Isus prošnje naše Ocu nebeskome, te mu veli: »Eto, Oče, ljudi se mole za tvoje milosti. Znam, da ih ne zaslužuju; ali daj im, što prose mene radi. Ja ih tako ljubim, da sam za nje sve ovo... pretrpio, te sam im ove milosti zaslužio. Zato daj im radi mene.« Kada biste vi znali, djeco, da u neko stalno vrijeme sama blažena Djevica sa svim anđelima i svetima stupa pred prijesto Božji, da za vas moli: zar se ne biste velikim pouzdanjem oboružali, revno i srdačno s njom molili? Pa vidite, kod svake svete mise, kojoj pobožno prisustvujete, sam Isus Krist moli se za vas, a to više vrijedi, negoli kada bi molili svi anđeli i sveti. Pa zato ćemo, djeco draga, s velikim pouzdanjem moliti Boga u svetoj misi za sve naše potrebe, nužde, pogibli i napasti i reći: »Eto, Oče dragi, dolazim k tebi u velikoj nuždi, pa te molim za ovu... milost. Istina nijesam vrijedan, ali ovdje ti prinosim tvog Božanskog Sina, koga ti tako neizrecivo ljubiš a i sve zasluge njegove; radi njega podaj meni, što molim, ako je tebi na slavu, a meni na spas. Da, ti ćeš mi dati, moraš mi dati, te ne ću prestati

moliti; jer Sin Tvoj sam mi je obećao, da ćeš me uslišati, ako li Te molim u ime njegovo.« Djeco draga! U svetoj vam se misi otvara pravi izvor milosti Božjih, iz kojega možemo crpsti. Koliko li nam je već milosti Bog dao poradi žrtve svete mise; možda je nas, roditelje naše i druge uzdržao na životu, sačuvao od nesreće, izbavio od grijeha i t. d.! Koliko veće milosti bismo bili mogli dobiti, da smo prisustvovali svetoj misi uvijek pobožno! Koliko možemo sada dobiti, ako li ćemo s pravom pobožnošću prisustvovati, te se ondje moliti, kako želi Isus: pobožno, ponizno, s pouzdanjem i odanošću u svetu volju Božju (naime, ako li se molimo za vremenita dobra).

35. Kakovo djelovanje ima sveta misa kano žrtva naknadna?

Da možemo od milosrđa Božjega:

a) steći milosti pokajanja i pokore za oproštenje grijeha,

b) oproštenje vremenitih kazni.

Ako li sveta misa ima toliku silu kano pomirna žrtva, tada bi lako kome došla misao: e onda više nije nužno, da ispovijedam grijehe svoje — prisustvovat ću svetoj misi, pa će mi biti oprošteni grijesi. Ne, djeco draga, grijesi (barem teški) opraštaju nam se samo u svetom sakramentu pokore. Ali da dobijemo oproštenje u svetom sakramentu pokore, moramo, kako znate, pravo se pokajati. Milost pravoga pokajanja primamo, ako li prisustvujemo pobožno svetoj misi. Zato veli katekizam, da po svetoj misi (osobito, ako se za nas prinosi, ako joj pobožno prisustvujemo) dobivamo:

a) milost pokajanja i pokore za oproštenje grijeha t. j. Bog nam daje uspješne milosti, kojima se možemo za naše grijehe pravo pokajati i činiti za nje pokoru. Lake nam grijehe oprašta gdjekada već po ovakovom pokajanju i pokori; imamo li teških grijeha, tada nam daje milost, da možemo primiti sakramenat pokore, a po odrješenju primamo tada oproštenje.

b) Dobivamo oproštenje vremenitih kazni. Vremenite su kazni, koje imamo još trpjeti, kada su nam već oprošteni grijesi i vječne kazni. Ove vremenite kazni (jer traju tek nekoje vrijeme, nijesu vječne) moramo da pretrpimo ili ovdje na tom svijetu, odslužiti strpljivim podna-
šanjem boli, dragovoljnom pokorom, sticanjem oprosta i t. d. —
ili ako li to ne činimo, tada moramo trpjeti u čistilištu, dok ne
zadovoljimo za nje posvema. U svetoj misi imamo lako sred-
stvo, da isplatimo te kazni, te se očuvamo tako od teških muka
čistilišnih. Jer ako li pobožno prisustvujemo svetoj misi,
oprašta nam Bog vremenite kazni, što smo ih zaslužili. O kako
mnogi mora da trpi sada u čistilištu, koji bi bio već sada na

nebu, da se nije ustručavao malenog truda, da češće i pobožnije prisustvuje svetoj misi! Kada bi siromašne duše još jednoć mogle doći, te prisustvovati svetoj misi, o kako bi one rado i pobožno to činile! Vi to još možete. Dakle i t. d.

Mnogo ste sada čuli o tom, kakovu silu, kakove krasne učinke donosi nam sveta misa, ali tko ima dio na tim učincima? Ili, kako katekizam pita:

36. Komu koristi sveta misa?

Opći plodovi koriste cijeloj Crkvi, živim i mrtvima; posebni plodovi koriste osobito:

1.) svećeniku, koji prinosi žrtvu;
2.) onima, za koje se napose prikazuje;
3.) svima, koji joj prisustvuju pobožno.

Plod drveta, plod polja je ono, zašto, radi čega se sadi drvo, obrađuje polje; korist, koju otuda imamo. Tako su plodovi svete mise koristi, prednosti, koje donosi sveta misa. Sveta misa ima općenite plodove, t. j. ima duhovnu korist, koja je zajednička svim kršćanima katolicima, korist za cijelu Crkvu, za sve, koji pripadaju Crkvi katoličkoj, za žive (za pobožne, ali i za grješnike) i za mrtve, koji su u čistilištu. Svi ovi primaju radi žrtve Isusove neprestano obilne milosti, siromašne duše prikraćenje ili otpuštenje svojih kazni. (Pače u manjem stupnju koristi sveta misa i samim onima, koji ne pripadaju Crkvi, jer radi svete žrtve Sina svojega Bog ih štedi, te im daje potrebne milosti, da dođu do prave vjere).

Sveta misa ima još i posve posebnu i bogatu korist, koja ne koristi svima. Posebnu korist, osobite milosti prima iz svete mise:

1.) svećenik, koji prinosi žrtvu sv. mise. On je najbliže vrelu milosti — on i treba najvećma milosti za teške poslove svoga svetog zvanja.

2.) Posebnu korist imadu oni, za koje svećenik napose prinosi svetu misu (jer uopće prinosi je za cijelu Crkvu katoličku) bili oni živi ili mrtvi. Zato pobožni kršćani mole rado svećenika, da čita svetu misu za nje, za njihove rodake, za ovu... potrebu, za postignuće one... milosti; zato daju kršćani svećeniku malenu svoticu novaca. Ali to nije nikakova plaća za svetu misu, kako često nepametno kažu ljudi: »Koliko košta jedna sveta misa?« Sveta je misa nešto sveto, čega čovjek ne može da kupi za novac, jest nešto predragocjeno, što se ne može nikakovim novcem naplatiti. Ne, ono što obično ljudi dadu svećeniku, je neka vrst milostinje, dar svećeniku, da on može pristojno živjeti te davati potporu sirotama.

3.) Konačno imadu posebnu korist oni, koji prisustvuju svetoj misi, dakle koji su u crkvi u vrijeme, kada se prinosi i to pobožno t. j. ako na ono misle, što se na oltaru zgađa, dižu srce svoje k Bogu, združuju molitvu svoju s molitvama samog Isusa i svećenika. Imadu korist i to tim veću, što je veća njihova pobožnost i što se pobožnije mole. U svetoj je misi Isus pripravan, da izlijeva potoke milosti — ali kako samo onaj zagrabi na studencu mnogo vode, koji donese veliki i prazan sud: tako samo onaj prima mnoge milosti, koji donese srce prazno od zlih, grješnih nagnuća i veliko, široko s pravom težnjom biti pobožnim i omiljeti Bogu. Pobožnome ocu Baltazaru Alvarezu pokazalo se jednoć vidljivo slatko djetešce Isus u presvetom sakramentu, a imalo je pune ručice skupocjenih dragulja i biserja, te reče: »Ah, kada bi htio tko da uzme ove dragulje!« Eto, djeco draga, tako je spreman Isus u svetoj misi, da nam podijeli dragocjeno blago svojih milosti. On to želi s najvećom željom — ali ah; kako su rijetki, koji bi primali to blago, budući da ih tako malo prisustvuje s pravom pobožnošću svetoj ovoj žrtvi. Prisustvujte, djeco, rado i često svetoj misi što većom pobožnošću, te nastojte time postati dionicima njezinih obilnih plodova. Ali o tome ću vam više reći, kada svršim nauku o svetoj misi.

U zadnjim pitanjima vam je protumačeno, zašto prinosimo Bogu svetu misu i kakove koristi imamo od nje, a sada je nužno još da vidimo, kako, kojim svečanostima valja je prinositi, i to ponajprije:

37. Koji su glavni dijelovi svete mise?

Glavni dijelovi svete mise jesu: 1. prikazba, 2. pretvorba (podizanje) i 3. pričest.

Želim vam sada, draga djeco, u kratko opisati najglavnije, što se zgađa kod svete mise. Pazite dobro! Kada svećenik stavi kalež na oltar, otvori misnu knjigu, započinje svetu misu molitvom, koju obavlja na podnožju oltara, a zove se pristupna molitva. U toj se molitvi priznaje, udarajući se u prsi poput carinika, grješnikom, nevrijednim, da prinosi svetu žrtvu, te moli za oproštenje i da ga Bog učini vrijednim. U tom času možemo i mi probuditi pokajanje nad grijesima našim, te moliti za milost, da uzmognemo pravo prisustvovati svetoj misi. Tada stupi svećenik k oltaru, te nakon kratke molitve, koja se zove uvod: introitus, slijedi Kirie eleison t. j. Gospodine, smiluj se nam — sjeća nas na onu bijedu ljudskoga roda prije Krista; zatim slijedi (ako li nije misa za pokojne ili pokornička misa, kamo ne pripada molitva veselja) Gloria, svečana molitva veselja i zahvale, a počinje se riječima, koje su pjevali anđeli kod rođenja Isusova: »Slava Bogu na visini« i t. d. U to vrijeme možemo misliti na rođenje i djetinjstvo

Isusovo, te Boga pravo hvaliti i slaviti sa svim anđelima i svetima i sa Isusom Kristom, što nam je njega dao, Sina svojega za Spasitelja. Poslije toga slijede neke molitve, a onda poslanica (čitanje ponajvećma uzeto iz listova svetih apostola ili iz Staroga Zavjeta) i evanđelje. Kod čitanja evanđelja svi ustanemo za znak strahopočitanja od riječi Božje (kako ustanete, kada svećenik dođe u školu ili vas pozove, te govori s vama), a i za znak, da smo spremni ispunjati ono, što nam zapovijeda evanđelje. U početku kod čitanja označujemo znakom svetog križa čelo, usta i prsa, a tim želimo naznačiti, da želimo nauku Isusa raspetoga razumom vjerovati, usnama ispovijedati i u srcu vjerno čuvati i slijediti. Tada slijedi u svečanim misama Credo t. j. ispovijest vjere. Za vrijeme epistole, evanđelja i Creda mislimo na ono, kako je Isus naučavao javno tri godine, te probudimo čin vjere u njegovu svetu riječ ili probudimo tri bogoslovne kreposti: vjeru, ufanje i ljubav. Sve ovo, o čemu sam vam govorio, zove se p r e d m i s a, jer se zbiva prije same mise.

Sada dolazi prvi glavni dio svete mise: p r i k a z b a. Ovaj dio svete mise ne smijete tako razumjeti, kano da se već tada Isus žrtvuje; ovo se događa istom u svetoj pretvorbi, jer istom tada biva Isus nazočan. Kod prikazbe se prinosi Bogu samo kruh i vino, da ga on blagoslovi, te da bude kasnije pretvoreno u tijelo i krv Isusovu. Možemo kod toga, kako se veli u katekizmu, sami sebe prinijeti Bogu s Isusom Kristom t. j. obećati Bogu, da ćemo mu poput Isusa biti poslušni; da ćemo, kako Isus, sve što imamo, novac, bogatstvo, ruke, jezik, srce, razum upotrebiti na čast Bogu, a ne ćemo zlorabiti na grijeh; da želimo pripadati Bogu tijelom i dušom, za sada i za vječnost. Poslije prikazbe slijedi prefacija, hvalospjev i svečana zahvala Bogu za njegova dobročinstva, koja se završuje riječima: Sanctus t. j. svet, gdje Boga pozdravljamo onim hvalospjevom, kojim ga slave sveti anđeli. — Kod toga možemo zahvaliti Bogu za nebrojena njegova dobra i milosti, koje nam je iskazao, a i danomice iskazuje tijelu i duši.

Tada započinje drugi glavni dio svete mise. Ponajprije čini svećenik memento za žive t. j. moli jednu molitvicu, koja se počinje riječima: memento, sjeti se, Gospode, sluga i službenica tvojih. U ovoj molitvi moli on Boga za papu, biskupa, za sve kršćane katolike, za sve nazočne, te za sve, koje želi napose preporučiti Bogu — a zato kod toga možemo i mi moliti za naše žive roditelje, rođake, dobročinitelje, za papu, biskupa, svećenike, siromahe, nevoljne. Sada dolazi najsvetiji i najsvečaniji čas svete mise, p r e t v o r b a, gdje biva na riječ svećenikovu nazočan Isus Krist, te se žrtvuje Ocu svojem nebeskome. Svećenik pretvori najprije kruh u tijelo, a tada

vino u krv Isusovu, te oboje pokaže narodu na poklon. Tada si možemo predstaviti Isusa, kano da ga vidimo gdje visi na križu, poklonimo mu se ponizno, te ga molimo za oproštenje naših grijeha. Poslije svete pretvorbe moli svećenik za pokojne — što možemo s njim i mi učiniti. Tada moli Pater noster (Očenaš) i Agnus Dei t. j. o ti jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.

Time se počine treći glavni dio svete mise — p r i č e s t. Poslije nekih molitava, u kojima moli svećenik milost, da se može dostojno pričestiti, moli triput: »Gospode, nijesam vrijedan« i t. d.; a tada primi u strahopočitanju presveti sakramenat. U tom času treba da i mi primimo duhovno svetu pričest t. j. probudimo živu želju da primimo Spasitelja, te se s njim združimo. Tada moli svećenik neke molitve u zahvalu i daje blagoslov — a u tom času si predstavimo, kano da nas Isus sam blagosivlje, te od srca prosimo milosti njegove za ovaj cio dan. Konačno čita svećenik početak svetog evanđelja po Ivanu, u kojem nam se naviješta utjelovljenje vječne Riječi Božje, te prigiba koljeno kod riječi: »I Riječ je tijelom postala«. Kod toga hvalimo Bogu dragome, što smo smjeli prisustvovati svetoj misi, gdje je Sin Božji i k nama sašao i prebivao među nama — pa molimo za oproštenje pogrešaka, koje smo možda počinili u slušanju svete mise.

Mogli ste, djeco, opaziti, da se u vrijeme čitanja svete mise, kako sam vam netom opisivao, rabe mnoge posebne svete vježbe, obredi. Sada pita katekizam:

38. Š t o v a l j a d r ž a t i o o b r e d i m a, k o j e j e C r k v a p r i d o d a l a u s l u ž e n j u s v e t e m i s e?

O b r e d i s v e t e m i s e p o t i č u s v i o d d a v n i h v r e m e n a, m n o g i p a č e i z a p o s t o l s k e d o b i; u z v i š e n o i t a j a n s t v e n o z n a č e n j e m o r a d a n a p u n i s r c e n a š e p o b o ž n o š ć u i s t r a h o p o č i t a n j e m.

Obredi, o kojima govori katekizam, sveti su običaji, koji se vrše u služenju svete mise, na pr. gore svijeće, svećenik čini češće znak svetog križa, ljubi oltar i t. d. Ove je s v e t e o b r e d e p r i d o d a l a C r k v a s v e t o j m i s i t. j. poglavari su Crkve naredili, da osim onoga, što je Isus učinio na zadnjoj večeri i što je zapovjedio učenicima da čine i što je bitno kod sv. Mise, da se moraju vršiti i oni sveti običaji, o kojima ću vam sada govoriti. Ove svete znakove i čine moramo ne samo visoko cijeniti, jer ih je Crkva naredila i jer doprinose za svečanije, za uzvišenije prinošenje same svete žrtve, već:

1. i zato, što polaze iz davnine, mnogi č a i z a p o s t o l s k i h v r e m e n a. Što su nam sveti oci ostavili, pače

sami **sveti apostoli**, moramo sigurno častiti. Kada bismo imali na pr. kalež, iz kojega je služio sv. Petar, mač, kojim bje odrubljena glava sv. Pavlu i t. d., e kako bismo što takova visoko cijenili! Pa eto, ovi sveti običaji kod žrtve svete Mise jesu takova svetinja, koju su cijenili sveti apostoli i nama je ostavili.

2. Sveti obredi veoma nam mnogo koriste, te pridonose k tome, da prisustvujemo svetoj žrtvi većom pobožnošću, te primamo obilnije milosti. Ovi obredi **imadu uzvišeni, tajanstveni smisao** t. j. oni označuju, sjećaju nas na uzvišene, skrovne stvari. Njihov smisao, značenje **bogato je tajnama** t. j. tajanstvenim istinama, sjećaju nas na tajne naše vjere. Pa tko pazi na ovaj smisao, srce će se njegovo napuniti **pobožnošću** (t. j. on će misliti na Boga i svete istine, on će se zabavljati svetim, a ne beskorisnim mislima) i **strahopočitanjem** (t. j. imati će u srcu sveti strah, pred svetom žrtvom, te će joj prisustvovati sa strahopočitanjem). Pokazat ću vam to jednim primjerom. Jedan je obred u tom, da gore svijeće. Ove svijeće znače: a) da je na oltaru nazočan Krist, svijetlo svijeta; b) pokazuju nam, kako moramo prisustvovati žrtvi njegovoj: označuju nam naime vjeru (koja rasvjetljuje), ufanje (koje teži za onim, što je gore), ljubav (koja raspaljuje, topi). Vidite, da je to uzvišeni, pun otajstvenog značenja smisao, te tko o njem razmišlja, napunit će se sigurno svetim, pobožnim mislima, te će prisustvovati svetoj žrtvi sa srcem punim strahopočitanja. Slično naznačuju sveti znakovi križa, koji se češće čine u svetoj misi, da je ova sveta žrtva jedna te ista žrtva, koja je prinesena na križu, sjećaju nas na krvnu smrt Isusovu na križu, te nam pokazuju, da samo po toj smrti na križu i po onim zaslugama stečenim po Isusu možemo steći milost, oproštenje i vječno blaženstvo. A tako je i sa svim inim drugim svetim obredima. Ako li sada i ne razumijete sviju, znajte ipak: to su sveti, puni tajanstvenog značenja običaji, te ih promatrajte sa svetim strahopočitanjem. Kasnije, kada ćete biti stariji, te moći stvar bolje razumijevati, protumačit ću vam ih točnije. Na dvije okolnosti već sada sam katekizam napose sjeća; iznajprije:

39. **Zašto se sveta Misa služi u latinskom jeziku?**

1. **jer ovaj jezik potiče iz Rima, od kuda nam je i vjera došla;**
2. **jer se taj jezik ne mijenja u vremenu, kako se mijenja naš narodni jezik;**
3. **jer se na taj način u bogoslužju najjasnije prikazuje i unapređuje jedinstvo i sloga Crkve na cijeloj zemlji.**

Kada svećenik kod svete Mise gdješto posve tiho čita ili gdješto pjeva, vi to i ne razumijete: zašto? On ne čita svetu Misu u našem hrvatskom jeziku, koji vi razumijete, već u latinskom. A zašto?

1. Jer **ovaj jezik potječe iz Rima**, otkuda nam je donešena katolička vjera. Veliku milost svete Mise dobili smo t. j. pradjedovi naši zajedno s katoličkom vjerom. Sveti mučenici, koji su k našim pradjedovima došli već prije tisuću godina, da ovdje nastanjene pogane obrate na katoličku vjeru, uveli su u nas i svetu žrtvu. Ovi sveti mučenici primili su punomoć i nalog od svetog Oca, Pape rimskog, da navijeştaju vjeru u našoj zemlji. Mi prema tome zahvaljujemo Rimu, svetome Ocu neizrecivo veliku blagodat, što smo rođeni u svetoj vjeri katoličkoj, te imamo žrtvu svete Mise. Tada pak, kada je došla k nama vjera i žrtva svete Mise iz Rima, govorilo se ondje latinski, a zato imamo još danas ovaj jezik kod žrtve svete Mise, da se zahvalno sjećamo, otkuda imamo ovu milost.

Istina imade i nekih katoličkih krajeva, gdje se sv. misa već od starine čita u kojem drugom starom jeziku (n. pr. u starom grčkom) ili jer je tako sv. Otac već davno dozvolio. Tako se kod nas n. pr. u senjskoj i krčkoj biskupiji služi sv. misa u staroslovenskom jeziku. Ali staroslovenski jezik se ne rabi u običnom govoru kao ni latinski, pa ga zato samo onaj razumije, koji ga napose uči kao latinski i grčki. Inače se po čitavom katoličkom svijetu svuda služi sv. misa u latinskom jeziku.

2. Drugi je razlog, zašto imamo u žrtvi svete Mise latinski jezik taj, što se ovaj jezik ne mijenja, kako pučki jezik. **Pučki jezik** je onaj jezik, koji se govori u **nekom narodu**, puku, te se rabi u svakidašnjem razgovoru kao na pr. hrvatski, njemački i t. d. Pučki se jezici **mijenjaju** s vremenom t. j. riječi se izgovaraju drukčije, ljudi nazivlju danas neku stvar drugojačije, nego li su je prije zvali. Kada biste na pr. dobili od koga knjigu tiskanu u hrvatskom jeziku prije dvijesto godina, (u kojoj je naime onakav jezik, kakovim su ljudi govorili i pisali prije dvijesto godina), to ne biste već mnogo toga razumjeli, jer glasi posve drugojačije, nego li se govori danas. Pa kada bih vam pokazao knjigu, u kojoj je tako pisano, kako su ljudi govorili prije petsto ili šesto godina, to biste jedva nešto mogli razumjeti, premda je i ono hrvatski jezik. Eto, tako se je mijenjao hrvatski jezik, a tako se mijenjaju s vremenom svi pučki jezici. Kada bi se prema tome sveta Misa čitala u kojem ovakovom jeziku, tad bi se morala čitanja i molitve vazda mijenjati, a tada bi se lako uvukle neispravne, lažne, krivovjerne stvari. Da se pak to ne dogodi,

odredila je katolička Crkva, da se žrtva svete Mise čita u latinskom jeziku, jer u tom jeziku ne mogu nastati promjene, budući da to više nije pučki jezik, već se može naučiti samo iz knjiga; što je pak tiskano u knjigama, to se ne mijenja s vremenom. Pa zato su danas upravo one iste molitve u svetoj Misi, koje su svećenici molili prije tristo godina.

3. Uzmimo, djeco, da netko odavle dođe u Englesku; nigdje ne čuje ni riječi hrvatske; on malo čuje u svakidašnjem životu o vjeri, te se ćuti osamljen, i biva ožalošćen. Dođe nedjelja — on ide u crkvu; ondje vidi svećenika u istom odijelu, čuje ga jednako pjevati, kako u domovini. Sada vidi jasno i razumije: ovi imadu, Bogu hvala, posvema istu službu Božju i istu vjeru, te se mole kako i u domovini mojoj; on će se sigurno ćutjeti na neki način kano da je u domovini; pa ako li ima nešto tek pameti u glavi, on će se radovati, pače se i mora, što pripada velikoj svetoj Crkvi katoličkoj, koja je svuda po cijelome svijetu jedna te ista, što je on svagdje kano nekako kod kuće, gdje se god diže i neznatna crkvica katolička; u srcu će njegovu porasti ljubav nova prema svetoj Crkvi, te će rado i s veseljem prisustvovati svetom bogoslužju njezinu. Pa zato i veli katekizam, da se latinskim jezikom i u bogoslužju prikazuje i ističe jedinstvo i jednota Crkve Božje na cijeloj zemlji t. j. tim, što se kod kršćana katolika prinosi žrtva svete Mise svuda u latinskom jeziku, uviđamo, da je katolička Crkva jedna jedina, te da ima jedno te isto bogoslužje na svim mjestima i u svim vremenima, te da su svi kršćani katolici jedinstveni kako u vjeri, onako i u bogoslužju. Pa porabom jezika latinskog u bogoslužju ovo se jedinstvo i jednota unapređuje t. j. crkve u pojedinim zemljama bivaju među sobom čvršće združene, a i s crkvom rimskom, te kršćani katolici bivaju učvršćeni sve većma u jednoti, te stiču veće veselje i revnost da prianjaju uz svoju svetu Crkvu i njeno bogoslužje. (Slično biva dvojici, koji se nađu na putovanju u tuđoj zemlji, a zapaze, da su zemljaci i govore istim jezikom; približit će se jedan drugome, te boraviti rađe jedan uz drugoga negoli uz inostranca.)

Vidite dakle, kako je veoma korisno, što se sveta Misa služi u latinskom jeziku. Gdjekoji nerazumni ljudi govore: Ta bilo bi sigurno bolje, da se čita hrvatski, jer bismo tada i razumjeli. Ali to nije istina; jer kada bismo htjeli razumjeti svećenika, to bi on morao na oltaru glasnije govoriti negoli za vrijeme propovijedi, pače vikati — a to ne pristaje kod bogoslužja, jer se tada ne bi moglo ni moliti; a kada bi tiho molio, kako uistinu i čini, to ga ne bi ipak mogli razumjeti, pa da i hrvatski govori. A k tome još svaki kršćanin katolik može

razumjeti glavne dijelove, što ih moli svećenik na oltaru, jer svi bivaju poučeni o onom glavnom, što se moli kod svete Mise, te je to moći naći u svakoj molitvenoj knjizi.

Vidimo dakle, kako kod nas t. zv. starokatolici, koji su uveli hrvatski jezik u službu Božju, rade sasma protivno od katoličke Crkve. Dok se po čitavom katoličkom svijetu rabi kod službe Božje latinski jezik (rabe ga Francuzi, Englezi, Amerikanci, Nijemci, Talijani, Španjolci, Poljaci, Česi, Slovaci, Slovenci i t. d.) uvadjaju oni hrvatski jezik.

Ali ne samo da je to gdjekojim ljudima čudno, što se sveta Misa čita u latinskom jeziku, već i to, što je svećenik odjeven kod svete Mise u posebno odijelo, koje inače ne nosi. Ovo je odijelo odredila Crkva t. j. zapovjedila, da ga svećenik mora nositi prinoseći žrtvu svete Mise. Ali zašto je to Crkva odredila?

40. Zašto je Crkva odredila posebno odijelo svećeniku, kada prinosi svetu žrtvu?

Da se sjetimo, kako svećenik kod oltara ne radi u svojoj osobi, već je zamjenik Isusov, te da prinosi Presvetu, Božansku žrtvu.

Svećenik radi u svojoj osobi, kada na pr. jede, pije, radi, moli i t. d.; to on čini za sebe, kako čini i svaki drugi. Na oltaru ne radi on u svojoj osobi, u svoje ime, za sebe, već kano zamjenik Kristov; on ondje zamjenjuje Krista, on moli, posvećuje, žrtvuje u ime Kristovo ili Krist žrtvuje po njemu. On prinosi Presvetu, Božansku žrtvu, tajnu, jer na tajanstveni način žrtvuje onoga, koji je Presveti, Sin Božji, Bog sam. A ovo moramo i izvana opaziti, pa zato je Crkva odredila, da se svećenik odjene u posebno odijelo. Ta i vi biste smatrali nezgodnim, da dođete na ispit u svojem običnom svagdanjem odijelu, jer je ispit za vas nešto svečano; a i ljudi, kada idu k sv. pričesti, odjenu se u bolje haljine, jer je primanje sv. pričesti sveti čin. A koliko većma bi bilo nezgodno, kada bi svećenik u svojem običnom odijelu, u kojem jede, šeće i t. d. išao k oltaru, presvetoj i Božanskoj žrtvi svete Mise! Kada činovnik javno zastupa glavara zemlje, mora da se svečanije odjene; a časnik ne smije u svojem domaćem odijelu da izvršuje svoju službu ,već mora da se odjene u svečanu odjeću. Svećenik pristupa k oltaru u poslu i u ime najvišeg Gospodina, a zato mu u toj zgodi pristaje i posebno, sveto odijelo. Pa zato i mislite, djeco draga, kada vidite svećenika gdje stupa k oltaru u svetom odijelu, da nosi na sebi uniformu, službeno odijelo Isusa Krista. Nije to njegova žrtva, što će je prinositi; pa bio svećenik i grješnik, to je ipak žrtva presveta, jer Isus je, koji se po njemu žrtvuje na oltaru.

Sada ste, djeco draga, poučeni o najnužnijem o žrtvi svete Mise, a sada mi samo još preostaje, da vas od srca opomenem i molim, da prisustvujete vazda ovoj svetoj žrtvi *rado i pobožno*.

1. Velim, morate prisustvovati žrtvi svete Mise *rado*. To se razumije samo po sebi, da ćete ići u nedjelju i u zapovijedane blagdane k svetoj Misi, jer na to je svaki kršćanin katolik obavezan, ako ga ne ispričaje dovoljan razlog, pod težak grijeh. Ali mislim osim toga još i to da i u radne dane rado dolazite k svetoj misi, kada vam je to samo moguće. Malo ima vježbi, koje bi bile Bogu milije, a vama korisnije. Kako se Bogu mili marljivi polazak žrtve svete Mise, pokazao je Bog već čudesima. Sveti je Izidor bio siromašan seljak, te mu bila dužnost obradivati polje nekog bogataša. Išao je danomice k svetoj Misi, a zato ga optužiše neki zlobni ljudi, da previše bježi u crkvu, te zanemaruje posao. Gospodar se razgnjevi radi toga, pođe u polje, da izgrdi sv. Izidora. Ali kako li se začudio, kada zapazi mladića odjevena u bijele haljine, gdje ore mjesto Izidora! Bog je poslao vidljivo svetog anđela, da pokaže, kako mu je mila pobožnost Izidorova. Pa i vas će, djeco, Bog imati daleko rađe, ako li često i koliko vam je moguće prisustvujete žrtvi svete Mise. Dat će vam Gospodin obilnije milosti, da ćete biti bolji i pobožniji (kako su veoma često sveci Božji primali iz žrtve svete Mise preobilne milosti, te postajali sve savršeniji). Kada bi ljudi svaki put, kada prisustvuju svetoj Misi dobili nekoliko dinara, sigurno bi bilo kod svete Mise dnevice mnogo ljudi u crkvi. O Bože, kako je ipak malena vjera u ljudima! Zar milost Božja nije više vrijedna nego li nekoliko dinara? A zar ne dobivaju često oni, koji pobožno prisustvuju svetoj Misi i napredak i blagoslov Božji i u vremenitim stvarima? Živio nekoć neki pobožni zanatlija, pravi kršćanin, kojemu je išlo vazda veoma dobro i koji je živio veseo i zadovoljan. K njemu dođe njegov susjed i reče: Reci mi, prijatelju, kakovu li imaš tajnu: ne radiš više nego li ja, imaš mnogo djece, a vazda si zadovoljan — dok ja kraj svega rada mogu jedva da prehranim samoga sebe, te sam vazda zlovoljan i nezadovoljan. Ti imaš nešto, što te čini tako sretnim!« — »Da, imam uistinu«, reče mu prvi, »a želiš li saznati, e dođi u zoru k meni«. Kada osvanulo drugo jutro, dođe susjed k njemu, i on ga povede u crkvu k svetoj Misi, a onda ga otpusti kući na posao. Tako učini s njim drugi i treći dan, a tada mu konačno reče susjed: »Za put u crkvu znam i sam; ne ću više da dolazim k tebi, pa da me vodaš u crkvu; ja bih htio znati za tajnu, kojom bivaš tako sretan«. — »Dragi susjede«, reče mu dobri majstor, »zar nijesi zapazio? Ta upravo to je ona tajna, što pobožno pri-

sustvujem dnevno kod svete Mise, jer po tom daje mi Bog blagoslov i mojem radu, da sam veseo, te mogu živjeti zadovoljno.« — A to su vazda znali sveti i pobožni kršćani, kako je slušanje svete Mise Bogu veoma milo i kako velike milosti i obilni blagoslov Bog dijeli; zato su vazda prisustvovali tolikim svetim Misama, koliko im je to samo bilo moguće. Sveti kralj Ljudevit, sveta vojvotkinja Hedviga, pobožna carica Marija Terezija kraj sviju svojih mnogih i teških posala prisustvovahu danomice najmanje kod dviju svetih Misa. Sveta služavka Cita ustala bi dnevno posve rano; ona si uskratila nešto od sna, da može dnevno prisustvovati svetoj Misi. Prije nekoliko godina došao je u Njemačku neki svećenik, koji je došao iz najkrajnijih krajeva Azije, iz Kine, gdje bivaju kršćani proganjani i mučeni. Taj je svećenik pripovijedao, kako ondje kršćani prisustvuju sa velikom revnošću svetoj Misi, koju svećenik samo tajno može čitati i s pogibli života. Znadu oni dobro, da se tim izvrgavaju pogibli da budu uhvaćeni i mučeni, ali se ne dadu zastrašiti. O djeco draga! ovi će nas ljudi postidjeti jednoć na sudu Božjem, ako li smo nemarni i ravnodušni u slušanju svete Mise, a ne prijeti nam nikakova pogibao; ako zanemarimo svetu Misu, jer moramo provaliti nešto dulji put; ako li neidemo u crkvu radi kakove malene poteškoće, rađe dulje ležimo u krevetu i t. d. Molim vas zato, djeco, odlučite ozbiljno, da ćete svakako u nedjelje i u zapovijedane blagdane prisustvovati svetoj misi, a ako li možete, i u radne dane. Kada biste morali kasnije ići kamo u službu, pogodite se tako, da smijete u nedjelju i u zapovijedani blagdan prisustvovati svetoj Misi; rado idite onamo u službu, gdje možete katkada i u radne dane prisustvovati svetoj Misi. Mnogo je već valjano družinče rađe pošlo služiti za manju plaću, ako li mu je bilo dozvoljeno, da smije tuitamo i u radne dane prisustvovati svetoj Misi, poći k svetoj pričesti; a Bog ovakove obilno blagosivlje. Ako li ne možete prisustvovati, to probudite u srcu barem veliku želju: o kada bih mogao prisustvovati danas svetoj Misi. Uključite sebe duhom (već rano u jutrašnjoj molitvi, te ako li čujete zvoniti na podizanje) u sve svete Mise, koje se onaj dan čitaju, pa imajte želju žrtvovati ih sve Bogu na slavu, a na spas naš.

2. Ali nije dosta, djeco, prisustvovati žrtvi svete Mise, već moramo prisustvovati i na pravi način, naime *pažljivo*. Velim: *pažljivo* t. j. *s počitanjem i pobožno*. Velim: *pažljivo* t. j. moprate *paziti na ono*, što se na oltaru događa, a ne na prijatelje, na odijelo, ne smijete se ogledati naokolo i t. d.: *s počitanjem* — morate se tako vladati, da se vidi, da mislite na Boga, te da želite njega *slaviti*, da imate neki *sveti strah* pred nazočnim Spasiteljem. Djeco draga! Sami po-

gani su pokazivali veliko počitanje u bogoslužju svojem Židovi su se često u svojem hramu bacili na lice, te se nijesu usudili podići oči k nebu. Pa ipak ovi jedni klanjali se tek krivim bogovima, a drugi su žrtvovali samo životinje, te nijesu imali presveti oltarski sakramenat, kako ga mi imamo. U našim je crkvama Bog naš posvema blizu, otajstveno nazočan; ovdje se žrtvuje najsvetije, što ima na nebu i na zemlji; nevidljivo su nazočne čete anđela, te se klanjaju Jaganjcu Božjem, koji se žrtvuje za naše grijehe na oltaru. Pa zar može čovjek držati mogućim, da ima kršćana, koji sve to vjeruju, a ipak se nečedno ondje vladaju, brbljaju, smiju se, pače tako se vladaju, da se onako ne bi usudili ni pred čovjekom? O djeco! Ako li ste se sami već kada lakoumno vladali u crkvi za vrijeme svete Mise, molite danas, kada dođete u crkvu, od srca dragog Spasitelja za oproštenje i obećajte mu, da ćete se u buduće u crkvi vladati vazda sa svetim počitanjem. Za vrijeme svete Mise klečite (osim za čitanja evanđelja); sjedjeti za vrijeme svete Mise smiju samo oni, koji radi slabosti, boležljivosti inače ne mogu izdržati. Pobožna carica Eleonora vazda je klečala za vrijeme svete Mise. Jednoć joj netko reče, neka se ne muči tako, već neka rađe sjedne. Plemenita carica odgovori posve ozbiljno: »Što? Nijedan se od mojih dvorjanika ne usudi sjesti u mojoj nazočnosti, premda sam ja tek sirotna grješnica, a ja da se usudim sjedjeti pred mojim Gospodom i Bogom?« Prisustvujte konačno svetoj Misi i p o b o ž n o t. j. trudite se, da m i s l i t e n a o n o, š t o s e k o d s v e t e ž r t v e d o g a đ a, da imate ondje tek svete, pobožne misli, a zajedno, da sve druge misli na druge stvari kano na pr. na igru, jelo, posao da umah odstranite, čim ih upoznate. Već putem u crkvu mislite, kamo idete i što ćete sada činiti. Kada bi vas tko poslao kojem uglednom gospodinu, da ga nešto zamolite, to biste sigurno putem mislili pred koga idete, te što ćete i kako govoriti. Pa eto, kada idete k svetoj Misi, tada idete pred najodličnijeg gospodina, pred onoga, koji će vas jednoć suditi, osuditi za uvijek ili za uvijek učiniti blaženima; morate ga ondje moliti za sve, što vam je nužno za tijelo i dušu. Pa zato mislite već putem na to. Na ulazu u crkvu učinite onako, kako je činio sveti opat Stjepan, koji si reče na crkvenim vratima: »Tako dakle vi zemaljske misli, brige i poslovi ostanite sada vani, dok ja opet ne dođem; u crkvi nemam vremena za vas«.

Pa što ćete moliti za vrijeme svete Mise? Ponajprije učinite vazda na početku svete Mise dobru nakanu, da ju želite žrtvovati Bogu u zajednici s presvetom mukom Isusovom: 1. kano žrtvu hvale na čast i hvalu Bogu; 2. kano žrtvu zahvale za njegova dobročinstva, a napose zato, što ste pozvani k vjeri katoličkoj; 3. kano žrtvu naknadnu za sve grijehe, kojima se vrijeđa Bog, napose za vaše grijehe, a osobito za ovaj . . . i čvrstom odlukom . . .; 4. kano žrtvu prošnje, da isprosite sve ono, što je potrebno vama, vašim rođacima za dušu i tijelo, a svakiput molite za koju posebnu milost, koja je vama ili drugima upravo sada nužna.

Tada možete moliti na razne načine. Jedan sam vam način, kako možete slušati svetu Misu i moliti, već prije spomenuo. Drugi je način, da uzmete molitvenu knjižicu, te pobožno, lagano čitate misne molitve. Kada ste pročitali jedan odlomak, budite tiho te recite dragom Bogu svojim riečima, što ste ondje čuli.

Osobito je zgodno i lijepo, ako li za vrijeme svete Mise molite žalosnu svetu krunicu. A zašto? Sveta je Misa spomen gorke muke i krvne žrtve Isusove na križu — a u žalosnoj krunici promatramo upravo ovu muku Gospodinovu od njegova krvavog znojenja na Maslinskoj gori ća do zadnjeg uzdaha na križu. U žrtvi svete Mise žrtvuje Isus po rukama svećeničkim Ocu svojem nebeskom svoje Tijelo, svoju Krv, te mu predočuje svoje trpljenje, da se smiluje nama, te nam oprosti — a u molenju žalosne svete krunice žrtvujemo i mi ovu presvetu krv, te i mi Ocu vječnom predstavljamo ovo trpljenje pa ga molimo, da nam bude milostiv poradi Isusa, koji se za nas krvlju znojio, koji je za nas bičovan bio i t. d. Želite li dakle za vrijeme svete Mise moliti žalosnu svetu krunicu, to činite ovako: u početku svete Mise učinite nakanu, kako sam vam malo prije spomenuo. Tada, čim započinjete novu tajnu, budite časak tiho, te malo razmislite onu tajnu. Na pr. predočite si, da vidite Isusa, kako kleči u Getsemanskom vrtu, blijed, krvavim znojem natopljen; promislite, kako li je strašne boli on tada prepatio, te recite: »O Isuse, moj — tome sam ja krivac grijesima svojima, a osobito ovim... Žao mi je, što sam Boga uvrijedio, a tebi nanio tolike boli. O Oče nebeski! Žrtvujem Ti krv, koju je Isus za mene prolio na Maslinskoj gori, pa Te molim, da mi prostiš radi krvi ove. Odlučujem evo čvrsto, da Te ne ću više uvrijediti.« Slično i kod svake druge desetice. Kolikogod put molite: »Slava Ocu« i t. d. obnovite dobru nakanu, te sjedinite ponovno vašu molitvu s molitvom i žrtvom Isusovom. — Molite kod toga posve lagano i pobožno; ako li izmolite jednu ili dvije desetice na taj način, bolje je, nego li da izmolite rastreseno cijelu krunicu. Dođu li vam rastresene misli, molite svakiput: »Gospode, nauči me moliti«.

Ima i drugih načina, kako se može prisustvovati svetoj Misi. Kasnije ću reći onima, koji će biti osobito dobri, te se vježbati u molitvi, još i druge načine u ispovijedaonici, što

znam, da će vas veseliti, te ćete tako obilnije milosti primati po svetoj Misi. Za sada se trsite, da činite ono, što sam vam do sada o tome kazao.

3. O svetoj pričesti.

Do sada ste čuli, da je Isus u presvetom oltarskom sakramentu nazočan zato, da bude vazda kod nas i po svojem čovječanstvu, te da se za nas prinosi kano žrtva u svetoj Misi. Ali Isus je nazočan i zato u presvetom sakramentu, da bude u svetoj pričesti hrana našoj duši. Pa ovo treba da vam još protumačim. Ponajprije:

P. 41. Što je sveta pričest?

Sveta je pričest pravo blagovanje Tijela i Krvi Isusa Krista duši za hranu.

Sveta pričest je pravo blagovanje Tijela i Krvi Isusa Krista t. j. sastoji se u tom, da mi Tijelo i Krv Gospodnju blagujemo, kano hranu primamo, za hranu naše duše t. j. da nam duša bude nahranjena, da se po njoj svrhunaravni život milosti uzdrži. Primamo u svetoj pričesti uistinu Tijelo Kristovo, a ne da bismo si tek to utvarali, sjećali se samo na Krista, već pravo Tijelo Kristovo unilazi kano hrana u naša usta, u srce naše.

Kada ne bismo uistinu blagovali Tijelo Isusovo, već tek u mislima, željom t. j. kada bismo imali tek vruću želju, da Isus ipak dođe k nama, da bi se združio s nama, te si predpostavljali, kano da je On došao k nama, tada primamo duhovnu svetu pričest, o kojoj sam vam već dosta toga pripovijedao. Duhovnu svetu pričest možete najlakše tako primiti, da si predstavite, da ste sada u crkvi, a svećenik baš dijeli svetu pričest. U kratko probudite tada vjeru u Isusa u presvetom sakramentu, te mu se poklonite; tada se od srca pokajite za svoje grijehe, kojima ste ga uvrijedili; konačno probudite u srcu čin ljubavi spram Isusa, srdačnu težnju: O kada bih sada smio primiti Isusa mojega! Dakle vjeru — pokajanje — želju. Tada si predstavite, kano da vam svećenik pruža presveti sakramenat, zahvalite se Isusu, molite, da ostane u srcu vašem. Sve ovo možete u kratko ovako moliti: »O Isuse moj u presvetom sakramentu — ja vjerujem u Tebe, te Ti se klanjam; od srca se kajem za sve grijehe; ljubim Te od srca, te ne želim ništa, negoli da dođeš k meni i ostaneš kod mene. O Isuse, Tebi živem, Tebi umirem, Tvoj sam živ i mrtav!« Ili možete učiniti i ovako: molite triput »Gospodine, nijesam vrijedan«. Prviput mislite osobito na »Gospodine«, te probudite čin vjere u toga Gospodina; drugiput na ono »nijesam vrijedan« i probudite pokajanje; trećiput »ali reci samo riječ« i probudite čin ljubavi i želju. Tada si predstavite, da klečite na pričesnoj klupi, svećenik vam pruža Tijelo Gospodnje, a vi se molite: »Tijelo Gospoda našega Isusa Krista sačuvalo dušu moju za život vječni. Amen.«

Ova je vježba duhovne svete pričesti, djeco draga, veoma laka; u nekoliko časova lako se duhovno pričestimo; može se dogoditi, da smo gdjekada zapriječeni primiti uistinu svetu pričest, jer je možemo tek u crkvi primiti, kada smo na tašte i t. d. — ali duhovnu svetu pričest primiti, ne priječi vas ništa, jer je možete primiti na svakom mjestu: u crkvi, u kući, na polju, u svako vrijeme, danju i noći, bili vi natašte ili ne. Duhovna je sveta pričest Bogu veoma mila, jer mi tu želimo nešto Bogu veoma milo, te se vježbamo u krepostima Bogu veoma milima (vjeri, ljubavi, pokajanju). Spasitelj se javio jednoć nekoj pobožnoj redovnici, koja se često uistinu, ali još većma duhovno pričešćivala, te joj pokaza dvije posude: zlatnu i srebrenu. U zlatnoj, reče Spasitelj, čuvam tvoje istinske, a u srebrenoj duhovne pričesti. Htio joj je tim pokazati, kako je dragocjena pred njim i kako mu je mila ta sveta vježba. Spasitelj je već na posve čudnovat način nagradio ovu pobožnu želju. Sveti je Stanislav, anđeoski mladić, u vrijeme bolesti imao žarku želju da primi Spasitelja; ali zli ljudi su mu to spriječili. Dragome je Spasitelju ta želja bila tako mila, da je poslao anđela svojega, koji je podao pobožnom mladiću svetu pričest. Pa kako je duhovna sveta pričest Bogu veoma mila, tako je i nama veoma korisna. Duhovna sveta pričest čini, da nas Isus većma ljubi, da nam dijeli obilnije milosti, te je veoma zgodna priprava za zbiljsku svetu pričest. Kada bi imao tko od nas rođaka u dvim mjestima, — jedni ti često govore, da ih ipak već jednoć posjetiš, te ti pokazuju, kako bi im to bilo milo; drugi ti se nikada ni ne našale: kojima ćeš rađe poći? Tako dolazi i dragi Isus najrađe u ono srce, koje ima veliku želju primiti ga, koje često čezne za njim. Kako krst želje proizvodi u duši istu milost kano i krst vode, kako želja ispovjediti se podaje istu milost, kano prava ispovijed, tako možemo držati, da duhovna sveta pričest podjeljuje slične milosti, koje dijeli prava sveta pričest. Pa zato, djeco draga, češće izvršite ovu svetu vježbu. Ima dosta pobožnih duša, koje se svaki sat duhovno pričešćaju, a ja bih vas samo slijedeće prosio:

1. kada prisustvujete u jutro svetoj Misi, tad se i pričestite duhovno, kada se misnik pričešća. Ne možete li prisustvovati svetoj Misi, probudite u srcu želju, da biste rado bili, te se duhovno pričestite.

2. Na veče, prije no pođete na počinak, ispovijedajte se duhovno, t. j. ispitajte si savjest, pokajte se za grijehe, tužite

se dragom Spasitelju s čvrstom odlukom, da ćete sjutra biti bolji i molite za oproštenje. Tad se duhovno pričestite i mislite: ako li ću morati noćas naglo umrijeti, tada, dragi Bože, primi ovo kano moju ispovijed i popudbinu.

3. Kadgod posjetite Spasitelja, tada se duhovno pričestite, kako ćemo to danas zajednički učiniti.

Sada znate, što je sveta pričest. Jesmo li se i dužni pričešćati? A tko nam je zapovjedio, da se moramo pričestiti?

P. 42. Je li nam sveta pričest zapovjeđena od Boga ili samo od Crkve?

Sveta nam je pričest zapovjeđena od Boga; jer Krist Gospodin reče izrično: »Zaista vam kažem, ako li ne budete jeli Tijela Sina čovječjega i pili Krvi njegove, ne ćete imati života u sebi« (Iv. 6, 54).

Da nam Crkva zapovijeda pričestiti se, znate iz četvrte zapovijedi crkvene. Ali zapovjedio nam ju i Bog, jer Spasitelj reče izrično jasnim riječima: Zaista vam velim t. j. posvema je sigurno tako, uvjeravam vas svetom riječi svojom: ako li ne budete jeli Tijela i t. d. to jest morate jesti moje Tijelo — inače ne ćete imati u sebi život t. j. život duše, milost Božju posvećujuću, Bog vas ne će imati rado, te ne ćete po smrti steći život vječni. Prema tome vidite, da je Krist strogo zapovjedio, pod prijetnjom osude vječne, da moramo primati Tijelo i Krv njegovu, pričešćati se. Prema tome dakle: tako Bog kano i Crkva zapovijeda nam pričešćati se. Bog nam je uopće zapovjedio, da se moramo pričešćati, a nije točno odredio kada i kako često. Ovo nije prije bilo ni nužno, jer su kršćani bili tako revni, da ih se je velika većina svaki dan, a kasnije barem svake nedjelje pričešćala. Istom, kada su ljudi ohladnjeli, te već nijesu htjeli sami od sebe revno se pričešćati, tada je Crkva točnije odredila, koliko put se mora svaki kršćanin pričestiti, te je u četvrtoj zapovijedi crkvenoj odredila, da se moramo svake godine barem jednoć u godini pričestiti, naime oko Uskrsa. Prema tome svaki je kršćanin, koji je navršio propisanu dobu, obavezan pod teškim grijehom, da se svake godine najmanje jedamput oko Uskrsa pričesti. (A i svaki se onaj mora pričestiti, koji je u smrtnoj pogibli na pr. teško bolestan). Ali zar ćemo se tek jednoć u godini pričestiti? To je najmanje, to moramo činiti: ali Crkva želi, da se često u godini pričestimo, ali o tom ću vam kasnije više reći.

Mi smo se dužni pričešćati t. j. primiti Tijelo i Krv Kristovu. Ali da li je nužno za to, da blagujemo ne samo svetu hostiju, već i pijemo iz kaleža.

P. 43. Kada valja da djeca pristupe k prvoj sv. pričesti?

Sv. Otac Pijo X. je odredio (u dekretu Quam singulari od 8. augusta 1910.), da djeca pristupe prvoj sv. pričesti, kao što je to bio običaj u starini. Tada su djeca primala prviput sv. pričest vrlo rano. Poslije je taj korisni običaj polagano nestao, a djeca su u sve kasnije doba išla k prvoj sv. pričesti. Tako je prešlo u običaj da djeca idu prvoj sv. pričesti tek sa 10, 12, 14 godina, a bilo je krajeva, gdje su polazila još i kasnije. A prije te dobe bilo je dapače zabranjeno ići k sv. pričesti. To je bila zabluda, a imala je raznih razloga. Napose se tvrdilo, da djeca u ranoj dobi neznaju pravo cijeniti euharistijskog hljeba, pa da stoga ne pristupaju s dostatnim počitanjem i razumijevanjem k stolu Gospodnjemu.

Proti tomu je ustao papa Pijo X. te je odredio, da djeca imadu ići prvoj sv. pričesti, kad dođu k razumu, a to je obično u sedmoj godini. Dijete, koje prije sedme godine dođe k razumu može dakako ići i prije k prvoj sv. pričesti. Ako pak sa sedam godina još nije došlo k razumu, valja počekati. Takovo će dijete iza sedme godine ići k prvoj sv. pričesti. Kad je dijete došlo k razumu dužno je ići na sv. ispovijed i pričest.

P. 44. Što treba da djeca nužno znadu, kad idu prvoj sv. pričesti?

Djeca, koja idu prvoj sv. ispovijedi i pričesti treba ponajprije da umiju razlikovati dobro od zla, zatim da znadu razlikovati euharistijski hljeb od običnog hljeba i da onom pobožnošću pristupe k oltaru Gospodnjem, koja njihovoj djetinjoj dobi odgovara.

Stoga nije potrebno da dijete, koje ide prvoj sv. pričesti već znade čitavi kršćanski nauk. Ono još ne treba potpuno poznavati članke vjere. To će dijete kasnije postepeno prema svojim umnim sposobnostima naučiti.

Za prvu sv. pričest dostaje bar neko poznavanje najglavnijih vjerskih istina prema dohvatu djeteta.

Isto tako nije potrebno, da su djeca koja idu prvoj sv. pričesti došla potpunoma k razumu, nego da se bar donekle mogu služiti svojim razumom.

P. 45. Zašto valja da djeca idu čim ranije k prvoj sv. pričesti?

Sv. je pričest u prvom redu hrana duše. Stoga je vrlo pogibeljno odgađati sv. pričest na kasnije doba, kako je to bilo prešlo u običaj. Tako djeca ne primaju nikakove duševne hrane, pa mladež lišena tog moćnog zaštitnog sredstva gubi čistoću i pada u teške grijehe i razna zla već mnogo prije nego što je primila prvu sv. pričest. A sv. pričest je upravo protu-

lijek, koji čuva dušu od teških grijeha. Eto stoga je itekako nužno, da djeca čim ranije pristupe prvoj sv. pričesti, e da se tako zapriječi zlo prije nego što se je u duši djeteta ukorjenilo i razvilo.

P. 46. **Je li potrebno da djeca češće idu k sv. pričesti i kada?**

Ako uočimo koja je glavna svrha sv. pričesti, onda je nedvojbeno da je česta sv. pričest neophodno nužna. Sv. pričest krijepi i jača dušu kao što tjelesna hrana jača i krijepi tijelo. Sv. pričest daje duši snage i otpora u svladavanju zlih sklonosti i strasti, ona čuva dušu od teških grijeha i čisti je od manjih prestupaka. A zlih sklonosti i nagnuća k raznim strastima imaju već djeca u ranoj dobi, kako dnevno iskustvo pokazuje. Jasno je dakle, da je stoga potrebno da se djeca čim češće u sv. pričesti jačaju proti zlu i da tako već zarana otvrdnu u borbi proti zlu, koje je napose dandanas tako rašireno, da i mlado srce ne ostaje pošteđeno od njenog poraznog upliva. Sv. pričest dat će im potrebitu jakost da mogu svladavati zlo u sebi.

Kao što tijelo treba dnevno hrane da ne smalakše i klone, tako isto i duša potrebuje čim češće hrane. Dapače obzirom na duševnu slaboću i na mnoge zle sklonosti, koje tolike dnevne grješne prilike nijete i raspiruju, upravo je potrebna dnevna duševna hrana, dnevna sv. pričest. To su dobro znali kršćani u staro doba, pa su stoga i dnevno pristupali k štolu Gospodnjem (Dj. ap. 2. 42), a i u kasnijim vijekovima je to bio običaj, kako nam svjedoče sv. Oci i crkveni pisci. Kad su kršćani omlitavili, počeli su i taj toliko korisni običaj zanemarivati, pa su time izlagali duše svoje velikoj pogibli. Stoga je sv. Otac Pijo X. taj hvalevrijedni prastari kršćanski običaj opet uspostavio te uveo dnevnu sv. pričest za odrasle i djecu.

P. 47. **Koji su uvjeti za dnevnu sv. pričest?**

Pošto nije glavna svrha sv. pričesti, da se Gospodu iskaže čast i štovanje, niti je ona nagrada vjernicima za njihove kreposti, već je ona u prvom redu, kako smo već naveli, protulijek proti zlu, to se i ne traže drugi uvjeti, kako je papa Pijo X. označio za dnevnu sv. pričest nego a) *stanje milosti*, to znači drugim riječima, da svaki smije i može dnevno pristupiti stolu Gospodnjem, ako nije u smrtnom grijehu. Tko je u smrtnom grijehu mora se prije sv. pričesti ispovjediti. Laki grijesi dakle nisu zapreka dnevne sv. pričesti. Nje valja prije sv. pričesti okajati, a u sv. pričesti nam se oni i onako opraštaju. Još manja su dosljedno zapreka duševno neraspoloženje, napasti, rastresenosti i slično. Zao duh nastoji raznim prividnim razlozima dušu odvratiti od česte svete pričesti; b) *dobra nakana*, kojom idemo k sv. pričesti. To znači,

da se svaki put na sv. pričest dostatno pripravimo, a da ne idemo k stolu Gospodnjem tek iz običaja ili taštine ili ljudskih obzira već zato, da se s dragim Spasiteljem čim uže u ljubavi sjedinimo i da se tim božanskim lijekom okrijepljeni odlučno uzmognemo oprijeti svojim slabostima i pogreškama.*

P. 48. **Što je s teško bolesnom djecom, koja su došla k razumu, a nisu se još pričestila?**

Takovu djecu valja prema mogućnosti pripraviti na prvu sv. ispovijed i pričest, zatim im dati sv. pričest kao popudbinu i podijeliti im zadnju pomast. Djecu, koja, pošto su došla k razumu, umru, nije dozvoljeno pokopati obredom za malenu dječicu.

P. 49. **Moramo li, ako želimo uživati Krv Kristovu, piti iz kaleža?**

Ne; jer pod prilikom kruha primamo i Krv, jer mi primamo Krista cijela s njegovim čovječanstvom i Božanstvom.

Zato je i obećao Krist onima život vječni, koji ga primaju samo pod prilikom kruha: »Tko blaguje kruh ovaj, živjet će uvijeke«. (Iv. 6, 52. 59).

Vi ste već prije čuli, da je Spasitelj rekao: »Ako ne budete jeli Tijela Sina čovječjega i *ne budete pili Krvi Njegove*« i t. d. Pa prema tome moramo primati i Krv Njegovu. Je li dakle nužno, da osim prilika kruha pijemo i iz kaleža? Nije, jer i t. d. (ponavlja se pitanje 14.). Hoćeš li jednoć, kada ćeš se smjeti pričestiti, primiti i Krv Kristovu u kaležu pod prilikom kruha? Pa zar je uopće ne ćeš ni primiti? Gdje? Gdje je Krv Kristova? U Tijelu njegovu. A gdje primaš Tijelo njegovo? A u njemu? — Gdje dakle primaš Krv Kristovu?

Ispunjavamo dakle zapovijed Kristovu te blagujemo Tijelo i Krv njegovu već onda, kada pod prilikom kruha primamo presveti sakramenat. Pa zato je obećao dragi Spasitelj život vječni i onima, koji ga blaguju jedino pod prilikama kruha, dakle im je obećao ono isto, što je uopće obećao onima, koji ga dostojno blaguju. Ali ako je to tako, e tada se čini, da opstoji druga poteškoća, koju izriče katekizam riječima:

P. 50. **Zašto je Krist ustanovio zadnju večeru pod obim prilikama?**

---

* U knjižici: »Živko, dijete Euharistije« lijepo je prikazano, kako se valja pripraviti na prvu sv. pričest kao i divotno djelovanje česte sv. pričesti u duši nevinog djeteta, pa će izvrsno poslužiti mladeži, a napose prvopričesnicima. Dobiva se kod Župnog ureda sv. Marije u Zagrebu, Kaptol 3 za pet dinara.

Jer ju je ustanovio ujedno i kano žrtvu, a zato su nužne obje prilike.

Prema tome nije općenita zapovijed, kada Krist veli: »pijte iz njega svi«, već to je tek apostolima naloženo i onima, koji će ih naslijediti u službi svećeničkoj kano prinositelji žrtve. Pa zato se i svećenici pričešćuju, kada uistinu ne prinose žrtvu, samo *pod jednom prilikom.*

Moglo bi se činiti, draga djeco, ako li mi već primamo Presvetu Krv Kristovu u njegovu Tijelu pod prilikom kruha, da nije ni nužno bilo, da nam je Gospodin još napose ostavio presvetu Krv svoju pod prilikom vina, da je dakle naredio svetu zadnju večeru pod obim prilikama. Svakako nije bilo nužno u tu svrhu da *primamo dragog Spasitelja cijeloga*, ali kako već znate, nije Isus u presvetom sakramentu nazočan samo kano hrana naše duše, da ga primamo, *već i kao žrtva*, jer nam obnavlja nekrvnim načinom svoju žrtvu na križu. A u tu je svrhu nužno, da nam se je ostavio pod obim prilikama. Jer jedino tim ,što nam ove obje razdijeljene prilike prikazuju kano odijeljeno Tijelo i Krv, jesu ove prilike slika krvave smrti, koju je podnio Isus na križu, te nam jasno predočuju njegovu krvnu žrtvu (Vidi p. 30.)

Krist je uistinu rekao kod zadnje večere, kada je pružio učenicima kalež: »Pijte iz njega svi«. A zar nije tim svima kršćanima i zapovjedio, da moraju piti i iz kaleža? Ne; jednako kako nije ni onim riječima: »Činite to na moju uspomenu« (Pit. 9. 25.) zapovjedio svim kršćanima pretvarati kruh u svoje Tijelo i t. d. i prinositi žrtvu svete Mise. One prve riječi kao i ove druge ne tiču se sviju kršćana, već samo apostola i onih, koji će ih naslijediti u službi svećeničkoj, *svećenika žrtve* t. j. svećenika, kada prinose žrtvu svete Mise, jer tada moraju svećenici piti iz kaleža. Kada se ali neki svećenik pričešćuje, a da ne prinosi svete Mise, tada se i on pričešća samo pod prilikom kruha kano i drugi ljudi (na pr. na veliki četvrtak ondje, gdje je više svećenika; kada se bolesnom svećeniku nosi popudbina).

Vidite dakle, djeco draga, da je Isus zapovjedio kršćanima samo to, da moraju primati njega, njegovo Tijelo i Krv, ali nije zapovjedio, da se moraju pričešćati pod jednom ili dvjema prilikama, da moraju primiti samo hostiju ili hostiju i kalež. Prema tome Crkva je sada tako odredila, da vjernici (izuzevši svećenike, koji čitaju svetu Misu) primaju svetu pričest samo *pod jednom prilikom*, naime pod prilikom kruha, a da ne piju iz kaleža. Zašto je Crkva to tako odredila?

Pit. 51. *Zašto dijeli katolička Crkva vjernicima pričest samo pod jednom prilikom?*

1. *Da očuva presv. Krv od obeščašćenja;*
2. *da olakša primanje svetog sakramenta svima;*
3. *da objasni svoju nauku protiv krivovjeraca, da je Krist pod svakom prilikom cio i nerazdijeljen nazočan.*

Već u najstarije vrijeme primali su vjernici, koji su bili bolesni, u zatvoru, te svi, koji su se pričešćivali kod kuće presveti sakramenat samo pod prilikom kruha.

Crkva je odredila, da se kršćanima katolicima sveta pričest dijeli *samo pod jednom* (jedinom) prilikom, naime pod prilikom kruha, a ne pod prilikom vina:

1. *da se očuva presveta Krv od obeščašćenja.* Vama biva žao, kada tko vaše roditelje uvrijedi, pogrđuje; vi biste držali grijehom, da bacite sveti križ u blato; zašto? — Pa eto, Presveti nam je sakramenat nešto najmilije, što Crkva ima, ali i najsvetije. Pa zar da ne bude Crkvi, zar da ne bude i nama žao, ako li se obeščašćuje ovaj presveti sakramenat? Ovakovo bi *obeščašćenje* bilo, kada bi se prolila presveta krv. A to se skoro ne bi moglo predusresti, kada bi svi oni, koji se pričešćaju morali piti iz kaleža na pr. kada dođe mnogo ljudi k svetoj pričesti, jedni ustaju, drugi tek kleknu; jedan se trkne o drugoga, kada ovaj pije; a napose, kada dođu stari, drhtavi ili inače nespretni ljudi. Pa da se to obeščašćenje ne zbude Presvetoj Krvi, sveta Crkva ne pruža vjernicima piti iz kaleža.

2. *Da se svima olakoti primanje presvetog sakramenta* t. j. Crkva želi, da svi mogu lakše primati presveti sakramenat. Ali, kada bi svi morali, koji se pričešćaju, piti iz kaleža, tada za mnoge to ne bi bilo lakše, već teže. Zašto? Ponajprije zato, što na mnogim mjestima na pr. u hladnim zemljama ili u dalekoj Aziji nema vina, te ga je moći dobiti samo za skupi novac. Kada bi pak ljudi, kadagod bi se htjeli pričestiti, morali piti iz kaleža, tada bi trebalo mnogo vina, a kada bi oni često dolazili, to siromašne crkve ne bi mogle pokriti toliki izdatak; pa tako bi bilo za ljude teže češće se pričešćati. — Nadalje ima ljudi, koji ne mogu vino podnijeti te bi njihovu okusu prilike vina bile nesnosne, a zato bi se takovi rjeđe dolazili pričešćati, kada bi se morali pričešćati pod obim prilikama. — A onda, ne bi se moglo svetu pričest pod prilikom vina gotovo nositi bolesnicima bez pogibli obeščašćenja. Pa zato je naredila sveta Crkva, da se sveta pričest dijeli samo pod *jednom prilikom*, a to je za *mnoge lakše* i t. d. (jer kruha ima svagdje — kruh može svatko podnositi — pod prilikom kruha lakše se nosi sveta pričest bolesnicima).

3. Bilo je ljudi, koji su govorili, da se mora i iz kaleža piti, jer inače primamo tek tijelo, a ne krv Kristovu. Ovaj nauk je *krivovjeran*, lažan; a koji tako uče, oni su *krivovjerci*. Kada bi bila Crkva popustila nauci ovih krivovjeraca, te dijelila svetu pričest i pod prilikama vina, tad bi mogli kršćani misliti, da krivovjerci ipak imadu pravo. A tako, što Crkva daje svetu pričest *samo pod prilikom kruha*, *izjavljuje* ona i veli: nije nužno, da se pričešćamo pod obim prilikama; i pod samim prilikama kruha *Krist je cio nazočan*.

Tako se je već mnogo stotina godina u Crkvi držalo, te je katolička Crkva već u prvim svojim vijekovima uvijek vjerovala, da dostaje pričest samo pod prilikama kruha. Ta svi oni, koji se nijesu mogli pričešćati u crkvi kao na pr. bolesnici, utamničeni, primahu svetu pričest samo pod prilikom kruha. Jednako i oni, kojima je svećenik presveti sakramenat davao, da si ga kući ponesu. (To je bilo tada radi progona dozvoljeno; jer tada siromašni kršćani gdjekada nijesu mogli dugo i dugo prisustvovati službi Božjoj, te nijesu imali ni svećenika, koji bi im podao svetu pričest — dok to sada već nije nužno, pače je strogo zabranjeno).

Pa što biste sada rekli, djeco draga, kada bi vam koji krivovjerac rekao: zašto ne uzimate cijelu zadnju večeru Spasiteljevu? 1. Mi primamo Krista cijela i pod prilikom kruha. 2. Krist nam nije zapovjedio, da se moramo pričešćati pod jednom ili pod dvjema prilikama, već je to prepustio odredbi svoje svete Crkve. 3. Crkva naša ima važnih uzroka, zašto nam dijeli presveti sakramenat tek *pod jednom prilikom*.

Nakon što smo upoznali, što je sveta pričest, kako se ona dijeli, dolazimo sada na novo daljnje, a veoma važno pitanje naime: što nam koristi sveta pričest, kakove nam plodove donosi? Otuda ćete ujedno uvidjeti, zašto želi Spasitelj dragi, da se daje svim vjernicima za hranu, te tako strogo zapovjeda, da ga moraju primati:

P. 52. *Kakove nam milosti dijeli sveta pričest?*

1. *Združuje nas najuže s Kristom i umnaža nam milost posvećujuću;*

2. *slabi nam zle želje, te nas krijepi u dobru;*

3. *čisti nas od lakih grijeha i čuva od teških;*

4. *zalog nam je budućeg uskrsnuća i života vječnoga.*

U Italiji je živio neki pobožni slikar, koji je htio naslikati u velikoj slici zadnju večeru. Ponajprije je naslikao učenike; ali kada je došao da slika dragog Spasitelja, te se sjetio, koli neizrecivo veličanstvo, koli nježna ljubav, kako Božanska svetost morala je odsijevati na licu Spasiteljevu u času naredenja presvetog sakramenta, pa kako bi on sve to morao prikazati kistom, postao je malodušan, te poništen ostavio svoj alat, jer se nije usudio da slika Spasitelja.

Djeco draga, slično biva danas meni. Morao bih vam podati sliku onoga, što čini dragi Spasitelj u duši čovjeka, koji vrijedno prima presvetu pričest. Pa, djeco, to je nešto tako uzvišeno, tako otajno, da nije kadar nijedan anđeo da protumači, jer je to Božanska tajna. Bog je sam, koji se uistinu u Božanskoj ljubavi zaklanja u čovječje srce, da ondje proizvodi čudesa svoje moći i ljubavi. Pokušat ću, djeco draga, uz pomoć Božanskog Spasitelja, da vam protumačim ova otajna djelovanja svete pričesti, u koliko ću to moći.

1. *Sveta pričest združuje nas najuže s Kristom* t. j. ona nas čini jedno s Kristom, čini, da smo mi u Kristu, a Krist u nama. Tjelesna se hrana, koju dnevice blagujemo, sjedinjuje s nama, prelazi u naše meso i krv. Tako silazi Isus Krist u našu dušu, stanuje u njoj, ostaje u njoj. »Tko jede Tijelo moje«, veli Isus sam, »i pije moju Krv, ostaje u meni, a ja u njemu«. Kada je Elizej htio oživjeti nekog mrtvog mladića, došao je i metnuo svoja usta na usta dječaka, oči svoje na oči dječaka, te mu tako podao od toplote svoje i od života svojega. (4. Kralj. 4, 32 i t. d. Slično, djeco draga, čini dragi Spasitelj, da nas učini dionicima svojeg svetog, nebeskog života. Njegovo Božansko Srce kuca u našem hladnom, bijednom srcu, da nas raspali ognjem ljubavi, od kojega gori Srce Isusovo. Pa ako li ga često i dostojno primamo, te ga grijehom ne vrijeđamo, niti gonimo iz našega srca, tad se ispunjava ono, što reče i obeća nam Spasitelj sam riječima: »Tko blaguje mene, živjet će radi mene«; te što sv. Pavao veli: »Živem ja, ali ne ja, već Krist u meni«. Tada mu moramo postati posvema slični. Kako se u mirnom jezeru odsijeva plavetni svod nebeski te sjajno sunce, zvjezdano nebo: onako mora da i presveta duša Kristova odsijeva u našoj; mi ćemo imati veselje tek u onome, u čemu Krist ima radost svoju, činiti tek ono, na što nas on potiče. Pa sa našim molitvama, sa našim dobrim djelima — imat će Otac vječni veselje i dopadnost, kano da ih Krist sam čini. Pa kako vatra željezo skroz i skroz obuzme, rasija i raspali, onako će i Krist našu dušu na otajstveni način proniknuti, te je napuniti svojim životom, svojim žarom ljubavi. O djeco, kolika sreća! Onaj, koji je na nebesima blaženost anđelima, On želi da boravi u

srcima našim, da ondje stanuje, živi! O kako je uistinu bio sretan sv. Ivan, kada je smio počivati na grudima Spasiteljevim, ali zar mi nijesmo još sretniji, kada Isus želi da počiva u našim grudima, u našem srcu, da se već nikada ne udalji iz njega. Tko ljubi Isusa, toga mora već ta sama pomisao da napuni svetim veseljem: Moj Isus dolazi k meni, On je moj, ostaje u meni! Pa zato su upravo pobožna djeca uvijek tako sretna na Bijelu nedelju. Nekoje dobro dijete reče jednoć: nebo mora da je uistinu ništa drugo, negoli neprekidna Bijela nedjelja — jer veće sreće ni radosti nije moći ni zamisliti. Pa imalo je posve pravo to pobožno dijete, jer na nebesima imat ćemo Onoga u slavi, kojega posjedujemo skrivena pod prilikama kruha u presvetom sakramentu. Sveta je pričest jedan dio neba na tom svijetu.

Sveta pričest umnaža u nama milost Božju posvećujuću, ona čini, da posvećujuća milost, taj život duše, ostaje u nama, te da primamo još veće obilje milosti posvećujuće — kako i tjelesna hrana čini, da ostajemo na životu, rastemo i napredujemo, primamo obilniji život i životnu snagu. Prije, nego li je bilo toliko općenje vlakovima, kada je koji bogati knez htio, da putuje po siromašnim krajevima, morao je ondje prenoćiti, tad si je morao uzeti sa sobom nužne stvari, kano krevet, nužno posuđe i hranu i t. d. Znao je dobro, da mu svega toga oni siromašni ljudi ne će moći onako podati, kako se to njemu dolikuje. Tako čini i dragi Spasitelj. On želi stanovati u našem srcu, ali zna dobro, da mi nijesmo kadri onako da iskitimo srce svoje, kako se tō pristoji za njega. Pa zato On sa sobom donosi sam taj obilni nakit nebeski, te iskiti sam srce naše najljepšim stanom svojim. Pa kada ga imamo u srcu svojem, o kolikim veseljem mora da nebeski Otac gleđe na nas, kad u našem srcu boravi onaj, koji je »njemu veoma omilio«! Pa kako li će nam što da odbije, kada ga za nešto molimo, imajući Isusa u srcu!

2. *Sveta pričest slabi u nama zle želje* t. j. čini, da naše sklonosti, nagnuća na zlo (na pr. sklonost na lijenost, srditost, veselje nad nedopuštenim stvarima, taštinom) oslabe, nijesu tako jake, te smo jači, više imamo snage, da ih nadvladamo. *Daje nam sveta pričest veselje i jakosti za dobro* t. j. čini, da mi dobro *želimo a i možemo činiti*, da *rado* činimo *dobro*, te činimo na pravi način, kako Bog hoće. Kada bi koje družinče ili radnik morao cijelo prije podne teško raditi, a ne bi ništa dobio jesti, zer mislite, da će moći i nakon podne teško raditi, da će imati sila? Sigurno ne. Ali ako li se o podne okrijepio zdravom hranom, moći će tada opet muževno da radi, a imat će i veselja k radu: hrana mu je podala nanovo veselje i snage za rad.

Tako i nama daje svrhunaravna hrana, sveta pričest, veselje i snagu, da možemo svrhunaravno raditi dušom svojom za nebo, dakle da se rado i pravo Bogu molimo, veselo i točno slušamo i t. d. Tko se često dostojno pričešća, u onoga će veselje i sklonost na zlo sve većma slabiti, dok će nasuprot sve većma ljubavi, veselja imati do Boga i onoga, što je dobro, te će živjeti novim, lijepim životom za Boga. Promatrajte, draga djeco, zemlju u zimi: kako je hladno, kako tiho i pusto sve, kako žalosno! — čini nam se, da je sve mrtvo. Pa promatrajte istu zemlju nakon par mjeseci kasnije: o to je na njoj sve posve drugojačije! Lijepo su zelene livade, šume, te s cvjetnim nakitom nakitili se vrt i dol, dok vesele ptičice pjevaju pjesni svoje — ta nije moći gotovo vjerovati, da je to ista zemlja! Pa tko je proizveo tu promjenu? Sunce. Ono se je bližilo zemlji (ako li govorimo prema uobičajenom načinu govora), te njeni topli, blagi traci rastalili snijeg i led, te potaknuli, na život probudili zelen, cvijeće i život nov. Što čini sunce na zemlji, to čini Isus Krist, djeco draga, u srcima vašim, ako li ga često i dostojno primate. On će rastaliti hladnoću i mlakost, te ćete jasno i točno uvidjeti, kako ono, što ste dosada visoko cijenili, naime oholost, kićenje, jelo i novac, kako je sve to ništa, te se rastali poput talećeg se snijega — a probudit će u srcima vašim cvijetke ljupkih kreposti, čar svete pobožnosti, u vaše će se srce uvući neko nikada naslućivano veselje i mir, blaženstvo, tako da ćete misliti, e ste posvema drugi ljudi, da ste tek sada začeli živjeti. Provodit ćete tada novi, lijep život, život u Bogu i za Boga. Laki i slatki bit će vam svaki posao i molitva; pače ni u časovima muka i žalosti ne će nestati iz srca vašeg mira ni radosti, kakono svijetli svijetlo vječno, premda vani i divlja bura huji. Vaše radosti i veselja bit će daleko ljepša i plemenitija, nego li radosti grješnika, za kojima slijedi tek kajanje — kako ševa, koja se vija prema plavetnom nebu te pjesmicu svoju pjeva i hvali Stvoritelja, ima daleko ljepše veselje od svinje, koja se u kaljuži valja. Katkada ćete nešto oćutjeti od radosti nebeskih, koje su već tako često oćutjele svete i pobožne duše primajući presvetu pričest; oćutjeti od one radosti, koju je oćutio sveti Alojzije pred presvetim sakramentom tako, da je svagda govorio, nakon što je ostavljao crkvu poslije duge, dugotrajne molitve: »O Isuse, pusti me, pusti me da odem, nemoj me već dulje držati!« — od radosti, u kojoj je uzviknuo sv. Franjo Xaverski: »O Gospode, stani, prevelika je radost, morat ću inače umrijeti!« — O djeco, draga djeco, kako možete postati sretnima! Ako li se već sada gdjekoje zle sklonosti rađaju u srcima vašim, te vam biva tako teško nadvladati se, ako li se samo odvažno borite, doći će Isus brzo i ojačati vas. Pa kada

kasnije na vas navaliti strasti kako strašna bura, tada
će kasnije na vas navaliti strasti kako strašna bura, tada
svagda dođite samo k svetoj pričesti! Ondje primajte onoga,
koji je nekoć zapovijedao vjerovima i valovima, on će i u
srcima vašim učiniti mir i red; pa ako li gdjekoji ljudi govore
i žele se ispričati: ja imam prevelike napasti, zla nagnuća, ne
mogu gotovo niti da molim, ne mogu da činim ma išta — pitat
će ih jednoć Spasitelj: »Zašto nijesi češće došao k meni, te si
ondje prikupio snage, veselja i revnosti?«

3. Pričest nas čisti od lakih grijeha (čini
nas čistima od malih, lakih grijeha, čini, da nam se opraštaju),
te nas čuva od smrtnih (čini, da ne panemo u velike,
teške grijehe). Kada ne bi čovjek uzimao hranu ili bi uzimao
posvema zlu, obolio bi, a ako li bi tako dulje vremena živo-
tario, mogao bi od toga i umrijeti. Podamo li mu pak
zdravu, krepku hranu, izliječit će ga od njegovih bolesti, te
očuvati od smrti. Bolesti naše duše laki su grijesi, a smrt je
duši smrtni grijeh. Nebeska hrana svete pričesti čisti nas
dakle od lakih grijeha, a čuva od smrtnog.

Ima ljudi, kojima nije mnogo do toga, kada čuju, da nas
pričest čisti od lakih grijeha. Promislite, što je to laki grijeh?
Gospod je Bog jednoć sv. Katarini pokazao na čudesni način,
što je tek jedan jedini laki grijeh u očima njegovim. Ova je
prikaza bila tako strašna, da je kazala sv. Katarina, da bi
voljela cio život bosonoga na gorućoj žeravici da hoda, nego li
da tek jednoć što takova vidi. Eto, djeco, to je tek jedan jedini
laki grijeh pred Bogom! Pa je li to kakova malenkost, ako li
bivamo očišćeni od takovih grijeha, od kojih možda mnogo
njih na duši imamo? Pa pitajte siromašne duše u čistilištu,
što imadu one da trpe radi lakih grijeha! Trpe daleko više od
najstrašnijih zubnih boli, daleko više od najtežih bolesti, pače
više od trpljenja svetih mučenika! Pa zar je malenkost maleni
grijeh, koji sa sobom donosi takove kazni, a biti oslobođen od
takovog grijeha, zar je stvar neznatna?

A što je istom teški grijeh? Ah, djeco, to nije kadar da
opiše ma i jedan jezik. Velim samo to: teški je grijeh, koji je
učinio od anđela đavole; smrtni grijeh donio je na cijeli ljudski
rod cijelu gomilu nevolja; smrtni je grijeh ono, radi čega sto-
tine i tisuće i milijuni trpe muke u paklu tako strašne, kakove
ne može nijedan čovjek niti da zamisli — kroz cijelu vječnost.
Pa zar je to malenkost biti oslobođen od ovog strašnog zla,
prema kojem su sva zemaljska zla i nesreće upravo ništa?
Što li sve ljudi ne čine, koliko novca, muka i napora ne ulažu,
da se izliječe od bolesti, očuvaju od smrti, pa ipak konačno
ništa im ne koristi. Protiv bolesti i smrti duše, koja je mnogo
tisuć puta gora od te bolesti i smrti tjelesne, imamo lako i
neprevarljivo sredstvo: moramo se samo često i dostojno pri-
čestiti. Pa ipak ljudi ne će da upotrebe ovo lako sredstvo!

Djeco draga! Moram vam priznati, da mi je već često
bilo teško i veoma teško pri srcu. Vi za sada ne znate još
mnogo o napastima i pogiblima, koje vas čekaju. Ah, ima ih
mnogo i teških! Doći ćete sa zlim ljudima, koji će vas htjeti
zavesti; u vašem srcu samome podižu se zle požude i napa-
stovat će vas i sotona; sami ste neiskusni i tako slabi — pa
konačno, ako li panete u teški grijeh, ako li izgubite odijelo
nedužnosti, ako li teško uvrijedite Spasitelja, nakon što vam
je pokazao toliku ljubav, te ako konačno propanete za uvijek:
ah, to će biti strašno! Sama je već pomisao tako strašna, da
mi katkada pače dolazi pomisao, želja, da bi Bog dopustio te
namah nakon Bijele nedjelje umrete, da samo ne panete u ovu
strašnu nesreću. Ali možda ne će nijedno od vas tako skoro
umrijeti, većina će vas svakako zapasti u pogibli, morati pre-
trpjeti napasti. Pa tko, tko će vama slabima, sirotnoj djeci
pomoći u strašnom boju, u silnim pogiblima? Djeco draga!
Znam sredstvo, kojim možete nadvladati one pogibli, kojim se
možete očuvati od ovoga strašnog zla smrtnog grijeha: pri-
češćujte se često i dostojno, pa vam mogu sigurno obećati, da
ćete se očuvati od smrtnog grijeha. Sam će Spasitelj doći
k vama u svetoj pričesti, on će vam ulijati neku svetu odvrat-
nost prema grijehu, te vam srce napuniti svetom ljubavlju;
ruka će vas njegova držati, čuvati i voditi u nebesku domo-
vinu. Djeco draga! Ako li se zgražate nad strašnom nesre-
ćom pasti u smrtni grijeh i propasti za uvijek, to već sada
učinite čvrstu odluku, ozbiljnu, da ćete često i vazda dostojno
ići k svetoj pričesti (reći ću vam kasnije, koliko put). Moći
ćete tada mirno i veselo poći ususret svim pogiblima; pod
okriljem Isusovim bit ćete sigurni.

4. Sveta je pričest zalog našega budućeg
uskrsnuća i života vječnoga. Kada gospodar po-
godi slugu, dade mu t. zv. kaparu na pr. sto dinara. To je
slugi zalog, da će ga sigurno uzeti u službu. On kano da mu
veli: kako eto ja dajem tebi sto dinara, onako sigurno obe-
ćajem ti, da ću te i uzeti u službu. Tako nam i Isus u svetoj
pričesti daje zalog, da će u budućnosti tijelo naše slavno uskr-
snuti, da ćemo kroz svu vječnost biti blaženi. On nam kano
veli: kako sigurno ti dostojno uzimaš tijelo moje, tako ću te
sigurno probuditi i uzeti u nebo (ako li se samo po teškom
grijehu kasnije ne učiniš nevrijednim); ili: kako sigurno do-
lazim ja sada k tebi, u srce tvoje, onako ćeš sigurno jednoć ti
doći k meni u nebo. Jer on je obećao: »Tko jede tijelo moje i
pije krv moju, imat će život vječni i ja ću ga probuditi u po-
sljednji dan«. (Pa drukčije i ne može biti. Ako li nas sveta
pričest tako tijesno združuje s Isusom, to moramo tada jednoć
doći onamo, gdje je on. Pa ako li on združuje tijelo svoje

s našim. to će sigurno i naše tijelo postati slično njemu, dakle proslavljeno, slavno, kako je sveto tijelo Isusovo).

Koli utješno obećanje, djeco draga! Kako se često gdjekoji muče i misle: »O kada bih znao, da li ću doći u nebo; o kada bih bio siguran!« Ne trebate se mučiti; sigurni ste, ako se često i dostojno pričestite, jer imate riječ, obećanje Gospodnje, da ćete sigurno stići u nebo.

A sada, djeco, promislite još jednoć, što sam vam rekao o plodovima svete pričesti (ponovi) i recite: zar se možete svojem Spasitelju dovoljno zahvaliti, što vas želi pripustiti k ovoj svetoj gozbi? Zar se možete dosta radovati sreći, koja vas čeka? — Jedno treba da još dodam: često sam rekao, kada sam vam tumačio o plodovima svete pričesti: tko se č e s t o i dostojno pričešća. Zašto? Svaka dostojna pričest podaje nešto od onih učinaka, kaošto svaka zdrava, krepka hrana doprinosi uzdržavanju, rastu i jačanju tjelesnom. Pa kako nije dosta na pr. jednoć u godini jesti, tako se mora, ako želimo primiti sve i obilne plodove ovog presvetog sakramenta često pričešćivati. Kasnije ću vam već reći o tome više.

Sada ste čuli, kako obilne, velike milosti daje nam sveta pričest. Ali je li već dovoljno, da stečemo ove milosti, da se samo pričestimo? Ili kako veli katekizam:

P. 53. P r i m a l i s v a t k o u s v e t o j p r i č e s t i o v e m i l o s t i?

N e p r i m a, n e g o s a m o o n a j, k o j i s e d o s t o j n o p r i č e s t i, t. j. u m i l o s t i p o s v e ć u j u ć o j; t k o s e p r i č e s t i n e d o s t o j n o t. j. u t e š k o m g r i j e h u, p r i b a v l j a s i o s u d u.

»Tko nedostojno blaguje ovaj kruh ili pije kalež Gospodnji, krivac je Tijela i Krvi Gospodnje . . . onaj si jede i pije sud, jer ne razlikuje Tijela Gospodnjega«. (1. Kor. 11, 27—29.). Isporedba sa škrinjom zavjetnom, koja je donosila pobožnim Izraelićanima sreću i blagoslov, bezbožnim Filistejima nesreću i prokletstvo.

Kako je korisna, od kolike hasne za nas vatra! Daje nam svijetlo u tamnoj noći, služi nam u tu svrhu, da si kuhamo hranu i za stotinu drugih svrha; čuva nas i brani od smrti u zimi. Ali kako strašno djeluje ista vatra, ako je zlorabimo! Kako je strašna muka umrijeti u vatri! Kako je strašno opustošenje nakon požara. Zar je moći vjerovati, da je to ista vatra, koja proizvodi takove učinke? — Slično se zgađalo sa škrinjom zavjetnom. Pobožnim je Izraelcima donosila obilan blagoslov, Bog je sam po njoj čuvao narod svoj od neprijatelja njegovih, te mu pružao utjehu, pomoć u svim nevoljama. Kada su pak bezbožni Filisteji oteli škrinju zavjetnu — tada im mje-

sto blagoslova donijela prokletstvo. kazan. Tisuće ih je pomrlo od strašne bolesti, te se nijesu mogli prije osloboditi od nevolje, dok nijesu odstranili škrinju zavjetnu iz sredine svoje. Slično je, djeco draga, sa svetom pričešću. Kako obilan blagoslov, kako velike, nebeske darove donosi sveta pričest. ako li je dostojno primamo, čuli ste; ali jednako je tako veliko zlo, prokletstvo, što ga prouzrokuje nedostojna pričest. Nedostojna pričest proizvodi upravo protivno onome. što donosi dostojna pričest. Dostojna pričest združuje nas s Kristom i umnaža milost posvećujuću — nedostojna nas dijeli od Krista, čini nas neprijateljima Kristu, te nam grabi sve većma i većma milost njegovu, čini nas posve nevrednima milosti posvećujuće; ona slabi naše zle želje, te nam daje snage za dobro. a ova čini, da postajemo robovima svojih strasti. otimlje nam veselje i snagu za dobro, mir i veselje srca; ona nas čisti od lakih grijeha i čuva od teških — ova je novi teški grijeh, te nas čini spremnima na svaku opačinu; ona je zalog budućeg uskrsnuća i života vječnog, ova je ujedno zalog zloga neprijatelja, po kojem se njemu zapisujemo, te osiguravamo svoju vječnu osudu. Pa zato i veli katekizam u kratko: t k o p r i m a p r i č e s t n e d o s t o j n o t. j. u s t a n j u s m r t n o g g r i j e h a (tko učini teški grijeh, te se nije oslobodio po skrušenoj ispovijedi) p r i b a v l j a s i o s u d u, čini, da ga Bog osudi. mora da baci u pakao. A sveti apostol govori strašnu riječ: »Tko nedostojno jede ovaj kruh i pije kalež Gospodnji, k r i v a c j e T i j e l a i K r v i G o s p o d n j e« t. j. počinja grijeh. krivac je,. da obeščasti Tijelo i Krv Isusovu. on se ogrješuje o Tijelo i Krv Spasiteljevu. Tko se nedostojno pričesti »t a j s i b l a g u j e i p i j e s u d (t. j. osudu), j e r n e r a z l i k u j e T i j e l a G o s p o d n j e g a« (t. j. jer ga ne razlikuje od obične hrane, jer ga bez čistoće srca, prima bez priprave, kano običnu hranu). Što hoće apostol time da kaže: s u d s i j e d e i p i j e? Kod nekih je naroda bio nekoć običaj, kada je bio koji zločinac osuđen na smrt, da su mu napisali smrtnu osudu na papir, te ga prisilili, da pojede papir s osudom, progutne. Na taj se način htjelo reći, da je osuda njegova prešla u njega, te da već ne može od nje biti izbavljen, oslobođen. Na sličan način želi apostol da reče onim strašnim riječima: ovakav nosi već u srcu svoju vlastitu osudu: ne treba za njega nikakve osude sa strane Božje; kako je sigurno blagovao nedostojno Tijelo Gospodnje, onako je sigurno osuđen (ako umre u tom grijehu).

Ali zašto, djeco draga, tako strašna prijetnja, tako strašna kazan? Jer je nedostojna pričest strašan, grozan grijeh. To vam potanje objašnjuje slijedeće pitanje:

P. 54. Kakav grijeh učini onaj, koji se usudi nedostojno se pričestiti?

1. On počini poput Jude strašno svetogrđe, jer se ogrješuje o Tijelo i Krv Gospodnju. (1. Kor. 11, 27.)

2. Postaje krivac najcrnje nezahvalnosti, jer vrijeđa Božanskoga Spasitelja najružnije u onom času, kada prima od njega najveći dokaz ljubavi. (Psal. 54, 13).

Svetogrđe počini, kako otprije već znate, onaj, koji obeščasti nešto sveto, Bogu posvećeno. — Tko obeščasti sobu, sliku kralja, napada na vlasništvo svoga zemaljskog vladara i nanosi mu uvredu; tko bi pak kralja samog udario u lice, počinio bi mu daleko veću uvredu, napada na tijelo svojeg gospodara. Tako obeščašćuje i onaj Boga, koji na pr. oskvrne crkvu, primi nedostojno sveti sakramenat pokore: on se ogriješuje, napada na vlasništvo Božje; ali tko se drzne, t. j. tako je drzak, drzovit, tako smion i bezuman, da se nedostojno pričesti, taj nanosi Bogu strašnu uvredu — jer takav se ogrješuje o vlastito Tijelo i Krv Spasitelja svojega. Da, počinja svetogrđe u pravom smislu riječi. Oteti, znači nešto uzeti silom, čega nam netko ne će dati. Nedostojno se pričešćujući pogrđuje Boga t. j. uzima Tijelo Isusovo, sili Spasitelja da dođe u njegovo odurno srce, kamo on ne će doći. Kako bi bio strašan zločin zatvoriti nekoga u grob sa raspadajućom se odurnom lješinom! Ali daleko veću odvratnost, negoli što je mi imamo od strašne lješine, ima Isus pred smrtnim grijehom. Onaj, koji se nedostojno pričešća sili Isusa, da dođe u srce njegovo, u kojem se nagomilalo strašnih, odurnih smrtnih grijeha! Pa to čini Sinu Božjem, onome, koji ga svaki čas ima u svojoj vlasti, koji može svaki čas učiniti da umre, te ga pokopa u bezdan pakla! Da, ovo je svetogrđe zaista strašno, svaki pravovjerni kršćanin mora da se napuni strahom, užasom, odvratnošću, kada o tom tek čuje — a kudikamo više, kada mu dođe misao, da postane sam krivcem tog zločina!

Zločin onoga, koji se nedostojno pričešća, ima posve napadnu sličnost sa zločinom Jude. Čujte samo! Juda je otišao k neprijateljima Isusovim te im reče: »Što ćete mi dati, da vam ga izdam?« A oni mu dadoše trideset srebrnika. — Dijete, koje se želi nedostojno pričestiti, veli sotoni: »Što ćeš mi dati, ako ti predam Isusa?«. — »Ne trebaš ovaj i ovaj grijeh . . . da ispovijediš«, veli mu sotona; »možeš i dalje u ovoj . . . opačini živjeti«. I nesretno se dijete odluči na to! Spasitelj opomenu Judu kod zadnje večere; izjavio mu, da zna za njegovu crnu osnovu; on veli javno: »Jedan od vas će me izdati«; a Juda je bio toli drzovit, te ga pita: »Gospode, jesam li ja?«, a on mu jasno reče: »Da, ti si rekao«; hoće da ga zastraši i odvrati od njegova grijeha strašnom prijetnjom: »Jao čovjeku, koji izda sina čovječjega; bolje bi mu bilo, da se nije ni rodio«. Ali Juda se ne da opominjati; on ostaje kod svoje strašne nakane. — Isus opominje dijete, koje se želi nedostojno pričestiti; opominje ga nutrašnjim nadahnućima, predbacivanjima njegove savjesti; straši ga prijetnjama, koje uče u pouci, gdje je saznalo, kako je užasan zločin nedostojna pričest; opominje ga na usta ispovjednika kod svete ispovijedi: badava — nesretno se dijete ne da opominjati: zakanilo se na zločin.

Juda dolazi s neprijateljima Isusovim i pristupi u getsemanskom vrtu k svome Božanskom Učitelju, pritisne svoja đavolska usta na lice nedužnoga Jaganjca Božjega, a Isus mu nije uskratio poljupca, koji ga toli strašno zabolio, te mu reče u dubokoj žalosti: »Prijatelju! Zašto si došao? Zar poljupcem izdaješ Sina čovječjega?« A neprijatelji Isusovi navalili su na njega, te nagomilavahu sramotu, boli, poruge, muke svake ruke na sveto tijelo njegovo. — Dijete, koje želi nedostojno da se pričesti, dođe u crkvu, u srcu mu teški grijeh, a s njim nosi i sotonu, oca grijeha; pred očima sveznajućeg Boga, u nazočnosti nevidljivih anđela, koji u žalosti sakrivaju lice svoje, pred roditeljima, braćom, drugovima pristupa k Božanskom Spasitelju, koji ga zadnjiput opominje: »Dijete, zašto si došlo? Ja te ljubim tako jako; a što ti činiš Spasitelju svojemu?«

Ali nesrećno dijete ne da se već ganuti; pristupa licemjerno, dolazi i prikazuje se kano da ima prema Isusu najveće počitanje i ljubav, prima svetu pričest, te pritiska svoje svetogrdne usne na dragocjeno tijelo Gospodnje, prima ga u srce, predaje ga u isto vrijeme sotoni, koji vlada u srcu njegovu — i dovršen je strašan zločin, obesvećeno presveto; sotona slavlje slavi, a »jao, jao« ozvanja iz ustiju anđela osvetnika, — da, samoga Božanskoga Spasitelja. »Jao«, veli on, tako dobar, neizrecivo ljubazan Spasitelj — »jao takovome djetetu! Bolje bi mu bilo, da se nije ni rodilo!«

2. Tko se nedostojno pričešća biva krivcem najcrnje nezahvalnosti i t. d. Nezahvalan je onaj, koji ne hvali za primljeno dobročinstvo; nezahvalniji, koji vraća dobro zlim; a najnezahvalniji, koji samo dobročinstvo zlorabi na sramotu dobročinitelja. Neki otac radio je dan i noć, hranio se tek napola, da uzmogne kupiti djeci odijelo. Jedno od njegove djece uze odijelo, a da ne reče ni riječi; drugo jednako ne zahvali — ali pače još isti dan, u istomu satu uvrijedi oca, bude neposlušnim; treće uze odijelo, što mu ga otac dao, baci ga na pod, pogazi nogama, pače ga uz pogrdne

riječi bacilo ocu u lice. Koje je ponajvećma nezahvalno? — O djeco! Isus je učinio za nas daleko više, no ijedan otac. On ne samo da je za nas radio kroz trideset godina, nije tek život svoj žrtvovao za nas, — ne, on je htio sebe sama posve žrtvovati za naše spasenje: on nam podaje Tijelo svoje i Krv svoju duši za hranu. Velika je nezahvalnost, ako li koji kršćanin ne zahvaljuje za to sve vrijeme svojega života; veća je, ako li je svome Spasitelju neposlušan, vrijeđa ga grijehom; a najveću i najcrnju nezahvalnost počinja onaj, koji se nedostojno pričesti, jer onaj stavlja ruku na samog Spasitelja: Tijelo, koje bje za njega na križu razapeto, koje mu On dao za hranu — ovo isto Tijelo uzima on, da Spasitelju nanese preteška uvredu, u času, u kojem mu Spasitelj daje sama sebe u čudesnoj ljubavi.

Živio nekoć ugledni poganin Julije Cezar, protiv kojega su se mnogi urotili, da ga ubiju. Kada su njegovi neprijatelji navalili mačevima na njega, mašio se junački oružja na obranu. Najednoć zapazi među onima, koji su ga napali i Bruta, koga je uzeo kano sirotu za dijete svoje, ljubio ga očinski, opsipavao raznovrsnim dobročinstvima. Kada je Cezar zapazio Bruta, spopala mu srce neizreciva žalost nad tolikom nezahvalnošću njegova posinka, te zaviče u dubokoj žalosti: »Zar i ti, sinko moj?« — I sada se već nije branio; pokri glavu, te umre pod udarcima neprijatelja svojih. Djeco draga! Zar ne mora i Spasitelj tako govoriti, kada bi mu koje od vas nanijelo strašan zločin nedostojne pričesti? Zar mu ne mora reći: »Ah i ti, dijete moje, koje sam tako jako ljubio, pa i ti među neprijateljima mojima pogrđuješ me?« Pa zato se već u Starom Zavjetu tuži Spasitelj na usta kralja Davida: »Kada bi me moj neprijatelj proklinjao, podnio bih tu uvredu; pa da me još tako mrzi, protiv mene govori, pogrđuje me, to bih se možda sakrio pred njim. Ali ti, moj sumišljenik (koga sam tako ljubio), moj vođa (pouzdanik), moj znanac (ljubimac), koji smo kušali zajedno slatkosti (kome sam dao slatku hranu moje milosti, pače dao mu kušati moje vlastito Tijelo), u kući Gospoda zajedno stanovasmo« (kojega sam toli često opominjao nutrašnjim načinom u Crkvi svojoj i privlačio sebi), ti da si mi nanio tu pogrdu — to je pregorko, to me boli ponajvećma. Da pogani pogrđuju Spasitelja, da ga nevjernici vrijeđaju, nije tako strašno; ali da ono dijete, koje je on tako ljubio, kojemu je zasvjedočio toliku ljubav, učinio tolika dobročinstva, da ono postaje ubojicom njegovim, te se s najgorim neprijateljima njegovim udružuje protiv njega — to mora da neizrecivo boli Božansko Srce njegovo.

Koliko je strašan grijeh nedostojna pričest, možete još i otale uvidjeti, što se već na tom svijetu zgađa onome, koji se nedostojno pričešća t. j. po kaznama, kojima Bog često pohađa one, koji se nedostojno pričešćaju.

P. 55. Kakove su često posljedice nedostojnog pričešćanja već u ovom životu?

Sljepoća i okorjelost srca, a gdjekada nenadana smrt i druge vremenite kazni.

Primjer: Nesretan svršetak Jude, o kojem reče Spasitelj: »Bolje bi mu bilo, da se nije ni rodio«.

Obična kazan, koja običaje nastupiti odmah nakon nedostojne pričesti, jesu strašna predbacivanja savjesti. Nesretno je dijete izdalo Spasitelja — i istom što je učinilo zlosretni čin, već mu odzvanja u srcu prokletstvo, onaj strašni »Jao«. Nikada, upravo nikada više ne može ovakovo dijete (osim ako čini pravu pokoru) steći pravi i potpuni mir srca. Živi životom bijednim, nemirnim i žalosnim. Ali Bog običaje pripustiti, ako li i ne uvijek, a to ipak često još i druge kazni onome, koji se nedostojno pričešća. Tko se nedostojno pričešća, onome srce postane slijepim; kako slijepac ne vidi puta, mirno ide u bezdan, od kojega se drugi, koji vide, zgražaju: tako biva i onaj, koji se često nedostojno pričešća, često slijep na duši; grijehe, pred kojima se dobri kršćani zgražaju, smatra on za nešto neznatno ili pače i ne drži za grijehe; na najgore prigode i pogibli grijeha ne pazi on ili ne čini ništa, da ih se očuva; on više ne vidi, u kako je strašnom stanju; on više ne misli na nebo i pakao, on ne misli na poboljšanje života svojega — te ide tako ususret sigurnoj propasti, u bezdan pakla.

Ili postaje okorjela srca. Okorjeo je onaj, koji se ne da od svojeg zloga puta odvratiti nikakovom opomenom, prošnjom, prijetnjom, kaznom (primjeri: Farao — Juda). Ovakovi ljudi znadu često: na zlome sam putu — idem ususret mojoj vječnoj propasti — bit ću osuđen, ako se ne ispovjedim i popravim; ali (strašno!) oni se ne će ispovjediti, oni se ne će obratiti — oni otvrdnu srce svoje na glas Božji. Ovo je otvrdnuće srca jedna od najtežih kazni Božjih — a ne rijetko slijedi nakon nedostojne svete pričesti. Juda je davno prije zadnje večere već sagriješio lakomošću, varanjem, imao nakanu Spasitelja predati, — a Isus imao uvijek s njim ustrpljenje. Ali nakon što se je nedostojno pričestio, tada, veli nam sv. Pismo, unišao je (strašna riječ!) u nj sotona. On je upao u najstrašniji zločin bogoubijstva — otišao je, te se objesio. — Živio nekoć neki mladić, koji se bio podao veoma raskalašenom životu; ali još je uvijek ćutio grizodušje, drhtao je, kada je htio da izvede novi zločin, te se ćutio ponukan, da čini pokoru. Ovo on jednoć pripovjedi nekom starom, okorjelom grješniku, a ovaj mu svjetuje vražjim savjetom, neka se ne-

dostojno pričesti. Posluša nesretnik — i od onog časa nije ćutio grizodušja niti pobude na pokoru, već je mogao i najstrašnija nedjela činiti bez straha; on je bio utvrđen na svojem zlom putu: on je otvrdnuo, okorjeo u zlu.

A što je najgore: ovakovi ljudi umru u svojoj okorjelosti i nepokori: oni ne će ni da čuju o ispovijedi, o obraćenju, a često put stigne ih nagla smrt, da uopće nemadu ni vremena za pokoru, ma bi i htjeli. Već je sv. Ciprijan pripovijedao (prije 1600 godina), da je neka gospoda, koja je išla nedostojno k svetoj pričesti, u času se srušila na pod, te ispustila dušu u strašnim mukama. — Želim vam pripovijedati još nekoliko primjera, koji su se nedavno dogodili.

U nekom franceskom gradu išla su djeca k prvoj svetoj pričesti. Upravo su primila svojeg Spasitelja, a jedno se nenadano sruši na tle, koje se upravo u taj čas pričestilo. Kano mrtvo ležalo je ondje, te su ga brže prenijeli u obližnju kuću; svećenik se trudio prizvati ga k životu, pa kada je otvorilo oči, htio ga ohrabriti, utješiti, sjetiti na sreću. — Ali nesretno dijete kroz hladne usne svoje protepalo tek riječi: »Nedostojno sam se pričestio« i bijaše mrtvo.

Čovjek neki, koji je dugo živio u grijesima, teško oboli; pozovu svećenika; ispovjedi se. Kada mu svećenik htio pružiti svetu pričest, odbi ga nesrećnik rukom i reče: »Odlazite, gospodine, ja sam se u životu samo jednoć pričestio — i ta je pričest bila nedostojna. Ja sam propao.« Poslije ovih riječi zapao je u strašne muke; htjeli su ga nagovarati, sklonuti, da se uzda u Boga, on pokri glavu pokrivalom a kada su mu skinuli pokrivalo s glave — bio je mrtav.

Neki pobožni, marljivi dječarac pao u nesreću, da je zapao u društvo zlih, nečistih i propalih dječaka, koji su ga zaveli na teške grijehe. Dobri roditelji njegovi nijesu ništa zla ni slutili. Dođe vrijeme, da mora poći k prvoj svetoj pričesti. On je bio poučen, ispovjedio se — ali svetogrdno i takav stupi k stolu Božjem. Nakon ove nedostojne pričesti bio se on napadno promijenio. Snužden i žalostan došao je od pričesti (jer mu grizodušje nije dalo mira), posta neposlušan, prkosan spram učitelja, nesnosan, srdit prema sudrugovima tako, da je konačno za kazan bio u zatvoru. Kada je došlo vrijeme, da ga puste iz sobe, u kojoj je bio zatvoren, prisluškivao je onaj čovjek, koji mu morao otvoriti, na vratima; bilo je sve tiho. Kucao je na vrata, ali nije dobio odgovora. Konačno sam otvori vrata, (a možete si pomisliti, kakova ga groza spopala) kad je našao nesretnog dječaka mrtvog — on se objesio.

Pa, djeco draga, promislite još sada, akoli je već sada sudbina onih, koji se nedostojno pričešćaju tako strašna na tom svijetu: što li će tek biti na drugom, gdje istom sviće dan

osvete i kazne! Ne stiže svakoga već na tom svijetu kazan Božja, ne umire svatko nenadano, ne stižu svakoga vremenite kazni, kano bolesti i slične pedepse Božje — ali sve (koji se ne obrate i ne čine pokoru, ali ah! kako se to rijetko zgađa, a kako rjeđe onima, koji pristupaju k prvoj svetoj pričesti svetogrdno) sve ove stižu na drugom svijetu strašne kazni, radi kojih je Gospodin Judi nazvao onaj strašni »jao«! Djeco! Juda trpi već preko 1800 godina užasne muke za svoje svetogrđe, pa kada prođe još 1800 godina, da 1800 tisuća godina — on će još vazda trpjeti. O kada bih vam mogao tek jedan pogled baciti u strašan bezdan pakla i pokazati najnesrećnije prokletnike, koji ondje radi nedostojne pričesti u strašnoj zdvojnosti pate i patit će kroz cijelu vječnost!

Zato sada, djeco, promislite još jednoć, što sam vam rekao o nedostojnoj pričesti — koli je to strašan Judin grijeh i kako strašno biva kažnjen; promislite, da li je i među vama možda koje dijete, koje će se svetogrdno pričestiti. (A nije to nemoguće; zar nije i među dvanaestoricom apostola bio jedan Juda?) Kako vam je pri srcu? Zar ne obuzima neki sveti strah srce vaše? Zar ne ćete i vi pitati u strahu s apostolima: »Jesam li ja, Gospode?«

O djeco! Kada bih znao, da je među vama Juda: molio bih Gospoda, vruće i pobožno, da to dijete umre prije bijele nedjelje, prije no počini takovo nedjelo. Djeco draga! Danas ćemo se svi pomoliti pred Isusom u Presvetom Sakramentu i to od srca: »Ah Gospode! Srce moje drhće od straha i tjeskobe, kad pomislim, da bih se mogao možda nedostojno pričestiti. Ne dopusti, da budem Juda pred tobom. Daj mi rađe, da umrem prije u milosti tvojoj!« — Ali prije svega ćemo se pitati: »Gospode, što moram činiti, da se očuvam od ove strašne nesreće? Evo me, spreman sam, da učinim što želiš; rado ću učiniti, ma me stajalo ne znam kakova truda.«

Ako li ste takovim osjećajima prožeti, djeco draga, tad vas mogu utješiti sigurnom utjehom: ne ćete pristupiti nedostojno k stolu Gospodnjem. Jer ako li ste do sada bili grješna djeca, ako ste i često, ma i teškim grijehom uvrijedili Spasitelja svojega, onečistili srce svoje: ima sredstvo, koje će vas sigurno nanovo očistiti, te vas izmiriti sa Spasiteljem, očuvati vas od nedostojne pričesti. Katekizam spominje vam to sredstvo, kada veli:

P. 56. Što treba da učini prije pričešćivanja, tko je u smrtnom grijehu?

Tko je u smrtnom grijehu, treba da se prije pričešćivanja valjano ispovjedi.

»Neka ispituje čovjek sama sebe, i tako neka jede od ovog hljeba i pije iz kaleža ovoga« (1. Kor. 11, 28.)

Da, valjanu ispovijed, ispovijed, koja je pred Bogom vrijedna, skrušenu, iskrenu valja da obavite prije svete pričesti. To traži sv. Pavao riječima: »Čovjek (koji se želi pričestiti) neka ispita sama sebe« t. j. mora da promisli dobro, da li je i vrijedan, da li nije težak grijeh u srcu njegovu, koji bi ga činio nevrijednim. Nađe li taj grijeh, to mora naravski da odstrani taj grijeh iz svog srca, očisti od njega srce svoje. A to se zgađa, kako znate, po svetom sakramentu pokore, ako li ga valjano primimo. »I tako«, dakle tek tada, kada nađe da nema nikaki teški grijeh na savjesti ili da ga je odstranio po valjanoj ispovijedi »neka jede od ovoga« nebeskoga »kruha i pije iz kaleža ovoga« t. j. tada smije da uzme Tijelo i Krv Kristovu.

Pa i vi, djeco draga, ispovjedit ćete se prije svete pričesti, ali pravo i valjano, te će vam ona pribaviti opet sreću, da ćete imati čisto, posve čisto srce tako, da ćete moći pohitjeti k stolu njegovu i k srcu njegovu čisto i sveto, kako Krist želi. Veselite se od srca ovoj ispovijedi, te molite od danas počevši pa do bijele nedjelje za milost, da se valjano ispovjedite. Nemojte se bojati, jer vi se ne možete sami valjano ispovjediti: Ja ću vam sve reći, što je nužno, te ću vam pomoći, a još većma je Bog, koji će vam pomoći. Vi samo čvrsto odlučite, da ćete savjesno poslušati ono, što ću vam reći, a ja vam obećajem, da ćete se valjano ispovjediti i pričestiti.

Do sada sam vam govorio, što mora da učini onaj, koji ne će da se nedostojno pričesti i tko ima na duši smrtni grijeh, mora se prije ispovjediti. Ali zar se možete i smijete time zadovoljiti? Ne, djeco draga, nije nam dosta, da smo čisti tek od teškog grijeha. Poput sunca mora da je čist onaj, kako veli sv. Ivan Zlatousni, koji prima Presvetoga; anđeosku čistoću i anđeosku pobožnost mora da ima onaj, koji blaguje hljeb anđeoski. Pa ma i nemamo mi takovu čistoću i pobožnost, to ipak moramo činiti ono, što možemo. Zato pita katekizam:

P. 57. Kako se moramo nadalje pripraviti dušom?

Moramo 1. nastojati, da očistimo srce i od lakih grijeha; 2. da u srcu probudimo revnost i pobožnost.

Moramo se dakle truditi 1.) da očistimo srce od lakih, malih grijeha (da naime po skrušenoj ispovijedi, slušanjem svete mise, čestim probuđivanjem pokajanja i t. d. nastojimo steći oproštenje za prošle grijehe, — a da ne ćemo više

nijednog novog svojevoljno počiniti); 2.) Revnost (iskrenu želju. težnju, veselje) da uzbudimo i pobožnost (da rado mislimo na svetu pričest, rado se molimo za tu milost, odstranjujemo nepotrebne, beskorisne misli i t. d.).

Promislite, djeco draga, da mora netko u vašu kuću doći u posjete, koga roditelji visoko cijene i od srca imadu rado, jer im je iskazao obilna i velika dobročinstva: što će učiniti roditelji? Oni će mu sigurno prirediti lijepu sobu, te ju valjano pročistiti, ne samo od odurnog blata, već i od najmanjih mrlja, praha i t. d., već kako im je moguće. Ali gost ne će rado stanovati u sobi, u kojoj su tek četiri zida, ma bilo ne znam kako čisto. Zato će je roditelji sigurno nakititi, te u nju postaviti lijepo posuđe, cvijeće, slike i t. d. Pa i u srce vaše, djeco draga, želi se svratiti jedan gost i ondje nastaniti, gost tako ugledan i bogat, tako mio i tako dobar: Isus želi k vama doći. Pa zato morate kućicu srca svojeg ponajprije

1. valjano očistiti. Kako nije milo gostu ući u sobu prašnu, zamazanu, to se još manje mili Isusu u grješnu dušu. On mrzi na grijeh najvećma; kako je već maleni grijeh nešto odurno u očima njegovim, već sam vam pripovijedao. Kako čisto mora da je sveto posuđe, kako kalež i monstranca i drugo, što je u neposrednom dodiru s Presvetim sakramentom ili u kojima se Presveti čuva. Vi pak morate biti živo posuđe, u koje će biti položeno Tijelo Gospodnje. Pa zato vas ponovno molim: očistite se! Nemojte si samo preduzeti, da ćete ispovjediti skrušeno vaše male pogrješke, već se iznajprije novom ozbiljnošću borite protiv svakidašnjih pogrješaka! Svaki dan obnovite čvrsto svoju odluku, kako ste prije bili poučeni. Svako veče pogledajte po brižnom ispitivanju savjesti, da li se nije kroz dan opet uvukao prah i smet lakih grijeha u dušu vašu, te nastojte iskrenim pokajanjem i odlukom odstraniti iz duše ovaj prah grijeha.

2. Trsite se, da srce svoje iskitite dostojno onim, što može obradovati dragog Spasitelja. Kitite ga cvijećem t. j. pobožnim molitvama, vježbama, koje pred Bogom milo miriše poput dragocjenog cvijeća. Molite srdačnom pobožnošću molitve, što sam vas već prije naučio ili vam svjetovao; prisustvujte svetoj misi svakiput sa što većom pobožnošću i posjećujte presveti sakramenat; napose pak rado i uvijek i uvijek sa što srdačnijom pobožnošću pričešćujte se duhovnom svetom pričešću. Kitite nadalje srce svoje slikama, i to svetim slikama. Pa kako se to može? Time, da se vježbate u krepostima svetaca Božjih. Tako na pr. ako li se revno vježbate u kreposti svete čistoće, tada imate u srcu vašem sliku svetog Alojzija; ako li se vježbate u blagosti, tad imate u srcu vašem sliku svetog Franje Saleškoga i t. d. A ponajpače morate u srcu

vašem imati sliku jednu, sliku pobožnog, poslušnog djetešca Isusa. O daleko veće veselje negoli ga imate nad krasnim bojadisanim sličicama, ima Spasitelj s ovakovim slikama svetih u srcima vašim! Pa zato, djeco, trudite se, da se vježbate u ovakovim krepostima. Budite točni, poslušni, da obradujete dragog Spasitelja; nadvladajte tuitamo sebe same u blagovanju i uživanju hrane i t. d. (Šutnja, miroljubivost — djela ljubavi prema bližnjemu). Nemojte da i jedan dan prođe, a da si ne bi nametnuli takovu koju malu vježbu. Pa budući ste vi tek siromašna djeca, koja malo imadu, malo mogu, to činite, kako čine siromasi: i oni prose bogataše; prosite i vi svece Božje, da vam pomognu (zagovorom svojim), da si privrijedite one kreposti, koje su dragom Spasitelju bile toli mile na njima. Molite se osobito dragoj Majci Božjoj; recite njoj djetinjim pouzdanjem: »Draga Majko Božja! tebi je sigurno bilo veoma teško, što se Božansko Dijete Tvoje rodilo u štalici, položeno bilo na sijenu i slamici. Evo, ovo Tvoje Božansko Dijete želi da se nastani sada u srcu mojem, ali ah, srce je moje veoma slično betlehemskoj štalici: nečisto je, siromašno, hladno. O draga Majko Božja! Zar Ti nije stalo do toga, što bi Tvoje dijete opet moralo da uđe u tako ružan stan? Pomozi mi moćnom obranom Svojom, da mi bude srce sada očišćeno, iskićeno i raspaljeno svetom ljubavlju, te postane sličnim prečistom Srcu Tvojem, da može Dijete Tvoje u njem naći mio i ugodan stan, te tim radije doći k meni.« Molite se i svetome Josipu, svome svetom imenjaku (i svetom anđelu čuvaru) i svetome Alojziju! Anđeoski je ovaj mladić primao presvetu pričest svake nedjelje, te se svaki put tri dana prije pripravljao na svaku svetu pričest srdačnom pobožnošću, molitvom, dobrim djelima, a tada se nakon nedjelje zahvaljivao tri dana za svetu pričest. Pa zato je i primio tako čudesne milosti po svetoj pričesti. Jer, a to si dobro upamtite, djeco: to većih ćete milosti primiti u svetoj pričesti, što se bolje pripravite; a to ćete manje milosti dobiti, što je neznatnija, manja vaša priprava. Jedna i ista kiša pada na raznim poljima: na valjano obrađenom polju donijet će veću korist, na zanemarenom polju manju, a na kamenitoj vrleti ostat će beskorisna. Tako dolazi i isti Spasitelj u mnoga srca: u valjano pripremljenom udijelit će obilnije milosti, u srcu manje pripravnom pridonijeti će neznatniji plod. Pa zato i veli sv. Bonaventura: »Vjerujem, da se rjeđom pričešću a brižnom pripravom prima više koristi negoli čestom, a uz neznatnu pripremu«. Pa zato i kaže katekizam:

P. 58. Je li pričest nedostojna, kad se tko pričesti u lakim grijesima?

Nije nedostojna, ali što smo čišći od grijeha, to obilnije dobivamo milosti.

Tko je počinio male grijehe, te se nije po ispovijedi ili na drugi koji način od njih očistio (skrušenim slušanjem svete Mise, djelima pokore i t. d.) i tada se pričestio, taj ne prima svetu pričest nedostojno, ne počinja po onoj pričesti svetogrđe, pače uopće nikaki grijeh; ali ovi mali grijesi umanjuju djelovanje milosti t. j. čine, da sveta pričest donosi manje milosti, dakle proizvodi u duši takovome čovjeku manje milosti, nego li bi mu inače donijela. Kako mutan, zaprašeni prozor ne sprečava sunčanome svijetlu da uđe u sobu, ali čini da manje jasno svijeti u sobi, tako i t. d.

Ali ne samo da se moramo pripremiti na svetu pričest očišćenjem od lakih grijeha, već moramo, kako smo već čuli, probuditi u srcu revnost i pobožnost. Pa kako to možemo?

P. 59. Kako možemo probuditi u srcu revnost i pobožnost?

Bogoljubnim razmatranjima i pobožnim vježbama.

Razmatrati reći će: nešto ne samo površno zagledati, već pozorno gledati dulje vrijeme. Tako možete razmatrati zemaljske stvari tjelesnim očima na pr. sliku. Ako li pak takove stvari promatrate očima duševnim, pozorno o njima mislite, kojima se Bog veseli, koje služe za spas duše vaše, tada ste zabavljeni bogoljubnim razmatranjem. Ovakova su ona razmatranja, kada mislite o muci Spasiteljevoj, o ljubavi, koju ima Isus spram vas, o ustrpljivosti, o poniznosti, poslušnosti i t. d. Isusa Krista u njegovu vremenitom životu i kako se On vježba u tim krepostima još sada u presvetom sakramentu i t. d.

Ako li činite ovakova promatranja prije svete pričesti, tad probuđujete u srcu vašem pobožnost t. j. mislite na Isusa i ljubav njegovu prema vama, srce je vaše njime zabavljeno, a ne nepotrebnim stvarima; tada probuđujete i revnost t. j. sigurno budi se u srcu vašem iskrena težnja, da Isusa obradujete, te ćete se truditi, da ga što vrednije primite.

Da se uzmogne probuditi u srcu pobožnost i revnost doprinose k tome i pobožne vježbe. Ovakove pobožne vježbe činite onda, kada se vježbate u krepostima, kada ih u srcu probuđujete, — kako ću vam to pokazati u slijedećem pitanju. U ovakovim svetim mislima, promatranjima, vježbama moramo se vježbati već nekoliko dana prije svete pričesti. Kada idete na pr. spavati prije onog dana, u kojem ćete se pričestiti, morate si misliti: sjutra želi moj Spasitelj doći k meni, te se radovati, želju, težnju imati za njim i t. d. Kada ujutro ustanete, mora da vam je prva misao: danas dolazi moj Isus

k meni. U ovim mislima valja da se odijevate, pođete u crkvu, svaki put, kada se želite pričestiti. Napose pak u crkvi samoj, prije svete pričesti, morate da se pobožno i revno vježbate u ovim vježbama, kako će vam ih razjasniti slijedeće pitanje.

P. 60. Što treba u sebi probuditi prije samog pričešćivanja?

Ove vježbe: 1. vjeru i poklon; 2. poniznost i pokajanje; 3. ufanje, ljubav i goruću želju.

Ove su vježbe, djeco draga, kano odgovor vašoj duši na tri pitanja: Tko želi k meni doći? (Isus, moj Bog i Spasitelj). 2. Komu želi doći? (K meni siromašnom, grješnom djetetu). 3. Zašto želi doći? (Jer me ljubi i želi učiniti blaženim).

Na pitanje 1. Tko želi doći? Isus. A tko vam to kaže? Vjera vaša.

a) Morate dakle u srcu probuditi iznajprije ovu vjeru. Promislite dakle, da je Isus sam rekao: »Ovo je Tijelo moje«. A što On veli, to je sigurnije negoli ono, što tjelesnim očima gleđemo; jer naša osjetila i razum mogu nas prevariti, ali riječ Isusova nikada. Probudite dakle, djeco draga, tako čvrstu, živu vjeru, kano da biste bili u dvorani zadnje večere, te ondje tjelesnim očima gledali, ušima slušali riječ njegovu: »Ovo je Tijelo moje«. Molite se Isusu: »O Isuse, neizrecivo istiniti Bože! Ti si rekao: »„Ovo je Tijelo moje"«! Ovoj svetoj riječi vjerujem većma nego li osjetilima svojim i razumu; vjerujem zato čvrsto i živo, da si u Presvetom sakramentu uistinu stvarno i bivstveno nazočan, onaj isti, koji si nekoć visio na križu, a sada kraljuješ na nebesima. To vjerujem tako čvrsto, da bih prije život svoj dao negoli se odrekao ove vjere«. — Sveti Vinko Paulski i druge pobožne, svete duše imale su toli živu vjeru, da se je činilo, kada su klečale pred svetim sakramentom, kano da gleđu Isusa tjelesnim očima, kano da govore s njim licem u lice; tako im sjalo lice, tako su zaboravili na sve zemaljsko, tako im bilo srce posve u Isusu.

b) Tko dolazi k vama? Isus, vaš Bog i Spasitelj. Pa što ste mu zato ponajprije dužni? Poklon. Promislite dobro, djeco, da k vama dolazi onaj, koji je stvorio nebo i zemlju iz ničega jednom riječju, te koji je može opet jednom riječju da uništi — onaj, pred kojim je cijela zemlja tek kao zrnce pijeska, a more kao osušena kapljica rose na travki malenoj. Dolazi onaj, koji sunce ravna i pokazuje zvijezdama puteve njihove, — pred kojim se zemlja trese i umiruje bura i oluja, — pred kojim sveti anđeli sakrivaju dršćući lice svoje. Dolazi onaj, koji će vas jednoć suditi, — učiniti za uvijek blaženima ili za uvijek osuditi. Vi biste se napunili velikim strahopočitanjem, tjeskobom nekom, kada biste morali stupiti pred zemaljskog kralja;

pa ipak i on je čovjek kako i vi. U svetoj pričesti dolazi k vama onaj, pred kojim su najmoćniji zemaljski knezovi, kraljevi i carevi daleko manji, negoli je sitna kapljica prema svesilnom oceanu. Djeco! kada to pravo razmislite, kako li vam je pri srcu? Bit će vam kano Tomi, koji je nakon uskrsnuća Spasitelja upoznao i pao mu pred noge i zavikao u svetom počitanju: »Gospod moj i Bog moj!« — kako Petru, koji je, nakon obilnog ribolova upoznao Gospoda, svemogućeg Sina Božjeg, dršćući pao na koljena i rekao: »Gospode, odlazi od mene, jer sam čovjek grješnik«. Ovako se i vi klanjajte Isusu u svetome počitanju. Recite mu: »Gospode, svemogući Bože, pred kojim se prigiba nebo i zemlja, a sveti anđeli dršćući prikrivaju lice svoje! U najdubljem počitanju bacam Ti se pred noge, te Ti se klanjam kano Bogu svojem i Gospodu, kano mojem Spasitelju, Sucu i Usrećitelju vječnom«. Pa budući mu se ne možete pravo pokloniti, to pozovite u pomoć mile anđele i svete, te ih molite, da ga oni mjesto vas pravo časte, hvale te mu se klanjaju, kako on zaslužuje.

Na 2. Komu dolazi Isus? K meni siromašnom, grješnom djetetu. Probudite

c) poniznost. Promislite, draga djeco, veliki Bog dolazi — k vama! Pred njim su najuzvišeniji duhovi kao tinjajuća iskra prema veličajnom suncu. U jednome trenu mogao bi on stvoriti milijune ljudi i anđela, koji bi bili tisuć i milijun puta bolji od vas. Pa ipak dolazi k vama, koji ste siromašni stvorovi, tako sirotni pred Bogom, da se ne možete ni iz daleka isporediti njemu, — a k tome još i siromašni grješnici, tolikim pogrješkama snabdjeveni, oprljani tolikim grijesima, koji su Božjim očima tako odurni! Što bi učinio siromašan, bolestan, gubav čovjek, kada bi u kućicu njegovu dolazio sveti Otac ili kralj, da ga utješi, bogato nagradi? On ne bi od začuđenja i stida mogao ni riječi da progovori. A onaj, koji k vama dolazi, je neizrecivo veći negoli sveti Otac ili kralj! Neki je kapetan molio jednoć Isusa, da mu ozdravi slugu; Isus mu reče u prevelikoj svojoj ljubavi: »Doći ću i ozdravit ga«. Tada reče kapetan, koji se bio posve prestrašio svjestan si svoje neznatnosti i siromaštva kod pomisli, da Sin Božji želi k njemu doći: »O Gospode, nijesam vrijedan, da uđeš pod krov moj; ali reci samo riječ, ozdravit će sluga moj«. Tako govorite i vi (a i bez toga govori svećenik ove svete riječi triput prije svete pričesti): »O Gospode, svemogući Bože! Nijesam vrijedan, da uđeš u srce moje, jer Ti si veliki Bog, Bog jaki, sveti, strašni, pred kojim nijesu ni nebesa čista, — a ja sam neznatan, bijedan stvor, siromašno dijete, grješnik, koji te je već toliko puta uvrijedio. Srce je moje još tako malo čisto, u njemu ima tako malo pobožnosti, ljubavi i drugih kreposti, koje se mile tebi, ali reci

tek jednu riječ, tad će duša moja biti čista i vrijedna da te primi«.

b) Pokajanje. Kada je bio izgubljeni sin u tuđini i trpio teški glad, tada se raskajao gorko, što je uvrijedio lakoumno oca svojega, ostavio domovinu svoju. Vratio se kući, te se od srca unaprijed radovao, ako li ga otac uzme tek za slugu u kući svojoj. A kada mu na povratku u kuću očinsku otac izišao u susret, zagrlio ga, izljubio, priugotovio mu gozbu, te ga ljubio gotovo većma no prije, e kako li mu je tada bilo pri srcu! Kako li mu je tada istom bilo žao, što je svog oca uvrijedio, toli dobrom, milom ocu pripremio tolike brige! Tada mu je istom bilo pravo žao radi grijeha, ne toliko radi nevolja, u koje je bio zapao, već od ljubavi prema ocu. Djeco draga! primijenite sada to na sebe! I vi ste, poput izgubljenog sina, bila neposlušna Ocu nebeskome, dragome Spasitelju, izgubili ste lakoumno milost Božju, zaboravili na Boga i Spasitelja vašega, pače nije možda nijedan dan prošao, u kojem ga nijeste uvrijedili. A zar vas je kaznio, kako ste zaslužili, ostavio vas u vašem grješnom stanju, odbacio vas od sebe? Ne. On vam je u srcu govorio, da se vratite u kuću njegovu; u svetoj vam je ispovijedi sve oprostio, sve, te ne će više da misli na zlobu vašu, prima vas ponovno za milu i dragu djecu svoju; a u svetoj pričesti želi on sam, da dođe u srce vaše s puninom milosti i ljubavi svoje. Pa još ste mogla ovoga toli neizrecivo dobrog, milog Boga i Spasitelja zaboraviti tako dugo, toli ga teško uvrijediti, ražalostiti tako jako Presveto srce njegovo? (Promatrajte svetih pet rana njegovih na tijelu njegovu, koje ćete primiti, — a ove ste mu vi zadali!) — Pa zato kajite se, mrzite i oduravajte grijehe svoje, te molite iz dubine srca svojega: »O Isuse, moj Isuse! Sram i bol prožima srce moje, kada se sjetim, kakav sam bio prema tebi. Ah, koli dugo zaboravio sam na tebe, prekršio zapovijedi tvoje, koli često i teško sam te uvrijedio! A ti si tako dobar, nijesi me kaznio, sve mi oprostio, a sada želiš doći u srce moje. O Gospode, ne mogu ino, nego pasti pred noge tvoje poput Magdalene, te oplakivati gorko grijehe svoje — i obećati ti: nikada, nikad više, Gospode, ne ću da te uvrijedim znalice i hotimice«.

Na pitanje 3. Zašto dolazi Isus? Zato, jer sve ljubi i želi učiniti blaženima.

a) Ovo mora da oživi pouzdanje vaše. Kada biste samo ovo promišljali, djeco draga, što sam vam dosada pripovijedao, tada biste se morali zapravo napuniti strahom, tjeskobom te se ne usuditi doći k Isusu. Ali promislite još jednoć: a) što je sve Isus učinio za vas? Pomislite na jaslice, u kojima je već kano dijete za vas toliko pretrpio, — pomislite na njegov trideset i tri godišnji život pun teškoća i muka — pomislite na krvavi znoj, na ono strašno bičovanje, na strašnu smrt na križu, te recite: zar se trebate onog bojati, koji je toliko učinio za vas? Zar vam ne može reći: »Dijete moje, što sam još mogao više da ti učinim, e da ti pokažem, kako te ljubim, kako rado činim sve za tebe?« — Promislite b) kako je bio Isus vazda mio i ljubazan prema siromasima — bolesnicima — grješnicima, kako ih je uzimao u obranu, iscjeljivao, blagosivljao; pomislite tek na jedan primjer, kada je rekao Magdaleni, velikoj grješnici, slatke one riječi: »Pođi u miru, grijesi su ti tvoji oprošteni« i recite: zar se ne morate svemu ufati od njega? Ako li ste još ne znam kako siromašni — On je bogat i moguć; ako li ste uistinu bolesni na duši — On vas može ozdraviti jednom riječju; ako li ste bila i grješna djeca — ta On je upravo radi grješnika došao na zemlju i t. d. — Promislite c) kako je On osobito ljubio djecu, uzimao ih ljubazno na ruke, blagosivljao, kako je rekao riječi vama toli utješne, na koje treba da mislite vazda: »Pustite k meni malene i nemojte im priječiti doći, jer njihovo je kraljevstvo nebesko«; kako dakle On sigurno i vas rado prima. — Promislite nadalje d) da je on upravo ovaj sveti sakramenat naredio, da možemo doći k njemu sa svim pouzdanjem, te da nam može podati pomoć, utjehu i blagoslov; kako je sam obećao: »Tko blaguje Tijelo moje i pije Krv moju — ostaje u meni i ja u njemu — taj ima život vječni«; kako i vas iz svetohraništa dozivlje: »Dođite k meni, koji ste umorni i opterećeni, ja ću vas okrijepiti!« Kada sve ovo promislite, djeco, možete li se tad još strašiti? Ne; probudite srdačno pouzdanje; recite (slično kako onaj gubavac): »O Gospode, ja sam, istina, veoma siromašan i grješan; ja nijesam vrijedan, da dođeš k meni; ali, Gospode, znam, da si Ti svemogući: ako hoćeš, možeš me očistiti; Ti si predobar — iz neizrecive ljubavi želiš k meni doći, te si mi obećao smilovanje i milost. Pa zato se čvrsto ufam u Tebe, da ćeš mi dati milost svoju; Ti ćeš mi sve dati, što trebam, da budem sada dobar, u vječnosti blažen«.

b) Ljubav. Vi ljubite, djeco draga, ono što je lijepo i dobro. Kada stojite na visokome vrhunce gore, sja se nebo kano zlato i vatra, a tada zrcali sunce u milijun kapi rose kano u nekom čudnovato obojanome zrcalu, ptičice poju pjesme svoje, sve je tiho i svečano, kano da se vrši služba Božja u polju i livadi: pa zar to nije lijepo, zar se ne podiže od radosti srce vaše i vi se veselite? Ali, djeco, čujte! sva ova ljepota na zemlji tek je neznatni odsjev ljepote Božje; ona je prema Božjoj ljepoti kano sitni plamečak uljanice prema gorućem, sjajnome suncu. Pa kada vidite dijete koje, kako je od srca pobožno, dobro i nevino: morate ga ljubiti, ne možete inače. Jednome

svetom Alojziju, svetoj Agnezi i mnogim drugim svetima odsijevala je iz očiju tako jasno čistoća duše, ljubav Božja i anđeoska blagost, da ih je svatko morao ljubiti. Ali, djeco draga, što je čistoća jednog svetog Alojzija prema čistoći Isusovoj? Što je ljubav jednog svetog Franje Xaverskoga, blagost sv. Franje Saleskog prema ljubavi i blagosti Isusovoj? Kako morate dakle tek njega ljubiti »najljepšega od djece čovječje«, koji sja u svijetlu neizrecive svetosti, koji odsijeva u slavi neizrecive ljepote i neopisivo divne proslave?

Vi ljubite svoje roditelje, jer su vam toliko dobra učinili, toliko ljubavi zasvjedočili. Ali što je sva ta ljubav, što su sva ova dobročinstva prema ljubavi, prema dobročinstvima, koja vam iskazuje Isus? Što je Isus učinio za vas — pretrpio, a i sada što želi da vam učini? Pomislite na jaslice, na križ, na svetu pričest! Zar su i vaši roditelji za vas prolili krv svoju u gorkoj smrtnoj borbi i t. d.? Komu ste dakle dužni više ljubavi? Promislite, djeco, da ste noćas zaspali najljepšim snom, a nastane nenadano vatra, te prije no ste opazili, sve je oko vas u plamenu — stube već izgaraju — ni otkuda izlaza. Nenadano dotrči neki stranac, baci se srčano u vatru, pa vas umota u mokri svoj ogrtač, te vas sigurno iznese iz vatre, premda se je sam ispalio na licu, rukama i nogama tako, da je zato teško obolio i leži u strašnim bolima. Recite, zar ne biste tog čovjeka, koji vam je iskazao toliko ljubavi, ljubili? Zar ne biste radi sami trpjeti boli, da ga ozdravite? Zar ne biste učinili sve rado njemu za ljubav, što biste tek naslućivali, da bi on rado? Koliko većma treba da ljubite Spasitelja svojega! On vas je spasao od vječnog ognja paklenoga, ali je radi toga morao sam da dade život svoj u strašnim mukama. Pa zato ljubite ga od sveg srca — mislite često i rado na njega, — molite se njemu sa svetim veseljem, — budite poslušni, ponizni, snošljivi, te prinesite tuitamo njemu za ljubav kakovu malenu žrtvu. — A prije svete pričesti, osobito se molite nježno ljubećim srcem: »O Isuse moj, najljepši, najsvetiji, presveti Bože, koji si od ljubavi prema meni tako neizrecivo mnogo prepatio i za mene učinio, a sada želiš da se sa mnom najuže sjediniš: kako da Ti nagradim, uzvratim ovu ljubav? O Gospode, želim da Te i opet ljubim vjernim, cijelim srcem; iz ljubavi prema Tebi želim se klonuti svega, što bi Te moglo uvrijediti, iz ljubavi prema Tebi molit ću, raditi, trpjeti, sve činiti, što znam, da je Tvoja volja, da Tebe raduje. Iz ljubavi prema Tebi želim živjeti i umrijeti.«

c) Ž e l j a. Ako li je otac ili brat, kojega od srca ljubite, bio dugo vrijeme u tuđini, a eto najednoć stigne pismo od njega, u kojem javlja, da se vraća kući, te donosi svu silu krasnih darova, a u nedjelju će stići kući: o kako li ćeš se radovati i

čeznuti, e da dođe nedjelja; ne možeš je dočekati, jedva možeš spavati od težnje, te ti ća u snu dolazi pred oči, i što se bliže približava nedjelja, to je veća težnja tvoja za njim. Eto, dijete drago, nebeski tvoj otac i brat, tvoj premili Isus, koji te nježnom ljubavlju ljubi, poručuje ti, da želi doći k tebi za nekoliko tjedana, te ti donijeti bogatih darova i milosti. O kako li se moraš radovati i čeznuti, čežnjom velikom težiti, da skoro dođe! Sveta je Mehtilda običavala reći: »Da mogu primiti svetu pričest, rado bih trčala po usijanoj hrpi lomača«; a sv. je Katarina, u danima, kada se nije mogla pričestiti, od same čežnje i želje oboljela. Probudite i vi, draga djeco, srdačnu težnju za svetom pričešću, primajte već sada rado i često duhovnu svetu pričest; molite češće strjelovite molitvice Isusu na pr.: »O Isuse, dođi skoro!« »Dođi, dođi, Spasitelju moj, za Tobom mi duša vene!«, »O Isuse, kako li mi je dugo vrijeme, u ojem ćeš doći!« A prije sv. pričesti pobožno molite: »O Isuse, Ti želiš sada doći. Gospode, duša moja čezne za Tobom, kakono jelen za izvorom voda. Bez Tebe, o Isuse, ne mogu da živim. O dođi, dođi i ne oklijevaj više! Dođi i donesi mi blago tvoje milosti, koje će tako naresiti srce moje, da ćeš rado boraviti kraj mene. Dođi i ostani kod mene! Amen.«

Do sada ste, djeco draga, čuli, kako se moramo pripraviti dušom na svetu pričest. Sada moramo da se sjetimo, kako se moramo pripraviti tijelom na svetu pričest.

P. 61. K a k o s e m o r a m o p r i p r a v i t i t i j e l o m?

M o r a m o 1.) b i t i n a t a š t e t. j. o d p o n o ć i n i t i š t o j e s t i n i t i š t o p i t i; 2.) t r e b a d o ć i č i s t i p r i s t o j n o o d j e v e n.

Onaj dan, u kojem se želimo pričestiti, ne smijemo prije pričesti ni najmanje što jesti ili piti: ni kafe, ni mlijeka, ni juhe, ni vode, pače ni lijek. Pa ako li ste što jeli ili pili u neopreznosti — ne smijete se taj dan pričestiti. Ako li vam bude zlo — ne smijete uzeti ni juhe, ni vode; pa ako li vam dadu, ne smijete se pričestiti. Već su sveti apostoli, kako nam svjedoči sv. Augustin, odredili, da svatko mora da je natašte onaj dan, kada se želi pričestiti, pa niti se ne pristoji inače, nego li da svetu Božansku hranu, Tijelo Gospodnje, blagujemo prije ikoje zemaljske, obične hrane.

Nadalje mora da dođe, koji se želi pričestiti, č i s t o i p r i s t o j n o o d j e v e n, dakle da se ne približi u razderanom, zamazanom odijelu stolu Gospodnjem. Ali znajte, da se ne kaže: mora doći u novom, sjajnom, raskošnom odijelu odjeven. Ne, djeco! Zamazano odijelo pokazivalo bi, da nemate nikakovog počitanja prema Presvetome; raskošno pak odijelo, da nemate prave ljubavi, već vam je milija taština i sjaj. Koliko

se morate brinuti za svoje odijelo za bijelu nedjelju, već sam vam prije rekao, te vas ponovno molim, da ne mislite na odijelo, već na ures srca svojega.

P. 62. Tko je izuzet od zapovijedi biti natašte?

Opasno bolesni, koji primaju svetu pričest kano popudbinu.

Zapovijed biti natašte, što sam vam je netom objasnio, veoma je stroga, nitko nije izuzet od nje, obavezuje sve, koji se žele pričestiti, te vam ne može nijedan ispovjednik, pa ni biskup dopustiti, da se smijete pričestiti onaj dan, u kojem ste već jeli. Samo se oni smiju pričestiti, ma i nijesu natašte, koji su teško bolesni, t. j. kod kojih je pogibao, da bi mogli skoro umrijeti, kojima se daje sveta pričest kano popudbina. (To se smije ponovno učiniti, češće, tako dugo, dok potraje opasna bolest).

Dosada vam je protumačeno, kako se morate pripraviti na svetu pričest. Kada ste se već tako pripravili i vrijeme je za svetu pričest došlo, kako morate tada poći k oltaru i zaista se pričestiti?

P. 63. Kako treba pristupiti k stolu Gospodnjem?

K stolu Gospodnjem treba pristupiti sa što većim počitanjem sklopljenih ruku i oborenih očiju.

Kada, kako, kojim redom morate pristupiti k stolu Gospodnjem i t. d., to ću vam sve još pokazati. Već se iz vašega vanjskog vladanja mora vidjeti, kako sveto strahopočitanje napunjuje srce vaše, te kako su misli vaše kod Isusa. Pa zato treba da imate ruke sklopljene za znak klanjanja, a oči oborene za znak poniznosti, e da ne biste bili slobodnim gledanjem rastreseni od drugih. Predstavite si kod toga, kano da sad nä pristupate k jaslicama, te vam mila Majka Božja hoće na ruke da stavi Božansko Dijete.

Kada ste dakle već došli do pričesne klupe, a svećenik vam želi pružiti sveti sakramenat, što morate tada činiti?

P. 64. Kako treba primiti svetu hostiju?

Svetu hostiju treba ovako primiti: pod bradu valja metnuti molitvenik ili rubac, glavu podići, jezik spustiti na dolnju usnicu, te primiti u strahopočitanju svetu hostiju.

Valja paziti, da ne držimo svetu hostiju u ustima, dok se ne raspane. Ako li bi se prilijepila za nepce, to je ne smijemo dirati prstom, već si pomoći jezikom.

Ovo sve ću vam pokazati. Došavši do pričesne klupe, učinite pobožni poklon, kleknite se, te tad čekajte u mislima počitanja i želje, dok vam ne pruži svećenik sveti sakramenat. Pred sebe metnite pričesni stolnjak (bijeli rubac, koji je pričvršćen na pričesnoj klupi), da se ne bi možda omakla sv. hostija, kada bi je primali, te pala na tle, već na stolnjak, sa kojega je može tada svećenik opet podići. Kad svećenik dođe k vama, tad podignite glavu, smjestite je zgodno nešto više, ispružite jezik malo na dolnju usnicu pred usni otvor, da vam može svećenik metnuti svetu hostiju na jezik. Čim je svećenik to učinio, (ali ne prije) povučete jezik natrag u usta. Kada primate svetu hostiju, tiho molite sa svećenikom: »Tijelo našeg Gospoda Isusa Krista sačuvalo dušu moju za život vječni. Amen.« Po tom nastojte svetu hostiju umah da progutnete. Ako li vam se sveta hostija prilijepila na nepce, (gore u ustima), to ne smijete prstom segnuti za njom, već nastojte jezikom je omočiti i riješiti je nepca. Tada čekajte, dok se je cijeli red pričestio, ustanete, učinite u počitanju poklon, te odete na svoja mjesta istim redom, kako ste pristupili, naime sklopljenim rukama, oborenim očima, s najvećim počitanjem, čednošću, sabranošću, kako veli slijedeće pitanje. — Pa što treba ondje da činite?

P. 65. Što treba činiti poslije pričešćivanja?

Poslije pričešćivanja treba se čedno vratiti na svoje mjesto i ondje još koje vrijeme moliti.

Nijedno vrijeme nije dragocjenije ni obilnije milostima, negoli ono nakon svete pričesti; a zato valja da ga, što bolje možemo, upotrebimo. Sigurno je zao znak, ako li niti pol sata ili barem jedan četvrt ne ustrajemo u molitvi kod milog Spasitelja.

Veoma je važno, djeco draga, da nakon svete pričesti neko vrijeme, pol sata ili barem četvrt, ustrajete u tihoj molitvi zahvale. To traži

1.) počitanje, zahvalnost i ljubav, koju dugujemo Isusu. Sveti je Filip Neri vidio nekog čovjeka, kako je odmah nakon pričesti, bez zahvale ostavio crkvu. Brzo za njim posla svetac dva podvornika s upaljenim svijećama. Posve iznenađen pitao ih čovjek, što žele. Dječaci mu rekoše, da ih je Filip poslao; on ode k svecu i zapita ga, što ima to da znači. »Sinko moj«, reče mu sv. Filip, »kada se nosi Tijelo Gospodnje

k bolesniku, tada traži počitanje, da se pred njim nosi upaljena svjetiljka. Ti si otrčao iz crkve, dok je još tijelo Gospoda bilo u srcu tvojem, pa zato je bilo zgodno, da se pred tobom nose upaljene svjetiljke.« Htio je svetac da pokaže, kako se ogriješuje o dužno počitanje prema Isusu onaj, koji propusti zahvaliti se nakon svete pričesti. Pa zaista, djeco draga, dogodi li se, da dođe k vama koji ugledan čovjek, koji vam je već učinio mnogo dobra, a to samo zato, da vas posjeti, zar ćete tada, nakon što ste ga ukratko pozdravili, ostaviti samog i zabavljati se igračkama, poslovima svojim? Zar to ne bi bilo nepoštovanje, uvreda, nezahvalnost, koja bi ga morala boljeti? Sigurno. — Pa eto, u svetoj pričesti dolazi Isus, Bog vaš i Gospod, najveći dobročinitelj, koji vas tako nježno ljubi, a zato, da vas posjeti. Ako li dakle nakon kratke molitve bježite iz crkve ili, mjesto da se molite, zabavljate se svjetskim mislima, te Spasitelja kano sama ostavljate, zar ga ne će to teško boljeti? Zar to nije znak, da nemate počitanja nikakova, nikakove zahvalnosti, niti ljubavi — dakle, kako veli katekizam, zao znak.

2.) Da se od srca zahvaljujete nakon svete pričesti, traži to i vaša vlastita korist. Ako li vi dadete kojem siromahu bogati dar, a on se i ne zahvali, zar ćete mu drugi puta opet rado dati obilnu milostinju? Zar će Isus, ako li se za neizrecivo bogatu milostinju, što vam ju je dao u svetoj pričesti, ne zahvaljujete ili zlo zahvaljujete, zar će vam on opet dati tako obilne milosti? — Kolike li milosti biste mogli dobiti nakon svete pričesti po srdačnoj molitvi! A kad tamo, sve ih gubite, ako zanemarujete zahvalu nakon svete pričesti. Vrijeme nakon svete pričesti, kako veli katekizam po riječima svete Terezije, je najdragocjenije, koje vam više koristi nego li najveća dobra zemaljska; a zašto je tako dragocjeno? Jer je najobilnije milostima, jer tada možete steći najveće milosti. Promislite, djeco draga, da vas neki bogati, veoma bogati knez uzme sa sobom u riznicu svoju, te veli: »Eto, imaš pol sata vremena; koliko novca izbrojiš u to pol sata, bit će tvoj«. Zar biste vi u to po sata, mjesto da brojite novce, gledali kroz prozor, pregledali slike ili brbljali? Sigurno ne; pa kada biste to činili, kako li bi vas to kasnije boljelo! Pa eto, u svetoj vas pričesti kano uvodi Spasitelj u riznicu svoga Božanskog Srca, te vas potiče, da izbirete milosti, pruža ih, te vam je spreman svaku milost dati. Koliki li bi to bio za vas gubitak, kada biste to dragocjeno vrijeme protepli kojekakim drugim mislima, te tako izgubili ove milosti! Pa kako li će vas negdje kasnije boljeti, kada će vam Bog na dan suda pokazati, kolike ste milosti na taj način izgubili!

To su sve znali jako dobro sveci Božji, te su činili dugu i srdačnu zahvalu nakon svete pričesti, obično jednu uru, gdjekada i više. Pa i vi, djeco draga, sprovedite nakon svete pričesti svaki puta pol sata ili barem četvrt, ako nemate dulje vremena, u srdačnoj zahvali.

Ali kako ćete se zahvaliti? ili kako katekizam pita:

Pt. 66. Što treba da molimo poslije pričešćivanja?

Poslije pričešćivanja treba da se pred Bogom ponizujemo, njemu hvalimo, njemu se prikazujemo i za različne ga milosti molimo.

Kada ste se pričestili, predstavite si, da nosite sada u rukama slatko djetešce Isusa, kako nekoć Simeon, ili da počivate na grudima Isusovim, kako nekoć sv. Ivan kod zadnje večere. Pa tada pozdravite dragog Spasitelja svojega srdačnim veseljem, nježnom ljubavlju; govorite mu u srcu riječi počitanja, ljubavi, zahvalnosti i t. d., kako vam ih već Bog sam nada. Nemojte se bojati, da ne znate, kako biste govorili s Isusom: on ne traži slatke, lijepe riječi, već riječi, koje ističu iz srca pobožnoga. Ponizujte se, te izričite začuđenje svoje, što je tako veliki, sveti Bog htio doći k jednom tomu siromašnom, grješnome djetetu. Zahvaljujte na tolikom čudesnom sniženju i milosti. Izjavite mu vašu srdačnu i nježnu ljubav. Žrtvujte mu se, te mu obećajte, da ćete pripadati samome njemu, te upotrebljavati sve moći tijela i duše jedino prema svetoj volji njegovoj. Molite ga i prosite srdačno za dobročinstva i milosti, koje su vam nužne, a i vašim milim i dragima i t. d. Ustrajte u tim mislima, kako dugo samo možete. Nakon toga možete uzeti molitvenik, te iz njega moliti molitve zahvale nakon svete pričesti, ali lagano, da se kod svakog odsjeka zadržite, te rečete Spasitelju svojim riječima, što ste čitali.

Reći ću vam u kratko način jedan, kako se možete zahvaliti i bez molitvenika. I opet su tri pitanja (kako i kod priprave), na koja si dajete u duši odgovor naime: 1.) Tko je Krist — a tko sam ja? 2.) Što je učinio Isus za mene — a što sam ja učinio za njega? 3.) Što želi Isus od mene — a što želim ja od njega?

Na pitanje 1. Tko je Isus? Sin živoga Boga — neizrecivi — Stvoritelj svijeta — Gospodar sviju stvorova — moj sudac. A tko sam ja? Siromašni crvak, što gamiže po zemlji — grješnik, koji ima mnogo razloga, da ršće pred Bogom svetim. Pa ipak taj sveti, veliki Bog u neizrecivoj ljubavi svojoj i dobroti udostojao se saći u srce moje. Tad probudite vjeru (kako ste poučeni), poniznost, začuđenje i sveto veselje.

Kada je Marija, mila Majka Božja, posjetila Elizabetu, tetu svoju, tada usklikne ona u začuđenju: »Otkuda meni to (ova milost), da Majka Gospoda mojega dolazi k meni?« Koliko većma imate vi uzroka, da se čudite te pitate Spasitelja: »Otkuda meni to, da Ti, moj Gospod i Bog, dolaziš k meni tako siromašnom, opakome djetetu?« Stari je kralj bavarski Maksimilijan bio tako ljubazan gospodin, da je govorio prijateljski i s najsiromašnijim ljudima. Izišao jednoć kralj šetati, te naiđe na siromašnog nekog čovjeka, kako razbija kamenje na ulici. Kralj se upustio s njim u razgovor, te govorio tako dobrostivo, da se taj siromašan radnik nije već ništa bojao, te pače kralja upita posve prostodušno, e da li bi htio s njime da jede. Kralj se zbilja sjede s njim na rpu kamenja, te je jeo crnom, limenom žlicom od priproste i netečne hrane razbijača kamena. Kada je to vidio siromašni čovjek, tako ga se dirnu to sniženje i dobrota njegova kralja, da je na javnoj ulici suznim očima kleknuo i molio: »Bože dragi! Ne mogu kralju svojemu da naplatim, što je tako dobar i ljubazan prema meni siromašnom čovjeku; o, nagradi mu ti svojim obilnim, mnogim blagoslovom!« — Ako li je tako potreslo i dirnulo siromašnog čovjeka, što je kralj njegov htio s njim jesti: kako li ne će da vas potrese i dirne, da kralj neba i zemlje s vama, siromašnom djecom, ne samo želi da jede, već dapače sam hoće da vam bude hranom? Pa zato klanjajte mu se u iskrenoj poniznosti, ljubavi i svetom veselju, pa jer mu se ne možete pravo klanjati, to molite sve svete i anđele, a napose milu Majku Božju, da vam pomognu klanjati se Isusu, te imajte iskrenu želju: o kada bih se mogao Spasitelju svojem pravo klanjati!

Na pitanje 2. Što je Isus učinio za mene? Dragi Spasitelj, kojega primate u svetoj pričesti, ležao je za vas u jaslicama, već je ondje trpio glad, zimu i t. d. za vas; najposlije, nakon života puna muka i boli, zadovoljio je za vaše grijehe u vrtu maslinskom — na stupu, gdje su ga bičovali — na križnom putu — na drvu svetog križa, gdje je u strašnim mukama ispustio voju plemenitu, svetu dušu. A sve je to prepatio, ne što bi bio morao, ne što bi imao otuda koristi, već iz čiste ljubavi. Ali nije mu bilo dosta, da vam otvori nebesa — On je htio, da vas sam kano na rukama svojima vodi u nebesa; a zato je htio da ostane kod vas u svetome sakramentu, da dođe k vama kano hrana u srce vaše. Promislite, djeco draga, gdje je ikada ikoji čovjek učinio za drugog čovjeka tek tisući dio? A sve je to učinio Sin Božji za vas! — Vi se zahvaljujete, ako li vam tko poda tek par jabuka, nekoliko para — zahvaljujete, ako li vas tko posjeti u teškoj bolesti — vi biste se od srca zahvaljivali, da vam tko pase život. Pa eto, vaš je Spasitelj neizrecivo više učinio za vas, a sada je u srcu vašem: pa zar da se njemu ne zahvalite? O da, zahvalite mu od sveg srca, te molite i opet sve svete i anđele i Mariju, da se mjesto vas zahvale, te žrtvujte dragome Spasitelju sve njihove zahvale.

A što sam ja učinio za Isusa? Što biste učinili onome, koji vam je život spasio, a kasnije vas zamolio za neznatnu malenkost, za malu uslugu? Biste li mu je mogli uskratiti? A sada Isus, koji je učinio za vas tako mnogo, on vas je često molio po glasu savjesti: dijete! učini — ovo meni za ljubav; izmoli svoju molitvu — budi poslušno — kloni se onih drugova meni za ljubav. Sramota vam, što nijeste ni toliko učinili svojem Spasitelju! Ali još više: znali ste, da mu je grijeh zadao tolike neizrecive muke, znali ste, kako mrzi onaj ... onaj ... grijeh, pa ipak ste ga učinili. Što ste zaslužili za taku nezahvalnost? Najmanje bi bilo, da vas je Isus ostavio. Ali Isus nije to učinio. Sve, sve vam je oprostio, a sada ste svratio u srce vaše, da sav bude vaš. O djeco! kako li bi se morali stidjeti, kako se od srca kajati, što ste se tako ponašali prema svojem milom Spasitelju! Neki mladi časnik susretne jednoć trapistu (samostanca) i zapita ga za put u obližnji grad. Redovnik, kojemu pravilo zabranjuje govoriti, pokaza mu tek prstom put prema cesti. Časnik je mislio, da redovnik ne govori ništa iz prijezira prema njemu, siđe s konja i zlostavi siromašnog samostanca tako, da je pao na zemlju pod udarcima. Sada je htio i opet da odjaši; ali konj mu je postao tako divlji i plah, da nije mogao uspeti se na nj. Kada je to vidio siromašni, zlostavljeni samotanac, podiže se teškom mukom sa zemlje i pridrži onome, koji ga je netom tako zlostavljao, stremen za jahanje. Kako li se je morao tada postidjeti časnik, kako li mu je žao bilo za okrutnost njegovu! O djeco, vi ste daleko gore zlostavljali Isusa — a sada vas je tako jako počastio, tako visoko! Kako li se jako morate stidjeti, kako žao vam mora biti radi vaših grijeha.

Ali nije to još dosta. Zar ćete i u buduće Spasitelja vrijeđati? Ne! Pitajte se dalje:

3. Što želi Isus od mene? Isus je za vas toliko toga učinio, tako vam veliko veselje priugotovio, zar ne ćete i vi nešto učiniti za njega, učiniti mu veselje? O da! On se posve vama darovao, svoje Tijelo, svoju Krv, svoju dušu, svoje Božanstvo, sve zasluge svoje — pa žrtvujte i vi njemu sve, što imate i što jeste. Žrtvujte mu oči svoje, te mu obećajte, da ne ćete više gledati ništa zla, već ih upotrebljavati samo na dobro; jednako i uši vaše — jezik — ruke; razum vaš, srce, volju vašu; novac i t. d. Pitajte ga: »Isuse predragi! što želiš, da činim?« On će vam sigurno reći, što želi da činite, na pr. da se čuvate onog grijeha — klonete onih drugova — vježbate

u onoj kreposti i t. d. — primite u ono vrijeme opet svete sakramente. Pa zato preduzmite si čvrsto: »Da, Isuse dragi, obećajem Ti nanovo: Tebi za ljubav trudit ću se svim marom«. Tada, ako li budete izvršili volju Isusovu, On će uslišati prošnje vaše. Pitajte se:

A š t o j a ž e l i m o d I s u s a? Djeco draga! Nakon svete pričesti, osobito nakon prve svete pričesti, imat ćete veliku vlast nad Srcem svojega Spasitelja. Ako li budete pravo molili, od srca, s pouzdanjem: On vam ne može ništa uskratiti. Pa zato molite, molite! Prosite ponajprije, djeco draga, za milost, da ostanete dobri, da nikada smrtno ne sagriješite; molite vruće, od srca: »O Isuse premili, ti radosti srca mojega, Bog moj i sve moje! Ah, ne dopusti, da bih Te ikada uvrijedio teškim grijehom: daj rađe, da prije umrem u nedužnosti i čistoći!« Tada se molite za vaše roditelje, braću, rodbinu, učitelje, dobročinitelje — a prosim, da se pomolite malo i za mene. Pa ako li ima možda kakovo veliko zlo u vašoj obitelji, ako li je na pr. tko od vaših na zlom putu, o molite i nemojte prestati, da navaljujete na Srce Spasiteljevo. Mnogo je i mnogo već dijete na bijelu nedjelju steklo velike, vanredne milosti i za druge. Molite dakle pravo, s velikim pouzdanjem, da po Isusu stečete sve; recite mu: »Isuse dragi! Ti me toli rado imaš, da si došao u siromašno srce moje; zar ćeš mi sada odbiti ovu milost...? Ne; ti ćeš mi dati, Ti mi je moraš dati; ne ću prestati moliti, sjećam Te na vlastitu Tvoju riječ: »Ako budete što molili u ime moje, dobit ćete«.

Ovu zahvalu, o kojoj sam vam sada govorio, učinite u crkvi. Ali nakon dovršene svete službe Božje, nemate li ni na što drugo da pazite na pričesni dan? No, to ćete upoznati u slijedećem pitanju.

P. 67. K a k o t r e b a p r o v e s t i p r i č e s n i d a n?

P r i č e s n i d a n t r e b a d a p r o v e d e m o b o g o l j u b n o i p o b o ž n o k l o n e ć i s e s v j e t o v n o g v e s e l j a.

Nakon dovršene službe Božje na bijelu nedjelju odvest ću vas u školsku sobu, te vam dati ondje spomen na prvi dan svete pričesti. Tada idite mirno kući. Taj dan treba da ste od srca veseli, jer to je dan vašeg najljepšeg veselja! Ali, djeco, prije svega nemojte vrijeđati Isusa; budite umjereni u jelu i pilu! A tada mislite: što koristi, ako li čovjek u jednoj sobi naloži peć, a tad otvori vrata i sve prozore? Vrućina će se razići, ostati i opet zima. Čuvajte se, da ne biste svjetskim razgovorima i raznim zabavama, igrama, utrnuli u srcu vašem svetu toplinu srca vašega! Radije mislite češće na milog Spasitelja, te ga pozdravljajte kratkim strjelovitim molitvicama i molite

ga: »O Gospode, ostani kod mene, nemoj me ostaviti!« — Poslije podne dođite svi k blagoslovu. Tad ćemo zajedno svi ići u kapelu svete Majke Božje, ondje pjevati nekoliko pjesama, izmoliti svetu krunicu, te se ovdje staviti pod osobito okrilje Blažene Djevice Marije, te joj obećati, da ćete ostati njena dobra, vjerna djeca. Tada otidite svaki svojoj kući, ili ako li morate posjetiti još taj dan svoje rođake, nemojte se ondje predugo zadržavati, te se čuvajte, e da ne bi bili neumjereni u jelu ili pilu. Vino ili alkoholna pića nemojte piti ili tek nešto malo dozvolom svojih roditelja. Posjećivanje gostonica vam je dakako strogo zabranjeno, kaošto i sva veselja i igre, koje se ne slažu sa s v e t i m veseljem i svetom zbiljom onoga dana. Na veče možete što čitati iz koje nabožne knjige; obnovite češće svoje veselje i zahvalu, te obećanje, osobito kod večernje molitve, da njom završite sveto taj sveti dan.

O kada biste taj dan tako završili, te tako u uspomeni sačuvali kako pobožna Honorija, djevojčica, koja se je prije kojih osamnaest godina prvi puta pričestila. Svi, koji su je gledali, bijahu ganuti od nedužnosti, vjere, svetog veselja, koje je odsijevalo iz njenog lica. Ona je molila kod svete pričesti dragog Spasitelja, da joj dade prije umrijeti, nego li da izgubi svoju nedužnost. Na uspomenu bijele nedjelje sačuvala je Honorija brižno odijelo i knjige, koje je rabila na taj dan. Često puta poljubila bi ih s poštovanjem, pa kada bi je pitali, zašto to čini, odgovorila bi: »Ove me stvari sjećaju na onaj dan, u kojem sam bila tijesno združena s Isusom, u kojem bijah tako sretna, da i sada još nešto osjećam od one sreće, kada tek zapazim ovo odijelo i t. d.« — Pobožno je dijete zadobilo, što je molilo na prvi pričesni dan: umrlo je u neokaljanoj nedužnosti u petnaestoj godini života svojega. O kada bi i vama, djeco mila, dan bijele nedjelje ostao vazda u takovoj veseloj uspomeni, da i vi, kako ovo pobožno dijete, donesete odijelo čistoće, koje vam je udijelio Spasitelj vaš na taj dan, da ga neokaljano donesete pred prijesto Njegov, gdje će vam tad nastati pravi, vječni dan bijele nedjelje za uvijek, te vas za uvijek sjediniti s njime u neprolaznoj radosti i slavi!

Sadržaj.

